

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Алишер Навоий номидаги Тил ва адабиёт институти
Алишер Навоий номидаги адабиёт музейи

АЛИШЕР НАВОИЙ

**МУКАММАЛ
АСАРЛАР ТЎПЛАМИ**

Йигирма томлик

Ўн саккизинчи том

ДЕВОНИ ФОНИЙ

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
«Фан» нашриёти
Тошкент — 2002

Таҳрир ҳайъати:

ИЗЗАТ СУЛТОН, А. ҚАЮМОВ, Б. НАЗАРОВ, А. ҲАЙИТМЕТОВ, Ф.
СУЛАЙМОНОВА, Т. МИРЗАЕВ, С. ҒАНИЕВА, А. АБДУҒАФУРОВ, И.
ҲАҚҚУЛОВ

Нашрга тайёрловчилар:

ҲАМИД СУЛАЙМОН, МУРОДИЙ (Ҳожимурод Тожибоев), С.
РАФИДДИНОВ

Масъул муҳаррир:

С. РАФИДДИНОВ

Тақризчи:

Э. ШОДИЕВ

ИНСТИТУТДАН

Алишер Навоийнинг форс-тожик тилидаги мероси охириги 18, 19 ва 20-жилдлардан жой олади ва шоирнинг мукаммал асарлар тўпламига яқун ясайди.

Ҳозирча фанда «Девони Фоний»нинг Париждаги 285, 1345, Техрондаги 15002, Туркиядаги 3850, 1952 рақамли қўлёзмалари маълум.

Навоий «Девони Фоний» ҳақида «Муҳокамат ул-луғатайн» асарида маълумот берган¹. Шоирнинг форсий девони турли йилларда нашр бўлган² ва девонни нисбатан мукаммал тарзда профессор Ҳамид Сулаймон чоп эттилган³. Бироқ бу нашрдан ҳам анча ғазаллар, қасидалар, кичик жанрлардаги шеърлар тушиб қолган. Бу камчиликларни тўлдириб, девонни тўлиқ ҳолда нашр этишга киришилди. Энг мукаммал ҳисобланган Париждаги 285 рақамли қўлёзманинг фотонусхасидан асос, нусха сифатида фойдаланилди. Шунингдек, «Девони Фонийнинг Техрон нашри⁴, тожикистонлик адабиётшунос олим Муродий (Тожибоев Ҳожимурод) нашрга тайёрлаган «Девони Фоний» қўлёзмасидан ҳам истифода этилди. Имкон даражасида илгари нашр бўлган ғазалларни ҳам қўлёзмага солиштириб, хатолари тузатилди.

Ушбу жилдга 267 та ғазал киритилди. Ғазалларнинг асосини марҳум отахон олимимиз Мўминжон Муҳаммаджонов таржима қилган. Ҳамид Сулаймон нашрига кирмай қолган 76 та ғазални филология фанлари номзоди Шафиқа Ёрқин, 15 та ғазални филология фанлари номзоди Сайфиддин Рафиддинов таржима

¹ Алишер Навоий. Мукаммал асарлар тўплами. 20 жилдлик. 16-жилд. Тошкент: «Фан», 2000. 32-бет.

² Шодиев Э. «Девони Фоний нашрлари// «Ўзбек тили ва адабиёти». 1988, 1-сон.

³ Алишер Навоий. Девони Фоний. Асарлар. Ўн беш жилдлик. 5-жилд. I ва II китоблар. Тошкент, 1965.

⁴ Девони Амир Низомиддин Алишер Навоий. «Фоний». Техрон: «Асотир», 1375 ҳ. ш.
www.ziyouz.com kutubxonasi

қилган. Изоҳларни филология фанлари номзоди Суйима Ғаниева тузган.

Қолган 285 ғазал кейинги жилдга киритилди. Бу жилддаги ғазалларнинг ҳам асосий қисмини Мўминжон Муҳаммаджонов, Ҳамид Сулаймон нашрига кирмай қолган 68 та ғазални филология фанлари номзоди Шафиқа Ёрқин таржима қилган. Шафиқа Ёрқин таржима қилган ғазалларни филология фанлари номзоди Қодиржон Эргашев таҳрир қилган. Изоҳни филология фаилари номзоди Сайфиддин Рафиддинов тузган.

Ғазалларга қўйилган сарлавҳалар қўлёзмада қандай бўлса, уларни шундай сақлашга ҳаракат қилинди, айрим ўринлардагина Техрон нашрига мурожаат этилди.

Албатта, Навоийнинг форсий мероси нашрида ҳам баъзи хатоликлар ўтган бўлиши мумкин. Бу борада бизга билдирилган мулоҳазаларни самимият билан қабул қиламиз ва кейинги нашрларда инобатга оламиз.

ҒАЗАЛҲО

* * *

Эй хоки сари кӯи ту гаштан ҳаваси мо,
Бар пой сагат бўса задан мултамаси мо.
Гар дам задани мо бувад аз меҳри ту чун субҳ,
Сад шом сияҳрӯз шавад аз нафаси мо.
Дар бодияи шавқи ту чун роҳила бандем,
Зикри малак ояд зи фиғони ҷараси мо.
Бо неши ғаму ҷисми заиф оҳ барорем,
Сӯят магар ин бод барад хору ҳаси мо.
Бечорагии мо ҳаваси чорагарон шуд,
То ту шудӣ аз лутфу карам чорараси мо.
Ҳар кас, ки зи афтодагӣ орад ба касе рӯй,
Мо рӯ ба кӣ орем, туй чунки каси мо?!
Фонисифатам, рӯҳ кунад сӯи ту парвоз,
Эй, аз шакаристони ту қути магаси мо.

Эй кўчаси тупроғида юриш биз учун ҳавас бўлган (зот!)
бизнинг илтимосимиз сенинг итинг оёғини ўпишдир.
Биз бамисоли тонг янглиғ сенинг меҳринг билан
нафас оламиз шунинг учун юз қора
шом нафасимиздан кундуздек ёригай.
Шавқинг саҳросида сафар юкини танғир эканмиз,
қўнғироғимизнинг фиғонидан фаришта
зикрининг овози келиб туради.
Ғам нишлари билан заиф жисмимиздан оҳ чекамиз,
шояд ана шу оҳимиз хору хашагимизни
сен томон олиб борса,
Сен лутфу карамдан бизга чора етказувчи бўлганинг
сабабли чора топувчилар бизнинг

ночорлигимизни ҳавас қиладиган бўлди.
Ҳар кишининг бошига иш тушганда ёрдам сўраб бирор
кишига мурожаат қилади, биз, сиғинадиган
кишимиз сен бўлгач кимга мурожаат қилайлик..
Мен Фоний сифатман, руҳ (эса) сен томон парвоз қилади,
(руҳимиз) чивинининг озуғи сенинг шаккаристонингдандир.

Татаббуъи⁵ шайх Саъдий⁶

Эй, ба гулистон ҳазор наргиси шаҳло
Дар гилу гулзори оразат ба тамошо.
Лолаву гул аз таҷаллии ту ба хубӣ
Қумрию булбул зи шавқи ту ба алоло.
Дар рухи рӯз аз рухи ту бориқаи меҳр,
Дар дили шаб аз ғами ту мояи савдо.
Ошиқи бедил зи шавқи рӯи ту Маҷнун
Карда баҳона, вале муҳаббати Лайло.
Орази Юсуф намуда ламъаи рӯят,
3-ӯ шуда машъуфу зори ишқ Зулайхо.
Гоҳ дар оини ошиқӣ шуда зоҳир,
Ҳам шуда бар ҳусни хеш волаву шайдо.
Гоҳ ба маъшуқ шеваги-т тасаҳҳуб,

⁵ Татаббуъ — луғ. маъноси бирор нарсанинг кетидан тушиш, изидан боришни англатади; адабиётшуносликда бирор шеърдан таъсирланиб, ундаги вазн, қофияни (радиф бўлса, уни ҳам) сақлаган ҳолда асар ёзиш, баъзан бундай шеърларни ўхшатма, жавобия, назира ҳам дейдиар. Татаббуънинг табиатини бизда биринчи ўрганган А. Шомуҳамедов, татаббуъларда шоирлар ўз ғояларини ифода этишга интиланлар, деб ёзади (Қаранг: Шомуҳамед о в А. «Традиция татаббу в творчестве Алишера Навои» Ташкент: Фан, 1984; Ўзбек адабиёти тарихи. 2-том. Тошкент, 1978, 12— 17-бетлар).

⁶ Шайх Саъдий— (1203, Шероз—1292, шу шаҳар) Муслиҳиддин Абу Муҳаммад Абдуллоҳ ибни Мушрифиддин Саъдий Шерозий улуғ форс шоир. Унинг «Гулистон», «Бўстон» асарлари ва 4 девони таркибидаги ғазаллари ғоят машҳур бўлган. Унинг араб тилида қасидалари бор. Саъдий ёшлигида етим қолган. У аввал Шерозга кетган. Бағдоддаги «Низомия» мадрасасида таҳсил олган. У кўп саёҳат қилган. Жом, Ҳизож, Шимолий Африка мамлакатларида бўлган. Саъдий асарларининг кейинги адабиётга таъсири ғоят кенг бўлган. Навоий, «Девони Фоний»да Саъдийнинг 22 ғазалига татаббуъ қилган ва унинг ғазалари таврида 2 ғазали бор.

Ҳам ба худ аз ноз карда ғорату яғмо.
Ошиқу маъшуқу ишқ чумла худй, бас,
Ҳар нафас аз як либос гашта ҳувайдо.
Дар ду чаҳон ошиқи ту гашт чу Фонй,
Соз фано ҳам ба ишқи хештан ўро.

Эй (гўзал), гулистондаги мннглрча шаҳло кўзли наргис гуллар
лойда туриб, оразинг гулзорини тамошо қилмоқдалар.
Лола билан гулнинг гўзаллиги сенинг равшан нурингдан
қумри билан булбулнинг оху фиғони сенинг шавқингдандир.
Кундуз юзидаги меҳр чақмоғи сенинг юзингдану
туннинг дилидаги савдо (қоронғилик)
сармойси сенинг ғамингдандир.
Мажнуннинг ошиқу бедиллиги,
сенинг юзингнинг шавқидан (бўлиб),
Лайлонинг муҳаббати эса бир баҳонагинадир.
Юсуфнинг орази (сенинг) юзинг нурини ўзида акс эттиради,
Зулайҳонинг ошиқи зорлиги ўшандандир.
(Худо) гоҳ ошиқлик расмида зоҳир бўлади,
ҳам ўз ҳуснига волау шайдо бўлади.
Гоҳ маъшуқалардек нозу карашма қиласан,
ҳам ўзинг нозингдан талон-торож соласан.
(Эй тангри), ошиқ ҳам, маъшуқ ҳам, ишқ ҳам: ҳаммаси
ўзингсану — бас, ҳар нафасда бошқа тусли либосда кўринасан.
Икки жаҳондаки Фоний сенинг ошиқинг бўлди,
уни ўз ишқинг билан фано қил.

Наът

Зиҳй, бинишонда оби абри раҳмат гарди роҳатро,
Малоик рўфта аз болу пари худ такягоҳатро.
Ба соли гар шаби қадрест, дар як маҳ ду шоми қадр,
Бувад аз гесувони анбарин рўи чу моҳатро.
Туй бе соя, лекин оламе дар офтоби ҳашр,

Панаҳ созанд ҳар сӯ сояи олампаноҳатро.
Задй чун боргоҳи қурби худ, бар Арши Аъзам, шуд
Фалак як тугмаи фируза шодурвони чоҳатро.
Сипоҳи фатҳу нусрат чун кашидӣ, ҳар тараф бурданд
Зи баҳри тўтиёи равшан он гарди сипоҳатро.
Аз он дидори Ҳақ дидӣ, ки ҳам нури илоҳӣ кард
Мунир аз сурмаи мозоғ чашмони сиёҳатро.
Чу ҳар сӯ чашми раҳмат афканӣ, аз гӯшаи чашме
Ба Фонӣ бин, ки ў ҳам чашм дорад як нигоҳатро.

Қандай гўзалсанки, йўлинг чангини раҳмат булутининг
суви сўндиради, малоикалар қанотлари билан истиро
ҳатгоҳингни супурадилар.
Ҳар йили бир марта лайлатулқадр кечаси бўлса ҳам,
ой юзингдаги икки қора кокилдан ҳар
ойда икки марта лайлатулқадр кечаси бор.
Сен соясизсан, бироқ қиёмат офтобида бир олам халқ
ҳар ерда сенинг олампаноҳ соянгдан (ўзларига) паноҳ топадилар.
Қачонки сен яқинлик боргоҳини
(чодирини) арши аъзам устига қурдинг,
фалак олий даражанг чодирига битта феруза тугма бўлди.
Енгилмас сипоҳинг саф тортганда, кўзларга тўтиё
этгали сипоҳинг оёқ гардини ҳар томон олиб кетдилар.
Қора кўзларингни Худо «мозоғ» сурмаси билан равшан қилди,
шунинг учун Худо дийдорини яққол кўра олдинг.
Кўз қиридан ҳар томонга раҳмат назарини ташлаган чоғингда,
Фонийга ҳам бир кўз қирингни ташлагин, чунки у ҳам
бир нигоҳ қилмоғингга кўз тутуди.

Татаббўи Ҳоча Ҳофиз⁷

⁷ Хожа Ҳофиз Шерозий — Шамсуддин Муҳаммад (1321, Шероз — 1350, шу шаҳар) буюк форс шоири. Тожир оиласида дунёга келган ва отадан ёш етим қолган Шамсуддин новвойга шогирд тушади. Тезда Куръони мажидни ёд олиб, гўзал тиловат қилади. Шу муносабат билан «Ҳофиз» тахаллусини олади. Ундан бир девон қолган. Ҳофиз шеърлари ишқи мажозни ва ишқи ҳақиқий тараннумига бағишланади. Мавзунинг www.ziyouz.com kutubxonasi

Румузул-ишқ конат мушкилан бил-каъс ҳаллилҳо,
Ки он ёқути маҳлулат намояд ҳалли мушкилҳо.
Сӯи дайри муғон бихром, то бинӣ дусад маҳфил, .
Саросар з-офтоби май фурӯзон шамъи маҳфилҳо.
Дилу май ҳар ду равшан шуд, намедонам ки тоби май
Зад оташҳо ба дил, ё тоби май шуд з-оташи дилҳо.
Ба мақсад гарчи раҳ дур аст, агар оташ расад аз ишқ,
Чу барқ осон тавон кардан ба гоме қатъи манзилҳо.
Ману беҳосилӣ, к-аз илму зухдам, он чи шуд ҳосил,
Якояк дар сари маъшӯқу май шуд чумла ҳосилҳо.
Бувад чун бар асири ноқаи Лайлӣ, ки дар водӣ
Фигон аз чоки дил Маҷнун кашад, не занги маҳмилҳо.
Чу дар дашти фано манзил кунӣ як рӯз, эй Фонӣ,
Зи ман он қонфизо атлодро фасчуд ва қаббилҳо.

Ишқ сирлари қийин экан, уни май билан осон қил,
чунки эритилган ёқут (май) мушкилларни ҳал қилади.
Сен майхонага бор, ул ерда икки юзча даврани кўрасанки,
ундаги давралар бошдан-оёқ май шамъидан ёп-ёруғ бўлиб
туради.

турли-туманлиги, улардаги бадииятнинг ғоят юксаклигидан Ҳофиз шеърлари ўз замонасидаёқ шуҳрат қозонади, кейинги давр шеъриятига ҳам баракали таъсир кўрсатади. XVII асрдан бошлаб Ғарб адабиётига ҳам таъсир ўтказади. Гёте Ҳофиздан илҳомланиб «Ғарб ва Шарқ девони»ни яратгани шоирни ғарб тафаккур оламига қадам сурганига далилдир. Навоий Ҳофиз ғазалларидаги маҳоратни юксак баҳолаган. «Девони Фоний»да Ҳофизнинг ғазаллари татаббуъида 211, таврида эса 20 ғазал мавжуд. Айтиш керакки, Навоий Ҳофиз ғазалларидан тасаввуфий мазмундагиларни олган. Ҳофизнинг дўсти ва шогирди Муҳаммад Гуландом йиғган, шоир вафотидан 38 йил кейин тузилган девон нашр қилинган. Ҳозирча аниқланган шеърлари 418 ғазал, 5 қасида, 41 рубойи, 3 маснавий («Соқийнома», «Оҳуйи ваҳший», «Муғаннийнома»)дир. Ҳофизнинг мақбараси Шероздаги Мусалло боғида, ҳозир «Ҳофизия» деб аталади. Ҳофиз ижодини ҳар томонлама ўрганишда Эрон олимлари Абдураҳмон Халҳолий, Муҳаммад Қазвиний, Қосим Ғани, Саид Нафисий, Абдулҳусайн Зарринқўб, Ҳусайн Али: Ҳиравий, Баҳовуддин Хуррамшоҳ кўп иш қилдилар. Ҳофиз ғазалларига кўплаб шарҳлар ёзилган. Оврүпода Я. Рипка, А. Арберри, Х. Ремер, Х. Риттер ва бошқалар, рус олимларидан Е. Бертельс, А. Болдирев, И. Брагинскийлар, тожик олими А. Мирзоев ҳофизшуносликка етук ҳисса қўшдилар.

Дил билан майнинг ҳар иккови равшан бўлди; билмайманки,
майнинг тоби дилни ёритдими, ёки дил оташи майними?
Мақсадга етмоқ йўли узоқдир, лекин агар сенга ишқ ўти тушса,
бир қадам ташлаб яшин каби манзилга етмоқ мумкиндир.
Мен илм ва тақводорликдан бебаҳраман, (аммо) нимадан
баҳраманд бўлган бўлсам, у ҳам маъшуқ ва майга қурбон бўлди.
Лайлининг туялари саҳрода булутдек
сайр қилганида эшитиладиган овоз
бу туялар қўнғироғининг овози эмас,
балки Мажнун дилининг фиғонидир.
Эй Фоний, бир куни фано даштида манзил қилсанг, менинг
томонимдан жонга руҳ бахш этувчи
кўҳна биноларга сажда қилиб, улардан бўса ол!

Татаббўи Мир Хусрав⁸

⁸ Хусрав Деҳлавий — (1253, Патёлий —1325, Деҳли) Яминуддин Абулҳасан Амир — Хусрав Деҳлавий номи билан машҳур шоир, адиб, мутафаккир, бастакор. Отаси Сайфуддин Маҳмуд туркий лочин қабиласидан бўлиб, мўғуллар истилоси арафасида оиласини Шаҳрисабздан Ҳиндистонга кўчириб кетган эди. Хусрав ёшлиқдан ёза бошлаган шеърларида «Султоний» тахаллусини қўллаган. У узоқ муддат Бангола ва Деҳли султонлари хизматида бўлган. Хусрав Шарқ мумтоз шеърятининг ва насрининг барча жанр ва турларида ёзган ва Шарқ адабиёти тарихида биринчи бўлиб ўз шеърларини ҳаёти фаслларига мослаб, девонга ажратган ва уларга алоҳида номлар берган. Бу анъанани кейинчалик Жомий ҳамда Навоийлар давом эттирганлар. Хусрав Низомий Ганжавийнинг 5 достонидан таркиб топган «Панж ганж»ига жавобан 5 достондан иборат «Хамса» яратган, бу билан «хамсачилик» анъанасига асос солган. Шоир бошқа воқеий достон («Хизрхон ва Дувалроний») ва адабиёт илми, иншо санъати, муסיқа назарияси (адвор илми)га оид асарлар ёзган. У ҳинд, урду, араб тилларида ҳам асарлар ёзган. Хусравнинг катта ҳажмидаги: «Эъжози Хусравий» номли асари турли масалалардан баҳс этувчи алоҳида рисолалар мажмуасидир. Алишер Навоий Хусрав Деҳлавийни «Хамсадаги ҳар достони аввалида ўзининг мўътабар салафи сифатида таърифлайди, унинг бадиий маҳорати юксак баҳоланади. Навоий «Насойим ул-муҳаббат»да Хусрав ҳақида унинг пири Низомиддин Авлиёнинг: «...қиёматда ҳар киши бир нима била фахр этгай, мен бу туркнинг, яъни Хусравнинг кўксининг қуюки била фахр қилғумдур»,— деган сўзларини бежиз келтирмайди. Навоий ишқ ва муҳаббат машрабидин тўла хабардор ориф, шеърятда мажозий муҳаббат ва ҳақиқий ишқ тараннумида ёниб-ёниб фикр юритган шоир Хусрав ғазалларидан «Девони Фоний»да 32 татаббў қилган ва таврида битта ғазал битган.

Гар парда андозад маҳам он руи оташнокро,
Сўзам ба оҳи оташин нўҳ пардаи афлокро.
Хоҳй чу қатл, эй качкулаҳ, ҳоҷат ба теғат нест, ваҳ,
Ин бас, ки бишкастй ба таҳ тарфи кулоҳи чокро.
Афтад ба мардум сад хатар, гўяд малоик алҳазар,
Ҳар сў, ки созй чилвагар, он қомати чолокро.
Бо ҳар кас, эй симинбадан, манмой рўи хештан,
Бояд чу чашми поки ман з-он сон ҷамоли покро.
Соқй, зи бедоди ҷаҳон сад ғам ба дил дорам ниҳон,
Ҷоме бидору вораҳон з-онҳо мани ғамнокро.
Бояд ки мастй фан кунй, кўи фано маскан кунй,
Гар боядат равшан кунй оинан идрокро.
Фонй, дар ин дайри алам чун муҳликат шуд заҳри ғам,
Ҷў муршиди қонбахшдам, з-ў нўш кун тарёкро.

Агар севикли ёрим ўтли юзига парда тутса,
ўтли оҳим билан тўққиз фалак пардасини ёндираман.
Эй кулоҳини қия қўндирган гўзал! Бизни қатл
қилмоқчи бўлсанг, тийғингнинг ҳожати йўқ,
кулоҳингнинг бир бурчини букиб қия кийганингнинг ўзи
кифоядир.
Сенинг эпчил қадду қоматинг ҳар томонда намоён бўлганда,
кишилар хатарда қолади, фаришталар алҳазар дейди.
Эй кумуш бадан, ҳар кимсага юзингни кўрсатаверма,
ундай пок жамолга боқмоқ учун менинг кўзим каби пок кўз керак.
Эй соқй, жаҳон зулмидан дилимда юз ғам яширингандир,
бир пиёла май тутиб, мен ғамгинни ўша ғамлардан халос эт.
Агар сен идрок ойинасинн ёритмоқчи бўлсанг,
мастликни одат қилишинг ва фано кўчасида манзил қуришинг
керак.
Фоний, бу дарду аламли дунёда сени ҳалок қилувчи ғам заҳри
бўлди,
нафаси жон бағишловчи муршид (пир)ни изла, ундан тарёк олиб
ич!

* * *

Гар аввал оташи ишқ осон намуд моро,
3-ў як шарар баровард аз сина дуд моро.
Орому хоб аз мо, эй ҳамдамон, маҷӯед,
Рафт он, ки чашми роҳат хуш меғунуд моро.
Шоми висолро маҳ, хуршед буд аз ҳаҷр,
Дар рӯзи тира афканд чархи ҳасуд моро.
Бас, дер агар муяссар шуд базмгоҳи мақсуд,
3-он чо фалак бурун ронд бисёр зуд моро.
3-ин сон ки васл маъдум афтоду ҳаҷр мавчуд,
Нобуд беҳтар, эй дил, сад раҳ зи буд моро.
Санги чунун фиканда дар қатл кӯшад имрӯз,
Он к-ў ба зиндадорӣ шаб меситуд моро.
Аз куфри ишқ дар дин шуд рахнаҳо, ки карданд
Сад гуна сарзанишҳо габру ҷухуд моро.
Соқӣ, зи ҳад фузун деҳ май, к-аз малоли даврон
Ҳар дам малоли дигар дар дил фузуд моро.
Фонӣ, чӣ сон тавон буд, дар шаҳрбанди ҳастӣ,
Чун рӯ ба нестиҳо ҳичрон намуд моро?!

Бошда бизга ишқ ўти енгил кўринган бўлса ҳам,
лекин ундан чиққан биргина учкун сийнамиздан дуд чиқарди.
Эй ҳамдамлар, биздан орому уйқуни изламанг,
бизни яхши ухлатадиган кўз роҳати (маҳбуб) кетиб қолган.
Висол шомининг ойи кӯёш (севгилим) бор эди,
ҳасадчи чарх айрилиқдан бизни қора кунга ташлади.
Мақсуд базмгоҳи анча кечикиб муяссар бўлди-ю,
лекин фалак бизни у ердан жуда тезлик билан қувиб чиқарди.
Модомики васл йўқ бўлиб, ҳажр бор экан,
эй дил, бундай борлиқдан бизга йўқлик юз марта яхшироқдир.
Бир маҳалда бизни кечаси ухламайди (тақводор) деб мақтаган
кишилар

бугун жунун тошларини отиб қатл қилмоқчи бўладилар.
Ишқ куфридан динга рахналар тушти, шу сабабдан
оташпараст ва яхудийлар бизга дакки бердилар.
Эй соқий, тўхтовсиз май беравер, чунки давроннинг малолатидан
ҳар нафасда ўзгача малоллик дилимизда ортиб бормоқда.
Эй Фоний, айрилиқ бизни йўқлик томон етаклаётган
маҳалда бу борлиқ зндонида қандай тоқат қилиб ўтирибсан?

* * *

Гайри хуноб наёбанд ба чашму дили мо,
Гўйё ишқ ба хун кард мухаммар гили мо.
Аз раҳи ишқ гузаштан нашуд, эй пири тариқ,
То ки шуд кўи хароботи муғон манзили мо.
Мушкили мо ҳама бошад зи хумор, эй соқий,
Ўз ба як ратли гарон ҳал нашавад мушкили мо.
Гарчи дар дайр гадоем, вале гоҳи нишот
Раҳ наёбанд шаҳон бар тарафи маҳфили мо.
Ҳосили умр шуд, эй мугбачаи бодафурўш,
Вақҳи май бў, ки қабули ту фитад ҳосили мо.
Тири дилдўз ба ҳар дил занӣ, эй қотили маст,
Новаке чанд ниғаҳ дор барои дили мо.
Фонӣ, уммед чунон аст, ки дар водии ишқ,
Маскани қофиласолор бувад маҳмили мо!

Ишқ бизнинг лойимизни қон билан қорган деса бўлар,
чунки дилимиз ва кўзимизда хунобдан бошқани топиб бўлмайди.
Эй тариқат пири, ишқ йўлидан кечиб кетиб бўлмайди,
чунки майфурушлар хароботи манзилимиз бўлгандир.
Эй соқий, мушкилимизнинг ҳаммаси хумордандир, бир оғир
ратл, яъни катта май косасидан бошқа
нарса билан мушкилимиз ҳал бўлмайди.
Майхонада гадодек бўлсак ҳам, лекин айшу ишрат ва
хурсандчилик

чоғимизда подшоҳлар мажлисимиз тарафига йўл тополмайдилар.
Эй майфуруш муғбача, умримизнинг ҳосили майингнинг
гаровидир,
бу сенга қабул тушармикин? Эй маст қотил, дилни чок этувчи
ўқни ҳар
бир дилга отасан, бизнинг дилимиз учун ҳам бир неча ўқни
сақлаб қол.
Фоний, бизнинг умидимиз шуки, ишқ водийсида
қарвонбошининг маскани бизнинг кажавамиз бўлсин!

* * *

Маҳи ман дар шабистон, чунки нўшад қоми май шабҳо,
Намояд бар шафақ май аз ҳубоби реза кавкабҳо.
Даҳан шуд чашмаи ҳайвон, туро аз айни ноёбӣ,
Ду лаъли чонфизои дилкашат он чашмаро лабҳо.
Биё, эй соқии маҳваш, бидеҳ он қоми чун оташ,
Ба динам сўз чун дар ҳаҷр месўзонадам табҳо.
Чу орад турктоз он шўх, баҳри пойбўс афтад,
Ҳазорон моҳу анҷум аз нишони наъли маркабҳо.
Шаробам боиси ихлоси риндони харобот аст,
Бале омезиши ёрон бувад аз қурби машрабҳо.
Чунон ушшоқ ҳар шаб бе ту бардоранд растохез,
Ки дар руҳониён ғавғо фитад з-он оҳу «ё Раб!» ҳо.
Агар Фонӣ хиромад ташналаб з-инсон ба майхона
Аз он дарёкашӣ хумҳо тixӣ созанд қолабҳо.

Менинг ойим шабистонда кечалар май ичганда
май шафақидаги кўпиклардан юлдузчалар кўринади.
Оғзинг ноёбликда ҳайвон (тириклик) булоғидир,
икки жон бағишловчи лаълинг ўша булоқнинг лабларидир.
Кел, эй ой юзли соқий, ўтдек жомни бер,
Ҳажрда мени иситма куйдиргунча май билан куйдир.
Агар ул шўх турктозлик қилса унинг оёғини ўпиш учун

минглаб ой ва юлдузлар унинг маркабининг наъли
(товони, тақаси) изидан йиқилади.
Шароб харобот риндларининг ихлосига боис бўлса-да,
ерларнинг қўшилишига машраблар яқинлиги сабабдир.
Сенсиз ошиқлар ҳар кеча шундай фарёд чекадиларки,
бу «оҳ» ва «ё Раб»лардан руҳонийлар' орасига ғавғо тушади.
Агар Фоний шу қадар ташналаб ҳолда майхонага кирса
бу дарёкашлиқдан хумларнинг қолиби бўшаб қолади.

* * *

Зиҳй гулҳо зада чок аз ғами рўят гиребонҳо,
Ки он чоки гиребонҳо расида то ба домонҳо.
Ба мулки боғ бозори чаман бин, к-аз гулу насрин,
Паи сайри ту оин баста дасти сунъ дўконҳо.
Набошад чун даҳонат бо дури дандону лаъли лаб,
Зи гулбарг арчи ғунча лаб намуд аз жола дандонҳо,
Чаман аз мақдамат чон ёфта, н-аз боди наврузист,
Таҳаррук дар шачарҳо, чилва дар гулҳою райҳонҳо.
Замоне ончунон хуррам, бидеҳ паймона, эй соқй,
Ки ҳоҳам чун замона бишканам оини паймонҳо.
Лаби лаълу даҳан, эй муғбача, к-аз бода олудат,
Асираш ғунчаи дилҳо, фидояш чавҳари чонҳо.
Ман аз дайри муғон май чустам аз сад гуна расвой,
Дар он чо рафтаму омад ба пешам як ба як онҳо.
Зи баҳри васли матлубе, ки бошад дар ҳарими дил,
Набошад ғайри саргардоният қатъи биёбонҳо.
Агар Фонй, ҳавои васл дорад, кай ачаб бошад,
Чу абраш оҳи оташбору оби чашму афғонҳо.

Юзинг ғамидан гулларнинг ёқаси чок бўлди,
у ёқаларнинг чоки этаккача етди.
Боғ мулкида чаман бозорини кўр, сўнъ (яратиш) қўли
сенинг сайринг учун гулу насрин билан дўконларни ясатибди.

Ғунча гул япроғидан лаб қилиб, дўлдан тишлар яса са ҳам,
сенинг инжу тишинг, лаъли лабли оғзингдек бўла олмайди.
Дарахтларнинг тебраниши, гул ва райҳонларнинг жилваси
наврўз елидан эмас, чаман сенинг қадамингдан жон
топганидадир.

Замона шундай хуррам, эй, соқий, паймона тут,
замона каби паймоналар қоидасини синдирмоқчиман.
Эй муғбача, лаъли лабу оғзингни бода билан рангин қилдинг,
энди диллар ғунчаси (унинг) асири-ю, жон жавҳари фидосидир.
Мен юз гуноҳу расволик сабабли муғлар дайридан май истадим,
у ерда уларнинг барчаси бир-бир олдимга келди.
Матлубинг (истаганинг) дилинг ҳарамидадир, унинг васли учун
Биёбонларни босиб ўтиш саргардонликдан бошқа нарса эмас.
Агар Фоний висол умидида бўлса, булутдек алангали
оҳи, кўз ёши ва фиғон чекиши ажаб эмас.

* * *

Кунад з-иқболи ишқу дарди айшу комрониҳо,
Дилам дар номуродиҳо, танам дар нотавониҳо.
Намонад халқро дил гулбунеро, балки як ғунча,
Чу дар гулшан хиромад сарви ман бо дилситониҳо.
Ба меҳри чарх натвонам, ки бинам баски бар мардум,
Намудам меҳрубонӣ, ёфтам номехрибониҳо.
Калону хурд агар ханданд бар ҳолам, аҷаб набвад,
Ки зори хурдсоле кард ишқам дар калониҳо.
Фиғони булбулу қумрӣ чӣ санҷад неши ман дар ишқ,
Ки бо Фарҳоду Маҷнун кардаам ҳамдостониҳо.
Ба ёди ман, ки душманкоми ишқам, як қадаҳ даркаш,
Ба коми дўстон ҳар гаҳ, ки нўшӣ дўстгониҳо.
Расонда дар дарунам новакат озорҳо ҳар гаҳ,
Ба теғам сина сози чоку бинмоям нишониҳо.
Ба пирӣ, эй чавон, гар давлати айнул-яқин хоҳӣ,
Ғубори роҳи пирон тўтиё кун дар чавониҳо.

Равоносо аз он шуд назми Фонй, эй сихиқомат,
Ки дар васфи хиромат кард кўшиш дар равониҳо!

Дилим номуродликда, таним эса нотавонликда комронлик
айшини
суради, чунки булар ишқу дард бахтига эришгандирлар.
Менинг сарвим дилларни мафтун этиб, гулшанга хиром қилса,
халқда дил, балки гул дарахтида бир ғунча ҳам қолмайди.
Чархнинг меҳрига кўз тутмайман, ундан умидвор
эмасман, чунки кўп кишиларга меҳрибонлик қилдим,
номеҳрибонлик топдим.
Менинг ҳолимга катта-кичик кулсалар, ажаб эмас,
чунки кексаликдаги ишқим гўзал бир ёшга зор қилди.
Булбул билан қумрининг фиғони ишқда мен билан
тенг эмас, чунки, Фарҳод ва Мажнун билан ҳамдостонликлар
қилганман.
Дўстлар мақсади учун ҳар қачонки дўстлик косасини кўтарар
экансан,
мени эслаб қадаҳ торт, (чунки) мен ишқ забуниман.
Ҳар вақт ўқинг дилимга озор етказса-да, лекин мен
ҳар қачон бағримни тешмоқчи бўлганимда,
ўқингга кўксимни нишон этаман.
Эй йигит, қариликда айнул-яқин, яъни тангрига
етишмоқ давлатини истасанг
йигитлигингда қарияларнинг йўл ғуборини кўзингга тўтиё қил.
Эй сарвқомат, сенинг хиромингни таърифлашда равонликка
урингани сабабли, Фонийнинг назми руҳи равон бўлди.

Махтараъ⁹

⁹ Мухтараъ — арабча сўз бўлиб, кашф этилган, асосланган маъносини англатади ихтироъ ҳам шу тушунчани англатади. айзан — арабча, юқоридаги каби, яна, шунингдек маънола-рини англатадн. Тавр—луғ. бирор нарса атрофида айланиш, тарз, йўсин, усул, тартибни, одат (манера)ни англатади; адабиётшуносликда бирор шеърнинг моҳияти услубини олиб, шу йўсинда асар ёзишдир. «Девони Фоний»да шундай ғазаллар мавжуд. Масалан, «Дар таври Хожа», «Татаббуъи Махдум, дар таври www.ziyouz.com kutubxonasi

Мо ба кучо, зуҳду ибодат кучо?
Маст кучо, тақвию тоат кучо?
Ғунча ба захм асту дилам дардманд,
Дард кучо бину ҷароҳат кучо?
Аз гулу сарвам дигар, эй боғбон,
Дам мазан, он оразу қомат кучо?
Кони намак н-оядам, эй дил, ба кор,
Гўй, ки он кони малоҳат кучо?
Хонақаҳи зуҳд зи мо шуд ба танг,
Шоҳраҳи дайри маломат кучо?
Шайх риё, пири муғон май намуд,
Зарқ кучо гўю, каромат кучо?
Фонй агар бе ту нахоҳад ҳаёт,
Кор чу саъб омада, тоқат кучо?

Биз қаёқда-ю, зуҳду ибодат қаёқда,
маст қаёқда-ю, тақвою тоат қаёқда?
Ғунча захмли менинг дилим дардманд,
қара, дард қаерда-ю, жароҳат қаёқда?
Эй боғбон, гул ва сарвдан иккинчи марта дам урма,
у чехра ва қомат қаёқда?
У туз кони менинг коримга ярамади,
айт, у малоҳат кони қаёқда?
Зуҳд хонақоҳи бизга танглик қилади,
маломат майхонасининг катта кўчаси қаёқда?
Шайх бизга риёни, пири муғон эса майни кўрсатди,
айт-чи, фирибгарлик қаёқда-ю, каромат, сахийлик қаёқда?
Агар Фоний сенсиз ҳаётни истамаса,
иши мушкуллашганда тобу тоқати қаёқда?

Хожа». Бундай ғазалларда вазн, қофия (радиф) мезон қилиб олинмайди, балки услуб, мазмунни шеърӣ талқинига, услуб, рангга риоя қилинади. Бу адабий йўл шоирларнинг ўзаро мусобақаси йўсинида бўлиб, мазмун ўзгалик, жилоларини янгича талқинини яратишга ундар эди. Янгича талқинда эса тимсоллар, бадий воситалар, баёндаги адоларга алоҳида эътибор қилиш даркор бўлар эди.

Татаббўъи ёри Азиз¹⁰

Чй суд, жола ба гулбарги оташин моро?
Кй бурда хуш зи дил он хўи чунин моро?
Чу заъфи мо зи хаёли руху лаби шўхест,
Дило, чй муциби қувват гул ангубин моро?
Лаби ту хотами лаълу фиғони мо беҳад,
Бисоз мўҳри хомушй аз он нигин моро.
Ба чарх мезанад он маҳ кулоҳи гўшаи ноз,
Аз он ки рўи ниёз аст бар замин моро.
Зи гиряву задани даст бар дили сўзон,
Даме тар асту даме хушк остин моро.
Чй ошиқест, ки пиронасар зи хеш раҳонд,
Маю маломати он тифли нозанин моро.
Кучост мутриби софу маи нашотангез,
Ки шуд малул зи даврон дили ҳазин моро.
Фароғи васл чй имкон, ки аз хавотир ҳаст,
Ҳазор раҳзани андеша дар камин моро.
Расид муғбачаи масту дил бирафт аз даст,
Набуд ҳеч гунаҳ, Фониё дар ин моро.

Ўтли гул баргидаги жола (шудринг)дан бизга нима фойда?
Чунки у маҳбубнинг пешона тери дилимиздан
хушимизни олиб кетган.
Бизнинг заифлигимиз бир шўхнинг юзу лабининг хаёлидандир,

¹⁰ Амир Шайхим Суҳайлий — (1444—1502) Низомуддин Аҳмад. Амир Шайхим номи билан машҳур шоир. Навоийнинг дўсти ва мусоҳибларидан. Давлатшоҳ Самарқандий «Тазкират ут-шуаро»да Суҳайлий тахаллусини унга устоиди Шайх Озарий тавсия қилган, деб ёзади ва туркий девони ҳам бор, деб хабар қилади. Суҳайлий Хусрав Деҳлавийнинг «Дарёи аброр» (Поклар дарёси), Жомийнинг «Лужжат ул-асрор» («Сирлар тўплами ё дарёси»), Навоийнинг «Тухфат ул-афкор» («Фикрлар тухфаси») асарларига жавоблар ёзган. Унинг «Лайли ва Мажнун» достони ҳам бор. Навоий Шайхим Суҳайлийни «Ёри азиз», деб ардоқлаган. «Девони Фоний»да Суҳайлийнинг 3 ғазалига Навоий та-таббуълари бор.

Эй кўнгил, бизнинг заифлигимизга гулқанд қувват
бағишламайди.

Сенинг лабинг лаъл узуги, бизнинг фиғонимиз беҳад,
ўша узукдан лабимизга сукут муҳрини бос!

Биз чорасизликдан ерга боқиб қолганмиз,

Ул ой ноз ва карашма кулоҳи бурчини кўкка етказмоқда.

Кўп йиғи ва ўртанган қалбимизга қўлимизни босганимиздан
Янгимиз баъзида ҳўл ва баъзида қуруқ бўлиб туради.

Бу қандай гўзал ошиқликки, кекса бошимизни

У нозанин ва майнинг маломати ўзликдан қутқарди.

Бизнинг даврондан ранжиган ғамгин кўнглимиз истаги учун
шодлик келтирувчи тиниқ май билан ҳофиз қаерда?

Бизга висол фароғатини топиш имкони йўқ, чунки кўнгилга
хатарлар солувчи минг андиша қароқчилари пистирмададирлар.

Маст муғбача келди-ю, дил қўлдан кетди.

Эй Фоний, бу борада бизда ҳеч бир гуноҳ йўқ эди.

* * *

3-он сабаб дайри муғон омада кошонаи мо,
Ки гаҳе сар занад он муғбача дар хонаи мо.

Он парй дар варақе сурати Мачнунро дид,
Ханда зад, гуфт: «Шабехаст ба девонаи мо».

На ки зуҳҳод, асас низ ба танг омадааст,
Ҳама шаб 3-арбадаву наъраи мастонаи мо.

Ринди дарёкаши дайрем, аз он бодафурўш
На сабў, балки зи хум сохта паймонаи мо.

Днл чй бошад, ки сухан чумла ба қон мегузарад,
Дилрабой кунад оғоз чу чононаи мо?!

Дил, ки вайрони ғами туст, туй ганҷ дар ў,
Байти маъмур ба рашк аст, зи вайронаи мо.

Фоние, ошиқй ар чурм намояд бари ёр,

Зи дусад қатл фузун омада чўрмонаи мо.

Фоние, ошиқй ар чурм намояд бари ёр,

Зи дусад қатл фузун омада чўрмонаи мо.

Муғлар дайрини шунинг учун ўзимизга кошона тутганмизки,
ул муғбача гоҳ-гоҳ бу хонамизга келиб туради.

Ул пари бир варақда Мажнун суратини кўриб кулди
ва «бизнинг девонамизга ўхшайди» деди.

Бир зоҳидларгина эмас, миршаблар ҳам
ҳар кеча мастона наъра-ю шовқинимиздан танг бўлдилар.

Биз дайрнинг дарёпўш риндлариданмиз, шунинг учун
бодафуруш паймонамизни кўзадан эмас, хумдан ясаган.

Бизнинг жононимиз дилраболик қила бошлаганда,
барча ошиқлар дилдан эмас, жондан ҳам кечадилар.

Дил ғамингдан вайрон бўлса ҳам унинг ганжи сен
эканлигинг учун обод уй ҳам бу вайронага ҳавас қилади.

Эй Фоний, агар ёримиз ошиқликни гуноҳ деса,
бизнинг гуноҳимиз икки юз марта қатл қилишдан ҳам ортиб
кетади.

Татаббўъи яке аз акобир

Дилам чу гашт асири хами каманд ўро,

Сарам хуш аст ғубори суми саманд ўро.

Лабат, ки гирия талхам зи шавқи ўст, бувад

Паи тааччуби ин гирия нўшханд ўро.

Ўавону чуръакашу нозанину ғарра ба хусн,

Тазаллуми дили ошиқ, чӣ судманд ўро?

Сухан ба тарки ҷафо гўямаш, чӣ сон шунавад,

Ки медиҳам мани маҷнуни маст панд ўро?.

Шаҳон гадои дару ман кам аз сагон сад раҳ,

Кучо муҳаббати ман уфтад писанд ўро.

Ба дил, ки ваъда кунӣ, куштану вафо нақунӣ

Ба ваъда куштану дар интизор чанд ўро?

Чи нақшҳои ғариб оварад бурун, Фонӣ,

Агар дар ў фитад ойини нақшбанд ўро.

Дилим унинг каманд ҳалқасининг асири бўлгач,
бошим ҳам оти туёғининг тупроғи бўлиш билан қувонди.
Менинг аччиқ йиғим лабинг шавқидандир,
бу йиғига таажжубланиб, унга ширин кулги келади.
У ҳам ёш, ҳам майхўр, ҳам нозанин ва ҳам ўз ҳуснига
мағрурдир, ошиқ дилининг фарёди унга таъсир қилмайди.
Ўзим масту девона бўлатуриб унга насиҳат қилсам,
жафони тарк қилишдан сўз очсам, у қандай эшитсин.
Подшоҳлар унинг эшигида гадо, мен кўчаси итларидан ҳам
ҳақирроқ,
шундай бўлгандан кейин менинг муҳаббатим унга
қандай маъқул тушсин?
Дилимга «сени ўлдираман» деб ваъда қиласану
лекин вафо қилмайсан,
бу интизорликда ўлдиришинг қачонгача?
Нақшбандлик йўли — тариқати Фоний қўлида бўлганда,
у ажойиб нақшларни яратар эди.

Татаббўъи ёри азиз Суҳайлӣ

Ба кашфи ҳоли даврон нест Чоми Чам ҳавас моро,
Ҳамон чоме, ки соқӣ акси рӯй афканд, бас моро!
Зи шайх ҳеч кас, чун чониби дайри муғон рафтем,
Кунун дар хонақаҳ дигар набинад ҳеч кас моро.
Нишаста фориф-ул-бодем дар даври тағори май,
Ба рондан дур натвон кард аз он чо чун магас моро.
Ба фарёди хумор, эй пири дайр, афтода бадҳодем,
Ту хоҳӣ буд, ё худ муғбача фарёдрас моро.
Гиреви кўси шоҳ аз хоби мастӣ дарнамеорад,
Чи бедорӣ диҳад, эй корвон, бонги ҷарас моро?
Ба чуз номи бутонам бар забон н-ояд гаҳи мастӣ,
Хуш он ринде, ки ў аз даври соғар хонд асморо.
Гадоем, илтимоси мо бувад як ҷуръа май дар сар

Нахоҳад буд лаъли тоқи шоҳӣ мултамас моро.
Аз он риндон шумар моро, ки дар мастию шабгардӣ
Чу мастон аз асас бигрезад ар бинад асас моро.
Чу Фонӣ ғарқи май гаштем, лекин оқибат ёбанд
Ҳарифон бар канор афканда ин дарё чу хас моро.

Даврон ҳолининг кашфи учун Жамшид жоми бизга
ҳавас эмас, балки соқий юзининг акси тушган жом,
биз учун етарлидир. Одам бўлмаган шайхдан қочиб,
майхонани макон этдик, бундан буён бизни ҳеч ким
хонақоҳда кўрмайди. Май тоғораси теварагига бемалол
ўтириб олганмиз, пашшани ҳайдаш мушкул бўлганидек,
бизни ҳам ҳеч ким қувиб юборолмайди.
Эи дайр пири, хумор фарёди билан ёмон аҳволга тушиб
қолдик, энди фарёдимизга етувчи сен бўласанми, ёки муғбачами?
Подшоҳ ноғорасининг гумбур-гумбур овози мастлик уйқусидан
уйғота олмайди-ю, Эй карвон, қўнғироқ овози бизни қандай
қилиб уйғота олсин? Мастлигимда тилимга гўзаллардан
бошқанинг
номи келмайди, риндга маза, чунки у исмларни пиёла теграсидан
ўқийди.
Гадомиз, илтимосимиз бир қултум май бўлиб,
бошимизга подшоҳнинг лаълли тожини кийиш ҳаваси йўқ.
Бизларни мастлик ва кечаси кўча айланишда шундай
риндлардан санагинки, мастлар миршабдан қандай қочса,
миршаблар биздан шундай қочадилар.
Биз Фонийдек майга ғарқ бўлдик, лекин охирида
дўстлар дарё четга чиқариб ташлаган хас сингари
бизни ҳам топиб оладилар.

Мухтараъ

Гули рӯят, ки зоҳир гашта ранги ёсамин уро,
Чӣ бошад, к-аз маи гулранг созӣ оташин ўро?

Намедонам зи май шуд сурх чашми кофират, ё худ
Либоси ол пўшондй ба қатли аҳли дин ўро.
Маро ҳам ғунчаи дил бишқуфад чун он даҳан ҳар гаҳ
Зи хай шабнам чу биншинад ба гулзори чабин ўро.
Чу акси суратат дар бода зоҳир гашт, натвонад
Бад-ин сон обу ранге сохтан наққоши Чин ўро.
Ба мукнат чун Сулаймон аст пири майфурўш, инак
Зи ҳар хум оламе дигар шуда зери нигин ўро.
Чу авчи рифъаташ аз осмон бигзашт, аз он маънй
Гадо гаштанд шоҳони ҳама рӯи замин ўро.
Баҳористони гетиро гуле эмин кучо ёбй?
Ки набвад сарсари боди хазон андар камин ўро.
Аз он дур афтад аз вай, к-аз барои чораи васлаш
Макон таъйин намояд зоҳиди хилватишин ўро.
Даромад дар хароботи фано, эй дил, дигар Фонй
Зи аҳли тавбаву тақво нагўй баъд аз ин ўро.

Гул юзинг ёсмин рангини кўрсатгандан кейин,
гулранг май билан уни ўтдек ловиллатсанг нима бўлибди?
Билмадим, кофир кўзинг майдан қизардим,
ёки дин аҳлини ўлдириш учун унга қизил тўн кийгиздингми?
Қачонки пешона гулзорига тердан шабнам кўнса,
ўша оғиз янглиғ менинг ҳам дилим ғунчаси очилади.
Аксингнинг сурати майда кўрингач, хитой наққоши
ҳам бу хилдаги тиниқ ранг билан сурат чиза олмайди.
Қудрат ва бойликда кекса майфуруш Сулаймон сингаридир,
мана кўр, унинг узуги остида (ҳукми остида) ҳар бир
хум бошқа бир оламдир.
Унинг (майфурушнинг) даражасининг авжи осмондан ўтди,
Шу маънодан ер юзидаги шоҳлар унинг гадоси бўлдилар.
Кузнинг қаттиқ шамоли пойлаб (эсиб) турган вақтида
олам баҳористонида омон қолган гулни қаёқдан топасан?
Хилватнишин зоҳид, (ёр) васлига етиш чораси учун
жой белгилайди, шу сабабли ёрдан узоққа тушади.

Эй дил, Фоний фано хароботига киргандан кейин
унга тавба ва тақво аҳли борасида гап очма.

Татаббӯъи Хоҷа Ҳофиз

Гар он турки Хито нӯш созад қоми саҳборо,
Нахуст орад сӯи мо турктозу қатлу яғморо.
Рухаш дар нозукӣ барбод дода сафҳаи гулро,
Қадаш дар чобукӣ бар хок шонда сарви раъноро.
Ба манъи бўси он лаб чун дусад тир аст он мижгон,
Ки дар хотир тавонад роҳ додан ин таманноро?
Баҳори оразшро тозагулҳои ачаб бишқуфт,
Худоро, муддаи, монеъ машав як дам тамошоро.
Ману кӯи муғон в-он муғбача, к-аз лаъли қонпарвар
Ба нукта карда з-ин дайри куҳан берун Масеҳоро.
Чу дар кӯи хароботаш ба як соғар намегиранд,
Бар оташ афканам беҳ ин либоси зуҳду тақворо.
Чӣ пӯшонам зи мардум, к-оташи ишқу маи равшан
Зи чоки сина зоҳир кард сирри махфии моро?!
Бигӯ, к-оранд Қоми Қам зи маҳзан, эй шаҳи динӣ,
Ки бинмоям ба шоҳон бевафоҳои дунёро.
Ғазал гуфтан мусаллам шуд ба Ҳофиз, шояд, эй Фонӣ,
Намой чошнӣ дарюза з-он назми ҷаҳоноро.

Агар у хитойлик турк (маҳбуб) май жомини ичса,
аввал бизнинг устимизга от суриб ўлдириб талон-торож қилади.
Юзи нозикликда гул баргини барбод берди,
қомати чаққонликда сарви раънони тупроққа ўтқазиб қўйди.
У лабдан бўса олишга тўсқин бўлиш учун икки юз чоғли
киприк ўқлари тайёр (турганда) ким бу орзуни хотирга келтира
олади?

Оразининг баҳорида ажойиб тоза гуллар очилди,
эй муддаи (рақиб), Худо ҳақи, бир нафас томошага моне бўлма
Мен ҳамиша муғлар кўчасида бўламан, лаъл лабидан

жон бағишловчи муғбача биргина
сўз билан бу эски дайрдан (дунёдан) Исони ҳайдаб юборган эди.
Бу зуҳду тақво либосини ўтга отганим яхшироқ, чунки
харобот кўчасида уни бир пиёла шаробга ҳам олмайдилар.
Ишқ ўти билан тиниқ май махфий сирримни сийнам чокидан
кўрсатиб тургандан кейин мен уни одамлардан қандай
яширайин.
Эй дин подшоҳи, айт, Жамшид жомини хазинадан олиб
келсинлар,
токи дунёнинг вафосизликларини шоҳларга кўрсатайин.
Ҳофиз ғазалларига ҳамма қойил қолган, эй Фоний, ўша
Жаҳонни безатган назмдан сен ҳам бир оз тиланиб олсанг
бўлади.

Татаббўъи Амир Хисрав ва дар таври Хоча Ҳофиз

Кай ба чашм орам либосу маснади шоҳонаро?
Ман, ки хоҳам далқи фақру гўшаи майхонаро.
Тоири фархундаи айш аст роми нуқлу май,
Аз паи сайде чунин мерезам обу донаро.
Баҳри мо дарёкашон бояд ки созад майфуруш,
Аз тағораш чомро в-аз хумми май паймонаро.
Хешро куштам, чу май кардӣ илочам, эй ҳақим,
Ҳар киро бошад хирад, май диҳад девонаро?
Мастӣ орад бўи хоки майкада, эй пири дайр,
Гўй андудӣ ба лои бода ин кошонаро.
Ғафлат орад, воизо, дар дил мусалсал гуфтанат,
Сохтӣ гўё зи баҳри хоб ин афсонаро.
Як дамам бо ёр не аҳбоб ояд, не рақиб,
Чун нагунҷад ошно, кай чо бувад бегонаро?
Кулбаам сад рахна аз санги ҳаводис кард чарх,
Бар сарам хоҳад фикандан гўй ин вайронаро.
Чон фидоят созам, эй Фонӣ, агар хоҳӣ расонд,
Вақти чон додан, ба сарвақтам даме чононаро.

Мен фақрлик далқи (либоси), майхона бурчагини истайман.
Шундай экан, шоҳлик кийими ва маснадини қачон кўзга иламан?
Айшнинг фархунда (қутлуғ, саодатли) қуши газак
ва майга ром бўлади,
Бундай сайд (овланувчи) учун дону сув сепаман.
Биздек дарёнўшлар учун майфуруш жомни
тоғорадан, паймонани май хумидан ясаши керак.
Эй ҳаким, дардимга дармон сифатида май
буюрганинг учун ўзимни ўлдирдим,
ақли бўлган киши девонага май берадим?
Эй дайр пири, майхона тупроғининг ҳиди кишини маст қилади,
бу кошонани бода лойи билан суваганинг йўқми?
Эй воиз, тўхтовсиз сўзлашинг юракка ғафлат солади,
бу афсонани гўё уйқу келтириш учун тўқигансан.
Бир дам ёрим билан биргаман, на дўстлару на рақиб керак,
ошно сиғмаганда, бегонага қандай жой топилсин.
Чарх ҳодисалар тошидан кулбамга юз рахна солади,
гўё бу вайронани бошимга қулатмоқни истайди.
Жон бериш вақтида бир дам жононани бошим узра келтирсанг,
эй, Фоний, жонимни фидо қиламан.

* * *

Ба сарват чўйбори дидаи ман чилвагаҳ бодо!
Ба гоҳи чилва қонам зери поят хоки раҳ бодо!
Ба гармо, эй шаҳи хубон, ба чашмам чун кунӣ манзил,
Саводи дидаи ман бар сарат чатри сияҳ бодо!
Сипаҳ ҳар сӯ, ки хоҳӣ ронд, чони хоксори ман
Зи баҳри гирди сар гаштан туро гарди сипаҳ бодо!
Зи бедоди ҳаводис чун гурезад ҳар касе як сӯ,
Маро дар соҳати майхона дар кунче панаҳ бодо!
Агар он муғбача қуз бо муғон соғар нахоҳад дошт,
Зи қаври куфри зулфаш хонаи динам табаҳ бодо!

Чу пири дайр бо дурдикашон ратли гарон дорад,
Тағори ў сипехру чоми давраш меҳру маҳ бодо!
Сабў бар гардан овардан, ба риндон гар гунаҳ бошад,
Туро дар гардан, эй Фонй, ҳамеша ин гунаҳ бодо!

Кўзим ариғи сенинг сарвингга (бўйингга, қоматингга) жилвагоҳ
бўлсин,

жилва қилганингда жоним оёғинг остида тупроқ бўлсин.

Эй гўзаллар шоҳи, иссиқда менинг кўзимда манзил қилсанг,
кўзим қораси бошингга қора соябон бўлсин.

Ҳоҳлаган томонга кўшин тортганингда менинг хоксор жоним,
бошингдан айланиш учун сипоҳинг чанги бўлсин.

Ҳодисалар бедодидан ҳар ким ҳар томонга қочганда,
майхона соҳатининг (майдони, юзасининг) бир
бурчаги менинг паноҳим бўлсин.

Агар ул муғбачча муғлардан бошқаларга соғар тутишни истамаса,
кофир зулфининг жавридан диним уйи хароб бўлсин.

Дайр пири дурдкашларга (май қуйқумини ичувчиларга)
катта улуш берганда,

унинг тоғораси сипехр, жомининг айланаси қуёш ва ой бўлсин.

Агар бўйнида кўза кўтариб келтириш риндаларга гуноҳ бўлса,
эй, Фоний, бу гуноҳ ҳамиша сенинг бўйинингда бўлсин.

Татаббўъи маҳдуми Чомй¹¹

¹¹ Абдураҳмон Жомий— (1412, Жом — 1492, Ҳирот) Нуруддин Абдураҳмон Жомий «Ҳазрати Маҳдум» номи билан машҳур бўлган шоир, аллома. Навоий Жомий билан 1476—1477 йилларда танишган ва уни ўзига бир, устоз қилиб олган: Жомий вафотига қадар Навоий у билан самимий дўст, маслақдош бўлиб қолган. Жомий «Ҳафт авранг» (Етти тахт) номли асарини (7 дostonдан иборат) Низомий ва Хусрав Деҳлавий дostonлари жавобида ёзган: Булар «Силсилат уз-заҳаб. («Олтин силсила»), «Саломон ва Абсол», «Тухфат ул-аҳрор» («Ҳурлар тухфаси»), «Сабҳат ул-аброр» («Поклар тасбеҳи»), «Юсуф ва Зулайҳо», «Лайли ва Мажнун», «Хирадномаи Искандарий» лардир. Жомийнинг 3 та алоҳида номланган, ғиноий шеърлар девонлари, «Мактублари» мажмуаси, рисолалари, «Аруз», «Қофия», «Мусиқа» ва бир қанча асарларга шарҳлари бор. Жомийнинг «Нафаҳот ул-унс» тазкирасини Навоий туркийга таржима қилган ва Жомий вафотидан сўнг у ҳақда «Хамсат ул-мутаҳаййирин»ни ёзган. «Девони Фоний»да Жомийнинг 31 ғазалига татаббўъ ва 8 ғазали тавридаги ғазаллар мавжуд.

Аз тағори май чунон нўшам шароби нобро,
К-абр натвонад зи дарё ончунон бурд обро.
Дар чафо дорад қарор он чашму дар бедод хоб,
3-он ки бурданд аз дилу чашмам қарору хобро.
То қиёмат шоми танҳой бувад дар дида хоб,
Як сабўҳй муғтанам дон сўҳбати аҳбобро.
Гар вафо з-аҳли замон хоҳй, шароби лаъл нўш,
3-он ки ҳаргиз кас надид ин гавҳари ноёбро.
Эй, ки гўй дар чавонй бода нўш, инак бубин,
Маст дар дайри муғон афтода шайху шобро.
Куштаи он чашми хунрезам, ки баҳри қасди дин,
Карда чо дар айни мастй гўшаи меҳробро.
Аз дари аҳли ҷаҳон ҷустан мурод аз фақр нест,
Васл хоҳй, Фониё, масдуд кун ин бобро.

Тиниқ майни май тоғорасидан шундай ичаманки,
булут дарёдан сувни шунчалик ичолмайди.
У кўз жафо қилишга қарор бериб, бедод қилиш билан
уйқуга кетади,
шунинг учун кўнглиму кўзимдан қарору уйқуни олиб кетди.
Бир тонг пайтида дўстларнинг суҳбатини ғанимат бил,
(негаки) қиёматгача ёлғизлик шомида кўз уйқуда бўлади.
Агар замон аҳлидан вафо истасанг лаълдек май ич,
чунки, бу ноёб гавҳарни ҳеч қачон киши кўрмаган.
Эй, сен, «ёшлиқда май ич» дейсан, мана энди
муғлар дайрида маст бўлиб йиқилган қарию ёшни кўр.
Қон тўкувчи кўз мени ўлдирди, у дин қасдида
айни мастликда меҳроб бурчагидан ўрин олибди.
Жаҳон аҳли эшигидан мурод сўраш фақр шеваси эмас,
Фониё, агар васл истасанг бу эшикни ёп.

Татаббўъи махдуми Ҷомӣ

Сўзиям то барфурўзӣ рӯи оташнокро,
Созӣ оташгираи он шўъла ин хошокро.
Аз шикофи ғунча пиндорӣ намоён гашт гул,
Гар зи чоки синаам бинӣ дили сад чокро.
Гардсон хезад замин з-он рӯ, ки дар вақти хиром,
Ҷон диҳад рафтори чун оби ҳаётат хокро.
Ҳоҷибӣ қасрат гарам ронад аҷаб набвад, ки нест
Расм, мондан пеши шаҳ девонаи бебокро.
Соқийё, аз меҳнати даврон замирам тира гашт
Бода, то сайқал диҳам оинаи идрокро.
Чун гадои дайр май нўшад, бувад сад гуна рашк,
Аз сафоли кўҳнаи ӯ соғари афлокро.
Гар на мақсудаш маи гулранг бошад, дасти сунъ,
Хўшаҳои лаълу ёқут аз чӣ бандад токро?
Бандаи пири хароботам, ки чоми чуди ӯ,
Сўзад аз як барқи май сад хирмани имсокро.
Фонийё, кори ҷаҳон ҷуз ғам набошад, бода нўш,
Лаҳзае гар шод хоҳӣ хотири ғамнокро.

Ўтли юзингни ёндирар экансан, мени куйдирасан,
бу хошокни (мени) ул шуълага тутантириқ қиласан.
Агар сийнам чокидан юз пора дилимни кўрсанг,
ғунча ичидан гул кўринди деб ўйлайсан.
Хиром қилган чоғингда ер гард сингари кўзғалади,
чунки ҳаёт сувидек юришинг тупроққа жон бағишлайди.
Қасринг дарвозабони мени ҳайдаса, ҳеч ажабланарли
эмас, чунки бепарво девонани подшоҳ қошида
қолдириш расм эмасдир.
Эй соқий, давроннинг меҳнатидан кўнглим хираланди,
идроким ойинасига сайқал беришим учун май тут!
Дайр гадоси май ичган чоғида унинг эски сафол косаси
рашкдан фалак май косаси минг хил рангда бўлади.
Халлоқ кўлининг мақсуди агар гулранг май бўлмаса,
токка лаълу ёқут доналарини боғлаб қўярмиди?

Харобот (майхона) пирининг қулиман, чунки у саховатли
пирнинг яшинсимон бир жоми юз бахил хирмонини
куйдириб юборади.

Эй Фоний, жаҳоннинг иши ғамдан бўлак нарса эмасдур,
ғамгин хотирингни бир лаҳза хушнуд тутмоқчи бўлсанг, бода ич.

Татаббўъи ҳазрати махдумӣ

Эй, аз баҳори ҳусни ту бар чеҳраам гулзорҳо,
Дар чеҳра з-он гулзорҳо дорам халида хорҳо.
Аз пеши ҳачраш муттасил, гў риштаи қонам гусил,
Чун дўхт натвон чоки дил, з-он сўзану з-ин торҳо.
Дар кулбаи ғам гар барам, ой, наёбӣ пайкарам,
Бас, хоки хорӣ бар сарам, к-афтода аз деворҳо.
Аз ҳумрати рухсор кай битвон шудан ҳамранги вай,
Моро ба хун, ўро ба май, чун ранг шуд рухсорҳо.
Чун з-он бути ошуфтаҳў, орам ба сўи қибла рў,
Баста чу аз ҳар тори мў бар гарданам зуннорҳо.
Будам ба ақли зуфунун, пири хирад пеш аз чунун,
Тифлон давонандам кунун дар кўчаю бозорҳо.
З-ин назми нав чархи кўхун, якбора гў ҳайрат макун,
Фонӣ, чу таълими сухун дорад зи Чомӣ борҳо.

Эй (гўзал) ҳуснинг баҳоридан менинг чеҳрамда гулзорлар,
ўша гулзорлардан (сийнамга) тиканлар қадалган.
Ҳажринг нешидан жоним ипи доим узилиб туради,
чунки у игна ва бу ип билан дилнинг чокини тикиб бўлмайди.
Агар ғам кулбасида ёнимга келсанг, вужудимни тополмайсан,
чунки деворлардан бошимга ёғилган хорликнинг
тупроқларига кўмилганман.
Юз қизиллиги билан унга ҳамранг бўлиш мумкин эмас,
Чунки менинг юзим қондану унинг юзи майдан қизарган.
Мен дилларни торож этувчи маҳбубнинг дастидан
қиблага қандай юз ўгирай,

У ҳар тола сочидан бўйнимга зуннорлар осиб қўйган-ку.
Мен телба бўлишимдан илгари фанлар эгаси,
донишманд пир эдим,
энди гўдаклар кўча ва бозорларда мени қувиб юрмоқдалар.
Эй кўҳна чарх, бу янги назмимни кўриб бирдан ҳайрон
бўлиб қолма, Фоний сўз таълимини доим Жомийдан олади.

Татаббўъи маҳдумӣ

Бе рӯи ту шуд тира аз ашк маро шабҳо,
Равшан нашавад шабҳо бе моҳ зи кавкабҳо.
Аз тирагии ҳаҷрат шуд рӯзу шабам яксон,
К-аз шаб сияҳам рӯз аст в-аз рӯз сияҳ шабҳо.
Ушшоқ, ки аз ҳаҷрат гардида тиҳиқолаб,
Боз аз лаби чонбахшат чон рафт ба қолабҳо.
Бе қадди ту дар бўстон ҳар шох, ки барг аст он,
Морест маро, к-аз вай овехта ақрабҳо.
Як қатра май, эй соқӣ, бас гар диҳиям лекин,
З-он май, ки туро гардад олуда ба он лабҳо.
Ман масти шароб, эй дил, зуҳҳоду ғами Кавсар
Дурӣ бувадам з-эшон аз дурии машрабҳо.
Дар дайри муғон, Фонӣ, як қом чу зад акнун,
Як қоми дигар хоҳад бо нолаю «ё Раб»-ҳо.

Ойсиз кечалар юлдузлар билан ёримагани сингари
кўз ёши тўккан кечаларим сенинг юзингсиз қоронғидир.
Ҳажрингнинг қоронғилигидан кеча ва кундузим баравардир,
чунки кундузларим қоронғи кечадек ва кечаларим ундан
ҳам қоронғидир. Ҳажрингда ошиқларнинг қолиплари (танлари)
жондан бўшаган эди, жон бағишловчи лабингдан қолипларга
яна жон кирди. Сенинг қаддинг бўлмаган чоғда бўстондаги
серяпроқ ҳар бир шох менинг кўзимга чаёнлар осилган илон
бўлиб кўринади. Соқий, агар севгилимнинг лаблари теккан
майдан

берсанг, мен учун унинг бир томчиси ҳам кифоядир.
Эй кўнгил, мен шароб билан мастман, зоҳидлару Кавсар ғамидан,
узоқ бўлишимнинг сабаби узоқ замонлардан бери
майхўрлигимдир.
Фоний, муғлар дайрида бир жомни уриб олди (кўтарди),
энди нола ва «ё Раб»лар билан яна бир жом майни кўтармоқчи.

Татаббўъи махдуми Чомӣ

Ман, ки дорам аз мижа бар дида чандин хорро,
Чумла дар чашмам нарўбам гар дари хамморро.
Майфуруш ар лутф нанмояд, ҳарифон, чора чист?
Баҳри май вачҳи каму махмурии бисёрро.
Чарх пуранчум шавад аз макри шайх андар самоъ,
Чун бипўшад баҳя карда хирқаи пиндорро.
Тарки дину зуҳд чун фармудиям, эй муғбача,
Боз кун хишти хуму бикшо гиреҳ зуннорро.
Даври соғарро ғанимат дон, ки наққоши азал
Карда мубҳам сирри ин нўҳ гардиши паргорро.
Дар хароботи муғон риндони дарёдил диҳанд
Аз паи як чуръа май ин гунбади заркорро.
Умр зоеъ шуд ба «лояънӣ» паи охир нафас,
Як нафас ҳам сарфа мекун баҳри истиғфорро.
Чун мани олуда чўям, чунки накшоданд боз,
Бар руҳи покони олам пардаи асрорро.
Фоние, роҳи фано натвон ба пиндори худӣ,
Қатъи ин раҳ боядат, афкан зи худ ин борро!

Менинг кўзимда киприкдан бир қанча тиканлар бор,
агар улар билан майфуруш эшигини супурмасам,
барчаси кўзимга қадалсин.
Эй дўстлар, майфуруш агар лутфу марҳамат қилмаса,
чорамиз йўқ, (чунки) пул каму хуморгарчилик кўпдир.
Шайх кибирли жандасини кийиб, қилган макридан

юлдуз билан тўла осмон рақсга тушади.

Эй муғбача, дин ва тақводорликни тарк қил дер экансан,
(у онда) хум оғзидан ғиштни олиб, зуннор тугунини еч!
Соғар даврини (май пиёласининг айланишини) ғанимат бил,
чунки азал наққоши бу тўққиз фалак гардишининг
сиррини яшириб ташлаган.

Муғлар хароботида дарёдил риндлар бир қултум май
бадалига бу олтин нақшли гунбазни (фалакни) берадилар.
Умр бемаъни ишлар учун зоеъ бўлди, гуноҳларинг
тавбаси учун лоақал охирги бир дамингни асраб қўй.

Олам сирлари юзидаги пардани очиб, энг покиза
кишиларга ҳам кўрсатмадилар, мен гуноҳкор қандай қилиб бу
пардани очиб кўришни орзу қилайин?

Эй Фоний, такаббурлик ва манманлик билан фано йўлини топа
олмайсан, бу йўлни босиб ўтиш учун манманлик юкини ўз
устингдан отиб ташла.

Татаббўъи маҳдумӣ

Зи абри тира барқе част тарфи кўҳсоронро,
Ки равшан кард ҳар сў шамъи гулҳои баҳоронро.
Чу наргис чоми зар бигрифт, лола соғари ёкут,
Салои бода зад мурғи чаман парҳезгоронро.
Ту низ, эй пири дайр, андар чунин фасле ба сармастӣ
Зи кунчи майкада сўи чаман каш майгусоронро.
Фикан, эй муғбача, аз як муғона чоми мардафкан,
Ба рақс аз аввали шаб то саҳар шабзиндадоронро.
Сабўҳи айш бо ёрон қадаҳ хўр, нест чун маълум,
Ки ёбандат шаби оянда ёрон, ё ту ёронро?
Дар ин саҳро зи боди ҳодиса ҳар сўй чун лола,
Ба хок афтода бин, тоҷи ғурури комгоронро.
Ба сар гарди фано, дар зери паҳлў хоки навмедӣ,
Зи тоҷу тахти Чам озод дорад хоксоронро.
Сафоли кўҳна пур май созу Чоми Чам бинех, номаш

Дар ў наззора кун аҳволи давру рўзгоронро.
Чу охир чуз фано коре нахоҳад буд, эй Фонй,
Дар ин дайри фано бигзор айби чуръахоронро.

Қора булутдан бир яшин тоғлик ерларга тушди-да,
ҳар томонда баҳор гулларининг шамъини ёритди.
Наргис олтин жом ва лола ёқут пиёлани қўлга олгач,
чаман қуши қичқириб парҳезгорларни май зиёфатига таклиф қилди.

Эй дайр пири, сен ҳам шундай бир фаслда сармастлик билан
майхона кунжидан майхўрларни чаман тарафига бошлаб чиқ.
Эй муғбача, шомдан тонг отгунча бедор ўтирувчиларни
мардларни қулатадиган бир муғ жоми билан ўйинга сол.
Тонг чоғидаги май айшу ишратини бошлаб дўстлар билан қадаҳ
ич,

чунки эртанги тунда дўстлар сени ёки сен дўстларни
топишинг маълум эмас.

Кўргинки, бу саҳрода ҳодиса елидан давлатлиларнинг ғурур
тожи лола баргидек ҳар томонда тупроққа қоришиб ётибди.
Хоксорларнинг бошидаги фано гарди ва ёнбошидаги ноумидлик
тупроғи Жамшиднинг тож ва тахтидан озод тутади.
Эски сафол косани май билан тўлдиру унга жоми Жамшид
деб от қўй, давр аҳволини шунинг ичида томоша қил.
Эй Фоний, охири йўқликдан бошқа иш бўлмагандан кейин
бу фано дайри (дунё) даги журъахўрларнинг айбини кечир.

Татаббўи Мир

Зиҳй, аз чоми ишқат беҳудонро дўстгониҳо
В-аз он ратли гарон афсурдагонро саргарониҳо.
Нишонат ёфт ҳар, к-ў бенишон шуд, ҳаст аз он оташ
Ба ҳар сў доғҳоят бенишононро нишониҳо.
Ба саҳрои ғамат овораю беҳонумон гаштам,
Хуш он оворагиҳо, хуррам ин беҳонумониҳо.

Агар дар ҳалқаи базми сагонат раҳ диҳад бахтам,
Зи сармасти кунам бо шергирон комрониҳо.
Ҳар он к-ӯ то тавонад нотавони дар ғамат варзад,
Тавоноён забунӣ ӯ шаванд аз нотавониҳо.
Ба дарси ишқ он шуд нуктадон, к-ӯ лавҳ шуст аз ғайр
Дар ин раҳ содалавҳиҳо беҳ аст аз хурдадониҳо.
Маро шуд зиндагонӣ сар бар сар барбод аз ҳаҷрат,
Хушо онҳо, ки доранд аз висолат зиндагониҳо.
Агар ту ҳофизи Фонӣ шавӣ аз саҳв, дар ҳамдат
Дар иқлими суханронӣ кунам соҳибқирониҳо.
Забонам гар кунӣ гӯё ба дostonҳои ҳамди худ,
Чӣ Хусрав, балки бо Чомӣ кунам ҳамдostonиҳо.

Сенинг ишқинг жомидан беҳуд бўлганларга дўст косаси
қандай яхши, у катта жомдан ичиб бўшашганлар бош
оғриқнинг кайфини суриш (қандай ҳузур).
Бенишон бўлган киши сенинг нишонингни топди,
бу бенишонлик ўтидан
пайдо бўлган доғларинг изи йўқолганларга нишондир.
Ғаминг саҳросида оворау беҳонумон бўлдим, ўшал
овораликлар қандай яхши-ю, бу беҳонумонликлар қандай
ёқимли.

Агар итларингни базм даврасига бахтим йўл берса,
мастликдан шерни енгувчиларга ҳукмронлик қилар эдим.
Ҳар кимки қўлидан келганича ғамингда нотавонликни машқ этса,
Қанчадан-қанча зўрлар беҳад ожизлик билан унга мағлуб
бўладилар.

Кимки бошқалардан хотирининг лавҳасини ювган
бўлса, ишқ дарсида у нуктадон бўлди,
бу йўлда доноликдан кўра илмсизлик афзалроқдир.
Сенинг ҳажрингда тириклигим барбод бўлди,
сенинг висолинг тирик қолганларга қандай яхши.
Агар ҳамдингни ёзишда мен Фонийни хатодан сақласанг,
сўз суриш иқлимида соҳибқиронлик қиламан.

Агар сен ҳамдинг достонини айтишга тилимни бурро қилсанг,
Хисрав нима экан, балки Жомий билан ҳамдостонлик қиламан.

Татаббўи Хоча

Гуфтӣ: «Барам дилатро», чон ҳам фидот ёро!
Гуй: «Дилат намонад», дил худ кучост моро!?
Дил рафту чон ҳам аз пай, дар ваҷҳи мутрибу май,
Ин ҳарду лек бе вай, гӯ: “базми мо маёро!”
Эй, ринди лоуболӣ, беш аз бало нанолӣ,
Ошиқ ба бемалолӣ, бояд кашад балоро.
Дар туст ганҷ пинҳон, з-онӣ ба чашм вайрон,
Бин гирди хеш гардон, ин ҳафт аждаҳоро.
Бо ишратам чӣ қувват, к-ин чархи камфӯтувват,
Ҳам ҳаст бемурувват, ҳам ҳаст бемадоро.
Эй дил, ба дӯст рӯ кун, чонро фидои ӯ кун,
Бо дарди ишқ хӯ кун, лекин маҷӯ даворо.
Пири муғон, ки гардун умраш кунад афзун,
Дорад ҳамеша мамнун, риндони бенаворо.
Дар дайр агарчи мастам, зуннори куфр бастам,
Боре зи хеш растам, сад шукр аз ин Худоро.
Фопӣ, раҳи вафо чӯ, сарманзили ризо чӯ,
Дар ишқи он фано чӯ, дон муғтанам фаноро.

«Қалбингни ўғирлайман» дединг, эй ёр жоним ҳам
фидойинг бўлсин,
«Қалбингни қолдирмайман» дединг, бизда ўзи қалб борми?
Май ва қўшиқчи учун дил кетди, жон ҳам кетидан борди,
лекин, айт, усиз бу иккови ҳам базмимизни безатмасин.
Эй, лоуболи (ибосиз) ринд, балодин ортиқча нолима,
ошиқ киши балони бемалол тортиши керак.
Сенда ганж яшириндир, шунинг учун кўзга вайрон, кўринасан,
Кўр, етти аждаҳо атрофингда айланиб турибди.
Ишрат учун қувватим йўқ, чунки бу кам футувват чарх

ҳам мурувватсиз, ҳам мадорсиздир.

Эй кўнгил, дўстга юзлан, жонингни унга фидо қил,
ишқ дардига кўниккин, аммо даво излама.

Муғлар пири — гардун унинг умрини узоқ қилсин —
бенаво риндларни ҳамиша мамнун қилиб туради.

Гарчи дайрда мастман, куфр зуннорини боғлаганман,
аммо ўзликдан узилдим, бунинг учун Худога юз шукрлар бўлсин.

Эй, Фоний, вафо йўлини изла, ризо сарманзилини қидир,
унинг ишқида фанони иста, фанони ғанимат бил.

Татаббўъи Хоҷа

Насими субҳ бигў он ниҳоли раъноро,

Ки боғи умр хазондида аз ту шуд моро.

Ба як қадаҳ, ки кашидӣ зи оби оташранг,

Чӣ оташе, ки задӣ ошиқони шайдоро?

Шудам ба зухди қавӣ ғарраву надонистам,

Ки зўри ишқ ба аҷз афканад тавоноро.

Ту, эй чавон, ки шикебо зи хайли ушшоқӣ,

Тараҳҳуме бикун ин пири ношикеборо.

Фурўғи машъалаи ҳусн аз оташи ишқ аст,

Мадор ҳайф зи аҳли назар тамошоро!

Лабат чӣ оби ҳаётест з-он, ки пешаш нест

Ба гоҳи нутқ раҳи дам задан Масеҳоро.

Биё, ки ҳосили кавнайн барги коҳе нест,

Ба кўи майкада риндони бодапайморо.

Ба чон қабул кунам ҳарчи шайх фармояд,

Агар на манъ кунад ишқу чоми саҳборо.

Фитод Фонии бехонумон ба расвой,

Чу дид базми хароботиёни расворо.

Эй тонг шамоли, у гўзал ниҳолга

«снинг дастингдан умр боғи хазон бўлди»,— деб айт.

Олов ранг сувдан бир қадаҳ тортиб,

шайдо ошиқларга қандай олов пуркадинг?
Тақводорликка қаттиқ мағрур бўлдиму кучли ишқ ҳар
қандай бақувват кишини ҳам ожиз қилиб қўйишини билмадим.
Эй севикли сен сабрли ошиқлар хилидансан,
сабрсиз бу кексага бир тараҳҳум қил.
Хусн машъаласининг шуъласи ишқ ўтидандир,
назар аҳлидан томошани дариф тутма!
Лабинг шундай бир ҳаёт сувидирки,
нутқ чоғи унинг олдида Исо ҳам дам уролмайди.
Майхона кўчасига кел, чунки икки дунё ҳосили
майхўр риндларга бир сомонча кўринмайди.
Шайх агар ишқдан ва майдан мени қайтармаса,
унинг ҳамма буйруғини жоним билан бажо келтираман.
Расво майхўр базмини кўргандан кейин,
бехонумон Фоний ҳам расволикка гирифтор бўлди.

Татаббўъи маҳдумӣ

Ҳаст дар дайр офате ҳар дам ба қасди чон маро,
Зинда бурдан аз сари кўи муғон натвон маро.
Хонаи дил буд ободам зи тақво, ваҳ, ки сохт
Ишваҳои соқию сели қадаҳ вайрон маро.
Пардаи зуҳдам чӣ сон пўшад ки аз ошуби май,
Аз гиребон ҳар дам афтад чок то домон маро?!
Хирқа дар ҳаҷри буте шуд раҳни май бингар, ки кард
Бодаю ишқ аз либоси офият урён маро.
Гар ба гирдоби май афтодам, маро набвад гунаҳ,
Ҳаст ин саргаштағӣ аз гардиши даврон маро.
Баҳри исён аз баландӣ кард пастам, з-он ки зад
Бар замин аз осмон ҳар мавҷи ин тўфон маро.
Созам аз лавси риё ғусли тариқ, эй пири дайр,
Чун фақеҳ ояд, даруни хум кунӣ пинҳон маро.
Хоб дидам, к-оби Қавсар меҳўрам аз дасти хур,
Файзи май аз дасти соқӣ буд сад чандон маро.

Фоний, роҳи фано ҳарчанд мушкил буд, шуд
Қатъи он з-афкандани бори худӣ осон маро.

Менинг жоним қасди учун ҳар нафас бир офат бор,
шу сабабдан муғлар кўчасидан мени тирик олиб кетиб бўлмайди.
Тақво ва парҳез билан дилим уйи обод эди,
эй воҳки, соқийнинг нозу ишвалари ва қадаҳ сели вайрон қилди.
Шароб фитна ва ғавғоси йўлида ҳар нафас ёқамдан
этагимгача йиртилиб туради, (шундай бўлгандан кейин)
зуҳд ва тақво пардаси мени қандай яширсин?
Буни қараки, йиртиқ-ямоқ кийимим бир маҳбуб
ҳажрида майга гаров бўлиб, май билан ишқ, номус ва
саломатлик кийимидан мени яланғоч қилди.
Агар мен май гирдобига қулаб тушсам, гуноҳкор бўлмайман,
чунки менинг бу саргашталигим даврон бесаранжомлигидандир.
Исён (гуноҳ) денгизи мени юқоридан қуйига улоқтиргач,
бу тўфоннинг ҳар бир тўлқини мени осмондан ерга урди.
Эй дайр пири, тариқат йўлида риё чиркинлигидан
покланмоқчиман,
агар фақиҳ сўраб келса, мени хум ичига яшир!
Тушимда ҳур қўлидан Кавсар сувини ичдим (лекин),
соқий қўлидан май олиб ичишнинг файзи унга нисбатан юз
чандон ортиқ эди. Эй Фоний, фано йўли қанча мушкул бўлса ҳам,
манманлик юкини ташлаганим учун у йўлни босиб
ўтиш осон бўлди.

Татаббўи Хоҷа

Дӣ сӯи дайри муғон омад зи масҷид пири мо,
Чист чуз зуннор бастан баъд аз ин тадбири мо?
Кофири ишқему беҳуш аз чунун, эй муғбача,
Ҳам зи зуннори сари зулфи ту бас занҷири мо.
Пири дайр ар кард моро мучрим аз тақсири зуҳд,
Гар бимонад қатра дар соғар, бувад тақсири мо.

Кай тавон будан дигар дар хонақоҳ, чун ёфтанд
Шишаи май дар даруни хирқаи тазвири мо?
Баҳри панди мо мақаш, эй шайх, заҳмат чун шудаст,
Риндию расвой аз рӯзи азал тақдири мо.
Шиша дар гардан чу гардондӣ ба дайр, эй муҳтасиб,
Машканаш боре, ки набвад беш аз ин таъзири мо.
Оллоҳ-оллоҳ, шарм аз имонаш надорад шайхи шаҳр,
Мекунад аз сачда пеши он санам тақфири мо.
Шабнишинонро аҷаб рӯзи сиёҳ ояд ба пеш,
Гар зи зулфи ӯ барояд нолаи шабгири мо.
Шояд, эй Фонй, ба қабри Ҳофизаш созанд сабт,
Гар ба хоки Форс афтад нусхаи таҳрири мо.

Кеча бизнинг пирымиз масжидни ташлаб, майхонага келди,
бундан кейин бизнинг тадбиримиз зуннор боғлашдан
бошқа нима бўлар эди?
Биз ишқ кофири ва телбалиқдан беҳушимиз, эй муғбача,
сенинг зулф зуннорингдан ясалган занжир бизга кифоядир.
Дайр пири тақводорлигимиз учун гуноҳкор қилса (ҳеч гап эмас),
май косасида майдан бир қатра қолса, у бизнинг гуноҳимиздир.
Бизнинг фирибгар ямоқ тўнимиз ичидан сўфилар бир шиша май
топиб
олсалар, иккинчи мартаба хонақоҳга қандай бориб бўлади?
Эй шайх, бизга панду насиҳат қиламан деб заҳмат чекма,
чунки азалдан бизнинг тақдиримиз ринду расволикдир.
Эй муҳтасиб, шишани бўйнимга осиб майхонада сазойи қилдинг,
(лекин) шишани синдирма, (чунки) бизга бундан ортиқ таъзир
бўлмайди. Ажабо, шаҳарнинг шайхи ўз имонидан уялмасдан,
У санамнинг олдида сажда қилганимиз учун бизни кофирга
чиқаряпти.
Агар маҳбубнинг зулфи туфайли тунги фиғонимиз кўкка
кўтарилса,
кечаси ухламай ибодат қилувчиларнинг бошига ажойиб
қора кунлар тушади.

Эй Фоний, асаримиздан бир нусхаси Форс элига етса,
уни Ҳофиз қабрига ёзибқўйсалар ҳам ажаб эмас.

* * *

Базмгаҳ сохт дигар шоҳиди гул бустонро,
Мучда деҳ, боди сабо, булбули хушилхонро.
Хомаи сунъ ба қасри фалак аз қавси қузаҳ,
Рангҳо паҳлӯи ҳам кард хами айвонро.
Рӯи хубони чаман ёфт гулобафшонӣ,
Дод чун майл сабо ҳар тарафе боронро.
Аз паи зеби чаман булбули хушхон ҳар дам,
Фасле аз васфи гул орошт наво дostonро.
Дар чунин фасл чӣ хушёр нишинӣ, бархез,
Аз паи базм биорой саробўстонро?!
Умрро як-ду замон дор ғанимат, ки чу умр
На сабот аст замонро, на бақо давронро.
Бода хўр бар рухи чамъе, ки на охир эшон
Боз ёбанд туро чуста, на ту эшонро.
Ба гули умр вафое чу наёбам, чӣ ачаб,
Гар чу булбул бирасонам ба фалак афгонро.
Ишваи муғбачаи бодафурӯшам дар дайр,
Ончунон кард, ки додам ба рухаш имонро.
Фонӣ он кас, ки бувад толиби қонон, чӣ ачаб,
К-ӯ дар аввал қадами ишқ супорад қонро!

Гул гўзал бўстонни яна базмгоҳ қилди,
эй сабо ели, бу хушхабарни хушилхон булбулга етказ.
Сунъ қалами фалак қасрининг эгилган айвонига
ёй-камалакдан шоҳона ранглар солди.
Сабо ели ёмғурга ихтиёр бергач,
чаман гўзалларининг юзи гулоб сочувчи бўлди.
Хушхон булбул чаманни безаш учун
гул таърифиди бир боб навосозлик қилди.

Шундай фаслда нега ҳушёр ўтирибсан,
тур, базм учун бўстонсарони ясат.
Умрнинг бир лаҳзасини бўлса-да, ғанимат тут,
умр сингари на замонда сабот бор, на давронда бақо.
Бир тўда кишилар хоотири учун май ич,
охир на улар сени топа олади ва на сен уларни.
Умр гулида вафо топа олмаганимдан сўнг
булбул каби афғонимни фалакка етказсам, не ажаб?
Дайрдаги майфуруш муғбача ишваси мени шундай
аҳволга солдики,
ахири юзининг томошаси учун имонимни бердим.
Эй Фоний, жононга толиб бўлган киши
ишққа биринчи қадам қўйишиданоқ жонни топширса, не ажаб?

Дар таври Хоҷа

Маст, нигар ба майкада муғбачагони шангро,
Чок зада бар аҳли дин хирқайи ному нангро.
Ҳамчу шафақ аён шуда аз паи офтоб май,
Аз маи асфараш нигар орази лоларангро.
Ғунчасифат дилам хўрад хуну бипечад аз ҳасад,
Бар лаби чом чун ниҳад ёр даҳони тангро.
Дил шуда буд тира аз хилвати зуҳди хонақаҳ,
Муққили киштии қадаҳ з-ӯ бизудад зангро.
Лаъли лабат чу ёфтам, з-он хати сабз фориғам,
Нашъаи май зи хотирам бурд хаёли бангро.
Бода зи муҳтасиб ниҳон авли, аз он ки ҳодиса
Аз кафи ӯ занад суви чоми нашот сангро.
Фонӣ агар ба дайр шуд, буд ба ғайр ихтиёр,
Рафт зи худ, шунид чун нолаи ною чангро.

(Эй) маст, майхонадаги шўх муғбачаларга қара,
улар дин аҳлининг ору номус кийимларини йиртдилар.
Офтобдан сўнг шафақ аён бўлгани каби,

маҳбуб қизил юзи аксини заъфарон май (пиёласи)дан томоша қил.

Ёр тор оғзини жомнинг лабига қўйган чоғда
дилим ҳасаддан ғунчадек ўралиб қон ютади.

Хонақоҳ хилватидаги тоат-ибодатдан кўнгил хира бўлган эди,
қадаҳ кемаига сайқал берувчи унга жило бериб, зангини
кетказди.

Майнинг нашъаси хотиримдан бангнинг хаёлини кўтарганидек,
лаъли лабинг менга муяссар бўлгандан кейин, сабз
хатинг керак бўлмай қолди.

Шоду хуррамлик жомига тош урмасидан илгари
майни муҳтасибдан яшириш яхшидир.

Фоний агар майхонага борган бўлса, ихтиёрсиз эди,
чунки най билан чанг ноласини эшитгандан сўнг
ўзидан кетган эди.

* * *

Ба дайр буд ҳавои май муғона маро,
Валек буд хумори саҳар баҳона маро.
Маро зи хона барорад ҳавои майхона,
Чу нест май, натавон ёфтан ба хона маро.
Бичў ба мастиву девонагиву расвой,
Ба кўи дайр, ки ёбї бад-ин нишона маро.
Зи дўст аҳли талаб ёфтанд муждаи васл,
Фироқ кушт ба зорї дар он миёна маро.
Замон-замон қадаҳам деҳ чаро, ки ранча кунад,
Чу як замон нахўрам май, ғами замона маро.
Ба як ду чоми сабуҳї раҳондї, эй соқї,
Хароб дошт хумори май шабона маро.
Кунанд тўъма сагон чун бимирам, эй Фонї,
Бияфканед бар он хоки остона маро.

Дайрда майи муғона истагида эдим,

аммо саҳар чоғида хуморни баҳона қилдим.
Мени майхона ҳаваси уйдан чиқаради,
май бўлмаса мени уйдан топиб бўлмайди.
Дайр куйидан масту девонаю расво деб қидир,
бу нишоналар билан мени топа оласан.
Талаб аҳли дўстдан васл муждасини топдилар,
бу орада фироқ мени зорлик билан ўлдирди.
Ҳар замон-ҳар замонда менга қадаҳ бер,
чунки бир замон май ичмасам замона ғами азоб беради.
Тунда ичилган май хумори мени хароб қилган эди,
эй, соқий, бир-икки тонгги жом билан мени қутқардинг.
Эй, Фоний, агар ўлсам итлар емиш қиладилар,
мени ул остона тупроғига ташланглар.

Татаббўъи Хоҷа

Соқй, биёр чоми маии лаълфомро,
Бечавф соз пайкари ёқутҷомро.
То даркашам, агар ҳама соғар бувад сипехр,
Дар соғар он чи рехта бошй тамомро.
Эй дил, даруни дайри муғон дор муғтанам,
Аз чоми лаъли муғбача айши мудомро.
Бўи вафо зи гулшани даврон чу кас наёфт,
Аз бўи бода дор муаттар машомро.
Оини ишқу муҳташамй қиссаест дур,
Ишқ аст муфлисони фалакиҳтишомро.
Зоҳид, маҷўй офият аз мо, ки мондаем
Андар сари суроҳию май нангу номро.
Воиз, бирав, ки нест яқин, к-аз қабулу рад
Эзид намуда қисми ману ту кадомро.
Доим зи чоми айш маи васл Чам наёфт,
Берун кун аз димоғ таманнои хомро.
Фонй, бинўш чоми фано, то намоямат
Дар кунчи дайр равзаи дор-ус-саломро.

Соқий, лаъл ранг май жомини келтир,
лекин ёқут жомга лиммо-лим қилиб қуй.
Агар май косанг осмондек бўлиб, унга
қанча май қуйилган бўлса, батамом сипқараман.
Эй кўнгил: муғлар дайридаги муғбача (гўзал ёр) узатган
қизил жом айши давом этмоқда, уни ҳамиша ғанимат бил.
Даврон гулшанида вафо исини ҳеч ким топган эмас,
димоғингни май иси билан хушбўй қил!
Ишқ йўл-йўриғи ва муҳташамлик қиссаси (бир-биридан) узоқдир.
ишқ (маънан) камолотга етган бечораларда бўлади.
Эй зоҳид, биздан тинчлик, соғу саломатликни сўрама,
шиша билан майни деб ору номусдан кечганмиз.
Эй воиз, йўқол, Тангри рад қилиш ва қабул қилишни
қайси биримизга қисмат қилгани ҳали маълум эмасдир.
Жамшид ҳам айш жомидан васл майини доимо ича олмади,
бу хомхаёлни унут!
Эй Фоний, фано жомини ичганингда дайр кунжидан
дорус-салом (жаннат) боғчасини сенга кўрсатаман.

Татаббўи Шайх

Зи руи бистари шоҳӣ гаҳе бубин моро,
Ба зери паҳлӯ хору ба зери сар хоро.
Чу лаб ба ишва газӣ, даст агар ниҳам бар дил
Бигӯ чӣ чора кунам қони ношикеборо?
Ҳадиси васли ту гар бар забон намеорам,
Зи сар чӣ гуна берун орам ин таманноро?
Зи кӯи ў, ки равӣ, эй малак, ба сӯи биҳишт,
Чаро зи даст диҳӣ инчунин тамошоро?
Нигар ба майкада рокеъ сабӯи бода ба дӯш,
Зи дӯш он ки наяндохтӣ мусаллоро.
Чу хоҳад аз паи ҳусни ту зеб машшота,
Ба офтоб кашад заҳмат аз паи оро.

Ба Саъдияст қадам бар қадам зада Фонй,
Ки бе ду фаҳм нагардад хаёли доноро.

Баъзан бизни подшоҳлик тўшагида кўрасан, баъзан эса,
ёнбошимиз остида тикан ва бошимиз остида харсанг тош.
Нима учун кўлимни дил устига кўйганимда (дилимни
ушлаганимда)
сен ишва билан лабингни тишлайсан, (ман этасан),
айт-чи, сабрсиз жонимга қандай чора қиламан?
Сенинг васлинг сўзини тилимга олмасам (ўзимни овунтирмасам),
бу таманнони хаёлимдан қандай чиқара оламан?
Эй малак, унинг кўчасини ташлаб жаннатга қараб кетяпсан,
нима учун шундай томошани кўлингдан берасан?
Буни қараки, елкасидан жойнамозини ташламаган (зоҳид)
ҳам манхонада май кўзчасини кифтига кўйиб олибди.
Сенинг хуснингга машшотанинг зеб бериш учун уриниши
қуёшга оро бераман деб бекорга овора бўлгандай гап.
Фоний Саъдийнинг ортидан изма-из бормоқда,
Бу икковисиз донога хаёл фаҳмланилмайди.

Ихтироъ

Зи ишқ ҳаст ба дил бор сад ҳазор маро,
Ҳанўз шукр бувад сад ҳазор бор маро.
Гарам бувад маи гулгун зи соқии гулрух,
Ба ҳуру Кавсарат, эй порсо, чй кор моро?
Ба бўсае, ки диҳию кушй манеҳ миннат,
Чй миннатам зи ту, чун кушт интизор маро.
Ба чурми ишқу май ар шаҳнаам замон талабад,
Ба пири майкадаи ишқ, гў, сипор маро.
Зи май хумор бувад в-аз хумор май нўшам,
Ба даври бода тасалсул шуд ошкор маро.
Магў: «Марав ба сўи дайр», ваҳ, чу муғбачагон
Баранд мўйкашонам, чй ихтиёр маро?

Зи чурми бодай, ки дўш ҳотифи ғайб,
Зи лутфи шомили ў кард умедвор маро.
Дигар мағўй ки: «Чун маст созамат, бикушам»,
Чй суд аз ин суханат, кушт чун хумор маро.
Ба пойбўси бутон шуд умед, эй Фонй,
Чу май ба дайри муғон кард хоксор маро.

Дилимда юз мингларча ишқ юки (қайғуси) бор,
ҳалигача бунинг учун юз минг марта шукр айтаман.
Гул юзли соқий томонидан менга гулранг май карам қилинса,
эй порсо, хур ва Кавсаринг билан нима ишим бор?
Бир бўса бериб ўлдирмоғинг билан бўйнимга миннат юклама,
сенга
интизорлигимнинг ўзи мени ўлдирган, яна миннатнинг нима
ҳожати бор?
Ишқ ва майнинг гуноҳи учун миршаб агар менга
жарима солмоқчи бўлса,
унга айтгинки, у мени ишқ майхонасининг пирига топширсин.
Хуморликдан май ичсам, майдан хумор (ҳосил) бўлади,
май даври (жом айланиши)дан сурункасига
майхўрлик қиладиган бўлиб қолдим.
«Майхона томонга борма!» дема, эй войки,
муғбачалар сочимдан тортиб майхонага
олиб борадилар, шундай бўлгач, менда не ихтиёр?
Кеча ғайб ҳотифи мени ёр лутфу карамидан умидвор қилди,
энди май гуноҳидан нима парвойим бор?
«Маст қиламану ўлдираман», деб иккинчи айтма,
хуморликнинг ўзи мени ўлдирган, бу гапингдан нима фойда?
Эй Фоний, май мени муғлар дайрида тупроқ билан тенг қилиб
қўйгани учун бутлар (гўзаллар) оёғидан бўса олишга
умид боғладим.

Татаббўъи ёри азиз

Эй з-оташи май дар гули рӯи ту асарҳо,
Дар сина аз он оташам афтода шарарҳо.
Санги лаби рӯде, ки зи қатли ту равад хун,
Бошад зи тамаввуч ба канор омада сарҳо.
Дар хилъати гулгун қади раънои ту сарвест,
К-ӯ нашъунамо ёфта бо хуни чигарҳо.
Ҳар нахли таманно, ки ба ишқи ту нишондем,
Аз санги маломат ҳама овард самарҳо.
Аз ишқи яке муғбача дар дайри муғонем,
Оварда паи чуръаи май рӯй ба дарҳо.
Бе роҳбаре дашти фано тай натавон кард,
К-афзун-ст дар ӯ аз ҳаду андоза хатарҳо.
Фонӣ буваду ҳоми маю ишқу харобот,
К-аз даҳр мурод ин шуду беҳуда дигарҳо.

Гул юзида май ўтидан нишоналар бўлган (эй гўзал),
у ўтдан менинг сийнамга учқунлар тушди.
Сен ўлдирган кишилар қонидан оқаётган дарё қирғоғидаги
тошлар — тўлқин шиддати билан қирғоққа отилган бошлардир.
Гулранг кийим ичра мавзун қоматинг
жигарлар қони билан нашъу намо топган бир сарвдир.
Ишқинг билан ўтқазилган ҳар бир умид
ниҳолимизнинг меваси—маломат тоши бўлди.
Бир муғбачанинг ишқидан майхонадамиз,
бир култум май учун юз эшикка борамиз.
Бир раҳбарсиз фано даштидан ўтиб бўлмайди,
чунки унда хатарлар ҳаддан зиёда кўпдир.
Фоний бўлса, май жоми бўлса, ишқ ва харобот бўлса,
дунёдан мақсадимиз шу, бундан бошқалари беҳуда бўлиб қолади.

* * *

Шабнам, ки ҳаво рехт ба гулҳову суманҳо,
Шуд обилаи орази атфоли чаманҳо.

Гулҳои чаман гар на шаҳидони фироқанд,
Чун лола чаро ғарқа ба хунанд кафанҳо?
Дар тоб агар нест аз он ҷаъди диловез,
Дар турраи сунбул зи чӣ афтода шиканҳо?
Дар фасли чунон, бодаву ёре ба каф овар,
Хўрдан натавон чом чу дар майкада танҳо.
Чун ҷониби он бут нашитобам, ки зи зуннор,
Дар гардани чон баҳри кашиш баста расанҳо?!
Дар сирри ҳақиқат ба сухан роҳ набошад,
Ҷоё нарасид, арчи басте рафт суханҳо.
Фонӣ ба раҳи фақр даро, нукта мағӯ беш!
Гар марди раҳӣ, пеш маёр ин ҳама фанҳо.

Ҳаво гул ва суманларга сепган шабнам
чаман гўзалликларининг юзларига тушди.
Агар чаман гуллари фироқ шаҳидлари бўлмаса,
кафанлари нега лоладек қонга бўялган?
У дил олувчи жингалак сочдан тобга тушмаган бўлса,
нега сунбулнинг туррасига тугунлар тушибди.
Бундай фаслда бода ва ёр билан бўл,
чунки майхонада ёлғиз жом ичиб бўлмайди.
У бут томонга қандай қилиб чопис бормаин,
тортиш учун жон бўйнига зуннордан иплар боғлаган бўлса.
Ҳақиқат сиррига сўз билан йўл топис бўлмайди,
сўз кўп айтилган бўлса-да бир жойга бориб етмади.
Фоний, фақр йўлига киргину ортиқча бир нукта айтма,
агар йўл марди бўлсанг бу ҳамма фанларингни пеш қилма.

* * *

Дар Ҷоми Ҷам бирез шароби муғонаро,
Дар вай бубин ҳақиқати ин корхонаро.
Эй пири дайр, аҳли харобот маҳраманд,
3-ин роз нукта гўю раҳо кун баҳонаро.

Беъътидолй ар кунам аз шўри ин ҳадис,
Дар ҳалқи ман бирез маи бехудонаро.
К-он май, замон-замон барад аз лавҳи хотирам
Айши замонарову қафои замонаро.
Мурдан ба васл боядам, эй Хизр, мункирам,
Оби ҳаёту зиндагии ҷовидонаро.
Бингар ба сақфи майкада акси фуруғи май,
Гар з-оташи Калим надидй забонаро.
Фонй, чу нест лоиқи ин базм, эй рақиб,
Боре бимон, ки бўса занад остонаро.

Жам жомига муғона шаробни қуй,
унда бу корхонанинг ҳақиқатини кўр.
Эй, дайр пири, харобот аҳли маҳрамлардир,
бу сирдан нукта айт ва баҳонани қўй.
Бу сўзнинг шўридан агар беъътидоллик қилсам,
менинг ҳалқумимга бехудлик шаробини қуй.
То ўша май ҳар лаҳза хотирим лавҳидан
замонанинг айш ва жафосини ювиб ташласин.
Васлда ўлишни истайман, эй Хизр,
обу ҳаёту мангу яшашни инкор қиламан.
Агар Калим ўтининг алангасини кўрмаган бўлсанг,
майхона шипида май шуъласининг аксини кўр.
Фоний агар бу базмга лойиқ бўлмаса,
эй рақиб, бир бор қуйиб бер, остонани ўпсин.

Ҷавоби худ гўяд

Зиҳй, ба хори мижа сад ҳазор зор туро,
Асири ду гули ораз ду сад ҳазор туро.
Мабод ҷаври хазон, аз баҳори зебой,
Чунин, ки тоза шуда гулшани узор туро.
Дило, зи нола макун даъвии шикебой,
Чу дўст чилва намояд, чй ихтиёр туро?

Даво ба кулбаи хаммор чоми гулранг аст.
Гаҳе ки ғунча кунад меҳнати хумор туро.
Чу умр мегузарад, чоми май зи даст манех,
Ки вораҳонад аз андӯҳи рӯзгор туро.
Макаш ту доман, агар доманат кашад хоре,
Ба хоки аҳли вафо чун фитад гузор туро.
Марав ба бори худӣ, Фониё, ба водии фақр,
Ки андар ў ба чунин бор нест бор туро.

Таҳсин ва офаринки, сенинг кипригинг тиканига юз мингларча
киши зор
бўлиб, икки юз мингларча киши икки гул юзинг асиридир.
Гўзаллик баҳорида юзинг гулшани шунчалик тоза ва
хуррам бўлибди, унга хазондан офат етмасин.
Эй дил, ноладан ўзимни тияман, деб даъво қилма,
чунки дўст жилва қилиб турганда, сенда нима ихтиёр қолади?
Хумор машаққатидан дардманд бўлсанг,
униг давоси майфуруш кулбасидаги гулранг майдир.
Умр ўтади, май жомини кўлингдан қўйма,
чунки у ҳаёт қайғусидан сени халос этади.
Вафо аҳлининг мозорига йўлинг тушганда, у ернинг тикани
этагингдан тутса, сен этагингни ундан тортма.
Эй Фоний, фақр водийсига манманлик юки билан кирмагин,
унга бундай юк билан киришга ижозат йўқ.

Мухтараъ

Баъди умре, к-афканад гардун ба кӯи ў маро,
Сели ашки шодмонӣ мебарад з-он кӯ маро.
Коҳи ҷисм ояд гарон дар каффаи ишқам зи ғам,
Кӯҳи Фарҳодаш агар як сӯ ниҳӣ, як сӯ маро.
Рӯ ба роҳат баски судам, ҳар ду хунин гашту реш,
Ваҳ, ки сўят омаданро нест роҳу рӯ маро.
Бӯи мушкинтурраат то дар димоги ман расид,

Гаҳ кунад беҳолу гаҳ орад ба ҳол он бў маро.
Баски он бадхўй теғи бедареғам ронд, сохт
3-ин риоятҳои муфрит ҳамчу худ бадхў маро.
Ман, ки ғарқи май шудам з-иқболи пири майкада,
Муҳтасиб ин дам кучо ёбад ба чустучў маро?
Фоние, нобудам андар ёр, бошад чои шукр,
К-аз ғаму шодӣ мубарро сохт ишқи ў маро.

Ёшим бир ерга боргандан кейин, чарх унинг кўчасига мени
ташласа,
шодлик ёшининг сели у кўчадан мени оқизиб кетади.
Менинг ишқим тарозуси палласининг бир томонига Фарҳод
тоғини,
бир томонига мени қўйсанг, сомондек сарғайган жисмим
тоғдан оғир келади.
Йўлингга юзимни шунчалик сурдимки, йўл ҳам, юз ҳам тирналиб,
қонга беланди, эй воҳ, сен томонга боришга йўл ҳам йўқ, юз ҳам
йўқ.
Хушбўй гажагинг иси димоғимга етганда, у ис мени
гоҳ беҳол қилади, гоҳ руҳлантиради.
У бадфеъл менга раҳмсизлик тийғини шунчалик сурдики,
бу ҳаддан ташқари шафқатсизлиги билан мени ҳам
ўзидек бадфеъл қилиб қўйди.
Майхона пирининг илтифотидан мен майга ғарқ бўлдим,
энди муҳтасиб излаб мени қайдан топа олади?
Эй Фоний, мен ёр вужудида фано бўлганман
(йўқолганман), бунинг учун шукр,
чунки (унинг ишқи) мени ғам ва шодликдан халос этди.

Татаббўъи ёри Азиз

Дил, к-аз ғамат ором набошад, барам ўро,
То чанд ба кўят бараму оварам ўро?
Зоғе, ки кунад гоҳи чунун майли нишастан,

Бар фарқ бувад тўъма зи захми сарам ўро.
Хоҳам, ки гаронӣ барам аз кӯи ту, гарчи
Аз соя гарантар набувад пайкарам ўро.
Даврон, ки маро сўхт, азо дорадам акнун,
Чун рўз шуда тира зи хокистарам ўро.
Шуд Лайлию Маҷнун зи миён, чун написанием?
Дар ишқ ман инро, ба сафо дилбарам ўро.
Набвад ҳади онам, ки кунам даъвии побўс,
Инам на бас, эй ишқ, ки хоки дарам ўро.
Ҷисми чу хасам шуд ба саропардаи он гул,
Эй бод, наронӣ зи ҳарими ҳарам ўро.
Омад, зи паи дурди сафолам сағи ў, лек
Девона кунад накҳате, аз соғарам ўро.
Гар шайхи риёй шумурад донаи тасбеҳ,
Ман бин, ки чу Фонӣ ба ҷаве нашмарам уро.

Дил сенинг ғамингдан қўйнимда ором олмайди,
қачонгача мен уни сенинг қўйингга олиб бориб, олиб
келабераман?
Телбалик чоғимда бошимга қўнувчи қарғага
(жунун қушига) бошимнинг яраси емиш бўлади.
Менинг таним соядан оғирроқ эмасдир,
(шундай бўлса ҳам), қўйингдан бу оғирликни кўтаргим келади.
Даврон мени куйдирди, энди у менга мотам тутади,
чунки кулимдан (унинг) кундузи қоронғи бўлди.
Лайли билан Мажнун ўртадан йўқолди, чунки мен
ишқда буни (Мажнунни), дилбарим эса
сафода (тиникликда) уни (Лайлини) писанд қилмаймиз.
Унинг оёғини ўпишни даъво қилишга ҳаддим йўқ,
эй ишқ, унинг эшиги тупроғи бўлишимнинг ўзи кифоя
қилмайдими?
Менинг хасдек жисмим у гулнинг ҳарамхонасига борди,
эй шамол, у ердан уни қувиб юборма!
Сафол косамдаги май дурдини ялаш учун унинг ити келди,

лекин май косамдаги бир хушбўйлик уни маст қилади.
Агар риёкор шайх тасбеҳ донасини санаса (ўгирса),
кўрки, мен Фонийдек уни бир арпача ҳам санамайман.

Татаббўи Мир

Вах, ки дар вақти гулам з-он гули рухсор чудо,
Гул чудо оташи ман тез кунад, хор чудо.
Аз чудой ману ёр, абр зи таъсири баҳор,
Ман чудо гирякунон, абр чудо, ёр чудо.
Чӣ фироқ аст, ки чонон чу чудо гашт, зи ман,
Дил зи чон гашт чудо, чон зи тани зор чудо?..
Он парипайкар аз ин хаста чудой талабад,
Ҳамчу чон к-ӯ шавад аз пайкари бемор чудо.
Дару девор зи ҳам гашт чудо, баски задам
Сар чудо бар сари он кӯю ба девор чудо.
Соқие, доруи беҳушиям афкан дар май,
Ки набояд ба дилам хуш зи дилдор чудо.
Фоние, чоми фано нӯш дар ин дайр агар
Беҳудӣ хоҳӣ аз он дилбари хаммор чудо.

Оҳ, гул чоғида у гулрухсордан айрилганман,
мени гул бошқача ўртайди-ю, тикани ўзгача.
Мен билан ёр жудолик ғамида, булут, баҳор таъсирида
ҳар қайсимиз ўз ҳолимизча йиғламоқдамиз.
Бу қандай айрилиқки, жонон мендан жудо бўлган чоғда
дил жондан жудо бўлди, жон зор тандан жудо бўлди.
Жон беморнинг танидан чиқиб кетишни талаб қилгани каби,
у пари пайкар мен хастадан жудоликни талаб қилди.
Бошимни у эшик билан деворларга ҳар алфозда уришимдан
эшик билан деворлар бир-биридан ажралиб кетди.
Эй соқий, майга мени беҳуш қиладиган доридан сол,
дилдордан жудо бўлган дилимга ақлу хушнинг ҳожати йўқ.
Эй Фоний, бу дунёда беҳудликни истасанг,

у майфуруш дилбар қўлидан фано жомини ич.

Татабўъи Шайх

Ҳар гаҳ аз таб зард ёбам гулғузори хешро,
Дар хазон рӯ карда бинам навбаҳори хешро.
Дар арақ афтад, чу ҷисми нотавонаш, бингарам
Ғарқай баҳри бало ҷони низори хешро.
Аз ҳарорат чун шавад нозук танаш дар изтироб,
Кай тавонам баст чашми ашкбори хешро?
Кошки табхола аз лаълаш ба дандон барканам,
То кунам фориф зи ранҷиш лаъли ёри хешро.
Умри ман чи бувад ба умри ӯ физой, эй сипеҳр,
То ҳаёту ҷон фидо созам нигори хешро.
Рӯзгорам тира шуда аз ранҷи он маҳ, кай бувад?
То дигар бинам сафои рӯзгори хешро!
Фоние, чун хуштараш ёбӣ ба расми таҳният,
Барфишон аз ҷон ба пой ӯ нисори хешро.

Гулузоримни иситмадан сарғайганини кўрган маҳалимда
ўз навбаҳоримни хазонга юзланган кўраман.
Унинг нотавон жисмининг терга тушиб кетганини кўрганимда.
ўз заиф жонимни бало денгизига ғарқ бўлган кўраман
Унинг нозик танн ҳароратдан изтиробга тушганда,
ёш тўкувчи кўзнимн қандай юма олай?
Ёримнинг лаъл лабини оғриқдан қутқариш учун лабидан
учуғини тишим билан узиб ололсам кошки эди.
Эй чарх, менинг умрим нигоримнинг умрига уланганида
унинг умри талайгина узаяр эди,
бунинг учун ҳаётимни ҳам, жонимни ҳам фидо қиламан.
У ой касал бўлгани сабабли рӯзгорим қоронғиланди,
рӯзгорим ёриган чоғини яна қачон кўрар эканман?
Эй Фоний, касалдан тузалганини кўрсанг,
муборақбод учун жонингни унинг оёғига нисор қил.

Мухтараъ

Соқии маҳваш ар диҳад чоми шароби нобро,
Бех, ки сипехр дорадам соғари офтобро.
Чанд шавам ба майкада бехуду ҳамдамон баранд
Маст, кашон-кашон сӯи хонаи ман харобро?!
Соқии гулғузори ман гар зи рухат арақ чакад,
Атри мае марост бас, пур мафишон гулобро.
Гуфтамаш: эй ҳаёти ман, к-ӯ ба шитобат омадан?
Гуфт: ҳаёт мекунад вақти шудан шитобро.
Заҳри фиरोқ мекашам, ваҳ чӣ азоб бошад ин,
Дар таҳи дўзахи ғамат чанд кашам азобро?
Пирию зуҳду офият ҳар се ба вақти худ хушанд,
Дор ғанимат ин замон ишқу маю шабобро.
Бас, ки бибоядат кафи ҳайфу надоматат газид,
Фонй агар зи каф ниҳй мавсуми гул шаробро.

Фалак қуёш соғарини менга тутганидан кўра,
ой юзли соқий тиниқ май жомини бергани яхшироқ.
Қачонгача, майхонада бехуд бўлабераману, дўстлар
мен расвони уйимга судраб элтаберадилар.
Эй гул юзли соқийим, агар юзингдан тер томиб турса,
май атрининг ўзи менга етарлидир, гулобни кўп сочма.
Унга: «Эй менинг ҳаётим, шитоб билан (тез) келганинг
қани?» — дедим,
У: «Ҳаёт кетиш вақтида шитоб қилади», — деди.
Фироқинг захрини тортаман, оҳ бу қандай азоб?
Ғаминг дўзахи остида қачонгача азоб чекаман?
Қарилгу, зуҳду саломатлик — уччови ҳам ўз вақтида
яхши, ишқу май ва йигитликни ҳозирда ғанимат бил.
Эй Фоний, гул мавсумида шаробни қўлингдан қўйсанг,
ҳайфу надомат бармоғини тишлайсан.

* * *

Гарчи сад раҳ гашт вайрон рўзгорам аз шароб,
Шодам ар як раҳ бувад дафъи хуморам аз шароб.
Мўхтасиб чун рехт май, пур гашт саҳни майкада,
Нест айбе гар кунун сар барнаёрам аз шароб.
Эй, ки гўй аз шаробат доғҳо бар хирқа чист?
Ғофилӣ, сад доғ аз ин бар сина дорам аз шароб.
Дар хумор аз саргаронӣ сар наяфкандам ба пеш,
Балки аз бадмастии худ шармсорам аз шароб.
Ҳам зи савдои парирўиву ҳам аз ҳаҷр шуд,
Гашта андар майкада девонаворам аз шароб.
Ҷониби маҳбуби маҳчубам мадеҳ раҳ, эй рафиқ,
З-он ки дар девонагӣ беихтиёрам аз шароб.
Аз шаробам кор чун охир ба расвой кашид,
Коми худро ноғирифта кай гузорам аз шароб?
Пири комил бош, гў чун бошадам ишқи ҷавон,
Тавба натвон дод дар фасли баҳорам аз шароб.
Ғониё, дар хирқа пинҳон доштан акнун чӣ суд?
Гашт чун сад айби пинҳон ошкорам аз шароб.

Рўзгор майхўрликдан юз қатла вайрон бўлган бўлса ҳам,
шаробдан хуморим бир бор тарқалса шод бўлар эдим.
Мухтасиб майни тўкиб ташлаганида, майхонанинг саҳни кўлоб
бўлиб кетди, энди шаробдан бош кўтармасам ҳам айби йўқ.
Эй, «шаробдан хирқангдаги доғ нима?» деб сўраган одам,
сийнамда шаробдан юзларча доғ борки, ундан беҳабарсан.
Махмурликдан бошимни қуйи солиб ўтирганим йўқ,
балки бадмастлигим сабабли шаробдан уятлиман.
Шароб ичиб, майхонада девоналардек айланишим
бир парирўйнинг савдоси ва унинг ҳажридандир.
Эй рафиқ, ҳижоб (парда)даги маҳбуб томон мени йўлатма,
чунки шароб ичиб, девоналикда ихтиёримни қўлдан берганман.
Шароб туфайли ишимнинг охири расво бўлди,

Ўз мақсадимга етмагунимча шаробдан қандай кеча оламан?
Эй пири комил, қўябер! Менда йигитлик ишқи бор, пири
комил бўлганда ҳам,
баҳор фаслида мени шароб ичмоқдан тавба
қилдиролмайди (шароб ичишдан қайтаролмайди).
Эй Фоний, шароб ичишдан юз яширин айбим ошкор бўлди,
энди айбни хирқа ичра яширмоқдин не фойда?

Татаббўъи Хоҷа

Мекунад вақти субҳ наъра саҳоб,
Ки замони сабўҳро дарёб.
Аз гулистон кашид мурғ сафир,
Дар шабистон намуд нола рубоб.
3-ин фиғонҳо зи ҳар тараф як-як,
Баргирифтан сар зи хоб аҳбоб.
Ниммахмуру ниммаст шуданд
Ҷониби базм субҳгаҳ ба шитоб,
Ба ҳарифон дўш соқии базм,
Кард бунёд даври чоми шароб.
Гар намурдӣ, ту низ бикшо чашм,
Ранча фармо қадам сӯи асҳоб.
Як-ду дам вақтро ғанимат дон,
Ба ҳарифон бинӯш бодаи ноб.
Бош то он замон, ки дорад чарх,
Ҷоми заррини меҳр масти хароб.
Гард бедор з-он, ки чун гардӣ,
Маст, бешак дигар шавӣ дар хоб.
Хоби дуру дарозат андар пеш,
Хезу як дам зи хоб рӯй битоб.
Бикушояд зи хоб, эй Фонӣ,
Дари чашмат муфаттиҳ-ул-абвоб.

Тонг пайтини қўлдан чиқарма деб,

тонг вақтида булут наъра тортади.
Гулистондан қушлар овози келди,
шабистонда рубоб нола қилди.
Бу фиғонлар сабабли ҳар томондан дўстлар
битта-битта уйқудан бош кўтардилар.
Ярим хумор, ярим маст ҳолатда
тонгги базм томон шошилдилар.
Базм соқийси улфатлар орасида
шароб жомини айлантира бошлади.
Агар ўлмаган бўлсанг сен ҳам кўзингни оч-да,
дўстлар томон қадам ранжида қил.
Бир-икки дам вақтни ғанимат бил,
Улфатлар билан соф май ич.
Чарх қуёшнинг олтин жомини тутадиган
вақтгача сен ҳам масту хароб бўлиб тур.
Уйғоқ бўл, чунки маст бўлганда
шубҳасиз яна уйқуга кетасан.
Олдинда узундан-узоқ уйқу бор,
тургинда, бир дам уйқудан юз ўгир.
Эй Фоний, эшикларни очгучи зот (Аллоҳ)
кўзинг эшигини уйқудан очади.

Мухтараъ

Ту хубу хулқи ту хубу такаллумат ҳам хуб,
Набуда чун ту ба хубй касе ба олам хуб.
Ба хусн беҳ зи парй, одамгарй бартар,
Нагашта мисли ту пайдо зи насли одам хуб.
Кушй ба хубию чонбахшй аз сухан, ки чу ту
Набуда, Оллоҳ-Оллоҳ, Масеху Марям хуб.
Ба дил муҳаббати ту бештар шавад ҳар дам,
Ки бештар бинамой ба чашм ҳар дам хуб.
Анису ҳамдам агар ҳаст хуб, хубтар аст,
Ки дар чаҳон ба кас афтад анису ҳамдам хуб.

Ба олам омада хубон бaсе, вaлек чу ту
Набуда бар ҳама хубон кaсе мусаллам хуб.
Зи хайлу маҷмаи хубон ба Фoнии бедил,
Вафову меҳр бувад хубу зулму кин ҳам хуб.

Сен гўзалсан, хулқинг ҳам гўзал, сўзинг ҳам гўзал,
Гўзалликдан оламда ҳеч ким сен каби барно эмас.
Одам наслидан ҳусн бoбида паридан гўзал, бошида
одамгарчилиги бўлган
сен каби гўзал пайдо бўлган эмас.
Гўзаллик билан ўлдирасану сўзинг билан жон бағишлайсан,
Оллоҳ-оллоҳ, Исо билан Марям ҳам бундай
гўзал хулқларга эга бўлмаган.
Мардумнинг кўзига борган сари ортиқроқ гўзал кўринганинг
учун
Дилда муҳаббатинг ҳар нафас ортиб боради.
Агар улфат ва ҳамдам бўлган киши гўзал бўлса, яхшидур,
Чунки жаҳонда кишининг анису ҳамдами яхши ва
гўзал бўлиши керак.
Оламга гўзаллар кўп келган, бироқ бутун гўзаллар
Мусаллам бўлган сен каби гўзал бўлган эмас.
Ошиқ Фoнийга гўзаллар тўдаси томонидан
Вафо билан меҳр чиройлигу зулм билан кин ҳам чиройлидур.

Татабўъи Шайх

Эй зи рўят моҳро сад гуна тоб,
Маҳ мағў бошад суҳан дар офтоб.
Ғайр дар кўят азобам мекунад,
Ҳеч кас нашнида дар ҷаннат азоб.
То надидам хоб дар чашмам зи ашк,
Чашмро акнун намебинам ба хоб.
Дар тани хокист аз лаъли ту чўш,
Хокро дар чўш меорад шароб.

Чун хаёли дидани рўят кунам,
Дар дил афтад заъф аз бас изтироб.
Пири дайру муғбача мастам кунанд,
Хушдилам дар майкада аз шайху шоб.
Фоние, дар қатъи водихои ишқ,
Аз чигар бояд ғизо в-аз дида об.

Юзингдан ойга юз хил тоб бўлган, эй гўзал,
қуёшдан сўз бўлуб турганида ойга йўл бўлсин.
Кўйингда бошқалар менга азоб беришади,
ҳеч ким жаннатда азоб бор деб эшитган эмас.
Кўзимда ёш бўлган ҳолда туш кўрмагунимча,
кўзимда иккинчи мартаба уйқу кўрмайман.
Тупроқни шароб қайнатгани сингари
тупроқ тани сенинг ўтлик лаълинг билан қайнайди.
Юзингни кўришни хаёл қилган чоғимда
кўп изтиробдан дилимга кучсизлик ва сустлик келади.
Дайр пири билан муғбача мени маст қилсалар
майхонадаги ёшу қаридан хурсандман.
Эй Фоний, ишқ водийларини босиб ўтишда
жигардан овқат, кўздан сув керак.

Татаббўи Мир

Чашмаи зиндагӣ омад даҳани он маҳи Нахшаб,
Баҳри сероб шудан сабзаи хат руста бад-он лаб.
Тифли мактаб шуда пири хирад андар раҳи ишқаш,
Шўҳи ман қилвақунон, чунки хиромад сӯи мактаб.
Сари моро чӣ раҳи он ки ба фитрок бибандӣ,
Ҳамчу гӯй ин шарафаш баски расад бар суми маркаб.
Ошиқонро, ки будӣ шева зи девонагӣ ошуб,
Зи ҳаё ғарқи арақ сохта он моҳи муаддаб.
Кай ба наъли суми рахшат маҳи нав ҳаст баробар,
К-ин зи сим асту вай аз чехраи ушшоқ музаҳҳаб.

Эй ачал, ранча шав акнун, ки зи бемории ҳичрон.
Баҳри чон доданам омад ҳама асбоб мураттаб.
Фоние, матлаби ту дайри фано шуд, чу дарой
Чуз маи софии равшан зи кафи муғбача матлаб.

Ул Нахшаб ойининг оғзи ҳаёт булоғидир,
ундан сув ичиш учун хат сабзаси лабида ўсган.
Агар менинг шўҳим жилва қилиб мактабга йўл олса,
ақл пири унинг ишқида мактаб боласига айланади.
Унинг фитрокига боғланиш учун бошимизга йўл бўлсин,
гўй сингари отинг туёғига етса, шу шараф унга етарли.
Ошиқларга девоналикдан телбалик қилиш одат эди,
уларни ул одобли ой ҳаёдан терга ботирди.
Отинг туёғидаги тақага янги ой қачон тенг бўла олади,
негаки, у кумушдану бу ошиқлар чехрасидан олтин рангдир.
Эй ажал, қадам ранжида қил, чунки айрилиқ беморлигидан
жон беришим учун барча асбоб муҳайё бўлди.
Фоние, сенинг истаганинг фано дайридир,
у ерга кирсанг муғбача қўлидан тиниқ ва равшан
шаробдан бошқа нарсани талаб қилма.

Татабўъи Хоҷа Салмон¹²

Дар чаман гулро назора кардам аз рӯи ҳабиб,
Тоза шуд чонам, к-аз ў омад ба ман бўи ҳабиб.
Гул ба рӯяш андаке монанд шуд дар рангу бўй,

¹² Салмон Соважий—(1310, Сова —1376, шу шаҳар) Жамолуддин Хожа Салмон ибни Хожа Алоуддин Муҳаммад. Салмон Соважий номи билан машҳур форс шоири. У замоннинг аксар илмларини, жумладан, адабиёт, риёзат, шеършунослик, тилшуносликни мукаммал эгаллаган. Шоир ўзининг «Қасидаи маснуъ» номли ўта мураккаб, бир неча баҳрда ёзилган, жуда кўп ноёб шеърий санъатлар, воситалар қўлланилган мувашшаҳ (безатилган, зийнатланган) йўлида ёзилган асари билан кенг шухрат қозонган. Салмон «Қуллиёт»и (16 минг байт)дан «Жамшид ва Хуршид», «Фироқнома» дostonлари етиб келган. Салмон ўз ғазалларида Хожу Кирмоний, Носир Бухорий ва Ҳофиз Шерозий каби шоирлар анъанасини давом эттирган. Навоий «Девони Фоний»да Салмон Соважийнинг 2 ғазалига татабўъ ғазал битган.

Чо, ки бар фарқаш диҳам, ҳаст он ҳам аз рӯи ҳабиб,
Сели ашкам гар зи чо бирбуд хоҳам шуд ҳалок,
Бок набвад, гар бихоҳад бурданам сӯи ҳабиб.
Дар сари кӯяш ҳалокам, эй сабо, баҳри Худо,
К-аз пай мурдан мабар хоки ман аз кӯи ҳабиб.
Бандаи зулфи ту шуд сунбул, ғуломи сунбулам,
Бандаи онам, ки шуд ҳиндуи ҳиндуи ҳабиб.
Мурданам бошад зи тағйири мизочи нозукаш,
Бими қатлам кай бувад аз тундии ҳӯи ҳабиб.
Як сари мӯяш ба мулки ҳар ду олам кай диҳад?
Гарчи Фонӣ, дар заифӣ ҳаст чун мӯи ҳабиб.

Чамандаги гулдан дўст юзини томоша қилдим,
ундан дўст ҳиди келгани учун (менга) қайта жон кирди.
Гул рангу исда унинг юзига бир оз ўхшайди,
бошимдан жой беришим ҳам дўст юз-хотири учундир.
Кўз ёшим сели мени оқизиб кетса, ҳалок бўламан,
агар дўст томон олиб борса (ўлимдан ҳам) қўрқмайман.
Мен ёр кўйида ҳалок бўлганман, эй сабо, Худо ҳаққи,
ўлганимдан кейин тупроғимни дўст кўчасидан олиб кетма.
Сунбул сенинг зулфинг бандаси бўлди, мен сунбулга банд,
дўст юзидаги холга қул бўлган кишининг ҳам қулиман.
Менинг ўлимим у нозик мижознинг ўзгарганидан бўлса,
унинг аччиғи тезлигидан менда ўлим хавфи қачон бўлгай?
Агар Фоний, заифликда дўстнинг соч толасидек бўлса (ҳам),
унинг (ёрнинг) бир тола мўйини икки олам мулкига
ҳеч қачон бермайди.

Дар таври Хоҷа

Аз май тулӯъ кард чу дар соғар офтоб,
Акси ту офтоби дигар шуд дар офтоб.
Бин рӯи соқию маи равшан, ки халқро
Сўзанд навъи дигар аз инҳо ҳар офтоб.

Шаб з-офтоби рӯи туву офтоби май,
Базмам чу рӯз шуд, чӣ кунам дигар офтоб?
Хуш оламест дайр, ки тоқаш бувад сипеҳр,
Он чо ба давру ламъаи май аҳмар офтоб.
Бошад даҳони хум зи маи равшан, эй ҳаким,
Дар кунчи тира майкадаро анвар офтоб.
Зинҳор к-офтоби қадахро нуҳуфта дор,
То соир аст бар фалаки ахзар офтоб.
Аз шамъи май фурӯғи шабистони базм деҳ,
Пинҳон кунад чу дар тутуқи шаб сар офтоб.
З-он сон, ки моҳ тира бувад, з-офтоб ҳаст
Дар базми шоҳ тира зи чоми зар офтоб.
Султон Ҳусайни Хисрави Ғозӣ, ки бандагон-ш,
Соянд аз улувви макон сар бар офтоб.
То з-офтоб зебу фари оламаст, бод
Аз рахши тавсани ту ба зебу фар офтоб!
Фонӣ, зи дурди чоми маят бод баҳраманд,
К-аз нури раъй файз расонад бар офтоб.

Косадаги майдан офтоб чиққанда,
У офтоб ичида сенинг аксинг яна бошқа офтоб бўлиб кўринди.
Соқийнинг юзи ва равшан майнинг кўрки (бу икки офтоб)
ҳар бири халқни ўзгача куйдиради.
Кӯеш юзингдан ва май кӯешидан тунги базм кундузга
айланган бўлса, бошқа кӯешни нима қиламан?
Майхона бир ажойиб оламки, унинг пештоқи бир осмондир,
бунда май даври-ю, оташин нурдан қизил офтоб бордир.
Эй донишманд, майхонанинг қоронғи бурчаги учун
равшан майдан тўлган хумнинг оғзи нурли офтобдир.
Кўк фалакда кӯеш сайр қилиб юрар экан,
сен албатта қадаҳ кӯешини яширин сақла.
Агар кӯеш кеча пардасига бошини буркаса,
базм шабистонини май шамъи нури билан ёритгин.
Кӯеш чиққанда ой хира бўлгани каби,

шоҳимиз базмининг олтин жомидан қуёш хира бўлади.
Султон Ҳусайн хисрави Ғозийдир, унинг хизматидагилар
ўз мартабаларининг баландлигидан бошлари қуёшга етади.
Қуёшдан зебу зийнат оламда давом қилар экан,
сенинг тулпор отинг тақасидан қуёшга зебу зийнат бўлсин.
Фоний ўз раъйининг нуридан офтобга файз етказиш учун
жоминг қуйқасидан баҳраманд бўлсин.

Дар таври Хоча

Баҳри умри ҷовидон шуд ҳар киро чизе сабаб,
Хизроо оби ҳаёту риндро оби инаб.
Гуфтай, як тира шаб то рӯз ҳамдам бошамат,
Тиратар аз рӯзи ҳачри мо набошад ҳеч шаб.
Маънии маҷмуаи хубӣ ба хатту рӯи туст,
Дафтареро хуб дар як сафҳа кардӣ мунтахаб.
Дар малоҳат сад чу Юсуф бандаат шуд, эй ҳабиб,
Чун туй кони намак, чун созамат Юсуф лақаб?
Боиси айшаст ҳар-ч аз дард дорад чошнӣ,
Гиряи рӯзи висол орад ба ғамнокон тараб.
Гарчи васли дӯстро кас аз талаб кардан наёфт,
Лек он, к-ӯ ёфт, буд аз зумраи аҳли талаб.
Кай аҷаб бошад, таачҷуб аз хавоси бодаам,
Об, к-аш хосияти оташ бувад бошад аҷаб.
Нуктаи Маҷнун кучо фаҳманд чуз аҳли чунун,
3-он ки қавли худ ба қонуни хирад дорад араб.
Расми ҷаври ёрро, Фонӣ, сабаб аз мо мапурс,
Нест чун аҳли фаноро расм пурсидан сабаб.

Мангу умр учун ҳар кимга бир сабаб бўлди,
Хизрга оби ҳаёт, риндга эса узум суви сабабдир.
Бир қора тунда тонггача сенга ҳамдам бўламан дебсан,
ҳеч бир тун айрилиқ кунимиздан кўра қоронғуроқ эмас.
Сенинг хатингу юзинг гўзаллик мажмуасининг маъносидир,

бир дафтарни бир саҳифада яхши интихоб қилибсан.
Эй ҳабиб, Юсуфга ўхшаганларнинг юзтаси малоҳатингни
қулидир,
сен туз конисан, қандай қилиб сенга Юсуф деб лақаб қўяман.
Дарддан таъм олган ҳар бир нарса айш учун сабабдир,
висол қуни йиғиси ғамгинларга шодлик келтиради.
Гарчи киши талаб қилиш билан дўст васлини топмаган бўлса-да,
аммо уни топганлар талаб аҳли жумласидан бўлдилар.
Бодамнинг хосиятидан таажжуб қилиш ажаб эмас,
судда олов хосиятлари бўлса ажабланарлидир.
Мажнуннинг нуктасини телбалардан бошқалар қаёқдан
тушунсин,
чунки араб ўз сўзини ақл қонуни билан айтади.
Фоний, ёр жаври расмининг сабабини мендан сўрама,
чунки фано аҳлида сабаб сўраш расми йўқдир.

* * *

Дил чу ояд фуруғи барқи он ораз ба тоб,
Сўи хуршед оварад рў чун ба соя офтоб.
Дил чу дар гулшан фитод аз кўи ў, шуд музтариб,
Бар замини хушк з-он сон, к-уфтад моҳи зи об.
Аз хаёли турраи ў метапам дар бехудӣ,
Чун касе, к-аз хоб ошуфта чаҳад ҳар дам зи хоб.
Ҷониби ҳар кас кунӣ таъчил илло сўи ман,
Гарчи бошад умрро бо ҳар касе яксон шитоб.
Пора кун дилро, ки нақши он узор ояд бурун,
Гул кушояд беҳ бувад, к-аз ғунча бошад дар ниқоб.
Ҳалқаҳои зулфат аз ораз ҳаметобанд сар,
Мисли аҳли куфр, к-аз имон намояд иҷтиноб.
Қатраи хай бар лабат, пеш орадам дар дил тараб,
Мазқи об орӣ, фузун созад нишот андар шароб.
Соқӣ аз қоми лаболаб зоилам кун ҳуш аз он-к,
Беҳ, ки ҳам масти хароб афтам дар ин дайри хароб.

Гар ҳамехоҳӣ, ки ҳар дам маъние рӯй орадат,
Фоние, аз хоки пой аҳли маънӣ рӯ матоб.

Ул юз ёғдусидан кўнгил ёришди, чунки
офтоб ёйилганда соя ҳам қуёш сари юзланиб ёришади.
Унинг кўйидан гулшанга тушган кўнгил,
судан қуруқликка тушган балиқдек типирчилади.
Киши ёмон тушлар кўриб уйқусида чўчиб тушгандек,
унинг зулфи хаёлидан беҳудликда талпинаман.
Агарчи умр ҳамма билан бирдек шитоб қилади,
сен мендан бошқа ҳамманинг томонига шошиласан.
Кўнглимни тилиб ташла, токи ул юз сурати ичидан
ғунчадек ниқобда бўлгандан кўра гул бўлиб очилган
яхшироқдир.

Куфр эли мусулмонлардан узоқлашишини истагандек,
зулфинг ҳалқалари юзингдан ўзларини тортадилар.
Лабингдаги бир томчи тер, кўнглимда шодлик орттиради,
ҳа, шаробга сув қўшилса, сархушликни оширади.
Эй соқий, тўла жом билан ақл-хушимдан айир,
бу хароб дайрда масти хароб бўлиб йиқилганим яхши.
Эй, Фоний, агар ҳар дам янги бир маъно юз кўрсатишини
истасанг,
маъно аҳли оёғининг тупроғидан юз ўгирма.

Мухтараъ

Соқие, бода чу резӣ ба қадаҳ баҳри тараб,
Кай тарабнок шавам, гар нарасони-ш ба лаб?
Ачаб он нест, ки аз лаъли ту ёбем ҳаёт,
Бе лабат ин ки бувад зиндагӣ, ин аст ачаб.
Зархариди ту бувад Юсуфи Мисрӣ дар ҳусн,
Нисбати банда ба шах, нест ба чуз тарки адаб.
Талаби нуктаи мавҳуми даҳонат кардам,
Хирадам гуфт, ки он чо, ки набошад матлаб.

Арақи он зақан аст оби Хизр, к-аз лаби ў
Гашт моил ба тарашшўҳ сўи чоҳи ғабғаб.
Ақл, к-аз ишқ гурезад, чй тааччуб бошад,
Пири ақл аст бари ишқ чу тифли мактаб?
Н-аз қаландарвашияст ин сару по барҳанағй,
Кафшу дастгор ба май чумла гарав шуд ин шаб.
Сабаби рифъати дунон зи фалак чустам гуфт:
«Сабаб ин дон, ки наёранд зи мо чуст сабаб».
Ринди майхора ки дар дайр шаробаш қут аст,
Қурбаташ чустани Фонист зи қурби машраб.

Эй соқий, шодлик учун қадаҳга майни қуйсангу
у қадаҳни лабингга теккизиб узатмасанг, мен қандай
хурсанд бўлайин?
Сенинг лаъли лабингдан ҳаёт топишим ажаб эмас,
лаъли лабингсиз ҳаёт кечиришим таажжубдир.
Хусн бобида Миср Юсуфи сенинг зархарид қулингдир,
қулни подшоҳга нисбат бериш одобсизликдан бошқа нарса эмас.
Оғзинг хаёлий нуқтасини талаб қилдим (кўзи илғамас
оғзингни кўрмоқчи бўлдим)
ақлим «бўлмаган нарсани талаб қилма», деди.
У нозаниннинг иягидаги тер ҳаёт сувидир,
(у тер) лабидан бағбақасига қатра-қатра томиб туради.
Ақл ишқдан қочса, бу ажабланарли эмас,
чунки ақл пири ишқ олдида мактаб боласи кабидир.
Менинг яланғочлигим қаландарлигимдан эмас,
балки бу кеча кавш ва салламни майга гаров қўйганимдандир.
Пасткаш ва жоҳилларнинг баланд мартабаларда
туришлари сабабини фалақдан сўрганимда:
«Биздан муносиблик сабабини сўрамасликлари сабабдир», деди.
Дайрда майхўрлик қилувчи ринднинг шароби овқатидир,
Фонийнинг у билан яқинликни исташи маслакдошлигидир.

Дар таври Хоча

Шукуфт чун гули рухсори соқй аз маи ноб,
Биной зуҳди ман аз сайли бода гашт хароб.
Маро, ки нақди дилу дин бирафт дар сари май,
Зи ному нанг дар ин кўҳна дайр худ чй ҳисоб?
Бинўш бодаву девона бош дар олам,
Ки баҳри олами девонагист базми шароб.
Ҷавониясту, хумору баҳору оташи ишқ,
Биёр май, ки чунунро тамом шуд асбоб.
Чу амн хоҳй аз ин коргоҳи пурошўб,
Маё зи майкада беруноу бош масти хароб.
Чу кори умр шитоб аст, агар аз ў як дам
Таматтўъе бувадат орзу, ба бода шитоб!
Агар хароб бувад хонаи ҷаҳон, чй ачаб,
Кй дид хона, ки обод монд бар сари об?
Бибояд охираш андар сари қадаҳ рафтан,
Ҷавои бода ба сар ҳар киро бувад чу ҳубоб.
Агар фано шуданат майл ҳаст чун Фонй,
Ба рўят он чи расад аз сипеҳр, рўй матоб.

Тиниқ майдан соқийнинг юзи гулдек очилгани учун
менинг зуҳдим биноти бода селидан хароб бўлди.
Май устида дил ва динимнинг нақди кетгач,
бу кўҳна дунёда ору номус деган нарса қайси ҳисобга кирсин?
Май ичгину оламда девона бўл,
чунки шароб базми девоналик олами учундир.
Ёшлик, хуморлик баҳор ва ишқ ўти жамъ бўлди,
энди май келтирки, девоналик учун ҳамма нарса танёрдир.
Бу серташвиш дунёдан тинчлик истасанг,
майхонадан ташқари чиқма ва доим масту хароб бўл.
Умр иши тезлик ва суръат билан ўтади, агар ундан бир
нафасгина баҳраманд бўлай десанг, май ичишга шошил.
Агар жаҳон уйи хароб бўлар экан, ажабланарли эмас,
чунки уйнинг сув устида обод турганини ким кўрган?

Ҳар кимнинг бошида ҳубоб каби май ҳаваси бўлса,
охир умр май устида кетмоқ (ўлмоқ) керак.
Агар Фоний каби йўқ бўлишга майлинг бўлса,
фалакдан нимаики келса юз ўгирмагин.

Мухтараъ

Зи таб мабод судоъе бад-он ҷавон, ё Раб!
Ки садқаи сараш ин пири нотавон, ё Раб!
Зи ҳаҷр ё Рабу афғонам аз фалак бигзашт,
Туам халос намоӣ аз ин фиғон, ё Раб!
Бад-он умед, ки шояд ба моҳи ман бирасад,
Шаби фироқ расонам ба осмон, ё Раб!
Расид «ё Раб»-и ман шоми ғам ба маҷмаи дайр,
Чӣ бошад ар бути ман бишнавад аз он, ё Раб?!
Зи дайр муғбачаи маст шуд бурун сӯи шаҳр,
Зи аҳли зуҳд ба дайр эминаш расон, ё Раб!
Шудан ба кӯи риё шайхро хуш аст, мабод,
Маро ба ҷуз равиши кӯчаи муғон, ё Раб!
Чу саркашист тариқи риё, сари Фонӣ,
Шавад ба дайри фано хоки остон, ё Раб!

Эй Раббим, у ёш нозанинга иситмадан бош оғриғи
пайдо бўлмасин, бу нотавон қари унинг садқаи сари бўлсин.
Ҳажридан «ё Раббим», деб афғон қилишим фалакдан ўтди,
эй Раббим, мени бу афғондан сен халос қилғайсан.
Менинг бу афғонларим у ойга етса деган умидда
фироқ кечаси афғонимни «ё Раб», деб осмонга етказаман.
Ғам шомида дайр йиғинига менинг «ё Раб»им етди,
менинг севгим бу «ё Раб»ларни эшитса, нима бўларкин?
Муғбача маст ҳолда майхонадан чиқиб, шаҳар томон кетди,
эй Раббим, (уни) зуҳд аҳлидан омон сақлаб, майхонага етказ.
Риё кўйида бўлиш шайхлар учун яхшидир,
эй Раббим, менга майхўрлар кўчасидан бошқа жой ёқмайди.

Эй Раббим, риё йўли —ўжарлик йўлидир, шунинг учун
Фонийнинг боши фано дайрининг остонасида тупроқ бўлсин.

Ихтироъ

Чун ба дайр омад зи баҳри хум шикастан мўхтасиб,
Шуд дили риндон, чу чашми шўхи соқй музтариб.
Ичтиноб афтод аҳли дайрро аз ваҳшаташ,
Аҳли дин набвад ачаб гаштан зи шайтон мучтаниб.
Офаташ афканд дар даври ҳарифон инқилоб,
К-аш ба қон офат расад аз даври чархи мунқалиб.
Шоми ҳичрон хумрати гардун чй бошад аз шафақ,
Гар нагашта оташи оҳам ба гардун мултаҳиб?!
Комгоронро накў дон, некўиро иртикоб,
Он чу набвад, бад бувад гаштан бадиरो муртакиб.
Ошиқию дардмандй пеша кун в-ар нестй,
Хешро бо аҳли дарду ишқ мекун мунтасиб.
Фоние, гар қатъи саҳрои фаноро толибй,
Боядат аз ботини пири муғон шуд муктасиб.

Муҳтасиб хумни синдириш учун дайрга келганда
риндлар юраги соқийнинг шўх кўзларидек изтиробга тушди.
Унинг ваҳшатидан дайр аҳли ўзларини узоққа тортдилар,
дин аҳли шайтондан ўзини тортса ажабланарлик эмас.
Унинг офати улфатлар даврасини бузди,
ўзгарувчан чархнинг айланишидан унинг жонига офат етсин.
Агар оҳим ўти гардунгача чиқмаган бўлса,
айрилиқ шомида гардун нега шафақдек қизарди.
Комгорларни нек билгин-у, неклик қил,
чунки ёмон бўлиб, ёмонлик қилиш ёмондир.
Ошиқлик ва дардмандликни пеша қил, йўқса,
ўзингни дард ва ишқ аҳлига нисбат берма.
Фоние, агар фано саҳросидан ўтишни истасанг,
муғлар пири ботинидан муктасиб бўлишинг керак.

Ихтироъ

Зиҳй қадду узорат сар ба сар хуб,
Ба хубй бандаи ҳусни ту ҳар хуб.
Агар лутф аст, агар ҷавр аз ту, хуб аст,
Ки ҳар корат бувад аз якдигар хуб.
Вафо аз сарвқаддон бошад он навъ,
Ки нахли хубро бошад самар хуб.
Мабин, эй наргис, он гулро, ки бошад
Назар аз мардуми соҳибназар хуб.
Агар Юсуф наку нанмуд пешат,
Бари хуршед нанмояд қамар хуб.
Ту хубй, не парию ҳур, оре
Бари мо хуб нанмояд магар хуб.
Машав, Фонй, ба ҳарфу нуктагирй,
Зи килки сунъ агар зиштаст, агар хуб.

Ажойиб қоматинг билан рухсоринг бошдан-оёқ гўзалдир,
гўзаллик бобида ҳар бир чиройли сенинг ҳуснинг бандасидир.
Агар сен тарафдан лутф бўлса ҳам, ёки жабр бўлса ҳам
гўзалдир, чунки ҳар бир ишинг бир-биридан гўзал.
Яхши ниҳолнинг меваси қандай лаззатли бўлса,
Сарв қоматларнинг вафоси ҳам шунчалик яхши бўлади.
Эй наргис, сен у гул (маҳбуб)га қарама,
гўзалларга қарашлик соҳибназарларга ярашади.
Қуёш қошида ой гўзал бўлмагани каби,
Юсуф сенинг қошингда чиройли кўринмайди.
Парилар, хурлар гўзал эмаслар, сен гўзалсан,
чунки бизнинг кўзимизга фақат гўзалларгина гўзал
кўринади, холос.
Эй, Фоний, қудрат қаламидан ёмон ёки яхши
бир нарса содир бўлса, у тўғрида сўз очма.

Дар таври Хоча

Маро, ки ғарқа шудам дар миёни баҳри шароб,
Халос кай бувадам чуз ба киштии маи ноб?
Румузи нашъаи май, эй, ки дарнамеёбӣ
Кунун, ки ҷоми маят медиҳам ба каф, даръёб!
Даромадӣ чу ба дайри муғон ба сачдаи бут,
Ишорат ар кунадат пири дайр, рӯй матоб!
Дилам зи сина бурун шуд, ки гӯшае гирад,
Зи абруи ту шудаш ҷой, гӯшаи меҳроб.
Хуш он шабе, ки ман аз сархушӣ ҳамесудам
Ду дида бар кафи пои ҳабибу ӯ дар хоб.
Хароб гашт зи май соқию, дилам з-ӯ маст,
Чи айби беҳудӣ аз дил, ки ҳаст масти хароб?!
Бигуфтаман: чӣ шитобат ба рафтан аст, эй умр?
Бигуфт: умр чу гуфтӣ мағӯ, дигар машитоб!
Биё, ки махфии ду кавнат ошкор кунам,
Ба шарти он, ки нахустам диҳӣ ду ҷоми шароб
Ҳисоби субҳа бимон, зоҳидо, фано бигзин,
Зи тоату туву Фонӣ, дар ин ҷаҳон чӣ ҳисоб?

Хуш он шабе, ки ман аз сархушӣ ҳамесудам
Ду дида бар кафи пои ҳабибу ӯ дар хоб.
Хароб гашт зи май соқию дилам з-ӯ маст,
Чи айби беҳудӣ аз дил, ки ҳаст масти хароб.
Бигуфтаман: чӣ шитобат ба рафта аст, эй умр?
Бигуфт: умр чу гуфтӣ, мағӯ дигар машитоб.
Биё, ки махфии ду кавнат ошкор кунам,
Ба шарти он ки нахустам диҳӣ ду ҷоми шароб.
Ҳисоби субҳ бимон, зоҳидо, фано бигзин,
Зи тоати туву Фонӣ, дар ин ҷаҳон чӣ ҳисоб?

Мен шароб денгизи ўртасида ғарқ бўлганман,
тиниқ май кемаси ёрдам қилмаса, қачон халос бўламан?

Эй май нашъасининг ишора ва рамзларини топа олмаган одам,
энди бир пиёла майни қўлингга бераман, у рамз ва ишораларни
топгил. Муғлар дайридаги жононга сажда қилмоқ учун кирган
бўлсанг, дайр пири нимага ишорат қилса, бўйин товламай адо эт.
Бир кунжақдан жой олиш учун дилим кўксимдан чиққан
эди, қошинг меҳрибон кунжидан жой олди.
Қандай ажойиб кеча эдики, мен кайф билан кўзларимни
жонон оёғига суртар эдим, у ухлаб ётар эди.
Май таъсири билан соқий ҳушдан кетди, мен (эсам) соқийдан
маст
бўлдим, ҳушдан кетганнинг масти бўлган дилга беҳудлик айб
эмас.

Умр (маҳбуб)га хитоб қилиб: «Нима учун мунча шитоб
билан кетяпсан?» дедим. у айтди:
«Мени умр дедингми, (энди) «шитоб қилма» дема».
Кел, икки дунё сирини очиб бераман, лекин шартим шуки,
аввал икки пиёла май бергайсан.
Эй зоҳид, тасбеҳингни кўп ҳисоблаб (ўгириб)
ўтира берма, фано йўлини ушла,
сен билан Фонийнинг тоат-ибодати бу жаҳонда ҳисобга
қўшилмайди.

Дар таври Махдуми Нуран

Ману зи ҳаҷри маҳе нолаву фиғон ҳар шаб,
Фиғону нола расондан ба осмон ҳар шаб.
Зи ишқи тозаҷавоне бигӯ, чӣ гашт, расид
Ҳазор ҷавр ба ин пири нотавон ҳар шаб?
Паи назора ба кунче ниҳон шавам, ки равад
Зи базми шаҳ ба сӯи хона он ҷавон ҳар шаб.
Ба кӯи ӯ ману ӯ, ҳам ба кӯи дилбари хеш
Аз ӯ ниҳон ману ӯ, ҳам зи ман ниҳон ҳар шаб.
Замон-замон фиканам хешро ба кӯяш, лек
Сагон бурун фиканандам кашон-кашон ҳар шаб.

Ҳарифи базми ту хосон, маро бас ин, ки ниҳам
Сари ниёз бар он хоки остон ҳар шаб.
Ба кӯи ӯ, ки ҳазорон балост, эй Фонӣ,
Нагуфта тарки сару ҷон, машав равон ҳар шаб.

Менинг ишим бир ой юзлининг ҳажридан ҳар кеча нолаю
афғондир,
фиғону нолани ҳар кеча осмонга етказаман.
Тоза ишқдан навқирон йигитга нималар етдн, айт, ҳар кеча
бу кекса нотавонга мингларча жабр ва зулм етади.
У гўзал ҳар кеча подшоҳ базмидан, ўз уйи томон ўтганида,
бир кўриб қолиш учун бир кунжақда яшириниб тураман.
Ҳар кеча мен унинг кўйида, у эса ўз дилбарининг кўйида,
мен унга кўринмайман, у ҳам менга кўринмайди.
Гоҳ-гоҳ ўзимни унинг кўйига ташлайман, ҳар кеча
унинг итлари судрай-судрай мени ташқарига чиқариб
ташлайдилар.
Сенинг базминг аҳллари улуғ кишилардир,
бошимни остонанг тупроғига қўйсам, менга шу бас.
Эй, Фоний, унинг кўйида мингларча балолар бордир,
бош ва жонингдан кечмагунча, ҳар кеча у ерга бораверма.

Дар таври махдумӣ

Ба мастӣ дар дилам гардад хаёли рӯи ёр имшаб,
Ки созад ҳар замоне гирям беихтиёр имшаб.
Ба ҳоли шамъро гар дил бисўзад, гӯ сари худ гир,
Ки дар ҳичрон маро то субҳидам ин аст кор имшаб.
Хаёли он парӣ дорад бад-он ҳолам, ки мехоҳам,
Ки рӯ бар кӯху саҳро оварам девонавор имшаб.
Тамошоро шуда ҳамсоягон бар бомҳо ҳайрон,
Ки ин Маҷнун дигар аз гиря гашта беқарор имшаб.
Агар оби сиришкам ғарқа созад, носеҳо, аз панд
Забон кӯтоҳ кун, моро даме бо мо гузор имшаб.

Чунин к-аз гирия сар бар н-орам имшаб, ҳам бувад аз ҳаҷр,
Дигар з-он ҳам, ки ҳастам аз халоиқ шармсор имшаб.
Малулам аз ҳаёт, эй дил, ачаб гар корвони умр,
Наҳоҳад бар ғарибистони уқбо баст бор имшаб.
Бидех чоми видоъ, эй соқии даврон, ки мехоҳад,
Ки аз ҷисми ҳазин фурқат гузинад, ҷони зор имшаб.
Ҳазорам шаб расид эй, Фонй, аз ҳичрон ба рӯз, аммо
Набинад рӯи рӯз, ар худ бувад чун ман ҳазор имшаб.

Бу кеча маст эдим, дилимда ёрим рухсорининг хаёли пайдо бўлди,
шу сабабдан бу кеча ўқтин-ўқтин беихтиёр йиғладим.
Агар шамънинг дили менинг ҳолимга ёнса, айтгинки,
ўз бошингни олиб, ўз ишинг билан бўл,
(чунки) бу ҳижрон кечасида эрталабгача (менинг) ишим шу
(ёнишдир). Бу кеча у парининг хаёли билан шундай ҳолдаманки,
тоғу тошларга девоналардек чиқиб кетгим келади.
Мени томоша қилиш учун қўшниларим томга чиқиб,
ҳайрон бўлдилар:
«Бу бечора мажнун яна бу кеча йиғлаб беқарор бўлди», дедилар.
Менинг кўз ёшларим ғарқ қилса ҳам, эй насиҳатгўй,
насиҳатдан тилингни тийиб, бу кеча мени ўз ҳолимга қўй.
Бу кеча бошимни йиғидан кўтара олмаслигим ҳам
ҳижрон дардидан, ҳам халойиқдан уялганимдандир.
Эй дил, мен ҳаётдан бездим, агар умр корвони бу кеча
ўз юкини боғлаб,
охират ғарибхонасига сафар қилмаса, таажжубда қоламан.
Эй даврон соқийси, видоъ жомини бергинки, бу кеча
бечора жоним ғамгин жисмимдан жудо бўлмоқни истайди.
Эй Фоний, айрилиқдан мингларча кечалар кундузга етди,
(аммо) менга ўхшаганлардан мингтаси бўлса ҳам,
кундуз юзини кўрмайди.

Дар таври Хоҷа

Манаму майкадаву муғбачаи маст имшаб,
Ҳар дам аз мастии ў дода аз даст имшаб.
Чун парӣ ҳар нафас аз қилваи мастонаи ў,
Карда чун аҳли чунун наъраи пайваст имшаб.
Даст чун турра гаҳе бар зақанаш карда дароз,
Гаҳ чу гесӯ шуда зери қадамаш паст имшаб.
Мумкинам нест халосӣ зи ду зулфаш, ки шудасть,
Дил ба ҳар ҳалқа аз он силсила побаст имшаб.
Шамъи он чеҳра чу парвона вучудамро сӯхт,
То нагӯй асар аз ҳастии ман ҳаст имшаб.
Бути тарсо маям аз майкада чандон паймуд,
Ки дили шефта аз нанги худӣ раст имшаб.
Ҳуш то рӯзи ҷазо рӯ надихад Фониरो,
Инчунин к-аз кафи он муғбача шуд маст имшаб.

Бу кеча мен-у майхона ва маст муғбачадир,
унинг мастлигидан ҳар дам юракни қўлдан берганман.
Унинг пари каби ҳар нафас мастона жилва қилишидан
телба одамлардек бу кеча пайваст наъралар тортаман.
Бу кеча қўлимни гоҳида туррадек бағбақасига узатаман,
Гоҳида сочдек қадами остида паст бўламан.
Икки зулфидан қутилишим мумкин эмас,
чунки бу кеча юрагим ул занжирнинг ҳар бир ҳалқасига
боғланиб қолган.
Ул чеҳранинг шамъи бу кеча вужудимни парвонадек куйдирди,
менинг борлиғимдан асар қолди деб бўлмайди.
Тарсо бу майхонадан шунча май ичирдики,
шайдо юрак бу кеча ўзлик номусидан озод бўлди.
Фонийга жазо (қиёмат) кунигача ҳуш юзланмайди,
чунки у бу кеча ул муғбача қўлидан май ичиб маст бўлди.

Мухтараъ

Расид паричеҳра мастона имшаб,

Зи мастӣ маро сохт девона имшаб.
Маро кулбаи беҳудию ҷунун шуд
Аз он партави рӯ парихона имшаб.
Чӣ шамъи таҷаллӣ намуд он, ки мегашт,
Малоик ба давраш чу парвона имшаб?
Зи ганҷи висолаш иморат пазируфт,
Маро кунҷи торики вайрона имшаб.
Зи шавқи маи васли ӯ бувад наздик,
Ки пур созадам чарх паймона имшаб.
Ба бому дарам аз паи ин тамошо,
Фурӯ рехта хешу бегона имшаб.
Ба ин нашъаи ишқу май гашт Фонӣ,
Ҳама умр девона, танҳо на имшаб.

У пари чеҳра бу кеча маст бўлиб келди,
мастликдан мени бу кеча девона қилди.
Бу кеча менинг беҳудлик ва жунунлик кулбам
ул парининг чеҳраси сочган нурдан парихонага айланди.
Бу кеча қандай бир шамъ нур сочдики,
малаклар унинг атрофида парвонадек айланар эди.
Бу кеча у (маҳбуб)нинг васл хазинасидан
қоронғу хароба кулбам обод бўлди.
Бу кеча унинг васли майининг шавқидан
фалак паймонамни тўлдираёзди.
Бу кеча шу томоша учун тому эшикларимдан
қариндошу бегоналар ёпирилиб томоша қилгани келишди.
Фоний бу ишқ ва май нашъаси билан
(фақат) бу кечагина эмас, бир умр девонадир.

* * *

Дило, ба кӯи муғон ҷоми хушгубор талаб,
Зи дасти муғбачаи шӯхи гулғузур талаб.
Ҳароратам ба дил аз лаъли оташини касест,

Паи муолиҷа ёқути обдор талаб.
Ба тира сохтани рўзгори аҳли вафо,
Зи ҳачри ӯ ҳама оини рўзгор талаб.
Гарат бувад ҳаваси кимёву меҳриё,
Зи халқ ростиву аҳди устувор талаб.
Нагўямат биншин аз талаб, агарчи беҳ аст,
Як илтифот зи матлуб аз ҳазор талаб.
Мачӯ зи оинаи бахт чехраи мақсуд,
Зи наъли тавсани он нозанин савор талаб.
Чу ёфтиш, наёяд дигар ба кор талаб.

Эй дил, муғлар кўйида хушгувор жом иста,
гул юзли шўх муғбачанинг кўлидан талаб қил.
Юрагимдаги ҳарорат бир кишининг ўтдек лаълидандир,
Давоси учун обдор ёқутни иста.
Вафо аҳлининг рўзгорини қора қилиш учун,
унинг ҳажридан рўзгорнинг барча одатларини талаб эт.
Агар кимё ва меҳригиёни ҳавас қилсанг,
халқдан тўғрилиқ ва аҳдида туришни талаб қил.
Матлубнинг бир илтифоти юз талабдан яхшироқ бўлса
ҳам, талабдан кеч деб айтмайман.
Бахт кўзгусидан мақсуд чехрасини излама,
отга минган ул нозаниннинг оти наълидан иста.
агар топсанг, бошқа талаб қилиш керак бўлмайди.

Татаббӯи баъзе аз зурафои замон

Чу шуд шабеҳи лабат лаъли чонфизои шароб,
Маро зиёда шавад дам ба дам ҳавои шароб.
Баҳор дилкашу гулҳои хуш бидеҳ, соқӣ,
Қадаҳ, ки фасл чунин дорад иқтизои шароб.
Чи шамъ сӯи шабистони мо барӣ, ки бас аст
Фурӯғи моҳи руҳи соқию сафои шароб.
Ба фарқ гарди мазаллат, ба каф шикаста сафол,

Ба кўи майкада набувад чу ман гадои шароб.
Шаҳ ар диҳад силаи шеър мулки Чамшедам,
Зи баҳри маҷлиси риндон кунам баҳои шароб.
Макун зи айни ҳаётим қадаҳ пур, эй соқӣ,
Қи оби Хизр набошад маро ба ҷои шароб.
Марост қути ҳаёт аз шароб, эй Фонӣ,
Чаро ки қути ҳаётим бувад барои шароб.

Жон бағишловчи шароб сенинг лабингга ўхшагач,
менда шароб орзуси дам-бадам ортади.
Баҳор дилкаш бўлди, гуллар очилди, эй соқӣ, қадаҳ бер,
чунки бундай фасл шаробни тақозо қилади.
Бизнинг шабистонимизга нима учун шамъ кўтариб келасан?
Ой юзли соқӣ ва тоза шаробнинг нури биз учун кифоя-ку.
Бошида хорлик тупроғи ва қўлида синган сафоли бўлган
мен янглиғ шароб гадои майхона кўйида йўқдир.
Башарти шоҳ менинг шеърим учун Жамшид мулкани ҳадя қилса,
уни мен риндлар маҷлисида ичилган шароб учун тўлайман.
Эй соқӣ, ҳаёт сувидан қадахимни тўлдирма,
чунки Хизр суви менинг учун шароб ўрнини боса олмайди.
Эй Фонӣ, ҳаётим озуқаси шаробдан бўлгани сабабли,
ҳаётим ҳам шароб учундир.

Мухтараъ

Ба субҳ тоибам аз меҳнати хумори шароб,
Вале ба шом дигар дорам интизори шароб.
Ҳазор тавба кунам, чун кунам, наместонад
Пиёла, чунки ба давр омад ихтиёри шароб?
Шаробу ишқ сияҳ кард рўзгори маро,
Қи рўзи ишқ сияҳ боду рўзгори шароб.
Салоҳу зуҳд зи ман н-ояд, эй рафиқ, ки ман
Ба ҳеч кор наёрам шудан зи кори шароб.
На саргарон зи хуморам, ки ҳастам, эй соқӣ,

Зи шайну мастии дўшина шармсори шароб.
Раҳонад аз ғами олам даме, аҷаб набувад,
Агар чунин шуда бошам асиру зори шароб.
Фароғ ёфт зи Фирдавсу Кавсараш Фонй,
Чу шуд ба кўи харобот чуръахори шароб.

Шароб хуморининг азобидан тонг отганда тавба қиламан,
лекин шомда (яна) шароб ичишга интизор бўламан.
Минг марта тавба қилсам ҳам, найлайки,
пиёла айлантирилганда менда ихтиёр қолмайди.
Шаробу ишқ рўзгоримни қаро қилди,
(энди) ишқнинг куни ҳам, шаробнинг рўзғори ҳам қора бўлсин.
Эй дўст, парҳезгорлик менинг ишим эмас,
чунки шароб ичишдан бошқа ҳеч иш қўлимдан келмайди.
Эй соқий, бошимнинг оғирлиги махмурликдан эмас,
лекин кечаги мастликнинг тўполонидан хижолатдаман.
Менки шаробга шунчалик асиру зор бўлган эканман,
шароб агар мени бир нафас олам ғамидан қутқарса, ажаб эмас.
Фоний харобот кўйида шаробхўрлик қила бошлагач,
Жаннату Кавсардан халос топди.

Дар ҷавоби шеъри гузашта

Чунон шудааст рухат гул-гул аз баҳори шароб,
Ки дигарам ба дил афканд хор-хори шароб.
Балохўрони хароботи ишқро дар дил
Чи фитнаҳо, ки дарояд зи раҳгузори шароб.
На аз хумор бувад саргарониям ҳар субҳ,
Хичил зи мастии дўшам гаҳи хумори шароб.
Зи баҳри дафъи хичолат дигар чу бояд май,
Бад-ин баҳона кашам боз интизори шароб.
Ба гирди шираи май уфтода мастон бин,
Зи санги фитна, ки меояд аз ҳисори шароб.
Сабўкашони маи ишқро чу уштури маст,

Ба роҳи дайр кафандоз бин зи бори шароб.
Кунад зи софдилӣ сад ҳазор пардадарӣ,
Агарчи шишаи май гашт пардадори шароб.
Маро чӣ орӣ гадоии май ба кӯҳна сафол,
Ба кӯи майкада гаштам чу чуръахори шароб.
Мағӯ ба дайри муғон аз чӣ маст шуд Фонӣ,
Зи дасти муғбачагонаш, чӣ ихтиёри шароб?!

Шароб баҳоридан юзинг шунчалар гул-гул очилибдики,
кўнглимга қайтадан шароб орзусини солди.
Ишқ хароботи балохўрларининг дилларига
шароб кайфидан турли фитналар жойлашади.
Ҳар тонг вақтида бошимнинг оғриши хумордан эмас,
кеча шароб ичиб маст бўлишимнинг хижолатидандир.
Хижолатдан қутулиш учун яна май керак,
шу баҳона билан шаробга яна интизор бўламан.
Май ширасининг атрофида мастларнинг йиқилиб ётишларини
қара,
уларнинг бошига шароб қўрғонидан қандай фитна тошлари
ёғилади?
Ишқ майини кўзлаб ичувчилар бамисоли маст туя каби
шароб юкидан дайр йўлида оғизларидан кўпиклар сочадилар.
Май шишаси шаробга парда бўлиб турса ҳам, унинг
софдиллиги шундайки, юз мингларча пардаларни
йиртади (сирини очади).
Майхона кӯҳна сафоли билан тиланиб майхўр
бўлганимдан (кейин),
гадойлик қилиш менга нега ор бўлсин?
Фоний муғлар дайрида нимадан маст бўлди дема,
муғбачаларнинг қўлидан маст бўлди-да, йўқса
шаробнинг қўлидан нима келарди?

Дар таври Хоча

Моҳам аз базми сабўҳ омад бурун масти хароб
Чилвагар афтону хезон чун зи Машриқ офтоб.
Рафт аҳли анчуман ҳар сўй чун анчум фурӯ,
Чашмашон шуд субҳдам чун чашми наргис масти хоб.
Ў маро чун дид сармастона карда арбада,
Кард бо сад қаҳри лутфомез ин навъам хитоб:
«К-эй ту — аз ноқобили мардуми базми хоси мо,
Балки аз бетолеъй афтода дар ҳаҷрат азоб.
Чой он дорад, ки бар фарқи ту ронам теғи қатл,
То ки аз хунат ҳама рӯи замин гардад хизоб.
Дар чунин субҳе, ки буд аҳбоб бо мо боданўш,
Ту шуда ғойиб, магар з-ин базм будат ичтиноб?»
Ман ниҳода бо ҳазорон ларза ораз бар замин,
Бар забонам сад сухан, аммо киро ҳадди ҷавоб.
Дид чун ҳолам дигаргун гашту ҳол аз даст рафт,
Ханда зад в-онгаҳ зи соқй чуст як чоми шароб.
Гуфт: «Эй Фонй, бигир ин май, зи дасти мо бинўш!»
Чунки, нўшидам, сўи мулки адам кардам шитоб.

Менинг ойим тонг базмидан масту хароб чиқди,
шарқдан чиққан қуёшдек йиқилиб, туриб жилва қилиб чиқди.
Анжуман аҳли юлдузлардек ҳар томон кетиб йиқилдилар,
қўзлари субҳидамда наргис кўзидек уйқудан маст бўлди.
У мени мастлик билан тўполон қилганимни кўриб,
юз лутфомуз қаҳр билан бундай хитоб қилди:
«Эй, сен ноқобиллигидан хос базмимизга киритилмаган,
балки толе йўқлигидан айрилиқ азобида қолган киши!
Бошингни қатл тиғи билан чопсам, токи бутун
ер юзи қонинг билан бўялса сазовордир.
Дўстлар биз билан бода ичган шундай бир тонгда
сен ғойиб бўлдинг, ё бу базмдан ижтинобинг бор эдимиз?»
Мен минг титроқ билан юзимни ерга қўйдим,
тилимда юз сўз, аммо жавоб айтишга кимнинг ҳадди сиғади?
Ҳолим бошқача бўлиб, ўзимни йўқотиб қўйганимни кўргач,

у кулди ва ўша онда соқийдан бир жом шароб олди.
Деди: «Эй, Фоний, қўлимдан ушбу майни олиб ич!»
майни ичдим-у, адам мулки (йўқлик) сари шитоб қилдим.

Татаббўъи Хоҷа

Матлаи субҳи азал талъати дарвешон аст,
Махзани нақди абад хилвати дарвешон аст.
Шамъи хуршед, ки гулзори ҷаҳон равшан аз ўст,
Гуле аз базмгаҳи нузҳати дарвешон аст.
Ҷоми Ҷамшед, к-аз ў кори ҷаҳон аст аён,
Як сафоли кўҳан аз сўҳбати дарвешон аст.
Арши аъзам, ки бувад боли малак чорўбаш,
Қуббаи боргаҳи ҳашмати дарвешон аст.
Тойири қудс, ки бар Арш нишеман дорад,
Пайки пайғомдеҳи ҳазрати дарвешон аст.
Чархи атлас, ки мукалал ба дури анҷум гашт,
Пардае аз ҳарами исмати дарвешон аст.
Магаси хайли хавотир чу ба дил кард ҳуҷум,
Ронданаш з-остини раъфати дарвешон аст.
Гар ҷаҳад тири бало ҳар тараф аз шасти қазо.
Боз гардонданаш аз ҳиммати дарвешон аст.
Фоние, равшани вақт зи дарвешон ҷўй,
К-ин кушод аз назари раҳмати дарвешон аст.

Азал тонгининг чиқадиган жойи дарвешлар дийдори бўлиб,
абадий нақдина хазинаси дарвешларнинг хазинасидир.
Жаҳон гулзорини ёритувчи қуёш шами
дарвешларнинг пок базмгоҳидан бир гулдир.
Дунё ишлари кўриниб турадиган Жамшид жоми,
дарвешларнинг суҳбатидан бир кўҳна сафолдир.
Малоикалар қаноти билан супуриладиган Арши аъзам
дарвешлар боргоҳининг ҳашаматли қуббасидир.
Тураржойи Арш бўлган муқаддас қуш

дарвешлар остонасига хабар келтирувчи элчидир.
Юлдузлар инжуси билан безалган осмон атласи
дарвешлар исмат ҳарамининг пардасидир.
Хавотирлик пашшалари кўнгилга ҳужум қилганда
уларни ҳайдаш дарвешларнинг меҳрибонлик енгидандир.
Агар тақдир ёйдан ҳар тарафга бало ўқи отилса,
уни қайтариш дарвешларнинг ҳимматидандир.
Эй Фоний, вақтнинг ёруғлигини дарвешлардан изла,
чунки бу очилиш (кушод) дарвешларнинг раҳмат
назари билан бўлади.

Татаббўъи Шайх

Эй ба гаҳи қилва, қомати ту қиёмат,
Он қади раъно қиёмат аст, на қомат.
Гоҳи хиромат ҳазор қон бадар аз тан,
Гар биравад, гў бирав, ту бош саломат.
Бе ту даме гар занам, ки мурдан аз он беҳ,
Гар дами Исост, ҳаст чои надомат.
Нест ғамам аз маломате, ки кунад шайх,
Ғам нахуранд аз маломат аҳли маломат.
Равза хуш аст аз барои сайру тамошо,
Гўшаи кўят, вале зи баҳри иқомат.
Ишқ чй қотил бувад, ки куштаи ўро,
Ҳаст ҳама қониби қатил ғиромат.
Фонй, агар тарки нангу ном бигирй,
Беҳ, ки ҳама халқрост нанг зи номат!

Сен жилва қилган пайтингда қоматинг қиёматдир.
У раъно қоматинг, қомат эмас қиёматдир.
Агар хиром қилган чоғингда юз жон тандан чиқса
майли чиқаверсин, сен саломат бўлсанг бас.
Сенсиз бир нафас олгандан ўлганим яхшироқдир,
агар у Ийсо нафаси бўлса ҳам пушаймон қиламан.

Шайх маломат қилса мен бундан қайғурмайман
маломат аҳли маломатдан ғам емайдилар.
Сайру тамошо қилиш учун равза яхши,
аммо истиқомат қилишга кўйинг гўшаси яхши.
Ишқ қандай қотилдирки, ҳамиша қатл товони
у ўлдирган кишиларнинг бўйнига тушади.
Эй Фоний, ҳамма халқ номингдан ор қилади,
шундай экан номусу номдан кечсанг яхшироқдир.

Татаббуъи Мир

Хаёли муғбачагон то даруни ҷони ман аст,
Ба кӯи дайри муғон нолаву фиғони ман аст.
Каманди зулфи буте ин ки сохтаи зуннор,
Даруни дайр ба ҳар базм достони ман аст.
Бубин ба софийи соғар, дар ў ба хумрати май,
Ки он нишонае аз ч-ашми хунфишони ман аст.
Ба Кӯҳкан нигару Бесутун, ки он гӯй,
Дили тапандаву ин як ғами гарони ман аст.
Мағӯ фитода ба май мӯе аз даҳони сабӯ,
Ки дар сиришки мижа ҷисми нотавони ман аст.
Чу ман ба нестӣ аз бенишонӣ афтодам,
Дар ин раҳ он ки зи худ нест шуд, нишони ман аст.
Ҳазор теғи ҷафо гар кашӣ, натолам рӯй,
Мабош ранҷа, гар аз баҳри имтиҳони ман аст.
Ба лутфи бикри маонӣ нигар дилову мапурс,
Ки аз кучост, ки гулҳои гулистони ман аст?!
Супурд нақди дилу ҷон ба маҳзанат Фонӣ,
Дигар мағӯ, ки аз они ту ё аз они манаст.

Жонимда то муғбачалар хаёли бор,
муғлар дайри кўйида менинг нолаю фиғонимдир.
Бир санамнинг сочи арқонини зуннор қилганимдан бери,
дайр ичра ҳар базмда менинг достонимдир.

Соғар тиниқлигини, ундаги майнинг қизиллигини кўргин,
у менинг қон сочувчи кўзимдан бир нишонадур.
Кўҳқанга қара, Бесутунга ҳам, гўё у
менинг талпинган юрагим-у, бошқа бир оғир ғамимдир.
Майга кўза оғзидан бир қил тушибди демагин, у
киприқда турган ёшдаги менинг нотавон жисмимдир.
Мен бенишонлигимдан йўқликка тушдим, шунинг учун бу
йўлда ўзидан кечганлар менинг нишонимдир.
Агар мени синаш учун қийналаётган бўлсанг, ўзингни қийнама,
минг жафо тиғи урсанг ҳам юз ўгирмайман.
Эй, дил, маъно қизларининг гўзаллигини кўргину
қаердалигини сўрама, улар менинг гулистоним гуллари дир.
Фоний, дилу жон нақдини хазинага топширди,
булар сеникими ёки меникими деб бошқа сўрама.

Татаббўи Хоҷа

Чу сархушам дигар, эй пири дайр, аз карамат,
Хуш аст, гар сари худ барнадорам аз қадамат.
Чӣ айб, дам ба дам ар хоки кӯи дайр шавам,
Зи нашъае, ки диҳад бодҳои дам ба дамат.
Гуноҳи оташи ишқ, эй фаришта, пур манавис,
Ки дар нагирад аз ин шўълаи бало қаламат.
Даруни пардасароят чӣ гуна ёбам роҳ?
Гаҳе, ки боди сабо нест маҳрами ҳарамат.
Чӣ сон кашам рақами айш бар саҳифаи дил,
Ки чо намонд зи бас доғҳои дарду ғамат?
Бад-он шамоили матбўъ хоҳам, эй маҳваш,
Ки сина чок занам, дар миёни чон кашамат.
Шудӣ чу қалб сипаҳ дардро, дило, чӣ аҷаб,
Агар зи шўълаи ишқи бутон бувад аламат?!
Вучуди чарх адам дону хешро хуш дор,
Ки пеши ўст мусовӣ вучуд бо адамат.
Хаёли васл бурун кун зи хотир, эй Фонӣ,

Ки бас ҳақирию ўро зи ҳад бурун азамат.

Эй майхона пири, мен сенинг карамингдан ширакайфдирман,
бундан кейин бошимни қадамингдан кўтармаганим яхши.
Дам-бадам бериб турган майларингнинг нашъаси билан
майхона кўйида тупроқ бўлсам, нима айб.
Эй фаришта, ишқ ўтининг гуноҳини батафсил ёзишга уринма,
тағин бу бало алангаси билан қаламинг ёниб кетмасин.
Сабо ели ҳарамингга маҳрам бўлолмайдиган чоғда,
саропардангга бориш учун мен қандай йўл топайин?
Дарду ғамингнинг доғлари кўплигидан (дилда) жой қолмагач,
дил саҳифасига айш рақамини қандай ёзайин?
Эй ой юзли, сен шундай ёқимли ва чиройлисанки,
кўксимни ёриб, жонимга жо қилиб юборгим келади.
Эй дил, сен дард лашкарининг қалбидадирсан,
агар маҳбублар ишқининг алангасидан қўлингда байроқ
бўлса, таажжуб эмас.
Чарх вужудини йўқ деб бил ва ўзингни хурсанд қил,
чунки у чарх олдида бору йўқлигинг баравардир.
Эй Фоний, висол хаёлини хотирингдан чиқар,
чунки сен жуда ҳақирсан ва у ҳаддан ташқари буюқдир.

* * *

Чафову чаври туам бар дил аст лутфу иноят,
Ба шукр натавонам адо, чй чои шикоят.
Паи сабуҳ шаби тира раҳ ба майкада бурдам,
Магар, ки ҳиммати пири муғон намуд ҳидоят.
Рабуд хўши диламро ба ишва мастии соқй,
Чи май, ки кайфияташ ночашида кард сароят.
Шароби талх баса хўрдам зи соғари даврон,
Валек чоми маи ҳачр мўҳлик аст бағоят.
Зихй муддати ғаму дардам зи ишқи ёр, ки огаҳ,
Ки на бидояти он зоҳир омада, на ниҳоят.

Чй пур кунй қадах, эй шўхи майфурўш ба қасдам,
Маро, ки чуръае аз соғари ту ҳаст, кифоят?!
Ҳучуми лашкари ҳастй чу гашт қотили Фонй,
Ба чуз шароби фано ҳамдаме накард ҳимоят.

Сенинг жафою жабринг дилимга лутфу иноятдир,
агар унинг шукрини адо қила олмасам, шикоят ўринсиздир.
Шароб пайида қоронғу тунда майхонага бордим,
шояд муғлар пирининг ҳиммати йўл кўрсатган бўлса.
Соқийнинг мастлиги ишва билан дилим хушини ўғирлади,
бу қандай майки, тотиб кўрмай туриб асар қилади.
Даврон қадахидан аччиқ шаробни кўп ичганман,
аммо айрилиқ жомининг майи бағоят муҳликдир.
Ёр ишқида чекаётган ғаму дардим шиддатидан ким огоҳ
бўладики,
унинг на боши, на одоғи кўринмаса.
Эй шўхи майфуруш, нега менинг қасдимга қадах тўлдирасан,
менга сенинг соғарингдан бир қултум етарлидир.
Борлиқ лашкарининг ҳужуми Фонийнинг қотили бўлганда,
фано майидан бошқа бирор ҳамдам уни ҳимоя қилмади.

Айзан

Кор дар дайрам ба ғайр аз ҷустани он моҳ нест,
К-аш зи аҳли хонақаҳ ҷустам, яке огоҳ нест.
Як қадах хўрдам, ки шуд дуд аз димоғам сўи чарх,
Чарх, гў хун хўр аз ин маънй, ки дуди оҳ нест.
Н-омада аз худ бурун натвон ба дайр омад дарун,
Худпарастонро ба кўи майпарастон роҳ нест.
Ҳар сафоли кўҳна дар дайри муғон шуд Ҷоми Ҷам,
З-он ки он чо ҳеч фарқе дар гадову шоҳ нест.
Дўхт аз гулмехи анҷум пои гардун шоми ҳаҷр,
К-аш таҳаррук сўи субҳи васли он дилхоҳ нест.
Дил набандй чуз ба ҳастии мутлақ, ар ақлет ҳаст.

3-он, ки ҳастихои мавҳумотшуда, ногоҳ нест.
Гар лабу зулфат бувад зуннору май, эй муғбача,
Сачда пеши абрӯят ҳечам кунун икроҳ нест.
Зоҳид андар сачда дур аз Ҳақ фитоду риндро
Даст бурдан сӯи соғар чуз ба бисмиллоҳ нест.
Фоние, дар киштзори ишқ бар хўрдан зи васл,
Чуз ба рухсори чу коху нолаи чонкоҳ нест.

Майхонада менинг ишим фақат у ой юзлини ахтаришдир,
чунки уни хонақоҳ аҳлидан сўрасам ҳеч қайсиси билмади.
Бир пиёла май ичганимдан сўнг, димоғимдан чиққан дуд осмонга
ўрлади, чархга, айт бу маънодан қон ютсинки, у тутун ғамдан
чиққан оҳ тутуни эмас, балки шодлик майи туфайли
димоғимдан кўтарилган тутундир.
Ўзликни йўқотмай майхонага кириб бўлмади,
манманликка берилган кишилар учун у томонга йўл йўқдир.
Ҳар бир кўҳна сафол муғлар дайрида Жамшид жомидир,
бунинг сабаби шуки, у ерда шоҳу гадо ўртасида фарқ йўқдир.
Ҳажр шоми осмон оёғига юдуз гулмихларини қоқди,
чунки унда маҳбубнинг васл тонги сари боришга ҳаракат йўқ.
Агар ақлинг бўлса, ҳақиқатда бор нарасадан бошқасига
кўнгил боғлама,
чунки бу хаёлий борлиқларинг тўсатдан йўқ бўлади.
Эй муғбача, агар сенинг лабинг май, зулфинг зуннор бўлса,
қошларинг олдида сажда қилмоқлик мен учун ҳеч макруҳ эмас.
Зоҳид сажда қилиб, Ҳақдан узоқлашди,
риндлар эса соғарга қўлларини «бисмиллоҳ»сиз узатмайдилар.
Эй Фоний, юзни сомондай сарғайтириб, жонни қийнамасдан
ишқ экинзоридан васл ҳосилидан баҳраманд бўлиш мумкин эмас.

Татаббӯъи Хоҷа

Зи баски, мастии ишқам зи шарҳ берун аст,
Май аст ашки чигаргуни ман, магӯ хун аст.

Шаробро бувад он гуна з-он гули рухсор,
На гунаи рухи ў аз шароб гулгун аст.
Камоли ишқи ману ҳусни бениҳояти ў,
Аз он чи халқ тасаввур кунанд, афзун аст.
Сабо, салосили он турраро мазан барҳам,
Ки он мақоми дили сад ҳазор Мачнун аст.
Ба ваъзи шайх нахоҳам зи ишқу бода гузашт,
Чаро ки он гаҳе афсонаву гаҳ афсун аст.
Биёр бода, ки ин панчрӯза мӯҳлати умр,
Чу бингарӣ, яке аз макрҳои гардун аст.
Даруни майкада ошӯби май ғанимат дон,
Ки дар бурун ҳама ошӯби олами дун аст.
Ба чор суффаи майхона шуд гадо сокин,
Фузун ба кавкаба аз шоҳи рубъи маскун аст.
Хилофи амр ба лофи фано кунад Фонӣ,
Тариқи бандагӣ, эй дун, магар, ки эйдун аст.

Ишқдан мастлигим шу қадарки, у шарху баёнга сиғмайди,
жигарранг кўз ёшларим майдир, уни қон дема.
Унинг ёноғи шаробдан гулгун бўлмаган,
балки шаробнинг ёноғи унинг гул рухсоридан ранг олган.
Менинг ишқим камоли-ю, унинг ниҳоятсиз ҳусни
эл тасаввур қилгандан кўра кўп ортиқдир.
Эй, тонг ели, унинг сочлари занжирини паришон қилма,
чунки у юз минглаб Мажнун дилининг мақомидир.
Шайхнинг ваъзу насиҳатлари билан ишқ ва майдан кечмайман,
чунки унинг сўзлари гоҳ афсона, гоҳ афсундир.
Бода келтирки, бу беш кунлик умр муҳлатига қарасанг,
у чархи фалакнинг макрларидан биридир.
Майхона ичкарасидаги май ғавғосини ғанимат бил,
чунки ташқаридаги ҳамма тубан дунёнинг ғавғосидир.
Майхона супасида ўтирган гадонинг шон-шавкати
ер юзининг подшоҳидан ортиқроқ.
Фоний, амрга хилоф равишда фанодан лоф уради,

Эй пасткаш, бандалик тариқи шундайми?

* * *

Намой чехра, ки гўям назири пок дар ўст,
Муродам аз назари поки худ назораи туст.
Гумон набуд, ки пайванд бигсалӣ охир,
Чу баст дил ба ту пайванди хеш рўзи нахуст.
Биёр май, ки бишўям зи ғайр сафҳаи дил,
Ки нест қобили файз он ки ин саҳифа нашуст.
Зи қадди ў натвонам, ки чашм бардорам,
К-аз ин ҳадиқа чунон нозанин ниҳол наруст.
Шаби фиरोқ, чӣ чўям ба ашк гавҳари васл,
Зи оби чўй касе дурри шабчароғ начуст.
Вафои аҳд маҷў з-аҳли рўзгор эй дил,
Ки дар жибиллати ин қавм нест аҳди дуруст.
Ба заъфу пирваши ишқбоз шуд Фонӣ,
Чаро ки бурд дилашро чавони чобуку чуст.

Чехрангни кўрсат, унда пок назар бор дейман,
пок назардан менинг мақсадим сени кўрмоқдир.
Юрагим биринчи кун сенга боғланганда,
охирда уни узиб ташлайсан деб гумон қилмаган эди.
Май келтир, дил саҳифасини ғайрдан ювай,
чунки бу саҳифани юлмаган киши файзга лойиқ эмас.
Унинг қаддидан кўзимни узолмайман,
негаки бу боғда бундай нозанин ниҳол ўсмайди.
Фиरोқ кечаси васл гавҳарини нечун кўз ёшим билан қидирай,
киши ариқ сувидан тунни ёритадиган дур изламайди.
Эй кўнгил, рўзгор аҳлидан аҳдга вафо қилишни истама,
чунки аҳдининг устидан чиқиш бу қавмнинг зотида йўқ.
Фоний, заифлик ва қариликда ишқбоз бўлди,
негаки эпчил ва чаққон бир ёш унинг юрагини ўғирлади.

Мухтараъ

Соқий, май дех, ки аз хушёрнам девонагист,
Май кунад маҷнуну моро аз тижй паймонагист.
Оқибат бегонаанд ин ошноён, хуррам он,
К-аш тариқ аз ошноёни ҷаҳон бегонагист.
Мард он набвад, ки орад чор зан андар никоҳ,
К-аз зану зансиратон бастан назар мардонагист.
Эй дил, ар вайрон шудй аз ҷаври даврон ғам махӯр,
З-он ки андар роҳи ишқ, ободй аз вайронагист.
Ҳаст зуҳду офият афсонае, з-ин ҳам хушам,
Гар ба кӯи ишқ дар расвоиям афсонагист.
Аршпарвозанд риндони ҳумоюнфар зи ишқ,
Шайх дар хилват фурӯ рафта чу мурғи хонагист,
Халқ равшанчашм аз он шамъи шабистони висол,
Дар гудозу сӯз моро мансаби парвонагист.
Маст дар кӯяш фитодам карда тарки хонумон,
Дар миёни роҳ хоби сағ зи бекошонагист.
Фонй, ононе, ки аз олам ба ҳечй қонеанд,
Нест аз аҷзу забунй, балки аз фарзонагист.

Эй соқий, май бергилки, хушёрликдан девона бўлдим,
май кишиларни маҷнун қилади, аммо бизнинг
маҷнунлигимиз пиёланинг бўшлигидан.
Бу ошнолар охири бегона бўладилар, жаҳон ошноларидан
бегоналик йўлини тутсагина киши шод яшайди.
Тўрт хотинни никоҳига олган киши мард эмас,
хотин ва хотинчалиш кишилардан кўз юмиш мардликдир.
Эй дил, агар даврон зулмидан вайрон бўлсанг ҳам, ғам ема,
чунки ишқ йўлида ободлик вайронликдан ҳосил бўлади.
Зуҳду саломатлик афсона гапдир,
ишқ йўлида расволигимдан афсона бўлишим билан хурсандман.
Муборак қанотли риндлар ишқ туфайли Аршга учадилар,
хилватда ўтирган шайхлар эса уй товуғидир.

Ул висол шабистонининг шамъи нуридан халқнинг
кўзлари равшан,
куйиш ва ёнишдан биз парвоналик вазифасини адо этамиз.
Хонумонимни тарк қилиб, унинг кўйида маст бўлиб йиқилдим —
итнинг кўча ўртасида ётиши уйи йўқлигидандир.
Эй Фоний, оламнинг арзимаган нарсасига
қаноатланувчиларнинг қаноати,
ожизу нотавонликларидан эмас, балки зийраклик ва
донишмандликларидандир.

Татаббўъи Хоча

Гўшаи майхона амну мастии ёрон хуш аст,
Чун суроҳй гирияҳои талхи майхорон хуш аст.
Воизи афсурда аз ғавғо рамонад мурғи ҳол,
Аз хучуми ишқ фарёди дилафгорон хуш аст.
Ҷоми лаъли комгорон нест, он миқдор хуш,
Дар сафоли кўҳна хуноби чигархорон хуш аст.
Эй, ки дорй тандурустй шукри сихҳатро гаҳе
Аз тараҳҳум пурсиши аҳволи беморон хуш аст.
Ҷоми Ҷам аҳли фано нўшанд, к-андар майкада
Нашъаи ратли гарон баҳри сабукборон хуш аст.
Чанд хоби ноз, агар бояд чу шамъат равшанй,
Дон, ки шабҳо гирияи пурсўзи бедорон хуш аст.
Фонийе, чун дар харобот омадй аз хонақаҳ,
Зухдро бигзор, к-ин чо расми майхорон хуш аст.

Майхона бурчаги осойишта-ю, дўстларнинг мастлиги яхши,
май шишаси каби майхўрларнинг аччиқ йиғлашлари яхши.
Совуқ воизнинг ғавғоси ҳол (руҳ) қушини хуркитади,
ишқ ҳужумидан ошиқларнинг доду фарёдлари яхши.
Давлат эгаларининг лаъл жомлари унчалик гўзал эмас,
аммо жигар қони ичувчиларнинг кўҳна сафоллари гўзалдир.
Эй саломат киши, соғлиғингнинг шукронаси учун

гоҳо тараҳҳум юзасидан беморлар ҳолини сўраганинг яхши.
Фано аҳллари майхонада Жамшид жомиди май ичадилар,
катта жомда май ичиш беғамлар учун яхши.
Қачонгача ноз уйқуда ётасан, агар шамъ каби
равшанликни истасанг,
шуни билки, тунлари бедор ётиб, куйиб-ўртаниш яхшидир.
Эй Фоний, хонақоҳни ташлаб, хароботга келдинг, энди
зоҳидликни тарк эт, бу жойда майфурушлар расми гўзалдир.

Татаббўи Шайх

Маи оинагун софу қадаҳ оинафом аст,
Чуз акси руҳи ёр дар ў дон, ки ҳаром аст.
Чун соқии маҳваш қадаҳат ишвақунон дошт,
Тақво чӣ ҳикоят буваду зуҳд кадом аст?
Аз оби маю донаи нуқл аст ҳамоно
Мурғони нашотам, ки ба базм омада ромаст.
Сармастиям аз доираи ақл бурун кард,
Гўё ки маям то хати берунии қом аст.
Дар қилва қади чобукат афканд зи поям,
Оллоҳ-Оллоҳ, он чӣ равиш, в-он чӣ хиром аст?!
Дар майкадаам арбада аз ҳад шуда, з-он рӯ
Наззорағиён карда ҳучум аз дару бом аст.
Фонӣ, чу кашӣ қоми фано, бод ҳалолат,
В-ар шарбати Кавсар хўрӣ аз зуҳд, ҳаром аст!

Май ойнадай тиниғу қадаҳ ойна рангдир, билки унда
ёр юзининг аксидан бошқа нарса кўринса ҳаромдир.
Ой юзли соқий ишвалар қилиб, сенга қадаҳ берар экан,
у вақтда тақво нима деган нарса-ю, зуҳд нимадир?
Май суви-ю, газак донасига қизиқиб,
шодлигим қушлари ром бўлиб базмга келдилар.
Ичган майим қадаҳдан ҳам тошиб кетган даражада кўпмидики,
мастлигим мени ақл доирасидан ташқари чиқариб юборди.

Чаққон қадди-қоматининг жилваси мени беҳол айлади,
во-ажабо, бу қандай юриш-у, бу қандай хиромдир.
Майхонада тўполон кўтаришим ҳаддидан ошиб кетди,
шу сабадан томошабинлар тому эшиклардан хужум қилдилар.
Эй Фоний, фано жомини сипқариш сенга ҳалол бўлсин,
агар зоҳидликдан Кавсар шарбатини ичсанг ҳаромдир.

Татаббўъи Хоҷа

Дар дилам оташи муҳаббати ўст,
Оби чашмам зи дўди фурқати ўст.
Нест дўди дилам ба ҳайати сарв,
Аз дилам раста сарви қомати ўст.
Лаби лаълаш, ки шуд майолуда,
Чашмам олуда хун зи ҳасрати ўст.
Рахшаш абри балову ламъаи наъл,
Дар гаҳи пўя барқи офати ўст.
Гар залилам ба ишқу май, эй шайх,
Ин мазаллат ҳам аз машияти ўст.
Бандаи пири дайрам, эй зоҳид,
Ки фароғам зи дарди сўҳбати ўст.
Фонию дилбари хароботӣ,
Ки фано ҳосилаш зи хидмати ўст.

Дилимда(ёр) муҳаббатининг ўти бор,
кўз ёшларим фироқ тутунидандир.
Дилимдан чиқадиган сарв янглиғ (нарса) дилим тутуни эмас,
(балки) дилимдан ўсиб чиққан унинг сарв қоматидир.
У нозаниннинг лаъл лаблари майга,
кўзим эса унинг ҳасратидан қонга беланди.
Унинг чақин сочувчи тақали отибало булутию,
юриш чоғида у гўёки офат яшинидир.
Эй шайх, агар ишқ ва май сабаби билан хор бўлсам,
бу хорлик ҳам Тангрининг хоҳишидандир.

Эй зоҳид, майхона пирининг қулидурмен,
фароғатим (эса) унинг суҳбатидаги май куйқасидандир.
Фоний (бўлсину) унга майхона дилбари бўлсин, чунки
унинг хизматидадан фонийлик (йўқлик) ҳосил бўлади.

Татаббўъи Хоҷа

Қадам ба кулбаам аз лутфи бекаронаи туст,
Ки банда бандаи ту бўду хона хонаи туст.
Шабат ба кӯи вай, эй дил, чиҳо фитода, ки рӯз,
Ба шахру кӯ даҳани халқ пурфасонаи туст.
Гадояму ту ғанӣ, эй ҷавони бодафурӯш,
Закоте аз ҳама хумҳо, ки дар хизоиаи туст.
Зи хоки пой ту шуд равшанам назар, ки маро
Саводи дида чу гулмехи остонаи туст.
Даромадӣ ба дилам маст, теғи зулм ба даст,
Кунун ба ҳар сӯи дил бингарам, нишонаи туст.
Ба дастам омадиву мункирӣ, лабат донад,
Зи ҳарчи рафта миёни ману миёнаи туст.
Садои нағмаат, эй мутриб, уфтод ба дайр,
Ки пойкӯбии риндон аз он таронаи туст.
Зи ҳар мурод, ки дуранд бедилон, эй чарх,
Чу бингаранд ба як ҳила, ё баҳонаи туст.
Ба ишқи муғбачагон то фитодӣ, эй Фонӣ,
Суруди роҳи фано нағмаи таронаи туст.

Чексиз луфтинг билан кулбамга қадам кўй,
чунки бу банда сенинг банданг ва бу уй сенинг уйингдир.
Бугун бутун шахру кўчада сенинг достонинг,
эй, дил, кеча унинг кўйида нималар қилган эдинг?
Мен гадо-ю, сен бадавлатсан, эй, бодафуруш йигит,
ҳазинадаги барча хумларингдан менга закот бер.
Сенинг оёғинг тупроғидан кўзим равшан бўлди,
чунки кўзим қораси остонанг гулмихидир.

Зулм тиғини қўлга олиб, маст ҳолда юрагимга кирдинг,
энди юрагимнинг ҳар томонига қарасам сенинг нишонанг бор.
Қўлимга тушдинг-у, инкор қиласан, лекин
мен ва сен орамизда нима ўтганини лабинг билади.
Эй чолғучи, дайр ичида нағманг садоси янгради,
риндларнинг ўйинга тушгани ўша таронангдандир.
Эй чарх, бедиллар етиша олмаган ҳар муроднинг сабаби,
сенинг бир ҳийла ёки баҳонанг эканлиги кўринади.
Эй, Фоний, муғбачалар ишқига дучор бўлганингдан бери
фано йўлининг қўшиғи таронанг нағмаси бўлди.

Татаббўъи Шайх

Эй, риштаи қон чун пай печида ба чавгонат,
Гардида сарам чун гў гирди сўми як ронат.
Тират ба дилам сўзад он беҳ, ки занӣ теғаш,
К-ин шўъла нагардад паст, аз қатраи пайконат.
То чилвагаҳи хуснат чашму дилам афтода,
Дил омада Маҷнунат, чашм омада ҳайронат.
Дар мардумаки дида аксат набувад эй маҳ,
К-аз ғайрати дил дар вай қон сохта пинҳонат.
Маҷрўҳ сару поям, гирди сари кўят бин,
Ин як зи саги кўят, он аст зи дарбонат.
Ин аст туро дар хусн, он ки лаби қонбахше,
Ин гарчи кунад зинда, лекин кушадам онат.
Дар роҳи талаб, Фонӣ, аввал зи худӣ бигсил,
Хоҳӣ накунад ҳастӣ з-ин азм пушаймонат.

Эй, жон ипи чавгонимга пайдек ўралган (гўзал)
бошим отинг туёғи гардида гўйдек айланади.
Тиғ ургандан кўра юрагимни ўқ билан куйдирганинг яхши,
чунки бу шуъла пайконнинг қатрасидан пасаймади.
Кўзим ва юрагим ҳуснинг жилвагоҳи бўлгандан буён,
Юрагим Мажнунинг, кўзим ҳайронинг бўлиб қолди.

Эй, ой, кўзим қорачиғида сенинг аксинг йўқ,
чунки юрагим рашқдан уни жон ичига яширган.
Кўр, бошим ва оёғим сенинг кўйингда мажруҳ бўлган,
бу бири кўчанг итининг, униси соқчингнинг ишидир.
Бир томонда ҳуснинг, бир томонда жонбахш лабинг,
гарчи буниси тирилтирса, лекин униси ўлдиради.
Ҳаёт бу ниятдан пушаймон қилмаслигини истасанг,
Фоний, талаб йўлида аввал ўзликдан узилгин.

Татаббўъи Шайх

Меравад ёр чудо з-ў кор бар ман мушкил аст,
Доғи ҳаҷрам бар тану неши фироқам бар дил аст,
Бода дур аз рӯи вай н-орад нашотам, эй рафиқ,
З-он ки оби зиндагӣ бе ў чу заҳри қотил аст.
Ё диламро сўхта, ё даргирифта аз дилам,
Ҷои оташқо-ш дар саҳро, ки дар ҳар манзил аст.
Ҳаст он хуршеди зебой маро умри азиз,
Кай аҷаб бошад, ба рафтан к-ў чунин мустаъҷил аст?
Гар дусад сабру шикебам нақш гардад дар замир,
Дарзамон аз мавчи селоби фироқаш зоил аст.
Менамояд саъй дур аз вай ҳалокамро аҷал,
Гўиё аз куштани бедоди ҳаҷраш ғофил аст.
Ҳаст ин ғавғои растохез андар қофила,
Аз дили чокам, на аз бонги диروي маҳмил аст.
То кадомин маҳфилаш чо гашт боре, дар ғамаш
Достони ишқи ман афсонаи ҳар маҳфил аст.
Рафт қон ҳамроҳи чонон, Фонӣ, ар мирад чӣ айб?
Зинда будан чунки бечонону бечон мушкил аст.

Ёр мендан айрилиб кетмоқда, бу иш эса менга мушкулдир,
ҳажр доғи танимда, фироқ неши дилимда.
Эй рафиқ, унинг рухсоридан узоқда май ичиш шодлик келтирмас,
чунки усиз ичилган ҳаёт суви бўлса ҳам заҳри қотилдир.

Саҳродаги ҳар бир манзилда ўт ёқилган жойлар
ё дилимни куйдирган, ё дилим ўтидан куйган жойлардир.
У зеболик қуёши мен учун азиз умрдир,
у худди умр каби шитоб билан кетса таажжуб эмас.
Қалбимда юзларча сабр ва чидамнинг нақши бўлса ҳам,
фироқ селобининг тўлқинидан бир нафасда йўқолиб кетади.
Ҳажр зулмининг ўлдиришидан хабарсиз бўлса керакки,
мен ундан узоқ бўлатуриб, ажал мени ҳалок қилишга уринади.
Карвон ичида қўзғалган бу қиёмат ғавғо, карвон туялари
қўнғироғининг садоси эмас, балки ёрилган юрагимнинг
овозидир.
Ул маҳбуб, қайси бир базмга борди экан,
унинг ғамида ишқим достони ҳар бир мажлисда афсона бўлди.
Жон жонон билан бирга кетди, энди Фоний ўлса нима айби бор
чунки жонсиз ва жононсиз тирик бўлмоқ мушкулдир.

Татаббўъи Хоҷа

Риндон ҳама дар кўи муғон гашта харобат,
Эй муғбачаи шўх, чӣ маст аст шаробат?
Лутфу карамат низ кушанда-ст, на танҳо
Арбоби вафо қон диҳад аз нозу итобат.
Ҳастӣ ту парӣ, з-он ки дарой ба дилу қон,
Дар омадани хонаи кас нест ҳичобат.
Пурсӣ, ки: «Чу ман ҳаст ба хубӣ маху хуршед?»
Равшан бувад, эй моҳ, чу хуршед қавобат!
Дар дидаи аҳли назар он чеҳра аён аст,
Қуз тирагии ҳастии мо нест ниқобат.
Дар бодияи ишқ ба бозӣ натавон рафт,
К-он қост басте садмату бисёр маҳобат.
Фонӣ, наниҳӣ пой ба сарманзили мақсуд, .
То ҳаст ба қуз бодаву мастӣ хўру хобат.

Муғлар кўида барча риндлар харобингдир,

эй, шўх муғбача, шаробингда не мастлик бор?
Вафо аҳли фақат нозу ғазабингдан жон бермайди,
балки лутфу караминг ҳам ўлдургучидир.
Сен парисан, чунки жону дилга кирасан,
кишининг уйига киришда ҳижобинг йўқдир.
«Ой ва қуёш мендек гўзалми?»— деб сўрайсан,
эй, ой, жавобинг кундек равшандир.
Назар аҳли кўзига ул чехра намоёндин,
бизнинг борлиғимиз қоронғулигидан бошқа ниқоб йўқ.
Ишқ саҳросига ўйин билан бориш мумкин эмас,
чунки у ерда садама ва кўп хатарлар бор.
Эй, Фоний, то май ва мастликдан бошқа ейиш-ичишинг
бор экан, мақсад сарманзилига оёқ қўёлмайсан.

Айзан

Дар майкада салоҳу вараъ дар шумора нест,
Он чо чуз он ки бода бинўшанд, чора нест.
Ҳоли маоли дурдкашон гарчи шуд ниҳон.
Аҳволи аҳли савмаъа ҳам ошкора нест.
Шуд ин канори баҳри сиришкам канори ман,
В-ин турфатар, ки он тарафашро канора нест.
Гар пора сохт теғи чафои фалак дилам,
К-ў дил, ки аз чафои фалак пора-пора нест.
Хоҳй чу қалби лашкари ушшоқро шикаст,
«Ху»-е бас аст, ҳоҷати таблу нақора нест.
Бар худ маханд ақли хариф, аз барои он-к,
Дар шаҳри ишқ пири хирад ҳечқора нест.
Фонй, ба як назар ба ту чашм аз ҳаёт дўхт,
Ҳоҷат ба чашм дўхтан андар назора нест.

Майхонада яхшилик ва парҳезгарлик ҳисобга олинмайди,
у жойда фақат шароб ичишдан бошқа чора йўқдир.
Май қуйқасини ичувчиларнинг ҳақиқат ҳоллари маълум

бўлмаган каби,
ибодатхона аҳлларининг аҳволлари ҳам маълум эмасдир.
Кўз ёшим дарёсининг бу қирғоғи менда (танимда) бўлса ҳам
ажойиброғи шуки, у тарафининг қирғоғи йўқдир.
Фалак жафо тиғи билан дилимни парчалади,
фалак жафоси билан пора-пора бўлмаган дил қайдадир?
Агар ошиқлар лашкарига шикаст бермоқни истасанг,
бир «ху» етарлидир, довул ва ноғорага эҳтиёж йўқ.
Эй алжираб қолган ақл пири, ўзингга ўзинг кулги
бўлма, ишқ элида ақл пири ҳеч нарса эмас.
Фоний сенга бир назар ташлади-ю, ҳаётдан кўз юмди,
сенга назар ташлаш учун кўз тикишнинг ҳожати йўқ.

Айзан

Дар дайр ҳар ки домани пири муғон гирифт,
Баҳри наҷот домани ў метавон гирифт.
Набвад дигар зи хиффати даври фалак ғамаш,
Он к-ў ба кўи майкада ратли гарон гирифт.
Дил доштам ниғаҳ зи вай, аммо ба ишвае
Донам гирифт, лек надонам чй сон гирифт?
Он к-ў матои ҳар ду ҷаҳон доду васл ёфт,
Гуфтан тавон, ки дурри самин ройгон гирифт!
Дар хонақоҳ ғайри риё чун надид дил.
Шуд сўи дайру мазҳаби риндон аз он гирифт.
Хуни дилам, ки рўи заминро гирифта буд,
Набвад шафақ, ки доманаи осмон гирифт.
Фонй, ба васли дўст аз он рўз роҳ бурд,
К-ў тарки ҳушу ақлу дилу хонумон гирифт.

Кимки майхонада муғлар пирининг этагини тутибди,
нажот топмоқ учун унинг этагини ушлаш керак.
Майхонада катта май идишини қўлига олган кишининг
фалакнинг тескари айланишидан ғами бўлмайди.

Дилимни ундан сақлаб турган эдим, аммо бир ишва билан
дилимни олганини билиб қолдим, лекин қандай олганини
билмайман.

Кимда-ким икки дунё матоини бериб, васл топган бўлса,
қимматбаҳо дурни текинга олди деса бўлади.

Дил хонақоҳда риёдан бошқани кўрмагач,
майхонага бориб риндлар мазҳабини олди.

Осмон этагини тутган шафақ деб ўйлама,
Дилимдан (оқиб) ер юзини тутган қон осмон этагига етди.
Фоний ҳуш, ақл, дил ва хонумонни тарк этган
кундан бошлаб ёрнинг васлига йўл топди.

Айзан

Аз тоби май дигар ба сарам шўъла даргирифт,

Май боз сўзи оташи моро зи сар гирифт.

Андар сафоли майкада буд ин, мағў, ки дўш

Дар кунчи дайр муғбачаам чоми зар гирифт.

Як чом то ба ҳашр басам буд, турфа бин,

К-аз рўи нозу арбада чоми дигар гирифт.

Ҳар к-ў чунин ду чоми фано зад зи беҳудӣ,

Н-орад ба рўзи ҳашр сар аз хок баргирифт.

Эй ман — ғуломи ҳиммати ринде, ки баҳри май

Нақду хироқи мулки ҷаҳон мухтасар гирифт.

Эй шайх, агар ту айб кунӣ бутпарастиям,

Пири муғон ба мазҳаби куфр ин ҳунар гирифт.

Эй ринди чуръанўш, ки май пурсӣ аз риё,

Фонӣ, тариқи зоҳиди худбин магар гирифт?

Май тобидан яна бошимда шуъла пайдо бўлди,

май яна бизнинг оловимиз куйдиришини бошлаб берди.

Майхона сафолида деб айтмаки, кеча,

дайр бурчагида муғбача олтин жом тутди.

Бир жом менга қиёмат кунигача кифоя эди,

бу турфа ишни кўрки, нозу арбада юзасидан яна
бир жом тутди.
Ҳар ким бундай икки фано жомини беҳудликдан ичган
бўлса, қиёмат кунигача тупроқдан бош кўтаролмайди.
Мен бир ринднинг ҳимматига қулман, у май учун
жаҳон мулкининг нақду хирожини кам деб билади.
Эй шайх, сен менинг бутпарастлигимни айб қилсанг,
муғлар пири куфр мазҳабида уни ҳунар деб билади.
Риё юзасидан май сўраяпсан, эй журъа ичувчи ринд,
нима, Фоний, худбин зоҳидлар тариқини тутдими?

Айзан

Рафтӣ агарчи аз бари ман, кай гузорамат?
То бозат оварад, ба Худо месупорамат!
Корам чу аз азал ба ту афтода то абад,
Гар сад раҳам гузорӣ, ман кай гузорамат?
Домони туст дасти ман, ар афканӣ сарам,
Мумкин мадор, ки даст зи доман барорамат.
Гӯй, ки тарки чон куну аз дил бурунам ор,
Дар чон-т чо диҳам, агар аз дил барорамат.
Чун ғайри номуродиям аз умр умед нест,
Соқӣ биёр бода, ки уммедворамат.
Бояд шабе, ки субҳи қиёмат сабоҳи ўст,
Ғамҳои хеш то ба саҳар гар шуморамат.
Гӯй, ки Фониё, ба дилам ор рӯзи ҳаҷр,
Кай з-ӯ бурун шудӣ, ки дарун боз орамат?!

Гарчи ёнимдан кетдинг, сендан кечмайман,
Худога топшираман, то сени яна қайтариб келтирсин.
Менинг ишим азалдан абадгача сенга тушган,
агар юз марта ҳайдасанг ҳам сени қўлдан чиқармайман.
Менинг қўлим сенинг этагингдадир, агар бошимни узсанг
ҳам қўлимни этагингдан узиш мумкин эмас.

Жон таркини қилгину юрагингдан чиқариб ташла дейсан,
агар юрагимдан чиқарсам сенга жонимдан жой бераман.
Умримдан номуродликдан бошқа умид йўқ,
соқий, бода келтурки, умидворман.
Агар ўз ғамларимни саҳаргача санаб берадиган бўлсам,
шундай кеча керак бўладики, унинг саҳари қиёмат тонги бўлса.
Эй, Фоний, айрилиқ куни мени қалбингга сол дейсан,
сен қачон кўнглимдан чиққан эдингки, яна қайтариб солсам.

Айзан

Касе, ки дил ба сари зулфи мушксои ту баст,
Умеди чон ба лаби лаъли чонфизои ту баст.
Ғариби кӯи ту шуд дил, бипурс гаҳ-гоҳаш,
Чаро ки рахти сафар аз Ватан барои ту баст.
На гар тамаввучи хун хост нақшбанди азал,
Чӣ нақшҳост, ки бар лаългун қабои ту баст,
Кушой чашми тараҳҳум ба сӯи мақтулат,
Ки дида аз чамани даҳр аз ҷафои ту баст.
Ба боғи васл бикун дилкушоияш, эй гул,
Чу ғунча ҳар ки гиреҳ дар дил, аз ҳавои ту баст.
Чарост пой ту хун мурғи номабар гӯё
Сипеҳр номаи хунини дилам ба пой ту баст?
Ба шои ҳаҷр чу парвона сӯхтӣ Фонӣ,
Магар, ки шамъ сиёҳ аз пай азои ту баст.

Сенинг мушк каби зулфингга дилини боғлаган киши,
жон умидини жон бағишловчи лаъли лабингга боғлаган.
Кўнгил сенинг кўйинг ғариби бўлди, гоҳ-гоҳ ҳол
сўраб тур, негаки, сени деб ватандан сафар қилди.
Агар ажал нақшбанди қон мавжини истамаган
бўлса, нега сенинг лаъл рангли қабоингга нақшлар боғлади.
Ўзинг қатл қилган киши томонга тараҳҳум кўзи билан қара,
чунки, у дунё чаманидан сенинг жафонг туфайли кўз юмди.

Сенинг ҳавонг туфайли кимнинг кўнгли ғунчадек
тугун боғлаган бўлса,
эй гул, сен васл боғида унинг кўнглини оч.
Нега оёғинг қон, эй хат ташувчи қуш,
гўё сипеҳр юрагимнинг қонли мактубини сенинг
оёғингга боғлагандек.
Фоний, ҳажр шомида парвонадек куйдинг,
ёки шам сенинг азанг учун қора боғладими?

Татаббўъи Мавлоно Шоҳӣ¹³

Пеши чоми пурмаи рахшанда маҳро тоб нест,
Соғари хуршедро гар тоб ҳаст, ин об нест.
Меситонӣ, воизо, Кавсар зи дасти ҳури айн,
Худ зи дасти соқии гулрух шароби ноб нест.
Ҳаст қуллоби муҳаббат аз дили ёрон кашиш,
Ҳоҷати пўлоду оҳан баҳри ин қуллоб нест.
Дарғаҳи пири муғон аст он, ки риндон сар ниҳанд,
Гар сучуд он аст, з-ин беҳ баҳри он меҳроб нест.
Май мадеҳ, беҳуш дору деҳ маро соқӣ, ки боз
Чанд шаб шуд, к-аз ғами ҳичрон ба чашмам хоб нест,
Эй муғаннӣ чун харошӣ санаам, хоҳӣ ба лаҳн,
Каш ба рӯи тор нохун, ҳоҷати мизроб нест.

¹³ Шоҳӣ Сабзаворӣ — (1385, Сабзавор —1453, Астробод) Амир Оқ Малик ибни Малик Жамолуддин Ферузқуҳӣ, тахаллуси Мир Шоҳӣ. Шоҳӣ хаттотлик, наққошлик, мусиқа ва олтинлаш санъатида номдор устодлардан бўлган. Тазкираларда Шоҳӣнинг шеъриятида Хусравнинг ёниши, Ҳасан Деҳлавийнинг латофати, Қамол Хўжандийнинг назокати, Ҳофизнинг ёрқин ва теранлиги жамъ бўлгандир, деб таърифланади. Шоҳӣнинг аждодлари мўғул истилочиларига қарши деҳқон ва ҳунармандларнинг «сарбадорлар» номи остидаги қўзғолони етакчиларидан бўлганлар. Бу ижтимоий-сиёсий маънодаги халқ ҳаракатига айланган қўзғолон аёвсиз бостирилгач, Шоҳӣ Бойсунғур Мирзо саройини тарк этиб, Сабзаворга кетади ва деҳқончилик билан шуғулланади. Навоийнинг «Мажолис ун-нафоис»да ёзишича, қандайдир юмуш билан Журжонга борганида Астрободда қазо қилади. Унинг наъши Сабзаворга келтирилиб, иззат-ҳурмат билан дафн этилади. Шу асарда Навоий Шоҳӣни кўрмаганини, лекин ораларида ёзишмалар бўлиб турганини эътироф қилади. «Девони Фоний»да Навоий Шоҳӣнинг ғазалига татаббўъ қилган.

То нишастӣ, Фониё, аз ишқ бар хоки сиях,
Шоҳи вақтӣ, бар бисотат ҳоҷати санҷоб нест.

Жомда тобланиб турган тўла май олдида ой хиралик қилади,
қуёш пиёласи қанчалик равшан бўлмасин, унда бу сув (май) йўқ.
Эй воиз, ҳур қўлидан Кавсар сувини оласан-у, лекин у
гул юзли соқийнинг қўлидан олган шаробчалик эмас.
Дўстлар дилининг тортиши — муҳаббат қармоғидир,
бу қармоқ учун темир ва пўлатнинг ҳоҷати йўқ.
Риндларнинг бош қўядиган жойлари майхона пирининг
даргоҳидир,
агар сажда риндлар саждаси бўладиган бўлса, улар учун
бу даргоҳдан яхши меҳроб йўқ.
Эй соқий, май берма, балки беҳуш қиладиган дори бер,
чунки бир неча кечадан бери ҳижрон ғамидан кўзимда уйқу йўқ.
Эй созанда, сийнамни нағманг билан тирнамоқчи бўлсанг,
тор юзига тирноқ торт, мизроб (нохун)га эҳтиёж йўқ.
Эй Фоний, ишқ туфайли қора тупроққа ўлтирган экансан,
даврон шоҳидирсан, сенга санжоб (қимматбаҳо мўйна)
палоснинг ҳоҷати йўқ.

Татаббӯи Хоҷа

Он кокули мушкин, ки ба рух гашт ниқобат, ..
Оҳаст маро кор паи рафъи ҳичобат.
Ганҷест туро ҳусн, к-аз ў даҳр шуд обод,
Лекин дили вайронаи ман гашт харобат.
Соқӣ, маи равшан, ки дили ғамзада тир аст
Аз гардиши даврону сари зулфи ба тобат.
Гар моҳ най, чун шуда аз дур гузорат?
Гар умр най, дар шудан аз чист шитобат?
Гӯй: «Зи лабам коми ту чӣ бувад ки диҳӣ қон?»
Ҳам гӯй худ, эй қон, ки дар ин чист ҷавобат?
Афсонаи худ чун ба ту гӯям бас умре,

Чун бахти ман он лаҳза равад чашм ба хобат.
Фонй, зи ғами муғбачагон чанд ваху воҳ,
Шуд дар назари пири муғон вақти инобат!

Мушкин кокилинг юзингга ниқоб бўлди-ю,
менинг ишим бу ҳижобнинг кўтарилиши пайида оҳ чекиш бўлди.
Хуснинг бир ганждирки, ундан даҳр обод бўлди,
лекин менинг вайрон юрагим харобага айланди.
Соқий, равшан май бер, менинг ғамгин юрагим
даврон айланиши ва зулфинг тобидан қоронғу бўлди.
Агар сен ой бўлмасанг нега узоқдан ўтасан,
агар сен умр бўлмасанг, нега бунча шитоб қиласан?
«Лабимдан нима орзунг борки, жон берасан»,— деб
сўрайсан, эй жон ўзинг айт, бунга нима жавоб қиласан?
Ўз афсонамни сенга айтсам бир умрдан кейин,
менинг бахтимдек кўзинг дарҳол уйқуга кетади.
Фоний, муғбачалар ғамидан неча оҳ-воҳ қиласан,
муғлар пири назарида инобат вақти келди.

Татаббўъи махдумӣ

Ба сар алиф, ки кашам, аз ҳавои қомати туст,
Ки сарнавишти ман ин ҳарф шуд зи рӯзи нахуст.
Фидои қадди ту рӯху равони ман, ки маро
Ба боғи умр ниҳоле чу қомати ту наруст.
Чу бода қисмати ман шуд, бад-он хушаму в-он кас
Чй хун, ки хўрд, чу афзун зи ҳадди қисмат ҳуст.
Шаби фироқ нарафт аз сипеҳр хуни шафақ,
Ки мавҷи баҳри сиришкам рухи фалакро шуст.
Замона нақди дили аҳли дил шикаст чунон,
Ки ғайри нақди лаимон намонд ҳеч дуруст.
Висоли каъбаи мақсуд агар ҳавас дорй,
Ба қатъи бодияи ў на тез бошу на суст.
Чу май ба маҷлиси риндон тамом шуд, Фонй,

Паи сабукашӣ инак, ситода чобуку чувт.

Бошимга алиф тортсам, сенинг қоматинг ҳавосидандир,
негаки, азалдан шу ҳарф менинг тақдирим бўлган.
Менинг руху жоним қаддинг фидосидир,
чунки умрим боғида сенинг қоматингдек ниҳол қўқармаган.
Қисматим бода эканлигига розиман, чунки
қисматдан кўпроқ талаб қилганлар қон ичадилар.
Фироқ шомида сипеҳрдан шафақ қони келмади,
балки менинг кўз ёшим денгизининг мавжи фалак юзини ювди.
Замона дил аҳлининг дилидаги нақдини шундай синдирдики,
лаимлар (паст, разиллар) нақдидан ташқари ҳеч бутуни қолмади.
Агар мақсуд каъбаси висолини орзу қилсанг,
У сахрони босиб ўтишда тезлик ҳам қилма, суств ҳам бўлма.
Риндлар мажлисида май тугаб қолди,
Фоний энди сабукашлик (май идишини кўтариб келтириш)
учун чаққон ва тайёр бўлиб турибди.

Айзан

Тира гаштам ҳар ки об андар шароби ноб рехт,
Чист ғайр аз тирагӣ он, к-ӯ ба оташ об рехт.
Ваҳ, ки мумкин неств дигар чашмро дидан ба хоб,
К-аз хаёли лаб намак он маҳ ба чои хоб рехт.
Ёр шуд меҳмони ман в-аз гирияи шодӣ ду чашм
Дар раҳаш ёқути руммонию лаъли ноб рехт.
Дурди чомаш буд коми ман, хато буд аз табиб,
Ин ки аз баҳри даво дар соғарам чуллоб рехт.
Сад яке з-он чашми қотил неств дар мардумкушӣ,
Сад ҳазорон хун, ки дар вақти кушиш қассоб рехт.
Он чавон, ё Раб,ки гардад пир, гарчи беҳисоб
Ханҷари мижгон кашиду хуни шайху шоб рехт.
Аз хаётам гар асар набвад чу Фонӣ, дур неств,
Хуни беҳад чун зи захм ин пайкари бетоб рехт.

Кимки тиниқ шаробга сув аралаштирса, табъим хира бўлади,
ўтга сув сепганда хираликдан бошқа нима бўлади.
Ажабо, бундан кейин кўзимни уйқуда кўриш мумкин эмас,
чунки у ой лабининг хаёли, кўзимга уйқу ўрнига туз тўқди.
Ёр менинг меҳмоним бўлди, икки кўзим шодлик йиғисидан
гўёки, унинг йўлига гулнор ёқут ва лаъли ноб тўқди.
Менинг орзуим, жом қуйқаси эди,
табиб хато қилиб дори учун пиёламга гулоб қуйди.
Қассоб юз мингларча жониворларнинг қонини тўккани ҳам,
маҳбуб кўзи қотиллигидан тўкилган қоннинг юздан бирича эмас.
Ё Раб, ул дилбар киприк ханжарини тортиб,
қанча қарию ёшнинг қонини тўккан бўлса ҳам умри узун бўлсин.
Эй Фоний, менинг ҳаётимдан асар қолмаслиги таажжуб эмас,
чунки бу хаста вужудим жароҳатлардан жуда кўп қон тўқди.

Айзан

Дами нақд аст маро куи муғон боғи биҳишт,
Маи Кавсар ба кафи муғбачаи хурсиришт.
Лавҳи рухсори ту омад сабақам рўзи азал,
Килки қудрат чу саводи хати сабзи ту навишт.
Бода деҳ, з-он ки зи ҳар хона сӯи Ҳақ роҳест,
Агар аз гўшаи масҷид ва гар аз кунчи каништ.
Гар фалак хоки маро хишт кунад низ хушаст,
Шояд аз давр кунад чо ба сари хум он хишт.
Кор чун кишта даравдан бувад, он шуд деҳқон,
Ки дар ин мазраъа чуз донаи инсоф накишт.
Золи гардун чӣ кунад чилвагарӣ, з-атласи чарх
Хуб аз хуллаву аксун нашавад шоҳиди зишт..
Фониё, аз дами риндон шавадат дил равшан,
Ки зукол аз асари оташи тез аст ангишт.

Бу дам муғлар кўйи менга жаннат боғидир,

хурсифат муғбачанинг қўлида Кавсар майидир.
Қудрат қалами сенинг хати сабзингни ёзганда,
азал қунида сенинг рухсоринг лавҳи сабоғим бўлди.
Бода бер, чунки ҳар уйдан Худо сари бир йўл бор,
агар у масжид бурчаги бўлсин, ё калисо кунжи.
Агар фалак тупроғидан ғишт қилса ҳам яхшидир,
шояд, ўша ғишт давр гардиши туфайли хум оғзидан жой олса.
Иш экканни ўриш бўлар экан, бу экинзорда
инсоф уруғидан бошқа нарса экмаган—деҳқон бўлди.
Дунё кампири чарх атласида нега жилва қилади,
хунук танноз ипак кийимлар кийса ҳам гўзал бўлолмайди.
Эй, Фоний, риндларнинг дамидан кўнгил ёруғ бўлади,
чунки тез олов асаридан кўмир ёнади.

Айзан

Дар шавқи лаъли ту, ки дилам хуни ноб рехт,
Шўробаест он, ки бар оташ кабоб рехт.
Нақши саводи зулфи ту бар сафҳаи дилам
Шуд чун сиёҳие, ки ба рӯи китоб рехт.
Рустаст дар баҳори рухат лолаҳо, магар
Аз ашки хунфишони манаш абр об рехт?
Дар дайр равшанию сафо бин, ки муғбача
Ёқути ноб дар қадаҳи офтоб рехт.
Шодам ба маънии дигараш ин, ки муҳтасиб
Гўянд сўи майкада рафту шароб рехт.
Гў дар ҳисоби умр навис, он ки симу зар
Баҳри нашоти мутрибу май беҳисоб рехт.
Дар майкада ба кўҳнасафоли гадоиям,
Ҳар кас, ки бода рехт, зи баҳри савоб рехт.
Гулбўй гашт бода, магар аз хави узор
Соқӣ, даруни бодаи гулгун гулоб рехт?
Фонӣ, ба пирӣ ашк ба рух рехтан хуш аст,
Май дар қадаҳ хуш он, ки ба аҳди шабоб рехт.

Сенинг лабинг шавқида дилимдан тўкилаётган тоза қоним
кабобдан ўтга тўкилаётган бир шўробадир.

Дилим сафҳасидаги сенинг қора зулфинг нақши
худди китоб юзига тўкилаётган сиёҳ кабидир.

Юзинг баҳорида лолалар унибди,
булут, юзинг устига қонли ёшимдан ёмғир
ёғдирганиданмикин?

Қара, муғбача тиниқ ёқут (шароб)ни қуёш қадаҳига
қуйгач, дайр ичи равшан ва мусаффо бўлди.

Муҳтасиб майхонага борди-ю, шаробни тўкиб ташлади, дейдилар,
мен муҳтасиби майхонага боришидан бошқа маънода
хурсандман.

Ҳар ким хурсандчилик учун созанда ва майга беҳисоб
олтин тўкса, ўша фурсатларни умр ҳисобига ёз!— деб айт.

Майхонада кўҳна сафол коса кўтариб гадолик қиламан,
кимки бу сафолимга май қуйса, савоб учун қуяди.

Соқий, гулранг майга терлаган юзидан гулоб тўккан
бўлса керакки, майдан гул ҳиди келяпти.

Эй Фоний, қариликда ёшни юзга оқизиш яхши,

йигитлик даврида эса майни қадаҳга қуймоқ яхшироқдир.

Татаббўъи Хоҷа

Аз рафтани ёрам бувад ошўби қиёмат,

Ё Раб, мабараш чоеву дораш ба саломат.

Дар ҳачри ту афтад ба сарам анҷуми гардун,

Эй шоми фироқи ту маро рўзи қиёмат.

Эй сокини чаннат, гул агар бар сари Тўбӣ,

Маръӣ нашудат, бин сӯи он оразу қомат.

Эй шайхи риёзаткаш, агар қониби риндон

Ташриф наёрӣ, бувадат маҳзи каромат.

Ҳардам зи хаёли ту ба худ дар сухан афтам,

Гӯ ақл бирав, к-ин зи чунун аст аломат.

Чун буди ту нобуд шуд аз барқи май, эй дил,
Чй суд кунун аз мижа борони надомат.
Дил з-андўҳи даврон, ҳама атрофи ҷаҳон гашт,
Дар гўшаи майхона шудаш чон иқомат.
Бе вачҳи май ар шайх даромад ба харобот,
Гў хирқаву сачқода гарав, кун ба ғаромат.
Фонй, чу шудй чуръакаши Ҳофизу Ҷомй,
Ҷамшед гадоё кунад аз чуръаи ҷомат.

Ёримнинг кетишидан қиёмат ғавғоси бўлди,
ё Раб, уни ҳеч ерга жўнатма ва соғ-омон сақла.
Эй, (ёр), фироқинг шоми менга қиёмат кунидир,
сенинг ҳажрингда бошимга осмондан юлдузлар ёғилади.
Эй, жаннат сокини, (жаннатда истиқомат қилувчи),
агар Тўби ўстида гулни кўрмаган бўлсанг, ул юзу қоматга қара.
Эй, риёзат чекувчи шайх, агар риндлар томонга
ташриф буюрмасанг бу сенинг кароматингдир.
Сенинг хаёлинг билан ўзимга ўзим гапираман,
ақлга айтгинки, кетсин, чунки бу телбалик нишонасидир.
Эй, дил, май яшинидан бутун боринг йўқ бўлди, энди
киприкларингдан пушаймонлик ёмғирини ёғдиришдан не
фойда?
Кўнгил даврон ғамидан бутун жаҳон атрофини кезиб,
майхона бурчагини иқомат жойи қилди.
Агар шайх хароботга келса-ю, майга пули бўлмаса,
унга айт, эвазига хирқа ва жойнамозини гаров қўйсин.
Фоний, Жамшид гадоёлик қилиб сенинг жоминг
журъасини талайди, чунки сен
Ҳофизу Жомийнинг журъасидан ичтинг.

Татаббўъи Хоҷа

Дар дилам тирагй аз фурқати мушкин холест,
Ки аз ў ҳар нафасам омада мушкил ҳолест.

Мурғи дил, к-аш набувад бол ба сӯи ту парад,
Чӣ ачаб, аз ғами ин дил шуда фориғболест.
Дуди андӯҳи малолат дили пурхуни маро,
Аз ғами турраи мушкин узори олест.
Аз ғами даҳр ба як чом ҳимоят накунӣ,
Соқийё, ҷониби риндон ачабат ихмолест.
Субҳ дар дайри муғон муғбачаи бодафуруш,
Ҷоми май дод сабоҳам чӣ хумоюн фолест.
Бин сӯи пиразани ишвагари даҳр, ки чун
Рустамонанд забунаш чӣ аҷойиб золест.
Ҳачри он моҳи ду ҳафта кушадам, эй Фонӣ,
Моҳам ин ҳафта шуд аз шаҳру ба чашмам солест.

Дилимнинг қоралиги бир қора холнинг фироқидандир,
Ҳар нафас ундан менга мушкул ҳолат юз беради.
Дил қушининг қаноти йўқ бўлса ҳам, сен томонга учади,
энди дилни қўлдан берган ошиқдан унинг
хотиржамлиги таажжуб эмас.
Қонли дилимнинг ғаму андуҳ тутунлари
бир қизил юзли ва қора кокил ғамидандир.
Эй соқий, даҳр ғамидан бир жом май билан сақлаб қолмасанг,
риндлар томонига ажиб бир бепарволигинг бўлади.
Майхонада бодафуруш муғбача менга субҳидам майини берди,
бу эса мен учун саҳар пайтидаги муборак фол бўлди.
Ишва қилувчи жаҳон кампири томонига қара, унинг
олдида Рустамлар мағлубдир, бу қандай ажойиб кампир экан?
Эй Фоний, у ўн тўрт кечалик ойнинг ҳажри мени ўлдиради,
маҳбубим шу ҳафта шаҳардан кетди-ю, ҳафта
кўзимга бир йилдек кўринди.

Айзан

Зиҳӣ аз тоби май гул-гул шукуфта боғи рухсорат,
Зи ҳар гул хор-хоре дар дили ушшоқи беморат.

Бад-он рухсору қомат гар намой чилва дар гулшан,
Қиёмат уфтад аз қоматат, офат зи рафторат.
Ба доми зулф ҳар сӯ донаи холат аҷаб набвад,
Агар мурғони боғи қудсро созӣ гирифторат.
Бад-он сон ҳусну истиғнои хубӣ гар ниғаҳ дорӣ,
Ҳақи ёрӣ умедам он ки бошад Ҳақ ниғаҳдорат.
Маро шуд ишқу май қисмат, туро зуҳду риё, эй шайх,
Ба кори ман маро бигзору ту ҳам рав паи корат.
Бурун аз даврат, эй гардун, муҳаққар кулбае хоҳам.
Ки меборад ғубори дарду ғам аз тоқи заркорат.
Дарам бикшой, пири дайр, к-инак омадам сархуш
Ба узри тавбаву тақво, ба гардан баста зуннорат.
Гадои ишқро андак тафаққуд гар кунӣ имрӯз,
Бувад, эй подшоҳи ҳусн, фардо аҷри бисёрат.
Ту, эй Фонӣ, ки дар сар ҳар чи будат раҳни май кардӣ,
Аҷаб набвад, ки сар монӣ, кунун чун нест дасторат.

Май ҳароратидан рухсоринг боғи шундай гул-гул бўлиб
очилганки,
бемор ошиқлар дилида ҳар бир гул тўғрисида бир андиша бор.
Шу рафтору қомат билан гулзорда жилва қилсанг,
қоматингдан қиёмату рафторингдан офат кўзғалади.
Ҳар томонда бўлган хол донаси билан кокилинг тузоғига
муқаддас боғ қушларини илинтирсанг, ажаб эмас.
Агар шундай ҳуснингда яхшилик истиғносини ҳам сақлайдиган
бўлсанг,
дўстлик ҳақи ҳурмати, умидим шуки, сени Худо сақласин.
Эй шайх, менга ишқ билан май тегди, сенга эса зуҳд билан риё,
мени ҳам ўз ишимга қўй ва ўзинг ҳам ўз ишинг орқасидан бор.
Эй фалак, сенинг даврингдан ташқари бир хароб кулба истайман,
чунки бу заркор гунбазингдан дарду ғам тупроғи ёғилиб туради.
Эй майхона пири, менга эшигингни оч, мен ширакайфлик
билан бўйнимга зуннорингни боғлаб, тавба ва тақводан узр
айтгали келдим.

Эй ҳусн подшоҳи, агар бугун ишқ гадосига озгина ғамхўрлик қилиб,
аҳволини сўрасанг, тонгла кўп мукофотга эришасан.
Эй Фоний, сен бошингда нима бўлса майга гаров қўйдинг,
энди салланг бўлмагани учун бошингни гаровга қўйсанг,
ажабланарли ери йўқ.

* * *

Холи соқй — мардуми чашми чаҳонбини ман аст,
Бодаи талхе, ки дорад, чони ширини ман аст.
Май мағӯ, хун хурдан аст ин, з-он ки соғар шоми ҳаҷр,
Ношуда холй, дигар пур з-ашки рангини манаст.
Эй мусулмонон, зи куфри чашми ў чун вораҳам?
К-аз мижа сафҳош баҳри ғорати дини манаст.
Ин ки гоҳи қатли ушшоқаш намудам изтироб,
Ваъдаи қатле, ки кард аз баҳри таскини манаст.
Кай тавон берун шуд аз дор-ул-амоне майкада?
Чунки гардуни ситамгар дар паи кини манаст.
Нақди чон додан ба чонон кори ҳар Маҷнун мадон,
К-ин чалодат дар чунуни ишқ оини манаст.
Фоний, чоми фано аз даст нагзорам аз он-к,
Ин даво баҳри дили маҳзуни ғамгини манаст.

Соқийнинг холи жаҳонни кўрувчи кўзимнинг қорачиғидир,
унинг аччиқ шароби, менинг ширин жонимдир.
Буни май дема, бу қон ичишдир, чунки ҳажр шомида,
бир соғар бўшамасдан туриб, кўзимнинг ранжи ёшларидан
бошқаси тўлади.
Эй мусулмонлар, унинг кўзи куфридан қандай қутулай,
чунки дилимни ғорат қилиш учун киприклари саф тортибди.
Ошиқларини қатл қилиш пайида изтироб чекишимнинг сабаби,
менга таскин бериш учун қатл ваъда қилгани эди.
Ситамгар гардун менга душманлик пайидадир,

шундай экан майхона дорул-омонидан қандай чиқиб бўлади?
Жононга жон нақдини бериш ҳар Мажнуннинг иши деб билма,
чунки бундай қаҳрамонлик ишқ телбалигида менинг одатимдир.
Фоние, фано жомини қўлдан қўймайман, негаки,
менинг маҳзун, ғамгин дилим учун бу даводир.

* * *

Аз сари хум гар бигирад муғбача дар дайр хишт,
Равзане ёбад, ки бинад ҳуру Кавсар аз биҳишт.
Васфи ҷаннат бас кун, эй зоҳид, сӯи майхона ой,
Бод бин абҳаршамиму хок бин анбарсиришт.
Гар сарам аз сачдаи бут захм шуд, айбам макун,
Чунки аз килки қазо ин ҳарфам омад сарнавишт.
Хомаи қудрат чу тарҳи офариниш зад рақам,
Хуб дидан хуб бошад, зишт дидан ҳаст зишт.
Андар ин мазраъ чу деҳқон ҳар чӣ корад, бидравад,
Хуррам он к-ӯ ҳеч гаҳ чуз донаи некӣ накишт.
Бо дили ғофил куништ аст, ар ҳарам бошад мақом,
Дил чу бо ёр аст хуштар, аз ҳарам бошад куништ.
Дар ҳавоят аз бало ғам нест Фониरो, чу ӯ
Тарки сар нокарда, по дар дашти савдоят наҳишт.

Агар муғбача дайрда хум бошидан ғиштни олса,
бир дарча очиладики, ундан жаннатдаги ҳуру Кавсар кўринади.
Эй, зоҳид, жаннат васфини бас қилиб майхонага кел,
шамолнинг гул ҳидли, тупроқнинг анбар аралаш эканлигини кўр.
Агар бошим бут саждасидан яра бўлган бўлса, айб қилма,
чунки бу ҳарф қазо қалами билан ёзилгандир.
Қудрат қалами яратилиш тарҳини чизганданоқ,
яхши кўриш яхши-ю, ёмон кўриш ёмондир.
Бу экинзорда деҳқон сингари ҳар ким экканини ўради,
ким яхшилик уруғидан бошқани экмаган бўлса, хуррамдир.
Киши Ҳарамда бўлса-ю, ғофил юрак билан ўтирса,

куништ (насронийлар ибодатгоҳи)да ўтиргандек бўлади.
Кўнгил ёр билан бўлса, куништ бўлса ҳам
Ҳарамдан яхшироқдир.
Сенинг ҳавонгда Фонийга балодан ғам йўқтур,
чунки у бошидан кечмай туриб савдонг даштига қадам қўймаган.

* * *

Эй, ки дар ин ғамкада чоят сарири шоҳй аст,
Беҳ гадои майкада будан, гарат огоҳй аст.
Давлати хубй напойд чуз вафо бо аҳли ишқ,
Дон, ки з-ин пандам ғараз ойини давлатхоҳй аст.
Моҳрӯе, моҳиандоме чу дар даст оварам,
Шавкати ишқам тавон гуфтан зи маҳ то моҳй аст.
Қатъи дашти ишқ бе иршоди пири раҳ макун!
Раҳ ғалат нафтад чу бо Хизри раҳат ҳамроҳй аст.
Гарчи рахшон аст дар хиргоҳи гардун офтоб,
Дар латофат кай шабеҳи он маҳи хиргоҳиаст?
Ин ки чун коҳам зи заъфи ишқ, гар чўй далел,
Дар ғамат бастан миёнро чуст ранги коҳй аст.
Ваъдаи васлаш дароз афтод эй Фонй, дареғ,
К-андар ин раҳ риштаи умри маро кўтоҳй аст.

Эй, сен, бу ғамхонада шоҳлик ўрнини эгаллаган киши,
агар билсанг, майхона гадоси бўлмоқ ундан яхшироқдир.
Ҳусн давлати ўткинчидир, ишқ аҳлига вафо қилишдан бошқа,
Билгинки, бу насиҳатни давлатхоҳлик юзасидан айтдим.
Ой юзли, балиқ андомли бир дилбарни қўлга киритсам,
ишқимнинг шавкати моҳдан моҳигача
(ердан осмонгача) етади, дея оламан.
Ишқ даштида пирнинг иршодисиз йўл босма,
чунки Хизр билан йўлдош бўлсанг, йўлдан адашмайсан.
Қуёш, агарчи, осмон хиргоҳида (чодирда) порлаб турган бўлса-да,
лекин гўзалликда у хиргоҳи ойга қандай ўхшасин?

Ишқ дарди билан сомон бўлганимга далил истасанг
ғамингда белимни сиқиб боғлаганим-у, сомондек рангим
далилдир.

Васли ваъдаси узоқ чўзилди, эй, Фоний, афсуски,
бу йўлда умрим риштаси калталиқ қилади.

Татаббўъи Хоҷа

Зери нўҳ тоқи фалак ғайри қачи қор қучост?
Ростӣ дар хама ин гунбади даввор қучост?
Дилам аз хонақаҳу зуҳди риёи бигирифт,
Роҳи майхона қучо, соқии айёр қучост?
Масқиду шайх маро қониби уқб афканданд,
Дайр қу, муғбачаи шўҳи қадаҳхор қучост?
Сирри тавҳид қу хоҳӣ, битаровад зи дилат
Қуз хароботи муғон маҳрама асрор қучост?
Қачию кўтаҳии даҳр малулам доранд,
Ростӣ хоҳаму рафъат, қади дилдор қучост?
Меҳри он рӯ зи ҳар зарра аён, ту аъмо,
Нест қуз қилваи матлуб, талабгор қучост?
Бодаи ишқ қу хўрдӣ, хабар аз худ маталаб,
К-андар ин майқада аз хеш хабардор қучост?
Дар сари кўи вафо хок шуд, инак сари ман
То бар ў раҳши қафо қилва диҳад, ёр қучост?
Фонӣ, он рӯ натавон бе мижаву зулфаш ёфт,
Гули бехор қучо, маҳзани бемор қучост?

Бу тўққиз фалак тоқининг тагида эгриликдан бошқа нарса йўқ,
бу эгилган гунбаз ичида тўғрилиқ қаёқда бўлсин?
Бу риёлик зуҳддан ва хонақоҳдан кўнглим озор топди,
майхонанинг йўли қаёқда ва айёр соқий қайдадир?
Шайх билан масжид мени такаббурлик йўлига солди,
майхона қаерда-ю, шўҳ муғбача қайдадир?
Тавҳид сири дилиннга ҳамоҳанг бўлишини истасанг,

харобот муғларидан бошқа бу сирлар маҳрами қаёқда?
Дунёнинг эгрилиги ва қисқалиги мени хафа қилдилар,
мен тўғрилиқ ва юксакликни истайман, (яъни) у тўғри
қоматли дилдорим қаерда?

У ёрнинг қуёш каби юзи ҳар бир заррадан кўришиб
турибди-ю, сен эсанг кўрсан, матлубнинг жилвасидан
бошқа нарса йўқ, аммо талабгор қани?

Ишқ майини ичдингми, ўзингдан огоҳ бўлишни талаб қилма,
чунки бу майхонада ўзидан огоҳ киши қайда?

Вафо йўлида бошим тупроқ (янглиғ) бўлди,

бу тупроқ устига жафо отини ўйнатиб келадиган ёр қаерда?

Эй Фоний, у гул юзини киприксиз ва кокилсиз топиб бўлмайди,
тикансиз гул қаерда-ю, илонсиз (аждарсиз) хазина қайдадир?

Татаббўъи Шайх

Шоми ҳичрони маро акси руҳи ёр кучост?

Баҳри он акс маи оинакирдор кучост?

Баҳри май доштанам соқии гулораз ку?

Баҳри базми тарабам соҳати гулзор кучост?

Боиси равнақи сармояи ин базми нашот,

Муниси қони ман, он дилбари дилдор кучост?

Он ки шамъи тараби шоми висолам будӣ,

Дар фироқам ба чунин тирашаби тор кучост?

Субҳи васлам зи кучо ваъда диҳӣ, эй ҳамдам,

Шоми ҳичрони маро аз саҳар осор кучост?

Соқиё, як-ду қадаҳ пур деху беҳушам соз,

3-он, ки дар ҳаҷр чу май ҳамдами ғамхор кучост?

Фоние, дида ба ёрони риёй мафикан,

Боядат ёри ҳақиқӣ, ту бигӯ, ёр кучост?

Айрилиқ шомим учун ёр юзининг акси қаерда?

У ёр юзининг акси учун ойнадек тиниқ май қаерда?

Менга май тутиш учун юзи гул соқийим қани?

Шодлик базмим учун гулзор қаерда?

Бу шодлик базмининг равнақи ва сармоясига сабаб бўлувчи жонимнинг улфати бўлган у дилбару дилдор қаерда?

Висол шомининг шодлик чироғи бўлган у гўзал шундай айрилиқ тунида қайдадир?

Эй ҳамдам, менга висол тонгини қаердан ваъда қила оласан?

Айрилиқ шомим тонгидан асар йўқдир.

Эй соқий, бир-икки қадаҳ майни тўлдириб бериб, мени беҳуш қил, чунки ҳижрон кунларида май каби ҳамдаму ғамхўр қаерда?

Эй Фоний, риёкор ёру дўстларни инобатга олма, сенга ҳақиқий ёр керак, айтгин, у ёр қаерда?

Татаббўъи Хоҷа

Биё, ки арсаи майхона ишратобод аст,

Зи соҳаташ хаси андӯҳ рафта бар бод аст.

Китобаи дари оли-ш ин рақам, к-ин дар,

Ба он ки аз ду чаҳон рӯ натофт, накшодаст.

Зи тоқи муртафиаш ин садо расида ба гӯш,

«Биё, ки қасри амал сахт сустбунёд аст».

Ба сӯи муғбача риндон-шро хитоб, ки хез,

«Биёр бода, ки бунёди умр барбод аст».

Суруди нағмагараш ин ки доди айш диҳед,

Ба нуқлу бода, ки кори замона бедод аст.

Сабӯ зи ғулғули май карда ин нидо, ки бинӯш,

Қадаҳ, ки дайри кӯҳанро бача чу ту ёд аст.

Ба чилва з-оинаи чом чехраи мақсуд,

Ки маст гашта ба ў ҳар ки афтодаст.

Бидор, соқӣ, аз он чоми май, ки шуд умре,

К-аз иштиёқи ваям кор оху фарёд аст.

Ки маст гашта, кунам тарки хеш чун Фонӣ,

Ҳар он ки масти хароб инчунин шуд, обод аст.

Кел, майхона ишратобод жойдир,

унинг саҳнидан ғам хаслари супуриб ташланган.
Унинг олий дарвозаси тепасига: «Икки оламдан
кечмаган кишига бу дарвоза очилмайди» деб ёзиб қўйилган.
Унинг баланд пештоқидан шундай овоз эшитилади:
«Кел, умр қасрининг асоси жуда бўшдир».
Риндлар муғбачаларга шундай хитоб қиладилар:
«Тур, май келтир, чунки умрнинг асоси шамол устига қурилган»
(бебақодир).
Чолғувчилар оҳангининг мазмуни шуки, май ва газак билан
айшу ишратнинг додини беринглар, замонанинг иши зулмдан
иборат.
Май кўзчаси «кул-қули» билан шундай нидо қилади:
«Май ич, бу кўҳна дунё сендақаларнинг кўпини ўтказган».
Жом ойнасида мақсуд чехраси жилва қилди,
унга кимнинг кўзи тушса, маст бўлиб йиқилади.
Эй соқий, ўша май жомидан тут,
чунки унинг иштиёқида ишим бир умр оҳу фарёддир.
То Фонийдек маст бўлиб, ўзлигимдан кечай, чунки шундай
масту хароб бўлган одам обод бўлади (мақсадига етади).

Айзан

Манам, ки кунчи харобот хонақоҳи ман аст,
Маи сабўҳ задан вирди субҳгоҳи ман аст.
Набаста тирагии куфр қулла бар сари дайр,
Зи ишқи муғбача бар чарх, дуди оҳи ман аст.
Зи ишқи моҳвашон, доғҳои тоза бубин,
Саросар аз асари ахтари сиёҳи ман аст.
Ба чурми зиндагӣ аз ҳаҷри он гули раъно
Сиришки сурху рухи зард узрхоҳи ман аст.
Бурун зи майкада н-оям, ки аз ҳаводиси чарх
Ҳисори амну амони ману паноҳи ман аст.
Ба дайр пеши буте сачда орзу дорам,
Хаёли зуҳд надорам, Худо гувоҳи ман аст.

Равам ба майкада гоҳи хумор чун Фонй,
Ки бода дофеъи ин ҳолати табоҳи ман аст.

Харобот кунжи хонақоҳи бўлган мендек одамга
субҳидам майини ичиш тонг чоғидаги одатдир.
Дайр бошига тутилган қора пашшахона куфр қоронғилиги эмас,
балки муғбачалар ишқидан осмонга ўрлаган оҳимнинг
тутунидир.

Ой юзли гўзаллар ишқидан танимдаги янги доғларга қара!
Булар бошдан-оёқ бахтсизлигим юлдузининг асаридир.
У раъно гул (маҳбуб)нинг ҳажридан тирик қолганим гуноҳи учун
Қонли кўз ёшим билан сарғайган юзим менинг узргоҳимдир.
Майхонадан ташқари чиқмайман, чунки у осмон ҳодисаларидан
мени омон сақловчи кўрғоним ва паноҳимдир.
Дайр ичида бир жононга сажда қилнш орзусидаман,
Тангри гувоҳки, кўнглимда зоҳидлик хаёли йўқдир.
Фоний сингари хумор бўлган чоғимда майхонага бораман,
чунки май бу ёмон ҳолатни дафъ этгувчидир.

Айзан

Моро ба чуз гадоии майхона кор чист?
Коре, ки қисмати азал аст, ихтиёр чист?
Чун бевафост ғамкадаи даҳр, май биёр,
Будан дар ин сарой даме хушёр чист?
Оғози кори даҳр, ки донист, к-он чи буд,
То кас кунад қиёс, ки анчоми кор чист?
Аз рўзгор чун нарасад ғайри тафриқа,
Будан асири тафриқаи рўзгор чист?
Нашкуфт чун зи гулшани дунё гули мурод,
Баргўй булбул, ин ҳама афғону зор чист?
Гуфтӣ, ки «бода аз кафи ёр аст муғтанам»,
Аввал бигў, ки бода чӣ чиз асту ёр чист?
Фонй, манол аз ғаму бин кори аҳли фақр,

Ғайр аз ризо ба хостаи Кирдугор чист?

Майхонада гадолик қилишдан бошқа бизга нима иш бор,
тақдирда шундай қисмат бўлгач, бизда нима ихтиёр бўлсин?
Модомики, бу ғамхона дунё бевафо экан, май келтир,
бу дунёда бир дам ҳушёр бўлмоқ нимага керак?
Дунё ишининг бошланиши нималигини ким билибдики,
охирини биров билсин.
Дунёда паришонликдан бошқа нарса йўқ,
бу паришонликка асир бўлишнинг нима ҳожати бор?
Бу дунё гулшанида мурод гули очилган эмас,
эй булбул, айтгин, мунча афғону зоринг нимага керак?
Менга «Ёр қўлидан май ичмоқ ғанимат» дединг,
аввал сен шуни айт-чи, май нима-ю, ёр нима?
Эй Фоний, ғамдан нолима-ю, фақр аҳлининг ишига қара!
Тангри хоҳишига ризо бўлишдан бошқа ишлари йўқ.

Татаббӯъи Шайх

Мулки офоқ ба чуз дайри муғон, ин ҳама нест,
Мояи айш ба чуз ратли гарон, ин ҳама нест.
Воизо, ин ҳама аз боғи чинон қисса мағӯ,
Ки ману кӯи касе боғи чинон, ин ҳама нест.
Дӯш гуфтаст зи бас наъраву ошӯбам ёр:
«Ҳаст ў, варна алолои сагон, ин ҳама нест».
Ҷоҳу иқболи қаҳон чумла хаёл асту намуд,
Буди ин силсилаи шӯъбадасон, ин ҳама нест.
Ин ҳама шефтаи шоҳиди пуришваи даҳр,
Ки шудӣ, эй дили шӯрида, бидон, ин ҳама нест.
Ин ҳама хусну латофат, ки паризоди марост,
Гар сӯи чинси башар бингарӣ, он, ин ҳама нест.
Аз замон ҳар нафасам сад ғаму бедод расад,
Варна ҷавру ситами аҳли замон, ин ҳама нест.
Хоки кӯяш магар аз рӯи малоик шуда нақш,

Варна аз чеҳраи ушшоқ нишон, ин ҳама нест.
Фоние, чон деху аз меҳнати ҳичрон ворах,
Ҳоҷати нолаву ошӯбу фиғон, ин ҳама нест.

Муғлар дайридан ташқари офоқ мулкининг барчаси ҳечдир
шароб қадаҳидан бошқа айш асбоби ҳечдир.
Эй воиз, жаннат ҳақидаги қиссалардан кўп гапирма,
Жаннат боғлари мену ёр кўйи олдида ҳечдир.
Кеча кўп наъра ю ғавғоларимни эшитиб ёр дебити:
«Бу ўша, бўлмаса итларнинг шовқин-сурони бунчалик бўлмайди».
Дунёнинг давлату иқболи барчаси хаёлдир,
бу шуъбадага ўхшаш силсиласининг ҳаммаси ҳечдир.
Эй дил, дунёнинг ишвали гўзалига бунчалик ошиқ бўлдинг,
шўрлик, билгинки, у бунга арзимайди.
Менинг паризодимда бўлган ҳамма хусну латофатни
инсон жинсидан ахтариб кўрсанг, улар йўқдир.
Замондан ҳар нафас юз ғаму зулм етади,
бўлмаса замона аҳлининг жавру зулми бунчалик эмас.
Унинг кўйи тупроғи малаклар юзидан нақш бўлган,
бўлмаса, ошиқлар юзининг нишонидан бунчалик бўлмайди.
Эй, Фоний, жон бергин-у, ҳажр меҳнатидан қутул,
буларнинг ҳаммаси нолаю фиғон ва ғавғога арзимайди.

Татаббўи Шайх

Маро, ки чуз ба хароботи ишқ роҳе нест,
Ба ғайри дарғаҳи пири муғон паноҳе нест.
Зи баҳри сачда буте гар талаб кунам, чӣ ачаб,
Ба ғайри бут чу сарамро ҳаволагоҳе нест.
Ба қатли ман чӣ кашад ғамзаат сафи мижгон,
Зи баҳри мўркушӣ ҳоҷати сипоҳе нест.
Зи аҳли хусн халос аст мулки дил бе ту,
Сипаҳ чӣ кор кунад дар миён, к-ӯ шоҳе нест.
Ба сидқи даъвии ишқам талаб макун ду гувоҳ,

Ки андарин суханам чуз Худо гувоҳе нест.
Вафо зи чашми ту гар дил нахост, айб макун,
Ба кас чунин тамаъ аз турки дилсиёҳе нест.
Маҷӯ ба дашти фано сабзаву гул, эй Фонй,
Чаро к-аз оташи оҳам дар ў гиёҳе нест.

Менга ишқ хароботидан бошқа йўл бўлмагани каби
муғлар пирининг даргоҳидан бошқа бир паноҳ ҳам йўқ.
Сажда қилиш учун санам талаб қилсам, нима таажжуби бор,
чунки санамдан бошқа бошимни қўядиган нарса йўқ.
Мени ўлдиришга ғамзанг нима учун киприк сафини тортади?
Чумолини қириш учун аскарга ҳожат йўқдир.
Орада шоҳ бўлмаса, лашкар ҳеч иш қила олмаганидек,
дилимининг мулкида сен бўлмасанг, ҳусн аҳлларининг
қўлидан ҳеч иш келмайди.
Ишқда садоқатим учун икки гувоҳ талаб қилма,
чунки бу сўзларимга Тангридан бошқа гувоҳим йўқ.
Агар сенинг золим кўзингдан кўнглим вафо сўрамаса, айб қилма,
чунки кишиларда қон тўкувчи турқдан вафо тамаъ қилиш йўқ.
Эй Фоний, фано даштидан сабза ва гул ахтарма,
чунки оҳим ўтидан у ерда гиёҳ унмайдиган бўлиб қолган.

Айзан

Монда дар кӯи муғон то абадам ошиқу маст,
Ки шудам шефтаи муғбачагон рӯзи аласт.
Сар ниҳам пеши қадаҳ ҳамчу суроҳй ҳар дам,
Дар хароботи муғон то шудаам бодапарст.
Рафтам аз даст зи ташвиши хумор, эй соқй,
Лутф бошад ба яке чуръа гарам гирй даст.
Он миён ҳаст дар оғӯши касе, гўяд нест,
В-он даҳан нест ба гуфтор, ту пиндорй ҳаст,
Дилам, эй муғбача, машкан, ки дар ин дайри куҳан
Ҳаст бадмаст ҳар он шўх, ки ў чом шикаст.

Қоматам ҳам шуда аз хизмати риндон дар дайр,
Пир аз бас сабуи бода, ки бар дўшам баст.
Зоҳидо, чанд риёзат кашӣ, инак Фонӣ,
Хўрд як чоми фанову зи худии худ вораст.

Муғлар кўйида то абад ошиқу маст бўлиб қоламан,
чунки азалдан муғбачаларга ошиқи шайдо бўлдим.
Муғлар хароботида май ичкучи бўлганимдан бери,
суроҳидек ҳар дам қадаҳ олдида бош эгаман.
Эй, соқий, хумор ташвиши билан ўзимни қўлдан бердим,
агар бир қултум май билан мени қўлласанг, лутф бўлади.
Ул бел бировнинг оғушида - ю, нозиклигидан киши йўқ дейди,
ва ул оғиз сўзлагани йўқ, аммо киши сўзлайди деб ўйлайди.
Эй муғбача, кўнглимни синдирма, чунки бу кўҳна дайрда,
жомни синдирган ҳар бир шўх бадмастдир.
Дайрда риндлар хизматини қилганим ва пирнинг шароб
кўзасин елкамга кўп ортганимдан қоматим ҳам бўлди.
Эй зоҳид, қачонгача риёзат чекасан, бу дамда Фоний,
бир жоми фано ичди-ю, ўзлигидан қутулди.

Айзан

Дар майкада онро, ки ба каф чоми шароб аст,
Айбаш макун, ар шому саҳар масту хароб аст.
Бардоштан аз май натавонад сари худро,
Аз бода ҳаво дар сари он, к-ў чу ҳубоб аст.
Сарриштаи кораш кашад охир ба харобӣ,
Ҳар маст, ки афтода дар ин дайри хароб аст.
Май каш, маи Кавсар зи кафи ҳури биҳиштӣ,
Дар дўзахи махмурият, эй дил, ки азоб аст.
Дар дайри фано чоми яқин чўй, ки матлуб,
Аз пардаи пиндори ту барбаста ниқоб аст.
Эй муғбача, чун рӯи тазарв аст узорат,
3-он рўй ки чун хуни тазарват маи ноб аст.

Ин давр ба як чашм задан гашта дигаргун,
Эй умр, ба рафтан зи бари мо чӣ шитоб аст?
Дар майкада гар ғарқи маям тавба шикаста,
Эй шайх, зи мо даргузар, он олами об аст.
Фонӣ, чӣ шавӣ шефтаи даҳр, ки кавнайн
Дар дашти фано ҷумла намудори сароб аст.

Майхонада қўлида шароб жоми бўлган киши
кеча-кундуз масту хароб бўлса, айб қилма.
Ҳар кимнинг бошида май ҳаваси бўлса,
май устидаги пуфакчадек бошини майдан кўтара олмайди.
Кимки бу хароба дайр ичида маст бўлиб қолган бўлса,
оқибат унинг иши харобликдир.
Эй дил, хуморлик дўзахида азоб тортдинг, шунинг учун
жаннат ҳури қўлидан Кавсар майини ичгин.
Фано майхонасида ўзликдан кечиб ҳақиқий жомни иста,
чунки матлуб юзига манманлик парда бўлгандир.
Эй муғбача, ёноғинг қирғовулнинг юзи кабидир,
шунинг учун майинг ҳам қирғовул қонига ўхшайди.
Бу давр кўз юмиб-очгунча бошқа шаклда айланади,
эй умр (жонон), меннинг ёнмдан кетишга мунча шошиласан?
Эй шайх, тавбани синдириб, майхонада майга ғарқ бўлсам,
бизни кечир, чунки майхона — сув оламидир.
Эй Фоний, дунёга нима учун мафтун бўласан, ҳолбуки,
фано даштида кўринган барча нарсалар саробдир.

Дар таври Хоҷа

Чун аз ин дайри фано охир бибояд бор баст,
Аввал афкан боре, эй дил, бори ҳастӣ, ҳарчи ҳаст.
Оқибат хоҳад шикаст аз марг шохи нахли умр,
Беҳ зи зӯри дастӣ тақво нафсро додан шикаст.
Барфikan аз рӯи даст асбоби олам пеш аз он-к,
Надҳадат суде газидан аз таҳайюр пушти даст.

Чун баландонро фитодан лозим омад, паст бош,
Нест мумкин уфтодан ҳеч гаҳ бар хоки паст.
Хешро бехуд кун аз қоми фано, то кай худй,
К-андар ин дайри куҳан беҳ майпараст аз худпараст.
Қоҳи дунё чоҳ дон, қастан тавонй аз сараш,
Чун дарафтодй дар ў натвон зи қаъри чоҳ част.
Пиразан шуд даҳр, агар мардй ба гирди ў магард,
Гарчи зан шуд, лек мард онро шумар, к-аз вай бираст.
Баҳри гулҳо хори гулзори қаҳон машмор саҳл,
3-он ки ҳукми тир дорад, чун даруни чашм ҳаст.
Фоний, чун ҳушёрй нест қуз ранчу малол,
Дафъи ҳушёрй чу дорй ком, шав маҷнуну маст.

Эй дил, ҳар қачонки дунёдан кетар экансан,
аввал ўзлик юкини ташлаш керак.
Умр дарахтининг шохи охири синажакдир,
шундай бўлгандан кейин тақво қўлининг кучи билан
нафсни синдириш яхшидир.
Қўлингдаги олам асбобларини илгарироқ (эсинг
борида) отиб ташла,
чунки бир куни ҳасрат-надомат билан бармоғингни
тишлаб қолишинг фойда бермайди.
Баланд мартабалиларга паст тушиш лозим бўладиган
бўлса, ўзинг паст бўл,
чунки тупроқда ётган кишининг йиқилиши мумкин эмас.
Узингни фано жоми билан бехуд қил, қачонгача худбин бўлиб
юрасан,
чунки бу кўҳна дунёда худпарастликдан майпарастлик яхшидир.
Дунё давлати гўё чоҳдир, қўлингдан келса - сакраб ўт,
унга йиқилдингни, қаъридан чиқолмайсан.
Дунё бир кампирдир, эркак бўлсанг, унинг теварагида
айланишма,
у хотину, лекин унинг тузоғига илинмаган одамни эркак деб бил.
Гуллар учун жаҳон гулзори тиканлари санчилганини енгил

деб ўйлама, чунки кўзга санчилган тикан, ўқ ҳукмидадир.
Эй Фоний, хушёрлик ранжу малолдан бошқа нарса эмас,
агар сенга хушёрликни йўқотиш мақсад бўлса, масту мажнун бўл.

Татаббўи Хоҷа

Зи баҳри чарх ба киштии умр сад халал аст,
Давош баҳри шаробу сафинаи ғазал аст.
Маи рақиқ чу нақди ҳаёт бемисл аст,
Бути шафиқ чу умри азиз бебадал аст.
Ба васли ў надиҳам роҳи эҳтимол, эй ишқ,
Агарчи пеши хирад ин нишона муҳтамал аст.
Ҳадиси ринди харобот нест чуз таслим,
Ки аҳли хонақаҳ аст он, ки сар бар сар қадал аст.
Рав, эй фақеҳ, ки бошад фано натиҷаи ишқ,
Валек ишқ ба дил нашъаи маи азал аст.
Умед қатъ кун, эй мурғи дил, зи гулшани даҳр,
Ки доми тоири қудсӣ зи риштаи амал аст.
Зи қатъи роҳи фано васл ёфтӣ, Фонӣ,
Вале мурод дар ин роҳ дархури амал аст.

Чарх денгизидан умр кемасига юз зиён етади,
унинг давоси шароб денгизи ю ғазал кемасидир.
Тиниқ май ҳаёт нақди сингари бемислдир,
шафқатли ёр, умрдек бебадалдир.
Эй ишқ, унинг васлига етиш эҳтимолига йўл қўймайман,
гарчи хирад аҳли олдида бу нишона тахмин қилинса ҳам.
Харобот риндларининг сўзи таслимдан бошқа нарса эмас,
чунки, талашиб-тортишувчилар хонақоҳ аҳллари дир.
Бор, эй фақиҳ, ишқнинг натижаси фанодир,
аммо юракдаги ишқ азал майининг нашъасидир.
Эй кўнгил қуши, дунё гулшанидан умидингни уз,
негаки амал риштаси қудс қушлари учун, тузоқдир.
Фоний, фано йўлини босиб ўтиб васлга еттинг,

бале, бу йўлда мурод амалга яраша берилади.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳаргиз гадои майкада аз шоҳ ғам надошт,
К-аз илтифоти пири муғон ҳеч кам надошт.
Танҳо на ман ба хоки мазаллат фитодаам,
Ҳаргиз фалак бар аҳли вафо чуз ситам надошт.
Дорам сафоли кўҳнаи майхона пуршароб,
К-ин оина Сикандару ин чом Чам надошт.
Дар ҳаҷр гў: бимир, ҳар он кас, ки дар висол,
Чавру чафои дилбари худ муғтанам надошт.
Чуз қоматат, ки сўи асирон хиром кард,
Дар боғи даҳр сарви сиҳй ин қадам надошт.
Он тифли шўх мурғи дили халқ сайд кард,
Бо он ки доми пурраи пурпечу хам надошт.
Фонй, ба фикри он даҳан ар мурд, нест айб,
Кай буд, к-ӯ азимати мулки адам надошт?

Майхона гадоси ҳеч қачон шоҳ ғамини емайди,
чунки муғлар пири илтифотидан ҳеч камлиги йўқ.
Хорлик тупроғига ёлғиз мен йиқилганим йўқ,
вафо аҳлига фалак ҳаргиз ситамдан бошқа иш қилмайди.
Менда майхонанинг шаробга тўла эски сафоли бор,
бундай ойна Искандарда-ю, бундай жом Жамшидда бўлмаган.
Кимки висол чоғи ёрининг жавру жафосини ғанимат
билмаса, унга «айрилиқда ўл», деб айт.
Асирлар сари хиром айлаган қоматингдан бошқа,
даҳр боғидаги сарвларнинг бундай рафтори йўқ.
Сочининг жингалагидан тузоғи бўлмаса ҳам,
ул ёш шўх халқ юрагини сайд этди.
Фоний, ул оғиз хаёлида ўлса айб эмас,
у қачон адам мулкига кетишини истамаган эди.

Татаббӯи Шайх

Ё Раб, он муғбачаи шух зи майхонаи кист?
Маст дар майкада аз соғару паймонаи кист?
Сӯи масҷид шудаду ғайрати он мекушадам,
Пеши ман гарчи яқин аст, ки дар хонаи кист?
Ганчи ҳусн аст сӯи аҳли муҳаббат гузараш,
Ваҳ, ки то майли дилаш ҷониби вайронаи кист?
Халқ донист, ки он рашки парӣ ёри ман аст,
Дили савдозада ногуфта, ки девонаи кист?
Шўҳрати риндиям ар нест, яқинат бинигар,
Ки ба ҳар анҷумани майкада афсонаи кист?
Гӯиям: «Чашми сиёҳи кӣ туро қотил шуд?»
Шўҳи хунрез бубин, нарғиси мастонаи кист?
Қасди мурғи дили Фонӣ агар он чашм накард,
Турраву холи ту пас доми киву донаи кист?

Ё Раб, у шўх муғбача кимнинг майхонасидан экан,
майкадада кимнинг шаробу паймонасидан маст экан.
Кимнинг уйидалиги менга аён бўлса ҳам,
у масҷидга борди-ю, ғайирлигимни келтириб мени ўлдирди.
У ҳусн ганжидир, муҳаббат аҳли томон боради, ваҳ,
унинг юраги кимнинг вайронасига майл қилар экан?
Телба юрак кимнинг девонаси эканлигини айтмаса ҳам,
халқ билдики, ул парилар рашк қилувчи гўзал менинг ёримдир.
Риндлик шухратимга ишонмаган бўлсанг, қара,
майхонанинг ҳар анҷуманида кимнинг афсонаси айтиляпти.
«Кимнинг қаро кўзлари сени ўлдирди?» дейсан,
эй, қон тўқувчи шўх, қарачи, у кимнинг мастона нарғиси экан?
Агар у кўзлар Фонийнинг дил қушига қасд қилмас экан,
унда сенинг кокилинг ва холинг кимнинг тузоғи ва донаси экан?

Дар таври Хоча

Буд обзада соҳати майдони харобот,
Базми тараб омода дар айвони харобот.
Биншаста дар ў пири харобот қадахнўш,
Дар хидмати ў саф зада риндони харобот.
Чо карда бараш муғбачаи шўх ба мастӣ,
Дар кишвари ҳусн омада султони харобот.
Ҳар лаҳза паи бурдани дил турфа муғаннӣ
Бо лаҳни муғона зада дастони харобот.
Аз пири харобот ба риндон шуда зоҳир
Дар ҳар қадаҳе нуктаи пинҳони харобот.
З-он нукта ҳар он к-ў хабаре ёфта, сармаст,
Беҳуш фитода ба шабистони харобот.
Май деҳ, ки ба сад хилъати шоҳӣ нафурўшад,
Як чуръаи май соили урёни харобот.
Ҳар васф, ки аз Кавсару аз равза шунидӣ,
Андар ҳақи май омаду дар шони харобот.
Фонӣ, ба хароботи фано даршуду ворасти,
Аз нанги худӣ гашт чу меҳмони харобот.

Харобот майдонига сув сепилган, унинг
айвонида шоду хуррамлик базмига ҳозирлик кўрилган.
У ерда харобот пири май ичиб ўтирибди,
унинг хизматида харобот риндлари саф тортганлар.
(Харобот пири) ёнида бир шўх муғбача маст
ўтирибди, (у) ҳусн мулкида харобот султонидир.
Ҳар лаҳза дилни овламоқ учун ажойиб хонанда
муғона оҳангда харобот достонини ўқир эди.
Майхона пиридан риндларга ҳар бир қадахда
харобот сирлари очилар эди.
У махфий сирлардан воқиф бўлган кишилар маст
бўлиб, харобот шабистонида беҳуш, бўлиб йиқиларди.
Май бергилки, унинг бир қултумини хароботдаги
гадолар юзта шоҳона либосга алишмайдилар.
Кавсару жаннат тўғрисида ҳар бир мақтовни эшитган

бўлсанг, у мақтов май ҳақида ва харобот шаънидадир.
Фоний, майхонада меҳмон бўлгач, фано
хароботига кириб, ўзлик номусидан қутулгандай бўлди.

Татаббўъи Хоча

Дил чу парвона зи шамъи рухи чонона бисўхт,
Ваҳ чй парвона, ки аз шўълаи ў хона бисўхт?
Мўи холи ту бар он шўълаи ораз ачаб аст,
Нашавад сабз чу ҳар гаҳ ба замин дона бисўхт.
Ишқ дар синаам афтод, к-аз он сўхт дилам,
Оташ афтод ба вайрона, ки девона бисўхт.
Шавқ дар ҳаҷр нашуд дафъу ба дил оташ зад,
Шамъро шаб нанишонданду аз он хона бисўхт.
Хирқа пурмай шуду дар хилватам афтод оташ,
Шўъла дар рахт дарафтод, ки кошона бисўхт.
Мақун оташкада дар дайр, ки аз муғбачагон,
Ҳар дам он сўй дусад оқилу фарзона бисўхт.
Шўълаи шамъи рухат шонд ба хоки сияҳам,
Кирми хокист, чу болу пари парвона бисўхт.
Монда урёну залилам, ки зи чурми тавба,
Пири майхона маро хирқа ба чурмона бисўхт.
Фонй, ар дурдкаши майкада шуд, нест ачаб,
Бодаполош чу аз оташи паймона бисўхт.

Дил парвона каби жонона юзининг шамъи билан куйди,
оҳу дил қандай парвонаки, унинг шуъласидан уйга ўт тушди.
Сочларинг ва холинг оразинг шуъласидан куймасдан
туриши таажжуб, чунки ердаги дона куйса, кўкармайди.
Вайронага ўт тушганда, унда ётган девона куйгани
сингари, ишқ сийнамга тушиб, ундан дилим куйди.
Шамъ кечаси ўчирилмагани сабабли ундан уй куйганидек,
сенинг шавқинг ҳажрда йўқолиш ўрнига, балки дилимга ўт ёқди.
Матога ўт тушганда уй куйганидек,

хирқам майдан ҳўл бўлиб, хилватимни куйдирди.
Майхонага ўт ёқманглар, муғбачалар ўтидан
ҳар нафасда у ерда юзлаб оқилу донолар куйди.
Юзинг шамъининг алангаси мени куйдириб, қора тупроққа
қорди,
гўё қаноти куйган парвонадек тупроқ қурти (чироқ қурт) бўлиб
қолдим.
Майхонага бормаслик учун қилган тавбам сабабли майхона пири
хирқамни куйдирди,
шунинг учун мен яланғоч ва хор бўлиб қолдим.
Фоний, агар майхонада май дурди ичувчиси бўлган бўлса,
таажжуб қилишга ўрин йўқ, чунки унинг май сузгичи май
пиёласи ўтида куйган.

* * *

Дил он, ки паи май ба хароботи фано рафт,
Сарҳо чу ҳубоб омаду бар боди ҳаво рафт.
Дар ҳачри ту оҳи дили ман буд, ки то субҳ,
Гуфтанд халойиқ, ки магар боди сабо рафт.
Дар роҳ ба зуҳҳод баса арбада кардаст,
Он кофири бадмаст, ки дўш аз бари мо рафт,
Ғоиб чу шуд аз мо дигар, аз мо-ш маҷӯед,
Ў буд парй рафту надонам, ки кучо рафт.
Сарманзили ишқи ту бувад кӯи фано, з-онк,
Ҳарчанд, ки шоҳ омад, аз он сӯи гадо рафт.
Рафт он маху гуфто, ки «биёям ба барат зуд»,
Он шўхи бало, эй дили ғамгин, чй бало рафт?
Аз сӯфии раъно чй сафо чашм тавон дошт,
К-аш умри гиромй ҳама дар зарқу риё рафт?!
Он рўз, ки мешуд сифати мардумй аз халқ,
Гуё зи ҳама пештар оини вафо рафт.
Ҳар кас тарафе зад қадам аз ҳодисаи даҳр,
З-ин ҳодиса Фонй, ба хароботи фано рафт.

Дил май учун фано хароботига кетган чоғда,
бошлар май кўпигидек ҳаводан барбод бўлди.
Одамлар «бу тонг ели бўлса керак» дедилар,
аслида сенинг ҳажрингда тонггача чеккан дилимнинг оҳи эди.
Кеча ул кофири бадмаст бизнинг олдимиздан чиқиб,
йўлда зоҳидларга учраб, кўп, тўполон қилибди.
Бизнинг олдимиздан ғойиб бўлди, бошқа биздан сўраманг,
у пари эди, кетди-ю қаерга кетганини билмадим.
Сенинг ишҳинг сарманзили фано куйидир, чунки,
у томондан шоҳ келса ҳам гадо бўлиб кетади.
Ул ой кетди-ю, «тез ёнингга қайтаман» деди,
эй мунгли кўнгил, ул шўх нима бало бўлиб кетди?
Азиз умрнинг барчасини зарқу риё билан ўтказган
фирибгар суфийдан софликни қандай кутиш мумкин?
Халқдан одамийлик сифатлари йўқолган куни,
вафо расми ҳаммадан олдин кетганга ўхшайди.
Даҳр ҳодисаларидан ҳар ким бир томонга қадам урди,
бу воқеадан Фоний, фано хароботига кетди.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳар дил, ки на софист, бар ў файз ҳаром аст,
Миръоти рухи дўст, дили оинафом аст.
Дар оинаи чом бидидам рухи соқӣ,
Он давраи оина магар давраи чом аст?
Аз равзана меҳр, аз даҳани хум қадаҳи май,
Бинмуд зи ҳар як, наям огаҳ, ки кадом аст?
Аз оби ҳаёти қадаҳам, ком ба завқ аст,
Умрам май талх асту маро умр ба ком аст.
Дайр аст сипеҳре ба фарозаш маҳу хуршед,
То чилвагаҳи муғбачагон гўшаи бом аст.
Кай лахлаҳаи сандали аҳмар хушам ояд,
К-аз ғулғулаи зарфи маям атрмашом аст.

Аз майкадаи ишқ чу шуд бода ҳалолам,
Н-онам дигар аз хонақаҳи зуҳд ҳаром аст.
Ҳам бод ба худ омаду ҳам об зи худ рафт,
Дар гулшанат, эй сарв, суман бар чӣ хиром аст?
Аз хеш бурун рафтани дар дўст расидан,
Фонӣ, раҳи фақр арчи дароз аст, ду гом аст.

Ҳар дил агар пок бўлмаса, файзу баракат унга ҳаромдир,
дўст юзининг тасвири ойнадек юракда акс этади.
Қадаҳ кўзгусида соқийнинг юзини кўрдим,
қадаҳнинг айланиши ул кўзгунинг айланишимикин?
Туйнукдан қуёш, хум оғзидан май пиёласи кўринди,
билмайман, буларнинг ҳар бири қайси эди.
Қадаҳдаги оби ҳаётдан комим завқ олди,
менинг умрим аччиқ майдир, умрим ком биландир.
Токи муғбачалар том устида жилва қилар эканлар,
дайр осмондир, осмонда ой ва қуёшдир.
Май идишлари ғулғулидан димоғим хушбўй,
қизил сандалнинг ҳиди нега менга ёқсин?
Ишқ майхонасининг майи менга ҳалол бўлгандан бери,
зуҳд хонақосининг нони ҳаром бўлди.
Ҳам шамол ўзига келди, ҳам сув ўзидан кетди,
эй сарв сенинг гулшанингда суман қандай хиром қилади?
Эй Фоний, ўзидан кечмоқ, дўстга етишмоқдир,
фақр йўли гарчи узун бўлса ҳам икки қадамдир.

Айзан

Биё, ки ҳотифи майхона душ пинҳон гуфт
Ба ман ҳикояте аз сирри май, ки натвон гуфт.
Чу гашт воқиф аз ин ҳол пири бодафурўш,
Маям ба таҳния доду ба лутфу эҳсон гуфт:
«Ки, эй гадои харобот, навмед мабош,
Чаро, ки ҳотифи ғайб он чӣ боядат, он гуфт».

Аз он замон, ки дилам нашъа ёфт аз маи ишқ,
Ба хештан ҳама душвори даҳр осон гуфт.
Ба роҳ аз сухани пири дайр афтодам,
Ки шайхи хонақаҳ ин нуктаҳо дигарсон гуфт.
Аз он ба лола дилам хун шуду дарунам сўхт,
Ки дарди хуни дилу ранчи доғи ҳичрон гуфт.
Ҳадиси баستاني зуннору бутпарастии ман
Ба халқ оқибат он шўҳи номусулмон гуфт.
Чу дил зи зулфи вай ошуфта буд, аз ҳолаш
Ҳар он чи пурса намудам, ҳама парешон гуфт.
Касе халос зи гирдоби ғам шуд, эй Фонӣ,
Ки зери даври фалак тарки аҳли даврон гуфт.

Кел, майхона жарчиси, кеча менга май сирридан
бир ҳикоят айтдики, уни бошқаларга айтиб бўлмайди.
Майфуруш чол бу ҳолдан огоҳ бўлиб қолгач, муборакбод
учун май берди ва лутф-эҳсон билан айтдики:
«Эй харобот гадоси, ноумид бўлма, чунки ғайб
хабарчиси сенга керак бўлган нарсани айтди».
Дилим ишқ майидан нашъа топгандан бери «дунёнинг
ҳамма қийинчиликлари менга осон бўлди» деди.
Мен дайр пирининг сўзи билан йўлга тушдим, чунки
хонақоҳ шайхи бу сирларни бошқа хилда баён қилган эди.
Лолага шунинг учун дилим қон бўлиб, бағрим ўртандики,
у дилининг дардини, ҳижрон доғини айтди.
Менинг зуннор боғлаганим ва бутпараст бўлганим
ҳикоятини халққа у номусулмон шўхнинг ўзи охир айтди.
Унинг зулфидан девона бўлган дилдан
нима сўрасам, паришонлик билан жавоб берди.
Эй Фоний, кимки бу фалак чархининг остида даврон
аҳлини тарк қилса, у ғамдан халос бўлади.

Татаббўъи Хоҷа

Ба назди пири муғон зуҳд учбу булғачабист,
Қадах чу дошт, нанўшиданаши зи бедабист,
Зи ишқи муғбачагонам умед нест халос,
Қи зотй аст маро ин бало, на муктасабист.
Манам зи қон шуда ҳиндуи турки хунрезе,
Ки бо малоҳати туркаш, фасоҳати арабист.
Ба чуз шароби сабўҳй илоҷ натвон кард,
Маро, ки субҳ зи ранҷи хумор ташналабист.
Маро ҳубоби маи ноб — чашми хунполост,
Ки дар ниқоби учочию пардаи инабист.
Зи мулки Чину Ҳалаб чуръае аз он май бех,
Ки дар суроҳии Чинию шишаи Ҳалабист.
Ба вай аҷаб набувад пири ақлро ханда,
Чу Фонй он, ки гаҳи пирияш нигори сабист.

Муғлар пири қошида тақводорлик ва такаббурлик
ажаб қоларли бир ишдир,
пири муғон қадах тутса, ичмаслик адабсизликдир.
Муғбачаларнинг ишқидан қутулишга умидим йўқ,
чунки бу ишқ кейин ўрганилган эмас, у менга азалийдир.
Гўзалликда турк ва сўзамолликда араб бўлган
қон тўқувчи бир гўзалга жонимдан ошиқ бўлдим.
Тонг чоғида хуморликнинг ланжлигидан ташналаб бўлганман,
мени
тонг шаробидан бошқа нарса билан даволаб бўлмайдди.
У шиша ниқоби ва узум пардаларида турган тиниқ майга
менинг қон сузгич кўзим пуфакча бўлмиш.
Чин ва Ҳалаб шишаларидаги бир қултум май,
Чин ва Ҳалаб мулкидан яхшироқдир.
Кимки Фоний каби қарилик чоғида ёш маҳбубга
кўнгил берса, ақл пирининг унга қулмоғи таажжуб эмас.

Дар таври Хоҷа

Ману майли алифи қомати он хурсиришт,
Бар сарам чунки қазо дар азал ин ҳарф навишт.
Чашм дорам, ки диҳад пири муғон аз сари хум,
Чун ба зиндони лаҳад зери сарам бояд хишт,
Маталаб нахли вафо аз чи, ки деҳқони қазо
Ҳаргиз ин тухми ачаб дар чамани даҳр нақишт.
Манам имрӯзу маю муғбачаву дайри муғон,
Шайхи фардоталабу Кавсару ризвону биҳишт.
Натавон ёфтан аз ғафлаташ андар масҷид,
Дар хузури талабаш ҳаст чи масҷид, чи куништ.
Хубу зиштии ту вобаста ба раддасту қабул,
Он чи махфист, чӣ донӣ, ки кӣ хубасту, кӣ зишт?
Неку бад нест чу дар дасти касе, бода биёр,
Фонӣ, ар зиштхисол омаду гар хубсиришт.

Ул хурзод нозаниннинг алифдек қоматини истамайман,
тақдири азалда пешонамга шу ҳарф ёзилгандир.
Лаҳад зиндонида бошим остига ғишт керак экан,
муғлар пири хум оғзидаги ғиштни берар, деб кўз тутаман.
Вафо ниҳолини сўрама, чунки қазо деҳқони
бу ажойиб уруғни жаҳон боғига экмаган.
Мен бугун май, муғбача ва муғлар дайри билан биргаман,
шайх эса эртаги Кавсар, ризвон ва жаннатни талаб қилади.
Ғофиллик билан уни масҷиддан топа олмайсан,
уни талаб қилишда масҷиду бутхонанинг фарқи йўқ.
Сенинг яхши ва ёмонлигинг радду қабулга боғлиқ,
ким яхши ва ким ёмонлиги махфий, уни қайдан биласан
Яхшилик ва ёмонлик кишининг қўлида бўлмаганидан кейин
Фоний яхши бўлса ҳам, ёмон бўлса ҳам қўябер, май келтир.

Айзан

То Кавсару Фирдавс раҳи дуру дароз аст,
Дон айш ғанимат, ки дари майкада боз аст.

Аз ноз марон рахш паи қатл, ки ҳар сў
Бар хоки раҳ афтода сари аҳли ниёз аст.
Бингар ба хубоби маи гулранг, ки дар давр
Чун дидаи Маҳмуд ба рухсори Аёз аст.
Зулфи ту магар ҳаст шаби ҳачру раҳи ишқ.
К-он тираву ин ҷумла нишеб асту фароз аст.
Бар дўши ман он доғи сабуи маи риндӣ,
Бардўхта аз шуққаи иқболи Тироз аст.
Гар дида бувад пок назар бар рухи шоҳид,
Аз солики раҳ айни ҳақиқат, на маҷоз аст.
Дар хонақаҳ аз нуктаи тавҳид чӣ гўям,
Чун ринди хароботи муғон маҳрами роз аст.
Афлок ба як садма, ки аз ишқи азал дид,
Саргашта чунин то ба абад дар таку тоз аст.
Фонӣ, нашуда ғарқа ба май бут напарастӣ,
Дар майкада нокарда таҳорат чӣ намоз аст?

Кавсар ва Фирдавсга етиб боргунча йўл узундан узоқдир,
майхона эшиги очиқ экан, айш-ишратни ғанимат бил.
Эй нозанин, ошиқларингни қатл этиш учун ноз билан ҳар
томонга от солма,
ҳожат аҳлининг боши йўл тупроғига қоришиб ётмоқдадир.
Давр чоғида гулранг майнинг кўпигига қара!
У кўпик Аёзнинг юзига тикилган Маҳмуд
(Ғазнавий)нинг кўзига ўхшайди.
Сенинг зулфинг ҳижрон туними-ю, ишқ йўлимики,
у ҳам қоронғи, ҳамда пасту баланддир.
Риндлик майи кўзасини кўтарганда елкамда (қолган)
доғ иқбол байроғидан тикилган бир парчадир.
Маъшуқ рухсorigа назар қилганда агар кўз пок бўлса,
йўловчининг бу йўли мажоз йўли эмас, ҳақиқат йўлидир.
Хонақоҳда тавҳид нуқталарини гапириб нима қиламан,
(уни) муғлар хароботи риндларига айтайин (чунки)
булар сирларнинг маҳрамидирлар.

Осмон азалий ишқдан бир зарба кўрди-ю, шундан бери саргардон кезади.

Эй Фоний, майга ғарқ бўлмагунча бутга сажда қилма,
майхонада таҳорат олмагунча, қандай намоз бўлади.

Наът

Зиҳй сад пири Қанъонӣ муридат,
Дусад Юсуф ғуломи зархаридат.
Гулат бишкуфт андар гулшани қурб,
Насими боғи ваҳдат чун вазидат.
Шудӣ афлокрав, чун муждаи васл
Расонид осмонпаймо баридат.
Чӣ бок аз ранҷи олам пайкаратро,
Чу дил дар маъмани қурб орамидат.
Ба боми Каъба поят норасида,
Ливои қадр бар гардун расидат.
Муқаффал чун бувад дарҳои раҳмат,
Чу зулфайн омада печон калидат.
Дар он кӯ, Фониё, гӯй гадоям,
Зи хайли он сағони кӯ кӣ дидат?

Таҳсин ва офаринлар бўлсинки, юзларча
Канъон пири муридингдир, икки юз чоғлик
Юсуфлар сотиб олган қулингдир.
Бирлик боғининг шамоли эсгач,
Тангрига яқинлик гулшанида гулинг очилди.
Кўкда кезувчи қосид васл хуш хабарини етказгач,
кўкка қараб равона бўлдинг.
Тангрига яқинлик маконида ором олганингдан сўнг,
олам машаққатидан вужудингга қандай машаққат бўлсин?
Оёнинг Каъба томига етмасдан туриб, осмонга
улуғлик байроғини тиктирдинг.
Раҳмат эшиклари кулфланган бўлса,

ўрилган икки кокилинг калитингдир.
Эй Фоний, у ёр кўйининг гадосиман, дейсан,
унинг итлари орасида сени ким кўрибди?

Дар таври махдум

Аз ишқ ҳар замон ба забонам фасонаест,
Гўё забон зи оташи ишқам забонаест.
Аз бохтан ба дайри муғон нақди дину дил
Комам зи дасти муғбача қоми муғонаест.
Халқе туро ба Каъба талабгору мо ба дайр.
Он хонае ба кўи ту, ин низ хонаест.
Хоҳам зи кунчи зовияву қатъи бодия,
Васли ту в-арна сайру саботам баҳонаест.
Дар сина з-оташи ғаму дар хирқа з-оби май,
Ҳар доғам аз балияти ишқат нишонаест.
З-аҳли замон ба ҳар ки супурдем нақди дил,
Бинмуд қасди қон, чӣ ақоиб замонаест?
Фоний, ба сачдаи Ҳарамам пур маҷўй, аз он-к
Дар кўи ошиқӣ сари мову остонаест.

Ҳар замон тилимда ишқдан бир афсона бордир,
гўё тил ишқим ўти алангасининг бир ёлқинидир.
Дину дилимни муғлар майхонасида дов тикишдан
мақсадим, муғбачалар қўлидан бир муғона жом ичишдир.
Бир тўда халқ сени Каъбадан излайди, бизлар бўлсак дайрдан
излаймиз, (чунки) у ҳам, бу ҳам сенинг кўйинг хонасидир.
Ибодатхона кунжида ўтириб ва дашт-сахроларни кезиб
висолингни
истайман, бўлмаса сайриму бир жойда туришим бир баҳонадир.
Сийнамда ғамингдин ўт, эски тўнимда май сувидир,
ҳар бир доғим ишқинг балосидан бир нишонадир.
Замона аҳлидан ҳар кимгаки дил нақдинасини топширган
бўлсам,

у жонга қасд қилди, бу қандай ажойиб замонадир.
Эй Фоний, Ҳарамга сажда қилишимни кўп кутавермагин,
чунки ошиқлик кўйида бошимиз бору (уни) қўядиган остонамиз
бор.

Татаббўъи Хоҷа

Гуфтам: «Шароби лаъли ту ёқути аҳмар аст,
Ёқуту лаъл нест, надонам чй чавҳараст?
Тубй баробари қадат ар гўяд аҳли зуҳд,
Гуфтан бувад гиёҳ ба Тубй баробараст.
Моем дар ҳарими хароботу чоми май,
Маҳрум он, ки толиби Фирдавсу Кавсараст.
Бингар, гадои майкада дар каф кўҳансафол,
Ҳамчун шаҳе, ки дар кафи ў соғари зараст.
Эй майфурўш, хирқа чу шуд раҳни май кунун,
Чоме дигар биёр, ки навбат ба дафтар аст.
Эй шайх, агар ба дайри фано бигзарй шабе,
Чуз шайду ҳила ҳар чи ту хоҳй, муяссар аст.
Чоме чу даркашй бувадат оламе дигар,
Аз ранчи олам эй, ки замират мукаддар аст.
Мурғе, ки ҳаст тоири бўстони ломакон,
Кай қабзу басташ аз асари чарху ахтараст?
Аз худ гузашт Фонию ишқи буте гузид,
3-он рў, ки бутпараст накўтар зи худпараст.

Лаълинг шароби қизил ёқут, дедим, йўқ
у лаълу ёқут эмас, билмайман қандай бир жавҳардир.
Агар зуҳд аҳли Тўбини қаддинг билан тенг кўрса,
Тўби билан гиёҳ (ўт)ни тенг кўргандек бўлади.
Харобот ҳарамида бизмиз-у, май пиёласи,
кимки жаннат ва Кавсарни истаса, булардан маҳрум.
Кўлида эски сопол ушлаган майхона гадосини кўр,
зар пиёлани кўлига тутган шохга ўхшайди.

Эй майфуруш, чопонни майга гаров қилдим,
яна бир жом бер, энди навбат дафтарга етди.
Эй шайх, агар бир фано дайрига келсанг,
макру фирибдан ташқари неки истасанг муҳайё бўлади.
Эй, олам ранжидан кўнгли озор топган киши,
агар бир жом ичсанг бошқа бир оламга етишасан.
Ломакон бўстонида учадиган қушнинг қабзу бастига
чарху юлдузлар қачон асар қилади?
Фоний, ўзидан кечиб бир санамнинг ишқини танлади,
чунки худпарастликдан кўра бутпарастлик яхшидир.

Айзан

3-он лаъли майолуд шудам масти харобат,
Эй муғбачаи шўх, чӣ маст аст шаробат!?
Эй ишқ, ҳавоят чӣ баҳор аст, ки бодо
Бар хирмани мо тирадилон барқи саҳобат.
Бо орази насринваш агар бода бинўшӣ,
Бар чеҳра чӣ гулҳо шукуфонат маи нобат.
Дар нуру сафо чунки зи хуршед фузунӣ,
Ҳаргиз нашавад ҳойили рухсори ниқобат.
3-он хилъати ту хуллаи гулгун шуда, эй сарв,
К-аз хуни дилу дида ҳама дода шуд обат.
Эй муғбача, бас тавба шикастию гунаҳ буд,
Гар тавбаи моро шиканӣ ҳаст савобат.
Фонӣ, чу ғариб омад дар мулки маонӣ,
Набвад ачаб андар суханаш ранги ғаробат.

У майга беланган лаълингдан масту харобинг бўлдим,
эй шўх муғбача, шаробинг қандай ўтқир-а!
Эй ишқ, ҳавоинг қандай баҳорки, биз кўнгли
қоралар хирмонига булутингнинг яшини тушсин.
Агар насрин гули каби шу қизил юзинг билан май ичсанг,
соф майинг чеҳрангда қандай гуллар очилтирарди!

Равшанлик ва тиниқликда сен қуёшдан ҳам ортиқсан,
шунинг учун ниқобинг рухсорингга ҳаргиз тўсқинлик қилмайди.
Эй сарв, либосинг гул ранглигининг сабаби шуки,
у ҳамманинг дили ва кўзлари қони билан суғорилган.
Эй муғбача, кўп тавба ушатдинг, у гуноҳ эди,
агар бизнинг тавбамизни ушатсанг — сенга савоби бор.
Фоний, маънолар мулкида ғарибдир,
унинг сўзида ажойиблик ранги бўлса, ажаб эмас.

Мухтараъ

Лаъли ту наботу суҳанат оби ҳаёт аст,
Табхола бар он гўшаи лаб ҳабби набот аст.
Аз дайр сӯи масҷид аз онам ҳаракат нест,
К-он муғбача дар майкада ширинҳаракот аст.
Аз савмаа худро ба харобот фикандам,
К-ин чо зи худӣ, бештарам рӯи наҷот аст.
Он ҳури паризод, ки дар чумла сифоташ
Омад малаки шева, надонам, ки чӣ зот аст!
Ҳиндуи ду зулфи ту чи ҳиндуст, ки дар фол
Сад бор муборактарам аз Қадру Барот аст.
Он кас бибарад гавҳари мақсуд ки чун кӯҳ
Аз соиқаи ҳодисааш расми сабот аст.
Шаҳроҳ суви чаннати Фирдавс, ки чўянд,
Фонӣ, ба яқин дон, ки хиёбони Ҳирот аст.

Сенинг лаълинг новвоту сўзинг ҳаёт сувидир,
лабингдаги учуқ ҳабби набот деган доридир.
У муғбача майхонада (гўзал) ҳаракатлар қилгани
сабабли мен дайрни (тарк этиб) масҷидга бормайман.
Ибодатхонадан ўзимни хароботга ташладим,
у ерда менга манманликдан кўра кўпроқ нажот юзи очилади.
У паризод хур, барча сифатлари билан фариштага
ўхшайди, билмайманки, қандай зот экан у!

Икки қора зулфинг ҳиндуси қандай ҳиндудирки,
фолда лайлатулқадр ва барот кечасидан юз қатла
табаррукроқдир.

Кимки ҳодисалар яшини остида тоғ сингари саботли
ва барқарор бўлса, мақсуд гавҳарини қўлга киритади.
Кишилар жаннат боғига бориш учун тўғри йўл ахтарадилар.
Эй Фоний, у йўл шубҳасиз, Ҳирот хиёбонидир.

Татаббўъи Хоҷа

Зоҳидо, дар равза май гар аз кафи дилдор нест,
Равзае хуштар маро аз кулбаи хаммор нест.
Ошиқонро ҳеч қаннат нест, чун гулзори васл,
Кавсару Тўбӣ мисоли лаълу қадди ёр нест.
Дил пур аз хори қафоят гашт ҳамчун хорпушт,
Нест чояш з-он ки берун карда сар з-ӯ хор нест.
Бар танам дар ҳар буни мӯ баски неши ҳаҷри туст,
Як сари мӯ нест чое, к-он дар ӯ афгор нест.
Чашми шўхат кай назар бар ҳоли зорам афканад,
Турфат-ул-айне зи хоби ноз чун бедор нест?
Дар муҳаббат аз ғами қонон бувад миннат ба қон,
Бар дили аҳбоб аз қаври ҳабиб озор нест.
Эй, ки гўй зад ба дил бисёр-бисёрат қафост,
Андак-андак чун намуд, аз вай ба дил бисёр нест.
Соқийё, ратли гаронам дех, ки дар ҳичрони ёр
Гар ачал ояд гаронам, лек он миқдор нест.
Фонийё, дар ошиқӣ ҳар ғам, ки ояд, шод бош,
З-онки аҳли ишқро аз ранчу хорӣ ор нест.

Эй зоҳид, жаннатда май дилдор қўлидан олиб ичилмаса,
менга майфурушнинг кулбасидан яхшироқ жаннат йўқ.
Ошиқлар учун ҳеч жаннат васл гулзори каби эмас, Кавсар суви
билан
Тўби дарахти ёрнинг лаъл лаби билан қоматига сира ўхшамайди,

Дилим сенинг жафоларинг тикани билан тўлиб, типратиконга
айланди, қаердан бошини чиқарса, жафо тикани унга қадалади.
Танимдаги ҳар бир туким остида ҳажринг неши
бор, бир қилнинг учича ҳам жароҳатсиз жойи йўқ.
Шўх кўзларинг аҳволи зоримга қачон назар ташлайди?
Ахир (улар) ноз уйқусидан бир лаҳза ҳам уйғонмайди-ку.
Муҳаббатда жонон ғами жон (им)га миннат қўяпти,
маҳбубнинг жабридан дўстларнинг дили озор топмайди.
Эй киши: «Ёрнинг кўп-кўп жафоси кўнгилга урди» дейсан,
бу жафолар оз-оз қилингани сабабли кўнгил учун кўп эмас.
Эй соқий, ҳижрондаман, оғир (катта) идишда май бер,
менга ажал ҳам ҳижрончалик оғир эмас.
Эй Фоний, ошиқликда бошингга ҳар бир ғамки тушса, шод бўл,
чунки ишқ аҳллари машаққат ва хорликдан ор қилмайдилар.

* * *

Дилро фуру гирифта зи ҳачрам малолат аст,
Соқй бидор май, ки ба дил саъб ҳолат аст.
Тавба зи баҳри Тўбиву ҳурам, ки даст дод,
Аз пири дайру муғбачаам сад хиҷолат аст.
Субҳам ба чашм соғари хуршед чилва кард,
Кардам шугун, ба бодаи софам далолат аст.
Соқй агар ппёлаи адл афканад ба давр,
Бар ташнагон зиёда зи айни адолат аст.
Афлок разлпарвару дар панчрўза умр,
Гаштан забунӣ у зи камоли разолат аст.
Чўстам зи пири майкада оини файзи май,
Гуфт: «Ин ба лутфи соқии маҳваш ҳаволат аст».
Навмедӣ аз хумори шабам соқий, чӣ бок,
К-аз ваъдаи сабўҳ садам истиҳолат аст.

Айрилиқ туфайли кўнглимни малолат қоплади,
май бер, эй соқий, юрагимнинг аҳволи оғир.

Тўби ва ҳур учун тавба қилганим сабабли,
дайр пири ва муғбачадан юз хижолат чекаман.
Саҳар вақти қуёш соғари кўзимга жилва қилди,
тиниқ бодага ишоратдир, деб тугун тутдим.
Соқий даврада адл пиёласини айлантирганда,
ташналарга кўпроқ берса айни адолатдир.
Чархи фалак разилпарвардир, бу беш кунлик дунёда
унга асир бўлиш айни разолатнинг ўзидир.
Эй соқий, сабуҳий ваъдасидан юз истиҳола бўлганда,
тунги хумордан маҳрум бўлишдан нега қўрқай.

* * *

Доман аз тардоманони даҳр чидан хуштар аст,
Рўяшон чун дидаи гирён надидан хуштар аст.
Чун ба зар пошй сафо мумкин набошадшон чу хок,
Меҳрсон 3-ин тирагон дурй гузидан хуштар аст.
Аз тариқи мардумӣ бошанд чун деви рамон,
Чун парӣ аз одамӣ 3-эшон рамидан хуштар аст.
По кашад аз мардумӣ, чун сар ниҳй бар пояшон,
Аз чунин номардумон доман кашидан хуштар аст.
Ҳар вафоро сад ҷафо доранд, пас аҳли вафо,
3-ин ҷафокорон ба як кунче хазидан хуштар аст.
Ҳирсашон кор аст чун анқо муяссар гар шавад,
Қуллаи Қофи қаноатро газидан хуштар аст.
Фониё, роҳи фано бояд чу охир қатъ кард,
Ҳам зи аввал он биёбонро буридан хуштар аст.

Дунёнинг фосиқ кишиларидан этак силкмоқ яхшироқдир,
йиғлоқи кўз каби уларнинг кўзларини кўрмаслик яхшироқдир.
Улар тупроқ каби пастдир, агар устларидан олтин
сочсанг ҳам, покиза бўлмайдилар,
бу хиралардан қуёш каби узоқда туриш яхшироқдир.
Улар одамгарчилик йўлидан худди девлардек хуркиб қочадилар.

парилар одамлардан хуркиб қочганлари каби улардан хуркиш яхшироқдир.

Оёқларига бош қўйсанг ҳам, улар одамгарчиликдан бош тортадилар,

одамгарчилиги йўқ бундай кишилардан этак силкмоқ яхшироқдир.

Улар ҳар бир вафо қилган кишига юз жафо қайтарадилар, шундай бўлгач, вафо аҳли у жафокор золимлардан бирор кунжақда бекинишлари яхшироқдир.

Уларнинг дунё йиғишга ҳаваслари зўр, улардан қочиш мумкин бўлса,

анқо қуши каби қаноат «Кўҳиқоф»ининг чўққисини ғажиш яхшироқдир.

Эй Фоний, охир фано йўлини кезишинг лозим экан, аввалдан ўша биёбонни кезиш яхшироқдир.

Айзан

То гадои дари майкада оини ман аст,

Рахнаҳо аз мижаи муғбача дар дини ман аст.

З-он дам аз ёрии май мезанам, эй шайх, ки ў

Ҳамдами файзрасони дили ғамгини ман аст.

То ки дар дайр шудам чуръакаши пири муғон,

Дар ҳарам тантанаи ҳашмату тамкини ман аст.

Андӯхам бе ту чунон аст, ки суде накунад

Гар ҳама ҷаннату ҳур аз паи таскини ман аст.

Як дами хуш ба висоли ту задам, гардиши чарх

Ваҳ, ки сад теғи бало охта дар кини ман аст.

То ки дар майкада васфи лаби лаълат кардам,

Вирди риндони ҳаҳон нуктаи ширини ман аст.

З-ону ин бигзару дар роҳ қадам неҳ, Фонӣ,

Нест оини фано, они ман аст, ини ман аст.

Майхона эшигида гадолик расму одатим бўлгани учун

динимдаги рахналар муғбачалар кипригидандир.
Эй шайх, май тўғрисида гапиришимнинг боиси шуки,
у ғамгин кўнглимга файз етказиб турадиган ҳамдамимдир.
Муғлар пирининг журъакаши (майхўри) бўлганимдан сўнг,
у ҳарамда ҳашамат ва тантана менга насиб бўлди.
Сенсиз менинг ғамим шунчалиқдирки, агар жаннат ва
хурларни менинг таскимим учун берсалар, фойдасиздир.
Висолингда бирор дамимни хурсандлик билан ўтказганимда,
оҳки, фалак гардиши юз бало тийғини чиқариб, менинг қасдимда
бўлади.
Майхонада лабингни таъриф қилганимдан буён менинг
ширин сўзларимни жаҳон риндлари такрорлайдиган бўлиб
қолдилар.
Эй Фоний, ундан ва бундан кечгилу (тўғри) йўлга қадам қўй,
чунки фано расм-русумида у меники, бу меники деган сўз йўқдир.

Мухтараъ

Ҳусне, ки дида дид, дил он сўй моил аст,
Фаръеди дил зи дидаву оҳи ман аз дил аст.
Хоҳам, ки оташ афтад аз он чеҳра дар ниқоб,
К-ӯ аз чӣ рӯ ба чашмам аз он рўй ҳоил аст?
Дар зулмати фироқ чу нўшам зулоли Хизр,
Оби ҳаёт нест, ки он заҳри қотил аст.
Ҳарчанд дилфурӯз бувад офтоби май,
Он ҳам ба зеби гулшани ҳусни ту дохил аст.
Оби Хизар чӣ чўяму анфоси Исавӣ,
Он лаб ба дастам ар фитад, ин ҳарду ҳосил аст.
Лаълат зи қону ғунчаат аз дил диҳад нишон,
Ғўе ки хилқати ту на аз обу аз гил аст.
Фонӣ, ба кўи ишқи бутон чун даромадӣ,
Ғофил мабош з-он, ки хатарнок манзил аст.

Ҳусни кўз кўради-ю, кўнгил унга мойил бўлди,

қўнгил кўздан фарёд қилади-ю, мен қўнгилдан оҳ чекаман.
Ул чехранинг ниқобига ўт солишни истайман,
чунки у унинг юзини менинг кўзимдан тўсиб турибди.
Фироқ зулматида гар Хизр сувини ичсам,
у оби ҳаёт эмас, балки заҳри қотилдир.
Агарчи май қуёши қўнгилни ёритса-да,
аммо у ҳам ҳуснинг гулшанининг безаги ҳисобланади.
Хизр сувию Исо нафасини нега излайман,
агар ул лабга етишсам бу иккови ҳам ҳосил бўлади.
Лаълинг жондану ғунчанг қўнгилдан нишонадир,
гўё сен сув ва тупроқдан яратилмагандек.
Эй Фоний, санамлар ишқининг кўйига кирдинг,
ғофил бўлма, чунки бу хатарли манзилдир.

Мухтараъ

Боз дил тафриқа дар тавбаву томот андохт,
Соғари май заду худро ба харобот андохт.
Ин тараф ғулғула дар хайли харобот афканд,
Он тараф дағдаға дар аҳли муноҷот андохт.
Ҳодияш ҳиммати риндон шуд, агар не худро,
Ки тавонад бадар аз он ҳама офот андохт.
Сар, ки андохт бари пири хароботи муғон,
На ба таклиф, ки аз фахру мубоҳот андохт.
Шукри мастии маи ишқу ҳарифе, ки нагуфт,
Давр аз ранчи хумораш ба мукофот андохт.
Бандаи муғбачаи бодафурӯшам, ки назар
Тарафи дурдкашон баҳри муроот андохт.
Пири дайру карамаш дид чу Фонй, дигар
Дида кай бар равиши шайху каромот андохт?

Яна қўнгил тавбаю томотни тарк этди,
май ичди-ю, хароботда манзил қилди.
Бу томондан харобот хайлиға ғулғула солди,

у томондан муножот аҳлига дағдаға қилди.
Риндларнинг ҳиммати унга йўл кўрсатди,
бўлмаса бунчалик балолардан ким қутула олар эди?
Бошини муғлар хароботи пири олдида эгса-да,
буни таклиф билан эмас, балки фахру ифтихор билан қилади.
Ишқ майининг мастлиги ва улфатга шукрлар бўлсинки,
давр хумор ранжи билан жазолади, деб айтмади.
Лутф юзасидан май қуйқумини ичувчиларга назар
солган май сотувчи муғбачанинг бандасиман.
Фоний, дайр пири ва унинг карамини кўрди,
энди у шайх ва унинг каромотига нега қарасин.

Татаббўъи Хоҷа

То гадои дари ин майкада оини ман аст,
Рахнаҳо аз мижай муғбача дар дини ман аст.
З-он дам аз ёри май мезанам, эй шайх, ки ў
Ҳамдами файзрасони дили ғамгини ман аст.
То ки дар дайр шудам чуръакаши пири муғон,
Дар ҳарам тантанаи ҳашмату тамкини ман аст,
Андӯхам бе ту чунон аст, ки суде накунад,
Гар ҳама қаннату ҳур аз паи таскини ман аст.
Як дами хуш ба висоли ту задам, гардиши чарх
Ваҳ, ки сад теғи бало охта дар кини ман аст.
То ки дар майкада васфи лаби лаълат кардам,
Вирди риндони қаҳон нуктаи ширини ман аст.
З-ону з-ин бигзару дар роҳ қадам зан Фонӣ,
Нест оини фано — он ману ини ман аст.

То майхона эшигида гадолик одатим экан, муғбача
кипригидан динимга рахналар етаверади,
Эй шайх, майнинг ёр бўлганлигидан гапираман, чунки у дилимга
файз еткарувчи ҳамдамдир.
Майхонада майхоначининг май ичувчиси бўлганим

учун, ҳарамда менинг виқор ва ҳашаматим тантанасидир.
Сенсиз ғам-андуҳим шу қадар кучлики, жаннат ва
хурларнинг бари менга таскин бермоқчи бўлсалар ҳам
фойдасиздир.

Висолинг ҳақида бир яхши сўз айтдим, эй воҳ, чарх
айланиб менинг қасдимга юз бало тифини отади.
Майкада эшигида лаъл лабларингни васф қилган эдим,
ширин нукталарим жаҳон риндларининг вирдига айланди.
Эй Фоний, ундан ҳам, бундан ҳам кечиб йўлга қадам
ур, фано расмида у меники, бу меники деган нарса йўқ.

Айзан

Кофири ишқаму савдои бутон дини ман аст.
Хоки бутхона шудан шеваю оини ман аст.
Асари наъли суми рахши туву пои сагат,
Дар шаби тираи ҳичрон маҳу парвини ман аст.
Чун зи майхона бурун ояму ҳушёр шавам,
Чарх аз васвасаи ақл чу дар кини ман аст.
Булбули лол магӯ, фасли дай аз фурқати гул
Дур аз рӯи ту мурғи дили ғамгини ман аст.
Ҷустай ошиқи девонаи расво паи қатл,
Ин сифатҳо, ки намудӣ, паи таъйини ман аст.
Сачдаи пири муғон пеши буту чоми сабӯҳ,
Дар мақомоти тариқат ҳама талқини ман аст.
Раст Фонӣ зи худу рафт ба саҳрои фано.
Ин ки мебинамаш аз дидаи худбини ман аст.

Ишқ кофириман, нозанинлар савдоси — менинг динимдир,
бутхона тупроғи бўлиш расму одатимдир.
Отнинг тақаси ва итингнинг оёқ изи
ҳижрон кечаси менинг ой билан хулкаримдир.
Осмон ақл (ҳушёрлик) васвасаси билан менга
душманлик қилади, шундай бўлгач,

мен майхонадан қандай чиқаману хушёр юраман.
«Қиш фаслида гулдан жудо бўлган булбул лол бўлиб қолган»
дема,
у лол қуш рухсорингдан жудо бўлиб, узоқда қолган ғамгин дилим
кушидир.
Бир девона ошиқни ўлдираман, деган экансан,
ана шу сифатларни мендан топасан.
Тонгги май ва маҳбуб қошида пири муғоннинг сажда
қилиши тариқат йўлида менга қилган талқинидир.
Фоний, ўзидан кечди-ю, фано даштига кетди,
бу кўраётганларим менинг худбин (ўзини кўрган) кўзимдандир.

Татаббўъи махдум

Ман дурди заҳри ҳичрон дар мекашам ба ёдат,
Ту софи айш даркаш, к-оби ҳаёт бодат.
Мо аз хумор мурдем дар кунчи номуродӣ,
Соғар тихӣ мабодо аз бодаи муродат.
Эй, к-аз риё ғамат буд в-аз бода шод гаштӣ,
Ғамгин мабод, ё Раб, ҳаргиз даруни шодат.
Гар хонақоҳи тақво дар баста шуд, чӣ бок аст,
Дайри фано кушодаст рав то расад кушодат.
Аз хирқаи майолуд ғам нест дар харобот,
Гар дар тариқи риндӣ пок аст эътиқодат.
Дар ҳарчи қисмати туст, роҳи ризо напӯй,
Дар ҳайратам, ки оё бо кист ин инодат?
Фонӣ, иродаатро хоҳӣ иродаи дӯст,
Бояд ки сар дарорӣ дар ҳалқаи иродат.

Мен сенинг ёдингда ҳижрон заҳрининг қуйқумини ичаман,
сен айшнинг тиниғини ички, оби ҳаёт бўлсин.
Биз номуродлик бурчагида хумордан ўлдик,
сенинг жоминг мурод майидан бўшамасин.
Эй, риёдан қайғуга ботиб, майдан қувонган киши,

ё Раб, бу қувончинг ҳеч қачон ғамга айланмасин.
Агар тақво ҳонақоҳининг эшиги ёпилса, не ғам,
фано дайри очиқдир, боравер, йўлинг очиқ бўлади.
Риндлик тариқида эътиқодинг гар пок бўлса,
хароботда майга беланган хирқанг учун ғам ейишга ўрин йўқ.
Қисматингда ҳар нима бўлса, розилик йўлида эмассан,
хайронман, сен кимга инодат қиляпсан?
Эй, Фоний, ироданг дўст иродаси бўлишини истасанг,
бошингни иродат ҳалқасига киритишинг керак.

* * *

Эй дил, асрори Худо солики фонӣ донист,
Гар ту фонӣ шавӣ, ин роз тавонӣ донист.
Маҳрами кишвари дил бош, ки Чамшед зи чом,
Рози олам ҳама пайдову ниҳонӣ донист.
Раҳ ба маънӣ талабӣ, чашм зи сурат дарпӯш!
К-аз сувар гашт барӣ он ки маонӣ донист.
Нафканад мурғи чаман чашм ба гулҳои баҳор,
Ки зи тороқи дай осеби хазонӣ донист.
Нақди вақт ор ба каф, з-он ки парешонии вақт,
Пири раҳ чумла зи омолу амонӣ донист.
Лаби чонбахшу рухи рӯҳфизои соқист,
Ки дили зори ман осоиши чонӣ донист.
Ман шудам пир зи исён, кунун зуҳд чӣ суд?
Эй, хуш он, к-ӯ раҳи тоат ба чавонӣ донист.
Хизру сарчашмаи хайвон, ки дили зиндадилон,
Умри боқӣ зи лаби лаъли фалонӣ донист.
Фонӣ, он рӯз сӯи давлати боқӣ раҳ бурд,
Ки фақошевагии олами Фонӣ донист.

Эй кўнгил, Худо асрорини фоний бўлган солик билади,
агар сен ҳам фоний бўлсанг бу сирни била оласан.
Дил мулкининг маҳрами бўл, чунки Жамшид

оламнинг барча ошқору пинҳон розларини жомдан билди.
Агар маънога йўл топмоқчи бўлсанг суратдан кўз юм,
чунки маънони билган киши суратдан фориғ бўлади.
Агар чаман қушлари қиш торожи-ю, куз зиёнини билса,
баҳор гулларига назар ҳам солмайди.
Вақтни ғанимат бил, негаки тариқат пири
вақт паришонлигини амаллару омонликдан деб билади.
Соқийнинг жон бағишловчи лаби-ю, руҳ бағишловчи
юзини менинг зор кўнглим жоннинг осойиши деб ҳисоблайди.
Мен исён (гуноҳлар) билан қаридим, энди зуҳддан не фойда,
кимки ёшлигидан тоат-ибодат қилган бўлса, унинг ҳоли
яхшидир.
Оби ҳаёт булоғи Хизрга бўлсин, чунки зиндадиллар учун
мангу ҳаётни фалончининг лаби лаълидан деб бил.
Фоний оламнинг фаношева эканлигини билса,
ўша куни у мангу давлатга етишади.

Татаббӯи Хоҷа

Агарчи пири муғонам пиёла дод ба даст,
Ба ишва муғбачаам кард масту бодапараст.
Зи шайхи хонақаҳу ҳуру равзаам фориғ,
Маро, ки пиру чавонӣ чунин муяссар ҳаст.
Бубин баландии чархи барину пастии хок,
Нигун шудан чу нахоҳӣ, бисоз худро паст.
Хушам зи мастии қоми фано, ба шукри ҳамин,
Ки нестам зи маи учбу худпарастӣ маст.
Ба ҳар шикаст, ки дар зулфи саркаш афкандӣ,
Ҳазор дил, ки дар ӯ баста буд, ёфт шикаст.
Дило, дар оташи май сӯз нақди ҳастии хеш,
Ки ҳар касе, ки накард ин амал, зи хеш нараст.
Мадеҳ ба ринди хароботи аҳли май, эй шайх,
Ки қисматаш ин шуда аз соқиеъни аҳди аласт.
Биёр бодаи беихтиёрӣ, эй соқӣ,

Ки ихтиёр дар ин коргоҳ ба дил нанишаст.
Висол боядат, аз хеш бигсил, эй Фони,
Ки ҳар ки ў зи худӣ шуд ҷудо, ба ў пайваст.

Муғлар пири қўлимга пиёла берса ҳам
муғбача мени ишва билан масту майпараст қилди.
Менга шундай кексалар ва ёшлар муяссар бўлгани учун
хонақоҳ шайхӣ ва жаннат ҳуридан халос бўлдим.
Осмоннинг баландлигини кўру ернинг пастлигига қара, осмондек
баланд бошим (ердек) паст бўлмасин десанг, ўзингни паст тут.
Фано жоми майидан ичиб маст бўлганимга хурсандман ва бунга
шукур қиламан,
чунки мен такаббурлик ва худпарастлик майидан ичиб маст
бўлганим йўқ.
Зулфларингдан шундай занжирлар ясадингки,
унга боғланган мингларча диллар шикаст топдилар.
Эй дил, май ўти билан ўз борлигингни қуйдир,
Кимда-ким шундай қилмаса, ўзлигидан қутулмайди.
Эй шайх, харобот, ринд аҳлига майхўрлик қилма деб қасам
ичирма, чунки азал соқийсидан уларнинг қисматлари
шаробхўрликдир.
Эй соқий, беихтиёрлик майини келтир,
чунки бу корхонада (дунёда) ихтиёр дилга ўрнашмагандир.
Эй Фоний, висол керак бўлса, ўзингдан кеч,
чунки ўзлигидан кечган одамгина маҳбубга етади.

Мухтараъ

Омад баҳори дилкашу гулҳои тар шукуфт,
Дилҳо аз он нашот зи гул бештар шукуфт.
Дил аз сабоҳати рухи хубат кушода шуд,
Монанди ғунчае, ки ба вақти саҳар шукуфт.
Меояд аз гули чамани ишқ бўи хун,
Гўё, ки ғунчаҳо-ш зи хуни чигар шукуфт.

Гар ханда зад зи гиряи чашмам, ачаб мадон.
Чун абр ашк рехт гули тоза баршукуфт.
Соқӣ, баҳор шуд қадаҳам рез лаб ба лаб,
Хоса, ки аз шукуфа чаман сар ба сар шукуфт.
З-он нахли ноз ханда ба ушшоқу васл не,
Ҳамчун гуле, ки аз шақари бесамар шукуфт.
Фонӣ, ачаб мадон агар он гул шукуфтааст,
Аз ашки абрсони ту бишкуфт, агар шукуфт.

Дилкаш баҳор келди-ю, сўлим гуллар очилди,
бу шодликдан кўнгиллар гуллардан ҳам кўпроқ очилди.
Саҳар чоғида очилган ғунча сингари
кўнгил оппоқ гўзал юзингни кўриб очилди.
У гулларнинг ғунчалари жигар қонидан очилган бўлса
керакки, ишқ чаманининг гулидан қон ҳиди келади.
Агар у маҳбуб менинг йиғлашимдан кулса, ажабланма,
чунки булут ёш тўкса, тоза гуллар очилади.
Эй соқий, баҳор келди, чаман гуллари қийғос очилди,
(фурсатни ғанимат билиб) пиёлани лиммо-лим тўлдир.
Мевасиз дарахтда гул очилгани сингари, у ноз дарахти
ошиқларга кулиб боқади-ю, (лекин) васлидан баҳраманд
этмайди.
Эй, Фоний, у гул очилган бўлса, ажабланма,
агар очилса ҳам, булут сингари кўз ёшингдан очилгандир.

Татаббўъи шайх

Маҳи сипехри қафо наъли раҳши моҳи ман аст,
Дар ў чу доғи руҳи маҳ нишони оҳи ман аст.
Висоли ту ба дуо хоҳам аз Худо ҳар шаб,
Ба ғайр фош накардам, Худо гувоҳи ман аст.
Ба кини васл чӣ заҳмат кашӣ ту, эй гардун,
Ки сад баробари ту ҳаҷр кинахоҳи ман аст.
Саҳар зи қониби машриқ мабин саводи саҳоб,

Ки баста киллаи дуд оҳи субҳгоҳи ман аст.
Ба рӯзи ҳашр сияҳтар зи шои фурқати ман,
Агар назора кунам номаи сиёҳи ман аст.
Шаби фироқ фалакро сиришк аз анҷум,
Ба гоҳи воқеа аз ҳолати табоҳи ман аст.
Ба шои ҳаҷр маи равшанам деҳ, эй Фони,
Ки дар саводи шаб ин шӯъла шамъи роҳи ман аст.

Жафо осмонининг оии менинг ой юзли маҳбубим отининг
тақасидир, унинг юзидаги, ой юзидаги каби доғ, оҳим
нишонасидир.

Ҳар кеча дуо қилиб Тангридан висолингни сўрайман,
буни бошқага фош этмадим, бунга Тангри гувоҳимдир.
Эй осмон, унинг висолига етишимга аччиғланиб нима
учун бунча заҳмат чекасан,
ахир, ҳажр мендан сендан кўра юз баравар ортиқ ўч олмоқда-ку.
Тонгда кунчиқар томондан кўтарилган қорани булут дема,
У дуддан килла (чодир) боғлаб олган эрталабки оҳим.
Қиёмат кун қарасам, менинг фироқ шомидан
қорайган номамдан қорароқ нома йўқ экан.
Ҳижрон тунида осмон юлдузларидан кўз ёши тўкди,
шу маҳалда ҳолим паришон бўлганди.
Эй Фони, ҳажр шомидан тиниқ май бер,
чунки бу аланга кеча қоронғилигидаги йўл чироғимдир.

Татаббӯи шайх

Нест як дил, к-аз ҷафои чашми у бемор нест,
Ёки чашме, к-аз ғами дил то саҳар бедор нест.
Гарчи ноҳамвори гардун бурун аз ғоят аст,
Дар ҷафо чун он маҳи бемехр ноҳамвор нест.
Васл хосонро бувад, кунчи ғаму мурғи дилам,
То бувад вайрон мақоме, чуғз дар гулзор нест.
Набвад андар ишқ бо Фарҳоду Мачнун нисбатам,

З-онки бо аҳли хирад девонагонро кор нест.
Гар шабе аз шиддати ҳичрон зи ишқ оям ба танг,
Боз то вақти саҳар корам ҷуз истиғфор нест.
Тори идборам ба гардан, зуҳду дин аз ман маҷӯй,
Эй муқими дайр, з-он к-ин риштаи зуннор нест.
Нест шуд Фонй дар он кӯ аз чафояш эй рақиб,
Даст кӯтаҳ кӯн ту ҳам, ўро ҳамон пиндор нест.

Унинг кўзи жафосидан бемор бўлмаган бирор кўнгил йўқ
ёки дил ғамидан саҳаргача бедор бўлмаган бирор кўз ҳам йўқ.
Агар осмоннинг шафқатсизлиги ҳаддан ташқари
бўлса ҳам, жафо қилишда у меҳрсиз гўзалдек шафқатсиз эмас.
Вайрона бор ерда бойўғли гулзорга бормаганидек,
висол казо-казоларга-ю, кунжи ғам кўнглим қушига ошёнدير.
Ишқда Фарҳод билан Мажнунга ўзимни таққослайман,
чунки ақл эгалари билан девоналарнинг иши йўқдир.
Агар бирор кеча ҳижрон шиддати билан ишқдан
танг бўлсам, яна тонггача ишим авф сўраш бўлади.
Эй бутхона кишиси, бахтсизлик ипи бўйнимда,
мендан тоат ва динни сўрама, чунки бу зуннор ипи эмас.
Эй рақиб, Фоний ёрнинг кўйида унинг жафосидан йўқ бўлиб
кетган,
сен ҳам қўлингни торт, унда аввалги ақл-идрок йўқ.

Татаббуъи баъзи ёрон

Танам аз ранҷ дар бечарагӣ сўхт,
Дилам аз ишқ дар оворагӣ сўхт.
Диламро пора-пора сўхтӣ, ишқ
Вале ҳаҷр омаду якборагӣ сўхт.
Зи наъли рахшаш оташ част, гӯё
Зи оҳам наъли сумми борагӣ сўхт.
Агар сўзам ба май хўрдан аҷаб нест,
Самандар ҳам дар оташхорагӣ сўхт.

Назар кун, к-аз рухаш як ламъа афтод,
Ҳазорон ҳар тараф наззорагӣ сӯхт.
Бидеҳ з-он оби оташранг, соқӣ,
Ки моро чарх дар макқорагӣ сӯхт.
Чу Фонӣ чора дар ишқат надонист,
Бубин бечора, дар бечорагӣ сӯхт.

Таним машаққатда бечоралиқдан куйди,
дилим ишқиди оворалиқда куйди.
Дилимни пора-пора қилиб ишқ куйдираётган эди,
лекин ҳажр келди-ю, бирдан ўртаб юборди.
Отининг туёғидан ўт чақнади,
ўтли оҳимдан отининг туёғи куйган бўлса керак.
Майхўрликдан куйсам, ажаб эмас,
чунки самандар ҳам оловхўр бўлгани учун куйди.
Қара, унинг юзидан бир чўғ тушиб
ҳар тарафда мингларча томоша қилиб турганлар куйди.
Эй соқий, ўша олов рангли сувдан бер,
чунки осмон бизни макқорлик ўтида куйдирди.
Фоний ишқда чора топишни билмагач, кўргил,
у бечора, бечоралиқда куйди.

Айзан

Гоҳи хандидан лабат оби ҳаёту қанд рехт,
Нутқи ширину равонат ҳам бад-он монанд рехт.
Расми мурдан шояд ар аз рӯи олам барфитад,
Ҷони ширин баски з-он лабҳои шакқарханд рехт.
То шунидан бастай бо муддаи пайванду аҳд,
З-ин суҳан якборагӣ пайвандам аз пайванд рехт.
Дар ғами Юсуф руҳе чун гирия ман худ набуд,
Гарчи ашки хунфишон Яъқуб ҳам якчанд рехт.
Баҳри маънӣ бодаи васлат яке дар гӯш нест,
Қимати дурҳо, ки шайхи нуктадон аз панд рехт.

Гарчи аз теғи фироқат гашт сад пар канд дил.
Қатраҳои оби пайконат зи ҳар парканд рехт.
Раст Фонӣ аз хумор, уммеди Қавсар бошадаш,
Ҳар ки чоме баҳри он махмури ҳочатманд рехт.

Лаъл лабинг кулган чоғида оби ҳаёт ва қанд тўқди,
ширин ва равон сўзларинг ҳам ўшандоқ оби ҳаёт ва қанд тўқди.
Ўлиш расми шояд олам юзидан йўқолса, чунки у шакар
лабларидан кўп
ширин жон ёғдириб туради (яъни, унинг ширин лаблари кишига
жон бағишлайди).
Сен рақиб билан аҳду паймон боғлаганингни эшитдим,
бу сўздан бўғим-бўғимим тўкилди.
Яъқуб қонли кўз ёшини кўп тўккан бўлса ҳам,
бир Юсуф юзли ғамида мендек кўп тўкмаган бўлса керак.
Билимдон шайх васлинг майини манъ қилмоқчи бўлиб насиҳат
дурларини
кўп тўккан бўлса ҳам, улардан бирортаси қулоғимда қолгани йўқ.
Фироқинг тийғидан дилим юз пора бўлди, унинг ҳар
бир порасидан ўқинг сувининг томчилари томиб турмоқда.
Фоний хуморликдан қутулди, чунки Кавсардан
умидвор кимса, у ҳожатманднинг жомига май қуйди.

Татаббӯи Махдум

Боз дар дайри муғон арбадаи мастон аст,
Сухан аз ганҷфишони тихидастон аст.
Мутриб аз ҳиммати Ҳотам чӣ суруд орояд?
Ки фалак пасттарин манзили сармастон аст.
Додани қону ситондан зи лаби соқӣ пурс,
То шабонгоҳ бад-ин сон бидеху бистон аст.
Сарв агарчанд баланд аст, зи ашқори чаман, .
Пеши нахли қади раънои ту аз пастон аст.
Водии Каъбаи ислом чӣ пӯям, эй шайх,

Ки бути кофири ман ҷониби Туркистон аст.
Мастию риндиям ар чарх ба дастонҳо гуфт,
Чи кунам баҳри ман ин навъ садаш дастон аст.
Фонӣ ар нестият ҳаст, ба матлуб расӣ,
Ки ба васлаш сабабе нест, агар ҳаст он аст.

Яна муғлар дайрида мастлар арбадасидир,
сўз қўли қуруқ (камбағал, фақир)ларнинг ганж сочиши
ҳақидадир.
Сармастларнинг энг паст манзили фалак бўлса,
қўшиқчи Ҳотамнинг ҳиммати қандай куйласин.
Жон бериш-у, жон олишни соқий лабидан сўра,
унинг кечгача шундай олиш-бериши бор.
Сарв чаман дарахтлари орасида баланд бўлса ҳам,
сенинг раъно бўйинг олдида пастлардандир.
Менинг кофир санамим Туркистон томонида,
эй шайх, ислом Каъбаси водийсига нега қадам қўяй?
Агар чарх менинг риндлим ва мастлим ҳақида дostonлар
айтса, нима қилай, менинг тўғримда бундай юзлаб дostonлар бор.
Эй, Фоний, агар йўқлигинг бўлса матлубга етасан,
чунки унинг васлига сабаб йўқ, бўлса ҳам шудир, холос.

Айзан

Хат бар фарози лаъли ту аз мушки ноб чист?
Бар оби зиндаги-т зи зулмат ниқоб чист?
Эй дил, чу мурғи васл ба сўят намуд майл,
Як дам қарор пеша кун, ин изтироб чист?
Ҳар шомаш ар норинчи хумор аст аз сабӯҳ,
Ларзон ба хок дар шудани офтоб чист?
Коре бурун зи амри қазо нест, гар туро
Ранче расад, ба анчуму гардун итоб чист?
Сўфӣ, агар на муғбачагонаш заданд роҳ,
Афтоданаши ба майкада масту хароб чист?

Гар акси рӯи шоҳиди мақсуд боядат,
Ҷуз ҷоми бода оинаи беҳиҷоб чист?
Фонӣ, мағӯ гузаштаам аз хобу аз хаёл,
К-ин нақши кавн ғайри хаёлеву хоб чист?

Лабинг устидаги қора тоза мушк нима учундир?
оби ҳаёт устида зулматдан ниқоб нима учундир?
Эй дил, висол қуши сенинг томонингга мойил бўлди,
бир нафас сабр эт, нима учун мунча бетоқат бўласан?
Агар тонг майининг хуморидан ланж бўлмаган бўлса,
нима учун қуёш ҳар шомда титраб тупроққа ботади?
Тақдирдан ташқари бир иш бўлмагач, агар сенга бирор
ранжу алам етса, осмону юлдузлардан нима учун ўпкалайсан?
Агар сўфини нозанин муғбачалар йўлдан урмаган
бўлсалар, нима учун у майхонада масту хароб бўлиб йиқилиб
ётади?

Агар мақсадинг (ёр) юзининг аксини кўрмоқ бўлса, (бунинг учун)
май жомидан бошқа ниқобсиз (тиниқ) кўзгу борми?
Эй Фоний, ўтмишда кўрган туш ва хаёлларинг тўғрисида гапирма,
чунки бу дунё хаёлу туш нақшидан бошқа нима бўларди?

Татаббўъи Шайх

Бошадам хуррамӣ аз ҳарчи дар ин олам аз ўст,
Аз ғамаш низ дилам шод бувад, қ-ин ҳам аз ўст.
Набувад ҳеҷ тафовут зи нашоту ғами даҳр,
Ба висоли чу нашоту ба фироқам ғам аз ўст.
Заҳми ҳаҷраш ба дилу марҳами васлаш бар вай,
Хушам ояд, ки маро заҳм аз ў, марҳам аз ўст.
Бад набошад, ки расад ҳар дам аз ў бими фироқ,
Низ уммеди висолам чу ба дил ҳар дам уз ўст.
Ҷон агар рафт, ғами дўст ба ҷояш бинишаст,
Аз чи хушҳол набошам, магар инам кам аз ўст?
Нестам одамӣ, ар шод набошам зи ғамаш,

Чун ғаму шодии анвоъи банӣ одам аз ўст.
Аз ғами ёр малулам, агарам бода диҳад,
На зи май хуррамиям дон, ки дилам хуррам аз ўст.
Ёри паймоншиканам ҷавр писандад бар дил,
З-онки сарриштаи оини вафо маҳкам аз ўст.
Фоние, мотаму сурам ҳама яксон-ст аз он-к,
Сур дар васлам аз ў, ҳаҷр чу шуд, мотам аз ўст.

Дунёда бўлган ҳар бир шодлигим фақат ундандир,
шунинг учун дилим ғамдан шодланади, чунки бу ҳам унинг
(ғами)дир.

Дунёнинг ғаму шодлигида ҳеч тафовут йўқ,
висол шодлиги-ю, фироқ ғами ҳам ундандир.
Унинг ҳажри дилни яралайди, васли эса унга (ярага) малҳам
бўлади, шунга хурсандманки, яра ҳам, малҳам ҳам унинг
ўзидандир.

Ҳар нафас ундан айрилиқ кўрқинчи етиб турса ҳам майли,
чунки дилимга ҳар дам висол умидини ҳам солиш ундандир.
Жоним кетган бўлса-да, унинг ўрнига ёрим ғами келди,
нима учун шод бўлмайин, буним ундан каммиди?
(яъни жон ўрнини олган ғам жондан камми?)

Агар унинг ғамидан шод бўлмасам, одам боласи эмасман,
чунки турли одам болаларининг ғамгинлигу хурсандлиги
ундандир.

Ёр ғамидан хафаман, агар хурсандчилигим учун ёр май берса,
менинг

шодлигим майдан эмас, балки ундан бўлади.

Ваъдани бузувчи ёрим, дилимга жабрни лойиқ кўрди, чунки
вафо ипининг учини узилмас, маҳкам этган ҳам ўзидир.

Эй Фоний, мотамим ва тўйим ҳаммаси баравардир,
чунки висолда тўй ҳам, ҳижронда мотам ҳам ундандир.

Дар таври Хоҷа

Соқии маст софи май андар пиёла рехт,
Ё худ саҳоб рашҳаи борон ба лола рехт.
Дар мавсими баҳор чунин тоза кард рӯҳ,
Он, к-ӯ чу абру лола май андар пиёла рехт.
Ояд шамими мушк зи хокам аз он ки буд,
Май мушкбӯю он бути мушкин қулола рехт.
Гардад ҷавони тоза кӯҳан пири солхӯрд,
К-ӯ бодаи кӯҳан ба ғами дерсола рехт.
Болои хатту рӯи ту он холи зери чашм,
Мушкест, к-аш ба сабзаю гул он ғизола рехт.
Дар лаъли лаб нигар, дури дандони нозукаш
Бар барги гул саҳоб кай ин навъ жола рехт?
Соқӣ ба дайр чархи қадаҳ сохт Фониё,
Ин ҷоми адл хӯр, ки ба дор-ул-адола рехт.

Маст соқий тиниқ майни пиёлага қуйди,
ёки булут ёмғир томчиларини лолага ёғдирди.
Кўклам чоғида майни пиёлага худди
булут лолага қуйгани сингарн қуйган киши ўз руҳини тоза қилди.
Менинг тупроғимдан мушк ҳиди келади, чунки,
май хушбўй эди ва уни ўша мушкин сочли гўзал қуйиб берди.
У эски майни эски ғамлар учун қуйди,
шунинг учун қарилар ҳам энди йигитдек ёшарди.
Хатинг устидаги, кўзинг остидаги холинг,
сабза ва гул устига кийик тўккан мушқдир.
Лаъли лаби-ю, нозик тишлари дурини кўр,
булут гул баргига қачон бундай дўл ёғдирган?
Эй, Фоний, соқий дайрда қадаҳни айлантирди,
адолат уйида қуйилган бу адл жомини ич.

Татаббӯъи махдум дар таври Хоҷа

Биё, ки пири муғон дар сабӯ шароб андохт,
Ҳавои муғбача дилҳо дар изтироб андохт.

На соқй аз хами рухсори худ чаконд ба чом,
Паи нашоти дили ман ба май гулоб андохт.
Бичуст аҳли тарабро паи нашоти сабӯх,
Вале чу дид маро, хешро ба хоб андохт.
Зи чарх кор ба чуз печу тоб нест, хуш он,
Ки пайкараро гирдоби май ба тоб андохт.
Ғаҳи фиғон, ки кунад абр ларза, дон ба яқин,
Ки оҳи сарди ман он ларза дар саҳоб андохт.
Агар на ринд зи ҷаллоди ғам гурехта буд.
Чаро ба майкада худро ба сад шитоб андохт.
Чй ғам зи хоки мазаллат чу хешро Фонй,
Ба хоки дарғаҳи шоҳи фалакчаноб андохт.

Келинглр, муғлар пири кўзачага шароб қўйди,
муғбачанинг ҳаваси дилларни изтиробга солди.
Соқий юзидан жомга тер тўкмади, балки
менинг дилим хурсандлиги учун майга гулоб қўйди.
Тонг майининг шодлиги учун айшу ишрат аҳлларини
йўқлади-ю, лекин мени кўрганда ўзини уйқуга солди.
Чархнинг иши қийнамоқдан бошқа нарса эмас.
Ҳар кимнинг вужудини май гирдоби айлантирса, у бахтлидир.
Фиғон қилиш вақтида булут титрайди, шуни аниқ билки,
уни ларзага солган менинг совуқ оҳимдир.
Агар у ринд ғам жаллодидан қочмаган бўлса,
нима учун у юзларга (шунчалик) шитоб билан ўзини майхонага
урди?
Фоний ўзини олий мартабали шоҳ даргоҳи тупроғига
ташлагандан сўнг, хорлик тупроғидан нима ғами бор.

Мухтараъ

Агар зи айни ҷафо чашми ў дилам бишкаст,
Чй мардумй мутаваққеъ бувад зи кофири маст?
Маро, ки мурғи дил аз қайди дом фориф буд,

Ба ҳалқамӯи яке турра шуд дигар побаст.
Чу нахли қадди ту дар боғи сина биншондам,
Ба сина тири ту чун нахли дигарам биншаст.
Худӣ фуруҳта риндон маи муғона харанд,
На худпараст чу шайх аст ринди бодапараст.
Зи авчи майкада н-оям ба боми чарх фуруд,
Ки ҳимматам накунад майл сӯи манзили паст.
Зи дасти муғбача май нӯш созам, эй зоҳид,
Ки ҳаст Кавсару ҳур, ин ду дар чаҳон гар ҳаст.
Ба бода ҳастии худро бишӯй, эй Фонӣ,
Ки аз ҳазор бало раст, он ки аз худ раст.

Агар жафо юзасидан унинг кўзи дилимни вайрон этган экан,
маст кофирдан одамгарчилик кутиб бўладими?
Кўнглим қуши тузоққа тушишдан халос бўлганда,
яна бир (махбуб) зулфининг мўйи ҳалқасига илинди.
Қоматинг дарахтини сийнам боғига ўтқазган эдим,
сийнамга ўқингдан яна бир дарахт ўтқазилди.
Риндлар ўзликларини сотиб, муғона май оладилар,
майпараст ринд шайх каби худбин эмас.
Майхона авжидан осмон томига тушмайман,
чунки паст манзилга тушишга ҳимматим йўл бермайди.
Эй зоҳид, муғбача қўлидан май ичаман, агар
Кавсар билан ҳур жаҳонда бўлса, шу икковидир.
Эй Фоний, ўз борлигингни май билан ювгил,
чунки ўзликдан қутулган киши минг балодан ҳам қутулади.

Дар таври Хоча

Биё, ки пири муғон чом пур зи саҳбо сохт,
Зи баҳри дурдкашон базми май муҳайё сохт.
Маро ба маҷмаъи риндои расид саффи ниъол,
Вале ба муғбача дар рӯ ба рӯи ман чо сохт.
Сабӯкашонро ҳам соф бода қисмат кард,

Зи баҳри садрнишинон қадаҳи мусаффо сохт.
Сабӯ мукаррару дар пеш чанд ҷому тағор,
Ҳама пур аз маю орий зи бодаполо сохт.
Зи хайли муғбачагон низ чандро соқӣ,
Зи баҳри хотири риндон бодапаймо сохт.
Муғанниёни хушилҳон ба вақти рақсу суруд,
Ба нақди дини ҳарифон зи баҳри яғмо сохт.
Чу гашт муғбача соқию давронгардон шуд,
Маро ханӯз қадаҳ норасида расво сохт.
Ба бурдани дилу дин мачмаъе бад-ин оин,
Наёфтам, зи кучо пири дайр пайдо сохт?
Аз ин шароб касе ком ёфт, эй Фонӣ,
Ки расми хеш фано сохт, балки афно сохт.

Келгилки, муғлар пири жомни майга тўлдирди,
май қуйқумини ичувчилар учун май базминини тузди.
Менга риндлар орасида энг қуйидан жой тегди,
аммо муғбача менинг рўпарамдан жой олди.
Идишда май ташувчиларга ҳам тиниқ май берди,
тўрда ўтирганларга ҳам мусаффо қадаҳ тутди.
Сабу (май идиши) қайта қуйилди, олдида бир неча жом ва
тоғора, барчасини май билан тўлдириб бодополодан бўшатди.
Соқий муғбачалар хайлидан бир нечасини
шароб ичувчи риндлар кўнгли учун бодапаймо қилди.
Қўшиқ ва рақс вақтида хушилҳон қўшиқчиларни
ҳарифлар динини яғмо қилиш учун қўйди.
Муғбача соқий бўлиб даврада майни айлантирди,
менга ҳануз қадаҳ етмай расво қилди.
Дилу диннинг барчасини ўғирлатиш учун бундай
муғбачани тополмаганман, дайр пири қаердан топди экан?
Эй, Фоний, бу шаробдан шундай киши ком топдики,
у ўзига фано, балки афнони расм қилиб олган.

Дар таври Хоча

Субҳ соқй баҳри риндон соғари гулфом рехт,
Чунки дар гул шабнаму майро ба гулгун ҷом рехт.
Ёфт ороми дилам, к-охар дилороме чунин,
Май паи оромиши дилҳои беором рехт.
Субҳи давлат шуд аён аз матлаъи иқболи ӯ,
К-офтоби май чу субҳи содиқ андар ком рехт.
Соф май дар Ҷоми Ҷам шаҳро, ки дар дайрам бас аст,
Дар сафоли кӯҳна он чи-ш ринди дурдошом рехт.
Шому субҳаш фарруху фархунда бошад, ҳар ки ӯ
Бодаи ишрат зи субҳ андар қадаҳ то шом рехт.
Мурдаму коми дилам бар н-омад аз теғи ҷафо-ш,
Хуни мардумро чунин к-он қотили худком рехт.
Пеши риндон сурхрӯ шуд Фонӣ аз як ҷоми май,
Гарчи дар майхона обрӯи нангу ном рехт.

Тонгда соқий риндлар учун гулрангли қадаҳни тўлдирди,
шудринг гулга қандай тушса, у ҳам майни гулгун
жомга шундай қуйди.
Кўнглим ором топди, чунки шундай бир дилором,
беором дилларнинг ороми учун май қуйиб берди.
Май қуёшини субҳи содиқдек комимизга қуйди-ю,
унинг иқболи матлаъсидан давлат тонги аён бўлди.
Жоми Жамда тиниқ май шоҳга бўлсин, чунки
менга қуйқа ичувчи ринднинг эски саполга қуйиб бергани етади.
Ҳар кимки ҳар тонгдан шомгача ишрат майидан қадаҳга қуйса,
унинг шому субҳи қутлуғ ва муборак бўлсин.
Ул худком қотил кишилар қонини тўқади, бироқ, мен
ўлдимунинг жафо тиғидан дилимнинг коми ҳосил бўлмади.
Гарчи майхонада обрӯи, номус ва номи тўкилган бўлса-да,
бир жом май туфайли риндлар олдида юзи қизарди.

Дар таври Хоча

Ба мастиям, ки сабуҳи муғона шуд боис,
Паи сабуҳ хумори шабона шуд боис.
Кашид мурғи саҳар нола дӯш аз ғами гул,
Маро ба чоми сабуҳ он тарона шуд боис.
Ба дил нишонаи тираш намудам он маҳро,
Ба тирҳои дигар он нишона шуд боис.
Дилам зи холу рухи ў ба доми зулф афтод,
Ба мубталоии мурғ обу дона шуд боис.
Замон-замон сӯи майхона беш майламо,
Ҷафои аҳли замону замона шуд боис.
Ҷиҳат ба мастию маҷнуниям чӣ мепурсӣ,
Ҳама таҳайюри ин корхона шуд боис.
Ба сад баҳона зи худ раст Фонию ўро,
Ба азми дашти фано ин баҳона шуд боис.

Мастлигимга муғона ичилган шароб сабаб бўлса,
тонгги май ичишимга кечки шаробнинг хумори сабаб бўлди.
Кеча гул ғамидан саҳар қуши нола қилди,
менинг тонгги май ичишимга ўша тарона сабаб бўлди.
У ойнинг ўқига дилимни нишона қилдим, бошқа ўқларга ўша
нишона сабаб бўлди.
Дилим у дилрабонинг холи билан юзига қизиқиб, кокилининг
тузоғига илинди,
дил қушининг бу хилда мубтало бўлишига у сув билан дона сабаб
бўлди.
Ҳар замон майхонага бориш учун майлим ортишига
замон аҳли ва замона жафоси сабаб бўлди.
Мастлигим билан маҷнунлигимнинг сабабини нимага сўрайсан,
бу дунёнинг бутун ҳайрон қоладиган ишлари сабаб бўлди.
Фоний юзларча баҳона билан ўзлигидан қутулди,
фано даштига сафар қилиш учун шу баҳоналар сабаб бўлди.

* * *

Шаҳ хироч аз мулк агар ҳоҳад ба гоҳи эҳтиёч,
Беҳ зи май чи б-вад, ки аз кӯи муғон гирад хироч.
Шоҳ фориг аз хироч он шуд, ки доим бошадаш
Тахт — хоки майкада, гарди фано бар фарқи тоҷ.
Баҳри қувват шарбате мумкин набошад мисли май,
Аз риёзат гар шудат, эй порсо, заъфи мизоч,
Бодаи сирфам деҳ, эй соқӣ, ки хоҳад куштанам,
Май агар ёбад ба оби зиндагонӣ имтизоч.
Пири дайр орост базми айшу хуш бошад агар,
Базми риндон аз ҷамоли муғбача ёбад ривоч.
Эй, ки аз зуҳди риёй пушт омад сад мараз,
Ҷоми май даркаш, ки бошад сад маразро як илоҷ.
Тавбаи Фонӣ, агар хоҳад шикастан пири дайр,
Як ишорат бас бувад, набвад ба таклиф эҳтиёч.

Шоҳ эҳтиёж вақти мулкдан хирож олмоқчи бўлса,
муғлар куйидан хирож қилиб олинган майдан яхшироқ нима бор?
Шоҳ хирождан шунинг учун фориг бўлдики,
ҳар доим майкада тупроғи унинг тахти, фано гарди эса унга тож
эди.
Эй порсо, агар риёзатдан мижозинг заифлашган бўлса,
қувват учун май сингари шарбат топиш қийин.
Эй соқӣ, менга холис (аралашмаган) бода бер,
чунки, майга оби ҳаёт қўшилса ҳам мени ўлдиради.
Дайр пири айш базмини тузди, яхши бўларди,
агар бу риндлар базми муғбача, чиройидан ривож топса.
Эй, зуҳд ва риё туфайли юз касалга учраган киши,
май ичгин, у юз касалга бирдан-бир даво бўлади.
Агар дайр пири Фонийнинг тавбасини синдирмоқчи
бўлса, таклифга эҳтиёж йўқ, бир ишорат қилса бас.

Мухтараъ

Сим хуш бошад, ки созӣ бо ҳарифи сода харҷ,

Лек ғайри он ки хоҳад шуд ба нуқлу бода харч.
Қалби рўйандуди ман харчи сағони ёр шуд,
Ваҳ, чӣ созад ин дам ин зори дил аз каф дода харч.
Мову урёниву сар бар хок мондан, эй ҳариф,
Баҳри май чун гашт ваҷҳи хирқаву саччода харч.
Шайх сими вақфро бо май надод, аммо харид
Кафшу дастору асо, будаст марди лода харч.
Як қадам неҳ гарчи риндон муфлисанд, эй муғбача,
Ҳасташон лекин зи нақди дину дил омода харч.
Нақди қон шуд як дирам, вобастағони симро,
Нест як қав ганчи Қорун, гар қунад озода харч.
Қавҳари қон харч шуд, Фонӣ, чу меҳмон гашт ёр,
Он чи дорад меқунад дарвеши корафтода харч.

Пулни яхши дўстлар билан харж қилишинг яхшидир,
лекин у пул газак ва майдан бошқасига харж бўлмасин.
Менинг сохта қалбим ёр итларига харж бўлди,
мен зор дилни қўлдан бериб қўйдим, энди нимани харж қиламан?
Дўстлар, биз яланғочлар бошимизни тупроққа қўйиб ётамиз,
чунки тўн билан жойнамозимиз майга харж бўлиб кетган.
Шайх ўта аҳмоқ бўлгани учун вақфдан олган пулини
майга харжламай, кавуш, салла ва ҳасса сотиб олди; пул
харжлашда бетамиз экан.
Эй муғбача, риндлар фақир бўлсалар ҳам, бир қадам ранжида қил,
улар дин ва дил нақдини харж қилишга тайёрдурлар.
Пул бандаси бўлган кишилар учун бир танга жон билан
баравардир,
саховатли кишилар олдида харж қилиш учун
Қоруннинг хазинаси бир арпача эмас.
Эй Фоний, ёр меҳмон бўлгач, унга жон гавҳари харж
бўлди, тажрибали дарвеш қўлида борини сарф қилади.

Татаббўъи Хоҷа

Касе ки мулки дилаш кард хайли ғам тороч,
Паи иморати он ғайри бода нест илоҷ.
Ўунуну ишқи бутон боисам ба расвоист,
Кучост май, ки муҳайё шудаст моюҳточ.
Ба кӯи ишқ миёни гадову шаҳ фарқ аст,
Ки пеши ёри худ он як сар афканад, ин тоҷ.
Хавотири дилат аз фикрҳои фосид шуд,
Ўу рӯи баҳр, ки аз бод хезадаш амвоҷ.
Эваз ба қоми маи лаъл чист мулки дилам,
Ўи чавҳар аст, ки ҳасташ баҳо ба мулки хироч?
Биё ба майкада, зоҳид ки май муолаҷа шуд
Туру ба хабти димоғу маро ба заъфи мизоч.
Ўу Фони омада муҳтоҷу ту ба ҳусн ғанӣ,
Закотро бисупораш, набошад ў муҳтоҷ.

Кимнинг дил мулкани ғам аскари бузган бўлса,
уни қайтадан бунёд қилиш учун майдан бошқа илож йўқ.
Ўзаллар ишқидан бўлган телбалигим расволигимга сабаб бўлди,
май қани, унга бўлган эҳтиёжимнинг ҳаммаси муҳайёдир.
Ишқ қўйига тушган подшоҳ билан гадо орасида фарқ бор,
ўз ёри олдида униси бошини фидо этади, буниси эса тожини.
Шамол турганда дарё юзида тўлқин қўзғалгани
каби дилингади хавотирлар бузуқ фикрингдандир.
Бир жом лаъл ранг май эвазига дил мулки нима деган гап,
у май шундай жавҳардирки, унинг баҳоси мамлакат хирожидир.
Эй зоҳид, майхонага кел, сенинг девоналигинг
ва менинг мизожимнинг заифлиги учун май даво бўлади.
Фоний муҳтож, сен ҳуснга бойсан,
жамолинг закотини унга бер, муҳтожликдан халос бўлсин.

Мухтараъ

Насими сабўҳ намуд аз тағори саҳбо мавҷ,
Ўу боди шурта, ки орад зи рӯи дарё мавҷ.

Ба бода заврақи майро гар афканӣ, бошад
Чу киштие, ки ба дарё раво бувад бо мавҷ.
Паи ҳалоки ҳарифон зи ҳила духтари раз
Намуда ҳар тараф аз лола ранги хоро мавҷ.
Шабе, ки буд бараш ғайр, мурдам аз ғайрат,
Аз он сабаб, ки фикандам ба баҳри савдо мавҷ.
Зи чини абру ҷоҳи зақан фузун кушадам,
Чаро ки ҳаст зи гирдоб фарқҳо то мавҷ.
Магар барорадам аз баҳри бода мавҷи карам,
Ки ғарқаро набарад бар канор илло мавҷ.
Нигар ба баҳри фано, шарҳи ҳоли Фонӣ хон,
Аз он хутут, ки созад зи лучча пайдо мавҷ.

Мувофиқ эсган ел дарё юзини тўлқинлантиргани сингарн
тонг ели май тоғарсининг юзинн мавжлантирди.
Агар бода ичига май қадаҳини ташласанг
худди дарё тўлқинида сузаётган кемага ўхшайди.
Ҳарифларни ҳийла билан ҳалок қилиш учун раз қизи
ҳар томонда лоларанг тошдан мавж солди.
Ёнида ғайр (бегона, бошқа) бўлган кеча рашқдан ўлдим,
чунки савдо денгизига тўлқин солган эдим.
Ияги остидаги чуқурчаси қоши ёйидан кўра кўпроқ
ўлдиради, чунки гирдоб билан тўлқин орасида кўп фарқ бор.
Бода денгизидан карам мавжи чиқарса керак, негаки
фарқ бўлган кишини қирғоққа мавж чиқара олади, халос.
Фано денгизига қара, лужжада тўлқинлар
солган хатдан Фонийнинг шарҳи ҳолини ўқи.

* * *

Чист, донӣ нолаи мурғи саҳар ҳангоми субҳ?
Бо ҳарифони сабуҳӣ медиҳад пайғоми субҳ.
Яъни авло май чу бигрифтанд шўхони чаман,
Лола аз ёқуту наргис низ аз зар ҷоми субҳ.

Бодаи гулрангро дар чоми чун хуршед нўш!
Шуста шуд аз чашмаи хур чун рухи гулфоми субҳ,
Чун нахандад ҳамчу ғунча субҳ к-инак дам ба дам?
Ғунчаосо заъфарон ояд бурун аз коми субҳ,
Субҳ ҳам чоми сабуҳӣ зад, ки ҷайбаш гашт чок,
Варна, чун чоки гиребон аз чӣ шуд андоми субҳ?
Аз чаман акнун сӯи майхона бояд зад алам,
Гашт чун зоҳир зи рӯи кӯҳсор аъломи субҳ.
Як саҳар он гул сабуҳӣ кард бо ман з-он нафас,
Пираҳан чун гул дарам, ҳар кас, ки гирад номи субҳ,
Бо ҳарифон як саҳар то шом шав масту хароб,
Чун ба шомат оқибат хоҳад кашид анчоми субҳ,
Субҳ чун Фонӣ сафои вақт аз тоат наёфт,
Бори аввал он ки май надҳад зи каф ҳангоми субҳ.

Тонг куши саҳарда нега нола қилишини биласанми?
У тонгда май ичувчи улфатларга тонг пайғомини етказоди.
Яъни чаман шўхлари — лолаю наргис,
тонг жомидан ёқут зар шаробини олганлар.
Сен ҳам гулранг бодани қуёшдек жомда ич,
чунки тонгнинг гулранг юзи қуёш булоғида ювинди.
Тонг комидан дамбадам ғунчадек заъфарон чиқади,
қандай қилиб у ғунчадек кулмасин.
Тонг ҳам эрталаб май ичди, шунинг учун ёқаси чоқ бўлди,
бўлмаса нега унинг андоми чоқ бўлган ёқага ўхшади?
Тонг байроқлари тоғлар устида кўринди,
энди чамандан майхона томонга отланиш вақти келди.
Бир саҳар ул гул мен билан шароб ичди, ўшандан бери,
кимки тонг номини тутса гулдек қўйлагимни йиртаман.
Бир саҳар шомгача ҳарифлар билан масту хароб бўл,
чунки тонгнинг анжومي оқибат шомга тортилади.
Фоний тонг ибодатидан вақт сафосини топмади,
шунинг учун тонгда майни қўлидан қўймагани яхшироқдир.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳаст дар дайри муғон муғбачаи шўх, фасеҳ,
К-аз дамаш тоза шавад рўҳи дусад ҳамчу Масеҳ,
Шуд мусалло ба ду ҷомам гарав, эй бодафурўш,
Ҷоми дигар, ки равад пеши мусалло тасбеҳ,
Оби ҳайвон ба кас умр физоят, на нашот, .
Май кунад ҳар ду, бар ў бас бувад инро тарчеҳ.
Боғбон гуфт, ки сарвам чу қади гулрухи туст,
Рост монанд намуд, арчи дуруғест сареҳ.
Шайх, к-аз майкада бурданд ба бозораш маст,
Даъвии зуҳд шудаи боиси чандин тафзеҳ.
Шаҳд чун шуд намаколуда, намондаш мазае,
Ҳаст беҳад мазанок он лаби ширини малеҳ,
Сайри кўят сабаби сиҳҳати Фонй омад,
Дар сафар муждаи сиҳҳат чу ҳадисест саҳеҳ.

Муғлар дайрида ширин тил бир муғбача борки,
унинг нафасидан юзлаб Исога ўхшашлар қайтадан жон
топадилар.
Эй майфуруш, икки жом май учун жойнамозимни гаров қўйдим,
энди яна бир жом бер, тасбеҳ ҳам жойнамоз ёнига борсин.
Оби ҳаётдан кишининг умри узайса ҳам, хурсандлиги
кўпаймайди, май бўлса-чи, иккиси ҳам бўлади; шундай экан, май
оби
ҳаётдан яхшироқдир.
Боғбон айтди: «Менинг сарвим сенинг гулрухинг қоматига
ўхшайди»,
унинг шундай ўхшатиши рост бўлса ҳам, (лекин) сўзи ғирт ёлғон
эди.
Шайхни майхонадан маст ҳолида бозорга олиб бордилар,
тоат-ибодат даъвоси унинг шунча шарманда бўлишига сабаб
бўлди.
Агар асалга туз қўшилса, (расво бўлади),

лекин у нозаниннинг малоҳатли (тузли) ширин лаби ниҳоятда лаззатли.

Кўйингда сайр қилиш Фонийнинг саломатлигига сабаб бўлди,
«Сафар саломатлик боиси» деган ҳадис тўғридир.

Татаббўъи Хоҷа

Чун хубобосост равшан рўзгорам аз қадаҳ,
То дами охир кунун сар барнадорам аз қадаҳ,
Ман, ки ғарқи май шудам, бояд сарам додан ба бод,
Чун хубоб аз сархушӣ гар сар барорам аз қадаҳ.
Чунки ёқути муфарреҳ хушк месозад димоғ,
Бод қути рўҳ лаъли обдорам аз қадаҳ,
Бурд соқӣ чун қадаҳ бар лаб гар аз дарёи май,
Пур бувад як қатра боқӣ кай гузорам аз қадаҳ?
Чунки ҳастам дар қадаҳ, беихтиёр аз ошиқӣ,
Ҳамчунон дар ошиқӣ беихтиёрам аз қадаҳ.
Не зулоли Қавсарам бояд, на оби зиидагӣ,
Бахшад ар як чуръа шуҳи бодахорам аз қадаҳ.
Ҳамчу Фонӣ дар ҳавои дидани он муғбача,
Бар сари кӯи муғон девонаворам аз қадаҳ.

Менинг ҳаётим майдан хубобдек равшан, шунинг
учун сўнгги нафасимгача қадаҳдан бош кўтармайман.
Мен майга ғарқ бўлдим, мастлик билан қадаҳдан
бошимни кўтарсам, шамолда кўпикдек учиб кетаман.
Ёқут кўнгилни очса ҳам, димоғни қуритади,
менинг руҳимга озук бўладиган лаъл май тўла қадаҳдан бўлсин.
Соқий қадаҳни лабига тегизиб, менга берганда, агар у
май лиммо-лим дарё бўлса ҳам, бир қатрасини қолдирмай
ичаман.

Мен ошиқлигимда беихтиёрман май ичганимдек,
май ичганимда беихтиёр ошиқ бўламан.
Майхўр шўх гўзалим қадаҳда бир қултум май узатса,

менга Кавсар зулоли-ю, оби ҳаёт керак эмас.
Муғбачани кўриш ҳавасида Фоний каби
муғлар кўйида девоналардек қадаҳ кўтараман.

Мухтараъ

Чй сон ба кўи ту оям мани гадо густох?
Дар он чаман чу наёрад шудан сабо густох.
Ба чон ҳаме кунад он тифл қасдам аз шўхй,
Сазои он ки кунад тифли шўхро густох.
Ба ҳар қадам сари риндон шудаест хок ба дайр
Ба зуҳд кай шавад он чо ниҳод по густох?
Чй сон шикоятти зулмаш кунам ба густохй?
Шаҳе, ки менатавон карданаш дуо густох.
Ғуломи ринди хароботиям, ки лол омад,
Чу хост таъни маяш кард порсо густох.
Ниҳояташ ҳама расвоист, агарчи кунанд
Бар аҳли фақр сухан зумраи риё густох.
Ба роҳи аҳли фано хок агар шавй Фонй,
Қадам ниҳод тавон дар раҳи фано густох.

У чаманга сабо шамоли эркин боролмайди-ю,
қандай қилиб мен гадо сенинг кўйингга боришга журъат этай.
У ёш маҳбуб шўхлик билан жонимга қасд қилади,
ёш маҳбубни эркалатишнинг жазоси шу-да.
Майхонанинг ҳар қадамида риндларнинг боши тупроққа тенг
бўляпти,
тақводорлик билан у жойга қандай қилиб беодобларча қадам
қўйиб бўлади?
У шундай бир улуғ зот шоҳки, ҳатто, уни дуо қилишнинг ўзи
одобсизликдир,
(бас) мен қандай қилиб унинг зулмидан шикоят қила оламан?
Шундай харобот риндининг қулидирманки, зоҳид беадаблик
билан майхўрлигини таъна қилмоқчи бўлган эди, лол қилди уни.

Фақр аҳлиға риё аҳллари беадабларча сўзласалар,
охири ҳаммаси расво бўлади.
Эй Фоний, агар фано аҳлларининг йўлида тупроқ бўлсанг,
фано йўлига эркинлик билан қадам қўя оласан.

Мухтараъ

Ба хубй шуд чунон он симбар шўх,
Ки дар хубон чу ў набвад дигар шўх.
Чй сон ҳушам баҷо монад, ки ҳастанд,
Ду чашми мастат аз ҳам бештар шўх?.
Туро шўхй чунон бошад, ки бошад
Батамкинтар касе пеши ту ҳар шўх.
Нагирад дил ба он золим зи бедод,
Зи шўхй монда гаштан нест бар шўх.
Чй таскин ёбад аз панди падарвор,
Ки беҳад ҳаст он зебо писар шўх.
Ба ҳар сурат маро девона доранд,
Парирўён батамкинанд, агар шўх.
Бувад Фонй, ҳалоки чони пирон,
Агар афтод тифли симбар шўх.

У оқбадан шўх, шу қадар гўзалки,
гўзаллар орасида унингдек бошқа бир
шўх йўқ, қандай қилиб ҳушим ўчмасинки,
икки маст қўзинг бир-биридан шўхдир.
Шу қадар шўхсанки, ҳар қандай шўх сени
олдингда вазминлик қилиб туради, у шўх,
шўхликдан асло чарчамагани учун қалб у
золимнинг жафоларидан инжимайди.
У кўркам фарзанд жуда шўх бўлгани учун оталарча
насиҳатдан таскин топмайди, ҳар қандай вазиятда
ҳам паричеҳралар, оғиртабиатли
лекин вазмин бўлсалар, мени девона қиладилар.

Эй Фоний, агар гўзал бола шўх бўлса, қариялар
жонига ҳалокат келтиради.

Мухтараъ

Бувад гарчи чоми маи лолагун талх,
Вале чоми ҳаҷр аст аз вай фузун талх.
Гар ин ҳар ду талх аст, лекин ба ағёр,
Бувад, ёр, май хўрдан аз ҳад бурун талх.
Зи ҳичрон бад-он гуна талх аст умрам,
Ки ояд бурун гар занӣ захм хун талх.
Аз он талхкомам гаҳи бода хўрдан,
Ки резад май аз чом чархи нигун талх.
Дар он бин, ки чун шарбати ҳаҷр талх аст
Мағӯ соғари ишратат гашт чун талх.
Агар айши ман талх шуд, айб набвад,
Кунад айши аҳли вафо чархи дун талх.
Ба Фонӣ набуд талхкомӣ, чу шуд ёр,
Яқин дон, ки шуд коми айшаш кунун талх.

Лола ранг май аччиқ бўлса-да,
лекин ҳажр майи ундан кўра аччиқроқдир.
Бу иккови аччиқдир, лекин ёрнинг бошқалар билан
май ичиши ундан ҳам аччиқроқдир.
Умрим ҳижрондан шундай аччиқки,
агар урсанг, захмдан олдин аччиқ қон тўкилади.
Букилган фалак жомдан аччиқ май қўйгани учун
май ичган чоғимда оғзим ачийди.
Ҳажр шарбатини аччиқ ҳолда кўрганингдан сўнг,
«Айшу ишратинг пиёласи нега аччиқ бўлди?» дема.
Агар айшим аччиқ бўлса, айб эмас,
чунки вафо аҳлининг айшини осмон аччиқ қилади.
Фоний ҳаётида аччиқлик йўқ эди,
ёри ташлаб кетгач, энди аниқ билки, айши талх бўлди.

Дар таври Хоҷа

Субҳ чун роят ба фарқи хусрави ховар кашид,
Бода хуш бошад зи чоми хусравонӣ даркашид.
Гӯ кулаҳ қач неҳ ба мастӣ, ҳарки дар вақти сабӯҳ,
Лоласон дар чоми ёқутӣ майи аҳмар кашид.
Зебадаш дар боғ раъноӣ намудан, ҳар ки ў
Чун гули раъно май гулгун зи чоми зар кашид.
То баҳори дигараш бас ҳар ки як субҳи баҳор,
Чоми гулранг аз кафи соқии насринбар кашид.
Дар шабистони фалак афтода ҳамчун соя бош,
3-он ки тарки сар кунад чун шамъ, он к-ў сар кашид.
Сар фурӯ н-орад ки нушад оби Хизр аз Чоми Чам,
Дурднуше, к-аз сафоли майкада соғар кашид.
Сар ба зери санг ҷуст, он к-ў мурассаъ кард тоҷ,
Ё зи баҳри сарфарозӣ миннати афсар кашид.
Даст дар домони пири дайр натвонам расонд,
3-он ки зайли рифъат аз нӯҳ чарх болотар кашид.
Шуд сӯи дайри муғон, Фонӣ зи кунчи хонақоҳ,
Рахт аз ин олам ба сӯи олами дигар кашид.

Тонг шарқ подшоҳи (қуёш) бошига байроғини тиккач,
шоҳона жомда май ичмоқ яхшидир.
Тонг пайтида лола каби ёқут жомда қизил май ичган
кишига айтки, мастликда кулоҳини бошига эгри қўндирсин.
Раъно гул сингари зар жомдан гулранг май ичган одамга
боғда раънолик қилмоқ ярашади.
Кимки бир баҳор тонгида гул ранг жомни насрин гули каби оқ
бадан соқийнинг қўлидан ичса, иккинчи баҳоргача шу кифоядир.
Фалак шабистонида ерга тушган соя каби бўл,
кимки шамъ сингари бош кўтарса, бошидан айрилади.
Майхона сафол пиёласидан май-дурдини ичган киши
Жамшид жомидан Хизр суви ичган кишига бош эгмайди.

Кимки бошига зийнатли тож кийса, бошини тош остида
қолдирди,
ёки юксак мартаба учун бошини тож миннати остига қолдирди.
Дайр пири этагидан тутишга қўлим қисқалик қилади,
чунки унинг этагининг баландлиги тўққиз осмондан ҳам
юқоридир.
Фоний хонақоҳ кунжидан муғлар дайри томон йўл олди,
гўё бу оламдан бошқа бир олам томон кўчди.

Татаббўъи мир

Ба сайр гармравонӣ, ки пок пайванданд,
Чу меҳр соя бар ин хокдон бияфканданд.
Агарчи чархравӣ карда чамъ бизгаштанд,
Валек нуру сафо бар замин пароканданд.
Ба гирдашон нарасиданд аз гаронборӣ,
Чавону пир, ки дар банди молу фарзанданд.
Агарчи ақлу бузругист лофашон лекин,
На оқиланд, ки тифлони нохирадманданд.
Чу тифл бехирадӣ гар нагашт шеваашон,
Чи бо сароча бозича гашта хурсанданд.
Агар на тифланд, аз айши маънавӣ зи чӣ рӯй
Кунанд гиряву аз коми зоҳири ханданд?
Муваффақ онон, ки аз тариқи тифлиашон
Гусаста, тобеъи пирони пок пайванданд.
Равандагон, ки надоранд роҳбари пире
Ба қатъи ин раҳи пурхавф, тифл монанданд.
Туро, чу роҳнамой набошад эй Фонӣ,
Қадам ба раҳзанӣ аҳли тариқ напсанданд.

Сайру сулукка маҳкам боғланганлар қуёш каби
хас-хашакли ерларга ҳам соя ташлайдилар,
чарх каби юксак мақомлардан ўтган бўлсалар ҳам,
лекин нуру сафоларини заминга сочганлар.

Молу фарзандларга боғланиб қолганлар юклари
оғирлигидан уларнинг атрофига яқинлашолмадилар,
ақл ва улуғликдан лоф урсалар ҳам улар оқил эмас, ақлсиз
болалардир.

Агар рафторлари боладек беақллик бўлмаганида эди, дунё билан
ўйнаб

хурсанд бўлмас эдилар, агар боладек бўлмасалар нега маънавий
айшдан йиғлаб,

зоҳирий истаклар учун куладилар?

Болалик йўллари ва шаънидан узилиб, покиза пирларга

эргашганлар муваффақиятга эришганлардир,

бу хавfli йўлдан борувчилар бир раҳбар пирлари

бўлмаса, боладек тўхтаб қоладилар.

Эй Фоний, тариқат аҳлининг йўлига қадам қўйишда

раҳбар (пир)инг бўлмаса, сени писанд этмайдилар.

Татаббўъи Хоҷа

Сирри ваҳдат, ки дар ў хилватиён ҳайронанд,

Гар зи риндони харобот бипурсӣ, донанд.

Дафтари хирқаи мо вачҳи хуморӣ на бас аст,

Гарчи бар ҳар тарафи майкада мегардонанд.

Бо ҳама беҳабарӣ дурдқашони маи ишқ,

Рози гардун зи хати даври қадаҳ мехонанд.

Булачаб муғбачагонанд, ки дар дайри муғон,

Нақди ҳар дин зи паи чуръаи май настонанд..

Оқизанд аҳли назар, з-онки ба чавр аз руҳи ёр,

Чашм гўянд, ки пўшем, вале натвонанд.

Талаби ганчи саодат зи дили онҳо кун,

Ки дар ин дашт зи селоби фано вайронанд.

Дар дилат ишқ зи ақл аст ҳадиси Фонӣ,

Нест монанди ту девонаи оқилмонанд. Ваҳдат сиррини

хилватдагилар билолмай ҳайрон, агар харобот аҳлидан

сўрасанг биладилар. Дафтару хирқамизни майкаданинг ҳар томонидан
айлантирсалар ҳам, хумморлигимизни босолмайдилар.
Ишқ қуйқасини ичувчилар барча нарсалардан беҳабар
бўлсалар ҳам, қадаҳ атрофидаги хатдан дунё сирини ўқийдилар.
Майхонадаги муғбачалар ажабтовурдурким, ҳар бир
қултум майдан сўнг диннинг бирор нақдини талаб қилмайдилар.
Ёр рухидан жабр етаётганда, аҳли назар ожиз қоладилар,
кўз юммоқ бўладилар, аммо юмолмайдилар. Бу даштда фано
селидан вайрон бўлган қалблардан саодат хазинасини талаб қил.
Эй Фоний, қалбингда ишқ, бироқ ақл билан сўзлайсанки,
сенга ўхшаган оқилмонанд бошқа бир девона йўқ.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳар ки дар кӯи муғон рафт, гирифтор бимонд,
Пой дар лои маяш бар дари хаммор бимонд.
Омаданд аҳли тамошо зи сӯи муғбачагон,
Беҳабар гуфт, ки зуд ояму бисёр бимонд.
Заҳми ушшоқ ҳама рӯй баровард зи васл,
Дили мо буд, ки дар дайри муғон зор бимонд.
Аз хумор ар сару тан барҳанаам, айб макун,
3-онки дар майкада не хирқа, на дастор бимонд.
Бути ман рафт, вале дар дили ман нақш бубин,
Ки дар ин буткада чун сурати девор бимонд.
Шояд ар дафъи таҳайюр кунадаш даври қадаҳ,
Ҳар ки дар ҳайрати ин гунбади даввор бимонд.
Роқими ҳайати нӯҳ доираи миной,
Чӣ тилсимот, ки дар гардиши паргор бимонд?!
Хост Фонӣ, ки ба васли ту нависад варақе,
Рӯй бинмудӣ, дасту дилаш аз кор бимонд.

Кимки муғлар кўчасига борса гирифтор бўлиб, хаммор
(ичкилик ясовчи)нинг эшигида май лойига ботиб қолди.

Муғбачаларни томоша қилувчилар улар томонга борар
эканлар, билмасдан тезда қайтамиз дедилару узоқ қолиб
кетдилар.

Васлдан ошиқлар жароҳати битди, бизнинг қалбимиз
майхонада зор қолиб кетди. Хумордан бош-оёғим яланғоч бўлса
ҳам айб қилма,

чунки майхонада на дастор, на хирқа қолди.

Бутим кетди, бутхона деворидаги сурат каби қалбимда
унинг нақши қолди.

Кимки айланувчи фалакдан ҳайратга тушса, балки,
қадаҳнинг айланиши унинг ҳайратини дафъ қилар,
Қандай тилсимки, ҳаворанг тўққиз фалак доирасин
чизувчи паргор айланишида қолиб кетди.

Фоний, васлинг истаб варақда шеър ёзишга уринган эди,
юзингни кўрсатгач, қўли, юраги ишдан қолди.

Татаббўъи Хоҷа

Бод аз турраи дилдор ба ҳар тор чӣ кард?

Зери ҳар тор ба дилҳои гирифтор чӣ кард?

Сураташ кард чу ораста машшотаи сунъ,

Ваҳ, ки дар гунаи он оразу рухсор чӣ кард!?

Бо ҳама сангдилӣ раҳм кунӣ, гар донӣ,

Ки шаби ҳаҷри ту бо рӯзи мани зор чӣ кард?

Рухбахшаст лабат хозини ҳикмат, ё Раб,

Дурчи дур ҷавҳари он лаъли шакарбор чӣ кард?

Аксе аз ламъаи лаъли лаби Ширин чу ба кӯҳ,

Партав афканд, ба Фарҳоди чигархор чӣ кард?

Манъ аз он зулф макун шайх, ки дар гардани ҷон,

Пири дайрам ба чуз он ҳалқаи зуннор чӣ кард?

Ақл дар вазъи фалак пай набарад, бин, ки ҳаким

Ҳалли ин нукта ба андешаи бисёр чӣ кард?

Ҳама завқ асту сафо, таъбия меъмори қазо,

Ваҳ, ки дар чор ҳади кулбаи хаммор чӣ кард?

Фонй омад ба сўи майкада чун аҳли салоҳ,
Гар нашуд раҳн ба май, хирқаву дастор чй кард?

Шамол ёр зулфининг ҳар торида нима ишлар кўрсатди,
ҳар тори тагида гирифтор дилларга нималар қилди.
Сунъ машшотаси суратини безаган чоғда, юзи рангини
безаш учун кўрсатган ҳунари ажойибдир.
Ҳажринг кечаси бошимга қандай кунлар солганини билсанг эди,
қанчалик тошқўнгил бўлсанг-да, (менга) раҳм қилар эдинг.
Лаъл лабинг руҳ бағишловчидир, ё Раб, ҳикмат хазиначиси,
лаъл шакарборинг жавҳарига нима қўшган экан?
Шириннинг лаъл лаби жилосидан тоққа бир шуъла тушганда,
жигар қонини ютувчи Фарҳодни қандай аҳволга солди.
Эй шайх, у зулфдан менинг кўнглимни совутма,
дайр пири у зуннор ҳалқасини жон гарданига тақишдан бошқа
нима қилди?
Ақл фалак сирларини билишдан ожиздир, бу
муаммони ҳал этишда ҳақим кўп ўйлаб нима қила олди?
Қазо бинокори майфуруш кулбасининг тўрт томонини
бутун завқу сафо билан безаб нима қилди?
Фоний майхона томон йўл олди, салоҳ аҳллари тўни
билан салласини майга гаров қўймасалар, дунёга келиб нима
қиладилар?

Татаббўи Мир

Бўи шароби ишқи ту беҳушй оварад,
Рангаш зи ранги ақл фаромўшй оварад.
Бошад такаллуми ту забонбанди аҳли ишқ,
К-аш истимоъ мояи хомушй оварад.
Лаъллаш ачаб маест, ки кайфияташ ба дил
Беҳолие физояду мадҳушй оварад.
Пири муғон, ки файзи кафаш мустадом бод,
Ҳарчанд соғари карамаш нўшй оварад.

Шўхе, ки вақти қатл қаландарвашй намуд,
Вой он замон, ки расми қабопўшй оварад.
Чун ҳар сафоли майкада чоми чаҳоннамост,
Ҷамшед аз он-ш рўй ба човушй оварад.
Фонй чу дид ганчи бақо дар фано, чй айб
Гар рўй дар тариқи фаноқўшй оварад.

Ишқинг шаробининг иси беҳушлик келтиради,
ранги ақл бойлигидан фаромушлик келтиради.
Сенинг сўзинг ишқ аҳлининг тилини боғловчидир,
сўзингни эшитиш хомушлик сармоясини келтиради.
Лаъл лаби ажойиб бир майдирки, унинг кайфияти
дилда ҳолсизланишни орттириб, беҳушлик келтиради.
Муғлар пирининг қўли очиқлиги ва файзи доимий бўлсинким,
унинг карам пиёласи қанча бўлса ичила беради.
Бир шўхки, ўлдириш чоғида қаландарнамолик кўрсатди,
вой у замонки, қабопўшлик расмини кўрсатса.
Майхонанинг ҳар бир сафол пиёласи — жоми жаҳоннамодир,
шунинг учун Жамшид уни истаб келади.
Фоний бақо хазинасини фанода кўргач,
фано йўлига юзланса, нима айб?

Татаббўъи Хоҷа

Хуш он, ки соқии шўхаш рафиқу мунис шуд,
Ба хилват, ки дар ў бода шамъи мачлис шуд.
Гадои майкада аз ҳиммати баланд ғанист,
Зи шуғли муғбачаву бода гарчи муфлис шуд.
Дилам зи шавқи лаби лаълу чашми масти касе
Ба бог волаи гулбаргу зори наргис шуд.
Ба чоки пираҳан он шўхи масти лояъқил,
Ба сад хаёли аҷаб ақдро мувасвис шуд.
Ба сўи мадрасаву хонақоҳ маст гузашт,
Ҳалоки шайх намуд, офати мударрис шуд.

Чй лаъбҳои ачаб то намудй аз ғамза,
Ки пири ақл чу тифл он тараф муҳаввис шуд.
Ба кӯи майкада то бешуур шуд Фонй,
На раҳнамо-ш хирад не, мумидди ў ҳис шуд.

Бир хилватда гўзал соқий ҳамдами-ю май мажлисининг
шамъи бўлган киши қандай ҳузур-ҳаловатда-я!
Майхона гадоси маю муғбача билан шуғулланишда
фақир бўлса-да, баланд ҳиммати билан бадавлатдир.
Дилим бировнинг лаъл лаби ва маст кўзи шавқи
билан боғда гул баргига ошиқу наргисга зор бўлди.
У шўхнинг ўта мастликда кўйлаги ёқасининг очиқлиги
юз ажойиб хаёл билан ақлларга васваса солди.
У нозаниннинг мадраса ва хонақоҳ томонга мастона
бориши, шайхни ҳалокатга етказди ва мударрисга офат бўлди.
Ғамзанг билан шундай ажойиб ўйинлар кўрсатдингки, кекса ақл у
ўйинлар олдида болаларга ўхшаб, у тарафга ҳавас билан қаради.
Фоний, майхона кўчасида шундай беҳуш бўлиб йиқилдики,
унга на ақл йўл кўрсатди ва на сезги ёрдам берди.

Татаббўи Хоҷа

Маро дил аз хароботи муғон берун нахоҳад шуд,
Чй сӯи хонақоҳаш раҳнамоям, чун нахоҳад шуд.
Ба тавфи гулшану гул ринди ошиқро кучо чўй,
Ки чуз бо рӯи гулрангу маи гулгун нахоҳад шуд.
Ба саҳрои чунун ҳар к-ў қадам зад, чун маро бинад
Паи таълими савдо, қониби Маҷнун нахоҳад шуд.
Зи қоми васлаш аз як қатра бўе нахоҳам ёфт,
Дилам то дар ҳавояш қатра-қатра хун нахоҳад шуд.
Таҳи ҳар васлае аз хирқаам гар як дирам бошад,
Ба чуз ваҷҳи шаробу шоҳиди мавзун нахоҳад шуд.
Чй сӯи кўҳна авроқи улум орам назар з-он рӯ,
Ки молият надорад, бодаро марҳум нахоҳад шуд.

Ман он ринди хароботам, ки пеши ҳимматам дар дайр
Иваз як чуръа майро ганчи Афредун нахоҳад шуд.
Чу пири дайрро шаън аз нўҳум гардун баланд омад,
Зи қабзу бастии гардун шод ё маҳзун нахоҳад шуд.
Бари комил ҷаҳону аҳли ўро вазни хас набвад,
Ғамину хушдил аз аҳволи дун ҷуз дун нахоҳад шуд
Чунон ранҷур кардӣ аз балои ҳаҷр Фоширо,
Ки ҷуз васли ту аз умри абад мамнун нахоҳад шуд.

Дилим муғлар хароботидан ташқари чиқиши мумкин эмас,
қандай қилиб хонақоҳга йўл кўрсатаман, чунки мумкин эмас.
Ошиқ риндни гулшан ва гул атрофидан нимага излайсан?
Чунки у гулранг юзу гулгун майдан бошқанинг теварагида
бўлмайди.

Кимки жунун саҳросига қадам қўйиб, у ерда мени кўриб қолса,
телбалик таълимини олиш учун Мажнун томонга бормайди.
Дилим у ернинг ҳавасида қатра-қатра қон бўлмагунча,
васл жомидан бир қатрасининг исини ҳам топа олмайди.
Ямоқ тўнимнинг ҳар бир ямоғи остида бир тангадан бўлса,
шаробу гўзал маъшуқадан бошқага сарф бўлмайди.
Илмларнинг кўҳна варақларига шунинг учун қарамайманки,
улар қимматга эга бўлмагани учун гаровга қўйиб бўлмайди.
Мен хароботнинг шундай риндики, дайрдаги ҳимматим олдида,
бир қултум майни Фаридун хазинасига алишишга кўз қиймайди.
Дайр пирининг шаъну шарафи тўққиз осмондан юқори бўлгач,
у ерда осмон зулмидан хафалигу эркин қўйишидан хурсандлик
бўлмайди.

Камолотга етган киши қошида жаҳону жаҳон аҳлининг оғирлиги
хасча ҳам эмас,
паст кишилар аҳволидан паст одамларгина ғамгин ва хушҳол
бўладилар.
Ҳижрон балоси билан Фониини шундай хафа қилдинки,
васлингдан бошқа мангу умр берса ҳам, мамнун бўлмайди.

Татаббўъи Хоҷа

Биё, ки лашкари дай хайли сабза ғорат кард,
Ба сӯи бода зи ях шушаҳо ишорат кард.
Зи бода чўй ҳарорат, ки рафт он к-оташ
Ба гармрӯии худ даъвии ҳарорат кард.
Барем дафтари саччода баҳри май сӯи дайр,
«Ки суд кард ҳар он кас, ки ин тичорат кард».
Хуш он касе, ки дар ин фасл тавба гар бишкаст,
Гуноҳи худ ба шикасти худӣ кафорат кард.
Шароб гашт ба мо боиси харобиҳо,
Худош хайр диҳад, арчи пуршарорат кард.
Ҳавои майкада ишратфизост, бодафуруш
Магар ба оби май ин хонаро иморат кард?
Зи лавси зуҳди риёи муошире шуд пок,
Ки баҳри сачда ба ибриқи май таҳорат кард.
Чи сар ба кӯҳу биёбон ниҳӣ, диле дарёб,
Ки ёфт Ҳаҷчи қабул он, ки ин зиёрат кард.
Зи лафз бигзару маънӣ талаб кун, эй Фонӣ,
Ки аҳли маънӣ ибо з-офати иборат кард.

Келгинки, қиш лашкари сабза хайлини ғорат қилди,
муз қандиллари бода томонга ишорат қилди.
Ҳароратни бодадан иста, чунки олов
ҳарорат даъвосини қилган замонлар ўтиб кетди.
Дафтар ва жойнамозни дайрда май учун берамиз,
ким бу савдони қилса, у фойда топади.
Бу фаслда тавбасини бузиб, унинг эвазига
ўзлигини синдирса унинг ҳоли хушдир.
Шароб бизнинг кўп хароблигимизга сабаб бўлди,
агарчи кўп шарорат қилса-да, Худо унга хайр берсин.
Майхонанинг ҳавоси ишартфизодир, бодафуруш
бу уйни май суви билан қурган, шекилли.
Намоз учун май суви идиши билан таҳорат қилган

муошир, риёйи зуҳднинг ифлослигидан пок бўлди.
Неча тоғу биёбонларда ҳаж учун бош урасан, бировнинг
кўнглини ол, бу зиёрат қилганнинг ҳажи қабул бўлади.
Эй, Фоний, лафздан кечгин-у, маънони талаб қил,
чунки маъно аҳли иборат офатидан қочадилар.

Татаббўъи Хоҷа

Хуш он касе ки ба дайри муғон гузар дорад,
Ниҳон ба муғбачаи моҳваш назар дорад.
Дили ҳазини маро, носеҳо, макун мучрим,
Ба айби ишқ, ки ў худ ҳамин ҳунар дорад.
Масоз нисбати Кавсар ба бодаи лаби ёр,
Ки ин ҳаловату кайфияти дигар дорад.
Ба кўи ў чигаролуда ашки ман ҳар дам,
Ки сад балост равад з-он, к-ў чигар дорад.
Сипеҳру анҷум аз оҳи ман аст, к-оташи ишқ,
Басе аз ин сон ҳам дуду ҳам шарар дорад.
Тавон ба пой фано роҳи ишқ шуд, к-ин дашт
Ба ҷои хор ҳама раста нештар дорад.
Сарам фитода ба дайри муғон, ки муғбачае
Магар ба як қадаҳ ўро зи хок бардорад.
Дилам, ки сўхт чунин, з-он лаби майолудаст,
Чаро ки бодаи ишқ инчунин асар дорад?
Ба хуш васл маҷӯ, Фониё, чаро ки зи дўст,
Хабар надорад он, к-ў зи худ хабар дорад.

Муғлар дайрига йўли тушиб, оҳистагина, яширинча ой
юзли муғбачани томоша қиладиган кишилар бахтиёрлар.
Эй насиҳатгўй, ғамгин дилимни ишқда айблама,
чунки у бечора дилимнинг шундан бўлак ҳунари йўқдир.
Ёр лабига кавсарни таққослама,
чунки бунинг ўзгача ширинлиги ва кайфи бордир.
Унинг кўйига жигар қони билан бўялган кўз ёшим

юз бало бўлса ҳам боради, чунки довюрак қаҳрамондир.
Юлдуз ва осмон менинг оҳимдан ясалган,
чунки ишқ ўтининг кўп тутуни ва учқуни бор.
Фано оёғи билан ишқ йўлини кезиб бўлади,
чунки бу даштнинг тикан ўрнига ўсиб чиққан ништари бор.
Бошим муғлар майхонасига тушган, бир қадаҳ май билан
уни тупроқдан кўтарадиган бир муғбача бормикин?
Дилимнинг шу хилда куйиши у майга беланган лаб сабаблидир,
чунки ишқ майининг шундай таъсири бор.
Эй Фоний, хушинг ўзингда бўлса, васл излама,
чунки, ўзидан хабари бор кишининг дўстидан хабари бўлмайди.

Татаббўъи Хоҷа

Душ дар майхона чонон ҳамдами ушшоқ буд,
То саҳар ғавғои риндонро ба чон муштоқ буд.
Зўҳраро оварда буд овози сармастон ба рақс,
К-он садо андар хама ин гунбади нўҳтоқ буд.
Гарчи з-ў сад ноз аз мо буд сад чандон ниёз,
Дар тариқи ҳусну ишқ аз рӯи истехқоқ буд.
Аз сафою нури маҷлис гар ниҳон буд офтоб,
Беҳтар аз вай ламъаи чоми маи барроқ буд.
Мастии риндон зи май ҳам буд, лекин бештар
Аз навозишҳои он моҳи накӯахлоқ буд.
З-аҳли он ҳангома ман беҳуштар будам аз он-к,
Бо манаш аз чумла риндон бештар ашфоқ буд.
Андар он шаб ҳар киро як чуръа з-он май шуд насиб,
То қиёмат дар қаҳон ринди алал-итлоқ буд.
Маст шав, гар махласат бояд, ки ҳаргиз вонараст,
Аз қафои аҳли офоқ, он ки дар офоқ буд.
Фоний, андар сайри атвори тариқат ҳар чи дид,
Буд неку, лекинаш зуҳду риёй шоқ буд.

Кеча майхонада жонон ошиқларга ҳамдам эди,

тонггача риндлар ғавғосига жондан муштоқ эди.
Мастлар овози Зухрани рақсга туширди,
чунки бу садо тўққиз фалакнинг қаватигача етган эди.
Гарчи ундан юз нозу биздан юзлар ниёз бўлса-да,
хусну ишқ тариқида бу ҳол истихқоқ юзасидан эди.
Мажлиснинг нури ва сафосидан қуёш ниҳон бўлса-да,
ёрқин май жомининг нури ундан яхшироқ эди.
Риндларнинг мастлиги майдан ҳам эди, аммо ундан кўпроқ,
ул яхши хўйлик ойнинг навозишларидан эди.
Ўша ҳангома аҳли орасида мен ҳаммадан беҳушроқ
эдим, чунки риндлар орасидан менга кўпроқ меҳрибон эди.
Ул кеча кимга ул майдан бир қултум насиб бўлди,
қийматгача унга ринд оти қўйилди.
Агар қутулишни истасанг маст бўл, чунки дунёдагилар
дунё аҳли жафосидан ҳеч қачон қутула олмайдилар.
Фоний, тариқатда қандай атвор ва одатни кўрса
ҳаммаси яхши эди, фақат зуҳду риё ёмон ва қийин эди.

Дар таври Шайх Камол¹⁴

Муламмаъ хирқаам аз васлаҳои бодаполо шуд,
Бад-он ҳайат, ки гӯё доғҳои бода ҳар чо шуд.
В-аз онҳо пораи дигар ба сони чомаи Қаъба,
Бубин, к-аш, дўхта бар рӯи меҳроби Мусалло шуд.
Чи олий рутба шуд дайри муғон, к-аз боми ӯ масте,

¹⁴ Камол Хўжандий—(1318, Хўжанд—1401, Табрес) Камолуддин Масъуд, Шайх Камол, Камол Хўжандий номлари билан машҳур шоир.

У Хўжанд, Самарқандда таълим олган. Хоразм ва Шош (Тошкентда) истиқомат қилган. Камол ниҳоятда билимдон шахс бўлган: адабиёт, араб тили, фикҳ, ҳадис, калом, ҳикмат, тафсир ва тасаввуфни пухта билган. Ироқ ва Озарбайжон ҳокими Табрес атрофида Валиёнқўх деган мавзеъни унга тухфа қилгач, Камол боғ барпо этиб, уни Беҳишт деб атаган ва боғдорчилик билан рўзғор тебратган. Камол «Девон»ида 14 минг байт бўлган, дейилади. Леки бизгача етиб келган «Девон»ида 7989 байт мавжуд. Унинг ғазалларида инсоннинг ботиний олами очиб берилади. Ошиқона ҳис-туйғулар тараннум этилади. Камолнинг ўзбек тилида ҳам ёзгани ҳақида биринчи бўлиб А. Ҳайитметов ёзди. (Қаранг: Шайх Аҳмад қози Худойдо Тарозий. Фунунул балоға. Хазина, 1293). «Девони Фоний»да Камол ғазалларига 4 татаббуъ ва таврига ғазаллар бор.

Агар як поя боло част, бар боми Масеҳо шуд.
Маро з-он муғбача зоҳид, ки тарки ишқ фармудӣ
Чу дидаш, субҳаву сачқода зуннору чалипо шуд.
Қавоне дил зи дастам бурду ишқаш май ба дастам дод,
Маро пиронасар асбоби расвой муҳайё шуд.
Ба оини салоҳу тақвиям орошт шайх оваҳ,
Ҳама бар бод рафт, аз дур чун он шўх пайдо шуд.
Чи пурсӣ дар хароботам, ки нақди сабру хушат, к-ӯ
Ҳам аввал рӯз з-ошўби маю шоҳид ба яғмо шуд.
Маро дар хонақоҳ зуҳду хирад бас тира медорад,
Хуш он ринде, ки дар дайри муғон сармасту шайдо шуд.
Набуда водии ишқу муҳаббатро карон, эй дил,
Ки шуд оворотар Фонӣ дар ин дашти бало то шуд.

Менинг май сузгич ямоқларидан ямалган тўним
ҳар ерига май доғлари текканга ўхшаб кўринадиган бўлди.
Қара, ўша май сузгичдан бир парчаси худди Каъба
либоси сингари меҳроб жойнамозига тикилди.
Муғлар дайри қандай олий мартабага эришганки,
бирор маст унинг тоmidан юқорига бир поғона сакраса,
тўртинчи осмондаги Исо томига чиқади.
Мени у муғбачанинг ишқини тарк этишга буюрган зоҳиднинг
ўзи уни кўргач, тасбеҳу жойнамозини зуннор билан солибга
алмаштирди.
Бир ёш дилимни олди-ю, ишқи қўлимга май берди,
кекса бошимда расвогарчилик асбоби тайёр бўлди.
Шайх мени тузук ва тақводор киши суратида беаган эди,
афсуски, узоқдан у нозанин шўх пайдо бўлгач, ҳаммаси барбод
бўлди.
Харобот ичида турибман, сабру хушинг қани деб, нимага
сўрайсан? Уларнинг ҳаммаси маю маъшуқнинг фитна ғавғосида
аввалги кун талон-торож бўлиб кетган.
Хонақоҳда зуҳду ақл таъбимни тирриқ қилади,
муғлар дайрида маст ва шайдо бўлган риндга қандай яхши.

Эй дил, муҳаббат водийси чексиз кенг экан, шунинг учун
Фоний бу бало даштига қадам қўйгач, аввалгидан ҳам оворароқ
бўлди.

Дар таври Хоҷа

Зи тавфи он сари кўям даҳону рӯи ту бояд,
Зи ғунчаю гули боғам чи бандаду чи гушояд.
Нахуст бода дех, ар пурсиям зи сирри ҳақиқат,
Ки то дар оинаи соғарам чи рўй намояд.
Ба дида равшанӣ орад, ба дил нишот расонад,
Насими файз, ки аз хоки кӯи майкада ояд.
Зи хонақаҳ чу равад ринд шаб ба майкада муфлис,
Ба вачҳи май чӣ ачаб гар ридои шайх рабояд?
Чи сон баҳори май аз каф тавон ниҳод, ки булбул,
Ҳама суруди видоғи гулу шукуфа сарояд.
Кунӣ чу сачдаи бут, дил зи нақши ғайр фурӯ шўй,
Ки бе таҳорати ботин намози ишқ нашояд.
Ба ғайри боқии мутлақ маҷӯй Фонӣ, аз он рӯ,
Ки баҳри бастагии дил нашояд, он чи напоряд.

Ул кўй тавофидан мақсадим оғзингу юзингдир,
боғ ғунчасию гулидан кўнглим қачон ёпилиб, қачон очилади.
Ҳақиқат сиррини кўрмоқчи бўлсанг, аввал бода бер,
токи соғар кўзгусида кўринганини айтиб берай.
Майхона тупроғидан эсган файзли шамолдан
кўзга нуру, юракка шодлик етади.
Ринд кечаси хонақоҳдан майхонага муфлис бўлиб
бориб, шайхнинг чопонини май баҳосига тўласа не ажаб.
Булбул, гул ва ғунча билан видолашиш қўшиғини айтганда,
мен қандай қилиб май баҳорини қўлдан чиқарай.
Агар бутга сажда қилмоқчи бўлсанг, кўнглингни ғайр нақшида
юв,
чунки ботин таҳоратисиз ишқ намозинн ўқиш муносиб эмас.

Эй, Фоний, боқийи мутлақдан ўзгани излама,
чунки бақоси йўқ нарса кўнгил боғлашга арзимайди.

Мухтараъ

Он қаландарваш, ки сўяш дил ба покӣ мекашад,
Покбозонро ба кӯи дарднокӣ мекашад.
Ҳар алиф, к-ӯ мекашад бар сина аз мастии ҳусн,
Ростонро дил ба сӯи синачокӣ мекашад.
3-ин сабаб шодам ки шояд теғи ў бар ман расад,
Чун буриш бар ҳар кас аз беваҳму бокӣ мекашад.
Чун табиби ишқ хонад номи беморони ҳаҷр,
3-ин мараз бар номи ман хатти ҳалокӣ мекашад.
Ҳар чи аз давронат ояд, шукр беҳтар, 3-он ки чарх
Љумла теғи зулм бар дилҳои шокӣ мекашад.
Бода хўр то зиндаӣ, к-аз баъди мурдан рўзгор
Хомаи нисён ба маҳчурони хокӣ мекашад.
Фонӣ, он касро фано бошад мусаллам, к-ў ба даҳр
Дарду доғи ишқбозиро ба покӣ мекашад.

Поклик билан ўз томонига дилни тортувчи у қаландарваш
гўзал покиза кишиларни дардлик кўчага тортади.
Ҳусн мастлиги билан у (ёр) сийнасига тортадиган ҳар бир алиф
гўё тўғрилар дилини сийна чокига тортаётганга ўхшайди.
Шодлигимнинг сабаби шуки, зора унинг қиличи менга тегса,
деган
умиддаман, чунки (у) қовун тилгандек, кўрқмай кишиларга тиг
тортади.
Ишқ табиби айрилиқ беморининг номини ўқир экан,
бу айрилиқ дардидан номимга ҳалокат хатини тортади.
Давронингдан нимаики келса, шукур қилиш яхшироқ,
чунки осмон ҳамма зулм ханжарларини шикоят
қилувчиларнинг дилларига тортади.
То тириксан, май ич, чунки ўлганингдан кейин

рўзгор тупроққа жо бўлганларга унутиш қаламини тортади.
Эй Фоний, фано дунёда ишқибозлик дардини
поклик билан тортган кишигагина мусаллам бўлади.

Татаббўъи Хоча Салмон

Ҳар киро дил мубталои чун ту чононе бувад,
Ҳам фидо созад гараш ҳар мў ба тан чоне бувад.
Чун хаёл орам кашидан он тани нозук ба бар,
Ман, ки ҳар сў карда сар аз сина пайконе бувад.
Эй мусулмонон, чй хонедам ба масчид, чун ба дайр
Рахна дар динам фиканда номусулмоне бувад.
Кай мани маҷнун тавонам дид рўи он парй,
К-аш ба дидан ақли кулл мадҳушу ҳайроне бувад.
Ашки хун пайдо ба рўям донад он, к-он дар дилаш,
Аз фироқи лоларўе доғи пинҳоне бувад.
З-ў ҷудо гаштам надонистам, ки аз бетоқатй
Оҳу ашкам дар ғамаш ҳар лаҳза тўфоне бувад.
Манъи Фонй кард носеҳ, аз чунуну ошиқй,
Кай бувад бовар, ки ў ин навъ нодоне бувад.

Кимнингки дили сендай жононга мубтало бўлса,
вужудидаги ҳар туки жон бўлса ҳам, ҳаммасини
сенга фидо қилади.
Ул нозик баданни бағримга босишни қандай хаёл қила оламан?
Чунки сийнамнинг ҳар томонидан пайконлар чиқиб туради.
Эй мусулмонлар, мени нега масжидга чақирасизлар,
дайрда бир номусулмон динимга рахна солган-ку.
Мен девона ул нозанин парининг рухсорини қачон кўра оламан,
чунки унинг юзини ақли кулл
кўришлари билан беҳушу ҳайрон бўладилар.
Юзимда қонли кўз ёшлар пайдо бўлганини дилида лола
рухсорлар фироқидан яширин доғи бўлган киши билади.
Ул дилбардан жудо бўлдим, бетоқатликдан ғамида

оҳ-фиғониму кўз ёшларим
ҳар лаҳзада бир тўфон бўлишини билмадим.
Насиҳатгўй, Фонийни девоналигу ошиқликдан
қайтармоқчи бўлди,
унинг шунчалик нодон эканига қандай ишониб бўлади?

Татаббўъи Хоҷа

Даврон нишон зи бахти ҷавонам намедиҳад,
Ҷоме зи дасти пири муғонам намедиҳад.
Аз ҳар ки нўшдоруи ҷон мекунам талаб,
Ҷуз аз шаробхона нишонам намедиҳад.
Дар ҳачри ў, ки гирия шуда дар гулў гирех,
Фарёд аз ў, ки роҳи фиғонам намедиҳад.
Умрам сабукхиром шудасть, эй ҳариф, аз он-к,
Соқии давр ратли гаронам намедиҳад.
Дор-ул-амони майкада мебоядам, ки чарх,
Ҷои дигар зи ғусса амонам намедиҳад.
Як қатра обро ба лабам чарх то зи чашм,
Сад қатра хуни дил начаконам, намедиҳад.
Фонӣ, зи кому айш, ки гардун диҳад ба халқ,
Ҳечам чу менаёбад, аз онам намедиҳад.

Даврон ёшлик бахтимдан нишона кўрсатмайди,
муғлар пири қўлидан бир жом тутқазмайди.
Кимдан жонимга нўшдору сўрасам,
майхонадан бошқа жойни нишон бермайди.
Унинг ҳажрида фарёдим бўғзимда қолди,
фарёдки, фиғон қилишимга йўл бермайди.
Даврон соқийси тўла жон бермагани учун
эй, ҳариф, менинг умрим сабукхиром бўлди.
Менга майхонанинг дорул-омони керак,
чунки чарх бошқа жонда ғамдан омонлик бермайди.
Юрагим қонини юз қатра оқизмагунча,

лабимга бир қатра сув томизмайди.
Эй, Фоний, гардун мени ҳеч тополмагани учун,
халққа берадиган кому айшни менга бермайди.

Айзан

Зи сирри оби ҳаётам май огаҳӣ овард,
Ба кӯи майкада Хизрам ба ҳамраҳӣ овард.
Чунон, ки киштии сойил сипеҳр бин зи ҳилол,
Ба базми дурдкашон соғари тихӣ овард.
Маи сабӯҳкашон қон ба бод хоҳам дод,
Ки бўи дӯст насими саҳаргаҳӣ овард.
Чи майкада-т, ки дурди сафоли ӯ дар сар,
Гадоеро ҳаваси афсари шаҳӣ овард.
Хуш он мае, ки талаб доштам зи муғбача дӯш
Чу бода хуни дилам хӯрд в-он гаҳе овард.
Ба раҳни хирқа агар оқилӣ, биё, май нӯш,
Ки шайх қониби дайраш зи аблаҳӣ овард.
Чу хӯрд бода ба хиргоҳ моҳи ман, Ноҳид
Зи баҳри базми вай оҳанги хиргаҳӣ овард.
Каманди зулфи ту ушшоқро ба силсила баст,
Ба як гиреҳ сӯи мо рӯ ба кӯтаҳӣ овард.
Балои ишқ зи мардум гурехт, эй Фонӣ,
Валек рӯй ба вайронаи раҳӣ овард.

Хизр мени майхонага бошлаб келиб,
май оби ҳаётининг сиридан хабардор қилди.
Фалакни қара-я, дурдхӯрлар базмига гадолар идиши
сингари янги ой (ҳилол)дан бўш пиёла келтирди.
Тонг майини ташувчилар учун жон фидо қилгим келади,
чунки улар тонг насимидек дӯст ҳидини келтирди.
У қандай майхонаки, гадо бошига кийиб олган май қуйқали
сафол косага шоҳлик тожининг ҳавасини келтирди.
Кеча муғбачадан у яхши майни талаб қилиб эдим,

дилим қонини май каби ичди-да, кейин келтирди.
Кел, агар сен ақлли бўлсанг, хирқани гаровга қўйиб, май ич,
чунки шайх аблаҳ бўлгани учун дайрга хирқасини келтирди.
Ой юзлигим чодирисида май ичганда, зуҳра юлдузи
унинг базми учун хиргойи оҳанг тузди.
Зулфинг каманди ошиқларни занжирбанд қилди,
биз томонга эса бир тугун солиб андак қисқа бўлиб келди.
Эй Фоний, ишқ балоси халқдан қочди,
лекин унинг юзи бир вайронага йўл олди.

Дар таври Хоча

Он бевафо чӣ шавад, ки назар сӯи мо кунад,
Ваъда кунад вафову ба ваъда вафо кунад?
Он к-ӯ зи ҷаври муғбачагон дар шикоят аст,
Бояд ба пири дайри муғон илтиҷо кунад.
Шӯхе ки илтифот ба сӯи шаҳон накард,
Бо ман, ки масту ринду гадоям кучо кунад?
Соқӣ, ки баъди умре агар дорадам шароб,
Ман ногирифта ҷом, вай аз каф раҳо кунад.
Ҳар ч-оядат ба пеш, чун бе ихтиёри туст,
Дарвеш бо кӣ шиква зи чуну чаро кунад?
Ушшоқро зи баҳри дили хеш раҳм кард,
Шояд ба ин ғариб зи баҳри Худо кунад.
Май деҳ, ки чурми мо ба дусад зорию ниёз,
3-он зуҳд беҳ, ки шайх ба уҷбу риё кунад.
Рӯҳам ба кӯи дӯст шуду несташ илоҷ,
Мурғе ки сӯи гулшани аслий ҳаво кунад.
Фонӣ, ки хост мулки бақо, фатҳ гардадаш,
Набвад аҷаб, ки майл ба дашти фано кунад.

У бевафо ёр биз томонга назар қилса нима бўларкин,
вафо қиламан деб ваъда қилгач, ваъдага вафо қилса
нима бўларкин?

Муғбачалар жабридан шикоят қиладиган одам
муғлар дайрининг пирига илтижо қилиши лозим.
Шоҳларга илтифот қилмаган у шўх бизлардек масту
ринду гадоларга қачон илтифот қилсин?
Соқий умрида бир марта менга шароб тутса, мен
қўлимга олмай туриб,
у узатиб турган жомни ерга тушириб юборади.
Бошингга нимаики келса, ихтиёрсизсан, дарвеш
киши: Нима учун, нимага? деб кимга шикоят қила олади.
(Ёр) ўз кўнглича ошиқларга раҳм қилди,
зора Тангри учун мен ғарибга ҳам раҳм қилса.
Май бер, кўп зору ниёз билан қилган гуноҳимиз
шайхнинг такаббурлик ва риё билан қилган
савобидан яхшироқдир.
Қуш ўз гулзорига учиб боришга қурби етмаганидек,
менинг руҳимнинг ҳам дўст кўйидан қайтишга иложи йўқ.
Фоний мангулик мулкини фатҳ қилишни истаркан,
у фано даштини майл этса, ажаб эмас.

Мухтараъ

Лабат, ки барги гули тар ба бода омезад,
Дигар ачаб, ки Масеҳо зи бода парҳезад.
Ба ишва наргиси шўхат ба турфат-ул-айне,
Ҳазор фитна зи ҳар гўшае барангезад.
Дилам заифу маи тундваш, магар соқй,
Гулобе аз хўи рухсор бар қадаҳ резад.
Дил аз хаёли миёни ту ҳар замон худро,
Чу лўлиёна мулоъиб зи ришта овезад.
Сафо зи бодаи даврон маҷӯ чунин, ки сипеҳр
Ғубори фитна зи парвезан бало безад.
Ачаб, ки Зўҳра паси кори хеш наншинад,
Ба ноз шоҳиди мо чун ба рақс бархезад.
Наистад хиради ҳилагар ба кишвари ишқ,

Чу шер шуд яла, рўбаҳ зи рахна бигрезад.
Дилам зи касрати шуғли сўроҳии май сўхт,
Ба нури шамъ чу парвонае, ки бистезад.
Ҳар он, ки муғбачаву бода хост чун Фонй,
Ба хоки дайри муғон хуни дил баромезад.

Лабинг тоза гул баргини бодага қўшади,
бу ажабдурки, Масиҳ бодадан парҳез қилади.
Шўх наргисларнинг ишваси кўз очиб юмгунча,
минг фитнани ҳар гўшадан кўзғотади.
Менинг юрагим заифу май кучлидир, соқий ўз
рухсорининг теридан қадаҳга гулоб томизиши лозим.
Кўнглим белинг хаёлида ҳар замон ўзини
ўйин кўрсатаётган лўлилардек ипга осади.
Даврон бодасидин тиниқлик истама, чунки
осмон бало ғалвиридан фитна ғуборини элайди.
Ажабки, гўзалимиз нозланиб рақсга тушганда,
Зухро юлдузи рақсдан тўхтамайди.
Ҳийлакор ақл ишқ мулкида туролмайди,
чунки шер келса, тулки тўйнуқдан қочади.
Парвона шам нури билан ўчакишгандек,
юрагим май кўзаси билан кўп машғул бўлиб куйди.
Кимки Фоний сингари муғбача-ю, бода истаса,
муғлар дайри тупроғига юрак қонини қўшиши аниқ.

Татаббуъи Хоча

Риндон, ки азми сайр ба кўи муғон кунанд,
Дин баҳри май чу муғбача чўяд, чунон кунанд.
Имон чу бохтанд ба зуннори зулфи ў,
Он ки сабук нашот ба ратли гарон кунанд.
Сархуш чу баҳри айш кулаҳ гўша бишкананд,
Нуқли тараб зи анҷуми ҳафт осмон кунанд.
Май аз сафоли дайр чу мастона даркашанд,

Хуршеди зарнигори сипеҳраш гумон кунанд.
Дарёкаш ар шаванд, бувад чарх чомашон,
Дар рехтан канори уфуқро нишон кунанд.
Гоҳи сахо вучуди гадоёни дайро,
Ба як пиёла мунъими дарёву кон кунанд.
Чун акси рӯи дўст ба май гашт қилвасоз,
Нўшанду расми беҳудӣ он гаҳ аён кунанд.
Фонӣ, зи худ нараста наёбӣ нишони дўст,
Зухҳод шому субҳ магар з-ин фиғон кунанд.

Риндлар муғлар кўйи азмини қилсалар,
муғбача май ўрнида дин талаб қилса ҳам берадилар.
Иймонларини унинг зулфи зуннорига бой бериб, оғир қадаҳларда
май ичиб, ўзларини енгил сезиб шодлик қиладилар.
Айш-ишратдан сархуш бўлиб қулоҳларини қатлаб оладилар,
етти осмон юлдузларини териб нуқл (газак) қиладилар.
Дайр сополидан мастона май ичсалар,
уни осмондаги олтин қуёш деб гумон қиладилар.
Дарёнўш бўлсалар чархни жом қиладилар,
май қуйганда уфқ канорини нишонга оладилар.
Инъом ва саховат вақтида дайр гадоларини,
бир пиёла билан дарё ва кондек бой қиладилар.
Агар ситамгар чархга бадмастлик қилсалар,
уни йўлдаги тупроқдек ва ҳатто ундан паст кўрадилар.
Майда ёр юзининг акси жилва қилса,
уни ичиб ўзлардан кета бошлайдилар.
Эй, Фоний, ўзлигингдан айрилмасанг, ёр нишонасини
тополмайсаи,
зоҳидлар субҳу шом шундай фиғон қиладилар.

Татаббўъи Хоҷа

Дар дасти пири майкада гулранг бода буд,
ё акси рӯи муғбача дар май фитода буд?

Рафтам ба дайру шавкати риндон ба соҳаташ
Аз ҳар чи дар хаёл дарояд, зиёда буд.
Пири муғон нишаста ба сад ҳашмату ҷалол,
Гардун ба қадди хам ба дараш сар ниҳода буд.
Риндони маст ҳар яке аз рутбаи рафеъ,
Бо аҳли Арш чашми ҳақорат кушода буд.
Ҳар сӯ зи ҳусни муғбачаи шӯхи содарӯ,
Нақши дусад хаёл ба дилҳои сода буд.
Пири муғон ишорати чоми маям намуд,
Аз ҳосили ҳаёт худ инам ирода буд.
Фонисифат ба муғбача қон сохтаи фидо,
Пиндоштам, ки модари даҳрам назода буд.

Майхона пирининг қўлида гулранг бодами,
ёки муғбача юзининг акси манга тушганми?
Дайрга бордиму риндларнинг шон-шавкати кўрдим,
нимаики хаёлга кела олса, ундан ҳам зиёда эди.
Муғлар пири юз ҳашамат ва жалол билан ўлтирган эди,
осмон қоматини эгиб, унинг эшигига бош қўйган эди.
Маст риндларнинг ҳар бири шунчалик баланд
мартабада эдики,
Арш аҳлига ҳақорат кўзи билан қарардилар.
Ҳар томонда шўху содда юзли муғбачанинг ҳуснидан,
содда юракка икки юз хаёл нақш бўлган эди.
Муғлар пири май жомига ишорат қилди,
ҳаёт ҳосилидан шуни истаган эдим.
Фонийдек муғбачага жонни фидо қилдим,
даҳр онаси мени туғмагандек хаёл қилдим.

Татаббўъи Хоча

Гуле, ки шарҳи ғамам пеши ў сабо бикунад,
Хуш аст як ба якаш, гар чу ман адо бикунад.
Зи ғамзаи ту наёяд тариқи дилчўй,

Чуз ин ки қасди дили зори мубтало бикунад.
Ба тундхӯии он маст бин, ки ронад теғ,
Гаҳи хиром асире гараш дуо бикунад.
Ба куштаи ғами ҳачри ту, чуз висол чӣ суд,
Ҳазор бор Масеҳо гараш даво бикунад?!
Зи шайхи шаҳр тариқи фано наёфт, дилам ,
Магар ба пири харобот илтичо бикунад.
Биёр бода, ки дар даври чархи зангорӣ,
Бад-ин тарона касе занги дил ҷило бикунад.
Ҳарими васл на пайдост Фониё, солик
Магар, ки рӯй ба сарманзили фано бикунад?

Бир гулки, сабо шамоли ғамим шарҳини унинг
қошида мендек бирма-бир сўзлаб берса, яхши бўлар эди..
Сенинг ғамзангдан кўнгил овлаш келмайди, чунки
у ҳамма вақт зору мубтало дилга қасд қилади, холос.
У нозаниннинг аччиғи тезлиги шу даражадаки, хиром қилган
чоғида
асир бўлган бирор ошиқ дуо қилгудай бўлса, у қилич ўқталади.
Сенинг ҳажрингда ўлганларга фақат сенинг висолинг керак,
агар Масиҳо минг марта даволаса, ундан нима фойда.
Дилим харобот пиридан илтимос қилиб, фано йўлини
топдию, лекин шаҳардаги шайхдан у йўлни тополмади.
Бода келтир, бу зангори чарх даврида
кишилар шу тарона билан дил зангини кетказсинлар.
Эй Фоний, солик киши фано манзилига юз
ўгирмагунча, висол ҳарами унга насиб бўлмайди.

Татаббӯи Хоҷа

Ҳама паривашӣ он моҳи ховарӣ донад,
Ҳазор навъи дигар одамигарӣ донад.
Чу бишканад ба такаббур кулоҳгӯшаи ҳусн,
Ба маҳвашони чаҳон расми сарварӣ донад.

Вагар ба кишвари дилҳо кашад сипоҳи бало,
Ба қатлу кин ҳама таври ситамгарӣ донад.
Вагар ба базми тараб Чоми Чам ниҳад бар каф,
Румузи чарх ба фархунда ахтарӣ донад.
Вагар фитад ҳаваси мулки Санҷараш дар сар,
Ба фарқ зулфи сияҳ чатри санҷарӣ донад.
Вагар ба дайри муғон афтадаш гузар сармаст,
Ҳалоки худ ҳама бутҳои озарӣ донад.
Бало нигар, ки бад-ин тоҷу рифъати шоҳӣ,
Тариқи дилбарю бандапарварӣ донад.
Ҳалол бод маи лаълфом риндеро,
Ки чавҳари қадаҳ аз пок гавҳарӣ донад.
Гадои майкада дорои баҳру бар шуд, аз он-к,
Ба нури оинаи дил Сикандарӣ донад.
Чӣ бок агар ба хуми бода уфтад бати май,
Ки бат миёнаи дарё шиноварӣ донад.
Расад чу мастии Фонӣ ба Ҳофизи Шероз,
Зи Чоми Чомию аз бодаи Ҳарӣ донад.

Ҳамма паривашликни қуёш юзли ўша гўзал билади,
яна у нозанин мннг турли одамгарчиликни ҳам билади.
У нозанин такабурлик билан дўпписини яримта қилса,
дунёдаги ой юзлиларга бошчилик қилиш расмини билади.
Агар у нозанин диллар мулкига бало лашкарини тортса,
қатл этишда ситамгарликнинг ҳамма турини билади.
Агар у нозанин шодлик базмида Жамшид жомини
қўлига олса, толеъ юлдузи
бўлган ҳолда фалакнинг ҳамма сирларини билади.
Ва агар у нозаниннинг бошига Санжар мулкини ҳаваси тушса,
бошидаги қора зулфи гўё Санжар соябонидир.
Ва гар у нозанин мастлик ҳолида муғлар дайрига борса,
барча ўтпараст бутлари ўзларининг ҳалок бўлиши деб билади.
Олий мақомлиги-ю, тожи-ю, шоҳлиги билан офати жонлигини
қара,

ҳолбуки, дилбарлик ва бандапарварлик йўлини ҳам билади.
Қадаҳ жавҳарини пок гавҳардан деб билган риндга
лаъл ранг май ҳалол бўлсин.

Майхона гадоси денгиз ва қуруқлик Дороси бўлди,
шунинг учунки, у дилини Искандар ойинаси (оина
жаҳоннамо) деб билади.

Ўрдак дарёда сузганидек май косаси хумга тушса,
ҳеч боки йўқ, чунки у ўрдак сингари сузишни билади.
Фонийнинг мастлик хабари Ҳофиз Шерозийга етса,
(у буни) Жомийнинг жоми-ю, Ҳиротнинг майидан деб билади.

Татаббӯи мавлоно Соҳиби Балхӣ¹⁵

Ишқ ақзои вучудамро ба роҳат хок кард,
Санги бедодат аз он хокам бурун овард гард.
Гарму сардӣ гар надида будам андар роҳи ишқ,
Кард аз он айбам мубарро ашки гарму оҳи сард.
Чанд таъвизам нависӣ аз паи дафъи чунун,
Зоҳид ин афсонаҳои печ-печат дарнавард.
Носеҳи бедард аз дарди дили мо ғофил аст,
3-он ки набвад воқиф аз дарди касе, чуз аҳли дард.
Дар хаёлат кори дил беҳушию ғам хўрдан аст,
Вой беморе, к-аш ин бошад, ба олам хобу х(в)ард.
Рӯи зардамро агарчи сурх созад хуни ашқ,
Хун шавад зардоб аз таъсири ранги рӯи зард
Гар ҳавои васли он хуршед дорӣ, чун Масеҳ,
Фоние, аз мардуми даврон мучаррад бошу фард.

¹⁵ Соҳиб Балхӣ — Давлатшоҳ Самарқандӣ бу шоир таҳаллуси «Шарифӣ» бўлган, дейди. Навоӣ «Мажолис ун-нафоис»да: «Шеър фанида маҳоратли киши эрди. Адвор — мусиқий илмида комил эрди»,— дейди. Соҳиб ўз ғазалларига ўзи куй басталар экан, унинг «Чоргоҳ» амалидан бошқа асар Жўги Мирзо (Шохруҳ Мирзо ўғли) мажлисларида айтилмас экан. Соҳибнинг Хожа Салмоннинг «Маснуъ» қасидасига жавобияси бор. Қабри Балҳда. «Девони Фоний»да Соҳиб Балхӣга 1 та татаббӯъ ғазал бор.

Ишқ вужудим парчаларини йўлингда тупроқ қилди,
зулминг тоши у тупроғимдан чанг чиқарди.
Башарти ишқ йўлининг иссиқ-совуғини кўрмаган бўлсам,
иссиқ кўз ёшиму совуқ оқим шу айбимни поклади.
Эй зоҳид, девоналигим дафъи учун қачонгача тумор
ёзасан, бу қатма-қат афсоналарингни йиғиштир.
Бедард насихатгўй дилимиз дардидан ғофилдир,
чунки аҳли дарддан бошқа киши дардимизни билмайди.
Эй нозанин, хаёлингда дилимнинг иши беҳушлик ва
ғам емоқликдир,
емоқ-ичмоғи шундай бўлган беморнинг ҳолига вой.
Сарғайган юзимни кўз ёшларим қони қизартирган бўлса-да,
сарғайган юзнинг таъсиридан қон зардобга айланади.
Эй Фоний, агар у қуёш васлини орзу қилсанг,
Исо каби даврон кишиларидан ажралиб, ёлғизлик йўлини тут.

Дар таври Махдум

Боз теғи зулм бар каф тундхўи ман расид,
Рехт ҳар сўе дусад хун, то ба сўи ман расид.
Ҳарчи аз тўфони ашки ман расид андар ғамаш,
Бар ҳама рўи замин аввал ба рўи ман расид.
Сангборони фалак сад чо сарамро ҳам шикаст,
Санги бедодаш на танҳо бар сабўи ман расид.
Гарчи ман дидам малолатҳо зи гуфтугўи халқ,
Халқро ҳам бас малол аз гуфтугўи ман расид.
Ин ки бар ҳар тор мўи ман задӣ сад теғи зулм,
Он ҳама бар пайкари чун тори мўи ман расид.
Ҳукми куштан ҳар киро фармуд он султони ҳусн,
Шаҳнаи ишқ аз барои ҷустҷўи ман расид.
Фониё, дар заъфи ҳичрон теғи он бебок буд,
Қатраи обе, ки ногаҳ бар гулўи ман расид.

Аччиғи тез маҳбубим яна қўлида тийғ билан етиб келди,

менга етиб келгунча, жуда кўп кишиларнинг қонини
ҳар томонга оқизди.

У нозаниннинг ғамида кўз ёшим тўфонидан ҳар нимаики бутун
ер юзига етган бўлса, аввал менинг юзимга етди.

Фалак тошбўрони бошимнинг юз жойини ёрди,
унинг зулм тоши ёлғиз май кўзачамга тегмади, холос.

Гарчи мен одамларнинг гап-сўзларидан малоллик
чеккан бўлсам ҳам,

менинг гап-сўзимдан халққа ҳам малоллик етди.

Ҳар тола мўйимга юзларча зулм тийғи урдинг,
уларнинг бари бир тола мўйдек вужудимга етди.

У хусн султони кимники ўлимга ҳукм қилса,
ишқ миршаби мени излашга киришади.

Эй Фоний, айрилиқда томоғимга етган бир томчи сув ҳам
у бебокнинг қиличи эди.

Татаббўъи Хоҷа

Аз рухат акс магар дар маи гулфом афтод,
ё гул аз гўшаи дастори ту дар чом афтод?

Чун гули хушк бувад баста ба гулдастаи тар,
Шакли доғи ту, ки бар қисми гуландом афтод.

Гар на он муғбача аз дайр бурун омад маст,
Чист ин офату яғмо, ки дар ислом афтод?

Фарқҳо ҳаст ба расвоии ишқ, эй зоҳид,
К-аз ту номи наку афтоду зи мо ном афтод.

Сари фитна-ст дар айёми ту хубонро, лек
Чашми фаттони ту сарфитнаи айём афтод.

Пардадор аст шабу пардадарӣ шеваи рӯз,
3-ин сабаб айши ниҳонӣ тарафи шом афтод.

Дили Фонӣ, зи гули рӯи ту шуд бастаи зулф,
Мурғе аз гулшани қудс омаду дар дом афтод.

Гулранг майга юзингнинг акси тушдими,

ёхуд саллангнинг бурчидан жомга гул тушдими?
Гулдек баданига тушган доғ шакли
сўлим гулдастага қўшиб боғланган қуруқ гул кабидир.
Агар у муғбача дайрдан маст бўлиб чиқмаган бўлса,
ислом халқига тушган бу офат ва торож нима эди?
Эй зоҳид, ишқ расволигида фарқ бор,
чунки сендан яхши ном кетди-ю, биздан ор-номус.
Сенинг замонангда гўзаллар фитна бошламоқчи бўлсалар,
фитна солувчи кўзларинг бу фитнага бош бўлди.
Кечанинг иши пардадорлик бўлиб, кундузнинг иши
парда йиртмоқдир,
шу сабабдин яширин айшу ишрат кечанинг ҳиссасига тушди.
Муқаддас гулшандан бир қуш келиб тузоққа тушгандай,
Фонийнинг дили гул юзингни кўриб, зулфингга илинди.

Татаббўи Махдум

Қадаҳ ба хилвати ёрам баҳонае бошад,
Муродам аз ду саро кунчи хонае бошад.
Зи тири ишқи ту захме ба сина мехоҳам,
Ки ҳар кучо равам, аз ту нишонае бошад.
Ғараз аз ин, ки ба ҳар остона молам рўй,
Ба чашм равшанӣ аз остонае бошад.
Зи моҳи рӯи ту он хол шуд муроди дилам,
Зи хирмане ғарази мўр донае бошад.
Шарори шўълаи ишқат на барқ бошаду бас,
Ки аз вай оташи дўзах забонае бошад.
Гаҳи хиромии самандат, ки так занам дар пеш,
Ба фарқам орзуи тозиёнае бошад.
Муроди Фонӣ, аз ин ранчи бекаронаи халқ,
Ҳамин аст, к-аз ҳама мардум каронае бошад.

Қадаҳ ёрим хилватида бир баҳонадир,
икки дунёдан муродим бир уйнинг бурчагидир.

Ишқнинг ўтидан кўксимда яра бўлишини истайман,
токи қаерга борсам сендан нишона бўлсин.
Ҳар остонага бош қўйишимнинг сабаби шуки,
кўзимнинг равшанлиги бир остонадандир.
Кўнглимнинг муроди ой юзингдаги ўша холдир,
чумолининг хирмондан ғарази битта донадир.
Ишқнинг ўтининг шарораси биргина чақмоқ эмас,
дўзах ўти ундан бир алангадир.
Отинг хиром қилганда олдида югуришим шунинг учунки,
бошимга бир қамчи тегишини орзу қиламан.
Халқнинг чексиз азобидан Фонийнинг муроди шуки,
барча одамлардан четда бўлса.

Мухтараъ

Аз фироқат ранчи беандоза бар чонам расид,
Бар дилам дард он чи кард, он шарҳ натвонам расид.
Ваҳ, ки натвон дўхт чоки пираҳан бар чисми зор,
З-он ки сад бор аз гиребон то ба домонам расид.
Пайкарам гашта гулистони чунун аз хуну захм,
Сангҳо, к-аз кўдакон бар чисми урёнам расид.
З-оҳу ашкам не замин, балк осмон ҳам шуд зи чой,
Офаринишро чиҳо бингар зи тўфонам расид.
Эй мусулмонон, яке гуфтан наёрам аз ҳазор,
Он чи бар ислому дин з-он номусулмонам расид.
Аз малоҳатҳои хуснаш буд ларзон чоноу дил,
Бар дилу чон он чи з-ў будӣ, хатар онам расид.
Ҷоми даврам, соқие, пуртар зи дигар ошиқон,
З-онки ранчи пур зи ишқу аҳли давронам расид.
Ҳар гаҳ андар водии ҳашрат нашот омад бадал,
Корвони ғам паёпай з-он биёбонам расид.
Дам мазан аз васл, Фони, шукрҳо овар ба чой,
К-аз хаёли дўст мақсуди дилат донам расид.

Фироқингдан жонимга ҳисобсиз ранжу кулфат етди,
шунча кўп ранжу кулфат етдики, уни шарҳлашга
тил ожизлик қилади.
Афсуски, жисми зоримдаги кўйлакнинг йиртиғини тикиб
бўлмайди,
чунки бу кўйлак ёқасидан этагигача юз қатла йиртилгандир.
Гўдаклар яланғоч жисмимга отган тошлардан
жисмим қону захмлардан телбалик гулистони бўлди.
Оҳиму кўз ёшларимдан биргина ер эмас, балки осмон ҳам
кўпорилди,
қарагин, бу тўфонимдан коинотга нималар етди.
Эй мусулмонлар, у номусулмондан ислому динга
етган зарарнинг мингдан бирини ҳам айта олмайман.
Унинг ҳусну малоҳатларидан жону дилим титрамоқда эди,
дилу жонга етиш эҳтимоли бўлган хатарнинг ҳаммаси етди.
Эй соқий, давр жомини бошқа ошиқлардан кўра менга тўлароқ
қуйиб бер,
чунки ишқу даврон аҳлидан менга кўпроқ дарду ранж етди.
Ҳар вақт ҳажринг водийсидаги мушкуллик
хурсандликка алмашинар эди,
унинг ўрнига биёбондан ғам карвонлари кетма-кет келди.
Эй Фоний, васлдан дам урма, шукрини ўрнига келтир,
биламанки, дўст хаёлидан дилинг мақсудига етади.

Татаббўъи Хоҷа

Чу шоҳи занг чатри санҷарӣ бар кӯҳсорон зад,
Ба ҳафтум қалъа кайвон кӯси аббосишиорон зад.
Шуд аз хуни шафақ рӯи уфуқ гулгун ба суги меҳр,
Ки гардун нохуни анҷум ба рух чун сугворон зад.
Ба холи тираи ушшоқ абри тира ҳар соат,
Ба рӯи даҳри дун обе зи чашми ашкборон зад.
Ман аз навмедии васлаш ба рӯи халқ дар баста,
Ки ёр аз марҳамат ногаҳ дари уммедворон зад.

Дари дайри муғон бикшодаму омад бурун сармаст,
Ки шамъи оразаш оташ ба ҷони беқаророн зад.
Чунон ғавғо ба дайр афтод, к-аз ошӯби сармастӣ,
Фалак сад таъни хомӯшӣ ба кӯси шаҳриёрон зад.
Зи мижгонваш ҳазорон неши захролуд ҳар соат
Кашид, аммо ҳама болои риши дилфигорон зад.
Зи чини турра сад марғули мушкинро гиреҳ бикшод,
Вале бар риштаҳои субҳаи шабзиндадорон зад.
Чу акси ҷоми лаъли оташинаш ҳар тараф афтод,
Ҳазорон барқи расвой ба ҷони тавбагорон зад.
Зи хуни халқ агарчи лолазор ангехт дар олам,
Ба ёрӣ як-ду ҷоми лолагун, лекин ба ёрон зад.
Ҳамон ҷоми фано, к-он шаб гадоӣ кард аз ӯ Фонӣ,
Дамодам аз маи боқӣ сало бар комгорон зад.

Занг шоҳи(тун) санжарий соябонини тоғлар устига тикди,
еттинчи қалъада кайвон аббосийлар ноғорасини чалди.
Қуёш мотамида шафақ қонидан уфқ юзи гулгун бўлди,
осмон юлдузлар тирноғи билан юзини азадорлардек тирнади.
Ошиқларнинг қора кунига қора булутлар ҳар соат,
кўзидан ёш тўкиб, пасткаш дунёнинг юзига сув сепди.
Мен унинг васлидан ноумид бўлиб, халқ юзига эшик ёпдим,
ногоҳ марҳамат юзасидан умидворлик эшигини тақиллатди.
Муғлар дайри эшигини очдим-у, у сармаст ташқарига чиқди
ва унинг жамолининг шамъи беқарорлар жонига ўт солди.
Сармастлар ғавғосидан дайрда шундай тўполон бўлдики,
фалак подшоҳлар ноғорасини хомушликда айблаб таъна қилди.
Унинг киприкларидан юзларига заҳарли нишлар ҳар соат отилди,
уларнинг барчаси дилафкорларнинг кўнгил ярасига келиб тегди.
Кокилининг юзлаб мушкин тугунларини очди-ю,
тунда бедор бўлувчиларнинг тасбеҳ риштасига тугун солди.
Лаъл жомининг ўтли акси ҳар томонга товланди,
тавба қилганлар жонига минглар расволик чақинини урди.
Агарчи халқ қонидан оламни лолазор қилди,

аммо ёрлар билан бир-икки лолагун жом кўтарди.
Ўша кеча Фоний, ундан тилаб олган фано жомини
дамодам боқийлик майидан камронларга сало қилади.

Татаббўъи баъзе азизон

Дари майхона, к-аз ў ақл парешон омад,
Ҳалқааш ҳалқаи ҷамъияти риндон омад.
Нахиромад сўи боғи назарам сарви қадаш,
Ки гулаш хуни дилу хор зи мижгон омад.
Бандаи пири муғонам, ки гадоёни дараш
Ҳар як аз вусъати дил қайсару хоқон омад.
Аз маи давр манозу зи хумораш махурўш,
Кори даврон чу ба ҳар лаҳза дигарсон омад.
Боз дар шаҳр чӣ гавғост, ҳамоно ки дигар
Маст он кофири бебок ба майдон омад.
Ринду расво шаву он гаҳ сўи риндон бихиром,
Ки ба тақво тарафи майкада натвон омад.
Ҷониби аҳли риё савмааро тавф макун,
З-он ки ҳар кас, ки шуд он сўи пушаймон, омад.
Бадар ой аз худу эҳроми Ҳарам банд аз он-к,
Натавон ҷониби ин бодия осон омад.
Фоние, дайри фано чои аҷаб дон, ки дар ў
Кофири ишқ шуд он кас, ки мусулмон омад.

Майхона эшиги шундай эшикки, ундан ақл паришондир,
ҳалқаси риндлар даврасининг ҳалқасидир.
У ёрнинг сарв қадди назарим боғи томон хиром қилмайди,
чунки унинг гули дил қонидану тикани киприкдандир.
Муғлар пирининг қулиман, эшигидаги гадоларнинг ҳар бири
диллари кенглигидан шаҳаншоҳу хоқондирлар.
Давр майидан мағрурланма ва хуморидан ғавғо қилма
чунки даврон иши ҳар лаҳзада ўзгача бўлиб келди.
Шаҳарда яна қандай шовқин-сурон қўзғалди,

у бепарво кофир майдонга яна маст бўлиб келдимикин?
Аввал расво бўл, сўнгра риндлар томонга кел,
чунки тақво билан майхона томон келиб бўлмайди.
Риё аҳллари томон бориб, унинг ибодатхонасини зиёрат қилма,
чунки у томонга борган киши пушаймон бўлиб қайтади.
Ўзлигингдан мутлақо кечиб, Ҳарам эхроми (лунгиси)ни
боғла, чунки бу биёбон томонга бориш осон эмас.
Эй Фоний, фано дайрини ажойиб бир жой деб бил,
чунки кимда-ким у ерга мусулмон бўлиб келса,
ишқ кофири бўлиб қайтади.

Татаббўъи Хоҷа

Ёд бод он, ки маро дайри муғон маъво буд,
Хотирам волаи он муғбачаи зебо буд.
Шаб дари дайр чу барбаста шудӣ то дами субх,
Базми риндони харобот биҳиштосо буд.
Ҳар куҳанхонае аз дайри муғон қасри биҳишт,
Ҳури ӯ муғбачаву Кавсари ӯ саҳбо буд.
Пири дайр омада бар садри хароботи муғон,
Ки зи мастӣ зи нўҳум торамаш истиғно буд:
Дар кафаш чоми ҳилолӣ ба шафақ чун бода,
Гирдболиш ба таҳи зонуи ӯ байзо буд.
Дурднўшон ҳама дар бандагияш баста камар,
Ҳар як он навъ, ки нисбат ба фалак ҷавзо буд.
Он ки андар назари ҳиммати риндон будӣ,
Камтар аз хоки сияҳ дунйиву мофиҳо буд.
Ўилваи ҳуснкунон муғбачаи бодафурӯш,
Ки аз он кор дили шефта вовайло буд.
Ҳар замон мутриби хушлаҳча намудӣ дар сайр
Нағма, чое ки аз он ҳушу хирад бечо буд.
Кори мастон ҳама бо нолаи чангу дафу най,
Дар хароботи муғон то ба саҳар ғавфо буд.
Дар чунин базмгаҳе роҳ наёбӣ ҳаргиз,

Фоний, то нашавад буди ту яксар нобуд.

Муғлар дайрида маъво қилган ва гўзал муғбачага
шайдо бўлган вақтларим хотира бўлсин.
Тунда дайр эшиги то саҳаргача беркилар эди-ю,
харобот риндларининг базми жаннатдек бўларди.
Муғлар дайрининг ҳар бир эски хонаси жаннат қасри,
муғбачалар, ундаги ҳурлар ва май унинг Кавсари эди.
Дайр пири харобот тўрида ўлтирган эди,
мастликдан тўққизинчи осмонни кўзга илмасди.
Қўлида ой шаклидаги жом, жомда шафақдек май тўла,
тизаси остидаги гирдболиши байзо эди.
Май қуйқумини ичувчилар бариси унинг қуллиғига
бел боғлаган, осмонда жавзо нисбати қандай бўлса, шундай эди.
Кимки риндларнинг ҳиммат назарида бўлса,
унинг учун дунё ва ундаги нарсалар қора тупроқдан кам эди.
Бода сотувчи муғбача ҳусн жилвасини кўрсатарди,
ва бу ишдан шайдо юракнинг иши вовайло эди.
Хушовоз қўшиқчи ҳар замон шундай нағма қилардики,
ҳушу ақлни ўғирлаб оларди.
Мастларнинг иши чанг, даф, най ноласи билан,
муғлар хароботида тонггача ғавғо қилиши эди.
Эй, Фоний, токи боринг бутунлай йўқ бўлмаса,
ҳеч қачон бундай базмгоҳга йўл тополмайсан.

Мухтараъ

Сўи гулшан рафтаму сарви хиромонам набуд,
Гиря зўр овард, к-он гулбарги хандонам набуд,
Абрсон худро ҳаво ёфтам ҳар сў ба боғ,
3-он ки ғайр аз гиряву ошубу афғонам набуд.
Хостам дилро ба сарҳадди шикейбой кашам,
Лек аз андўҳи ҳичрон тоқати онам набуд.
3-изтироби дил агар корам ба расвой кашид,

Қуввати онам, ки кардан сабр битвонам, набуд.
Сӯи маскан омадан боист беошуб, лек
Ин таҳаммул дар дили бесабру сомонам набуд.
Бо ниғаҳбонони қотил сирри ишқам шуд аён,
З-он ки аз бадҳоли он соат ғами қонам набуд.
Фоний, дар ҳачри он рашки парй маъзур дор,
К-инчунин девонагй нокардан имконам нобуд.

Гулзор томон бордиму (лекин) у сарв хиромоним йўқ эди,
йиғим зўрайди, чунки у ерда у гулбарги хандоним йўқ эди.
Ҳар томон боғларга булут каби ҳавасманд эдим,
чунки йиғлаш, ғавғо ва афғонимдан бошқа нарса йўқ эди.
Дилимни сабр чегарасига тортмоқчи эдим,
лекин ҳижрон ғамидан ундай қилишга тоқатим йўқ эди.
Дил изтироби ишимни расволикка олиб борган бўлса ҳам,
унга сабр қилиб турмоқ менинг қўлимдан келмас эди.
Турар жойимга ғавғосиз қайтиб келишим керак эди,
лекин сабру қарорсиз дилимда бу таҳаммул йўқ эди.
Қотил пойлоқчиларга ишқимнинг сири аён бўлиб қолди,
чунки ўша соатда аҳволим ёмонлигидан жонимни
сақлаш ғами йўқ эди.
Эй Фоний, у парилар рашк этувчи маҳбубнинг
ҳажридан мени маъзур тут,
бу сингари девоналик қилмасдан иложим йўқ эди.

Мухтараъ

Сӯи майхона ба риндон хабарам боз ояд,
Гар сӯи хона маҳи навсафарам боз ояд,
Он чигаргӯша агар боз наёяд, чй ачаб,
Пораҳо гар сӯи чашм аз чигарам боз ояд.
Партави меҳр фитад бар сараму сояи сарв,
Агар он нахли хиромон ба сарам боз ояд.
Вораҳонад зи хуморам ба дари дайр агар,

Май ба каф муғбачаи ишвагарам боз ояд.
Муҳтасиб омаду дар савмаа мастам донист,
Рахт дар дайри муғон гар набарам, боз ояд.
Ман, ки дар чашм кашам хоки хароботи фано,
Нақди кавнайн кучо дар назарам боз ояд?
Ба ғазаб гар бишуд он маҳ зи барат, эй Фонӣ,
Бод боқӣ, агар аз роҳи карам боз ояд.

Агар янги сафарга чиққан маҳбубим уйга қайтиб келса,
майхонадаги риндларга хабарим яна қайтиб келади.
Агар у жигаргўша қайтиб келмаса,
жигарим поралари кўзимдан келса (оқса) не ажаб?
Агар у гўзал жонон бошимга келса,
кўёш ёғдуси-ю, сарвнинг сояси бошимга тушади.
Ишвагар муғбачам кўлида май кўтариб,
дайр эшигидан яна кириб келса, хуморимни тарқатади.
Ибодатхонага муҳтасиб келиб, менинг мастлигимни билди
энди бу ердан муғлар дайрига кўчмасам яна келади.
Мен фано хароботи тупроғини кўзимга суртаман,
икки дунё мавжудлигини қачон назаримга илибман?
Эй Фоний, у ой юзли ғазаб билан ёнингдан кетган бўлса-ю,
агар карам юзасидан яна келса, мангу яшасин.

Татаббўи Шайх

Зи хоки куи ту буи абир меояд,
Ки сўи дилшудагон дилпазир меояд.
Шаҳе, ки мулки чаҳонро ба зулм карда асир,
Ҳанўз ношуда сўят асир, меояд.
Зи дашти ҳаҷр аз он обианд пиру ҷавон,
Ки чун ҷавон равад он сўй, пир меояд.
Ҳалол гашт ба чашми ту хуни ман, гарчи
Ҳанўз аз даҳанат бўи шир меояд.
Ба кўи ишқ ҳамоно, ки қатли ушшоқ аст,

Ки он тараф зи асирон нафир меояд.
Ҳамепарад зи тараб чашмам, эй фалак, хуш дор
Магар ки шоҳ ба сӯи фақир меояд?
Чӣ рӯзгори некӯ буд васл, эй Фонӣ,
Ки гаҳ-гаҳам ба хаёлу замир меояд.

Кўйинг тупроғидан анбар ҳиди келади,
ошиқларга у жуда ҳам хуш келади.
Жаҳон мулкани зулм билан асир қилмоқчи бўлган шоҳ
ўша мақсадига етмай, сенга асир бўлиб келади.
Ҳажр даштидан тортинишнинг сабаби шуки,
ёшу қари у томонга йигит ҳолда кетса, қартайиб қайтади.
Эй нозанин, ҳали оғзингдан она сути ҳиди келиб турган
бўлса-да, кўзингга менинг қонимни тўкиш ҳалолдир.
Ҳамонو ишқ кўйида ошиқларни ўлдиришадимики,
у тарафдан асирларнинг нола ю фарёдлари эшитилади.
Эй фалак, хушёр бўл, доим кўзим учади,
шоҳ фақир томонга қадам ранжида
қилаётганмикан-а?
Эй Фоний, висол чоғи қандай яхши эди,
ўша вақт гоҳ-гоҳ хотиримга келиб туради.

Татаббўи Хоҷа

Майли сарвам зи ҳавои қади дилчӯи ту буд,
Буданам волаи гулбарг ҳам аз рӯи ту буд.
Дар хами тоқи фалак ҳайати қавсии ҳилол,
Аз пай зеби камон хонаи абрӯи ту буд.
Мурдам аз рашку дигар зинда шудам, лек, шавқ
Ки саҳар накҳати гулро ба чаман бўи ту буд.
Дар хароботи муғон дӯш алоло то субҳ
Аз маи лаъли туву силсилаи мӯи ту буд.
Каъбаву дайр тафовут накунад чун ҳама чо,
Дида бар рӯи туву майли дилам сӯи ту буд.

Буд дар роҳи талаб равшани дидаю дил,
Тутиё ранг ҳар он гард, ки аз кӯи ту буд.
Файзи қудсӣ расад аз нуктаи Фонӣ ҳар дам,
Ки ҳадисаш сифати лаъли суҳангӯи ту буд.

Сарвга майлим борлиги қоматинг ҳавасидану
гулбаргга мафтун бўлишим ҳам юзинг орзусидан эди.
Фалак тоқида камон ҳайъатидаги янги ой
қошинг камонхонасини безаш учун эди.
Рашқдан ўлдим, лекин шавқингдан яна тирилдим,
чунки саҳар чамандаги гулда сенинг исинг бор эди.
Кеча муғлар хароботида лаъл лабинг майи билан
зулфинг занжири хусусида,
тонг чоғигача шовқин-сурон ва тўполон бўлди.
Каъба билан дайрда тафовут йўқ, чунки ҳамма жойда
кўзим юзингда-ю, дилим майли сенда эди.
Кўйингдаги тўтиё рангли ҳамма чанг талаб йўлида бўлган
кўз билан дилинг равшанлиги учун тўтиё эди.
Фонийнинг сўзидан ҳар бир нафасда муқаддас файз
этади, чунки унинг сўзи ширинсўз лабинг сифати эди.

Татаббӯи Хоҷа

Майли сарвам зи ҳавои қади дилчӯи ту буд,
Буданам волаи гулбарг ҳам аз рӯи ту буд.
Дар хама тоқи фалак ҳайати қавсии ҳилол,
Аз паи зеби камон хонаи абрӯи ту буд.
Мурдам аз рашку дигар зинда шудам, лек, шавқ
Ки саҳар накҳати гулро ба чаман бўи ту буд.
Дар хароботи муғон дӯш алоло то субҳ
Аз маи лаъли туву силсилаи мӯи ту буд.
Каъбаву дайр тафовут накунад чун ҳама чо,
Дида бар рӯи туву майли дилам сӯи ту буд.
Буд дар роҳи талаб равшани дидаю дил,

Тутиё ранг ҳар он гард, ки аз кӯи ту буд.
Файзи қудсӣ расад аз нуктаи Фонӣ ҳар дам,
Ки ҳадисаш сифати лаъли суҳангӯи ту буд.

Сарвга майлим борлиги қоматинг ҳавасидану
гулбаргга мафтун бўлишим ҳам юзинг орзусидан эди.
Фалак тоқида камон ҳайъатидаги янги ой
қошинг камонхонасини безаш учун эди.
Рашқдан ўлдим, лекин шавқингдан яна тирилдим,
чунки саҳар чамандаги гулда сенинг исинг бор эди.
Кеча муғлар хароботида лаъл лабинг майи билан
зулфинг занжири хусусида,
тонг чоғигача шовқин-сурон ва тўполон бўлди.
Каъба билан дайрда тафовут йўқ, чунки ҳамма жойда
кўзим юзингда-ю, дилим майли сенда эди.
Кўйингдаги тўтиё рангли ҳамма чанг талаб йўлида
бўлган кўз билан дилинг равшанлиги учун тўтиё эди.
Фонийнинг сўзидан ҳар бир нафасда муқаддас файз етади,
чунки унинг сўзи ширинсўз лабинг сифати эди.

Татаббӯи Хоҷа

Банди гесӯи ту аз даст раҳо натвон кард,
Гар чудо созияш аз банд, чудо натвон кард.
Дам ниғаҳ дор Масеҳо, ки ба ҷуз нӯши висол,
Дард муҳлик чу шуд аз ҳаҷр, даво натвон кард.
Чун хиромӣ сӯи мо, гарна ҳақираш бинӣ,
Ҷон чӣ бошад, ки ба пой ту фидо натвон кард!
Қимати лаъли ту кардан натавон ҷавҳари рӯҳ,
Ҷавҳари рӯҳ бале, хокбаҳо натвон кард.
Мастам он навъ, ки дарди дили худро бо ёр
Он чӣ дар дил гузарад, нек адо натвон кард.
Сачда дар пеши бутон фавт намудан натавон,
Зоҳидо, ин на намоз аст, қазо натвон кард.

Бодаи ишқу бахилӣ набувад росту лек,
Чуз ба риндони харобот сало натвон кард.
Эй дил, ар нури яқин металабӣ, сурмаи чашм,
Ба чуз аз хоки дари майкадаҳо натвон кард.
Талаби васли ҳарам ҳар кӣ кунад чун Фонӣ,
Рӯи дил чуз ба биёбони фано натвон кард.

Кокилинг бандини қўлдан чиқариб бўлмайди,
агар бандидан узар бўлсанг ҳам узиб бўлмайди.
Эй, Масих, нафасингни асраб тур, чунки ҳажрнинг
муҳлик дардига висол нўшидан ўзга даво бўлмайди.
Агар ҳақир (кичкина, арзимас) деб билмасанг,
биз томонга хиром қилганингда жонни фидо қиламиз.
Руҳ жавҳари лаълинг қимматига тенг эмас,
ҳа, руҳ жавҳарини тупроқ билан тенг қилиб бўлмайди.
Шу қадар мастманки, ўзимнинг дилдаги дардимни
ёр олдида яхши изҳор қила олмайман.
Санамлар олдида саждани қазо қилиб бўлмайди,
эй, зоҳид бу намоз эмас, уни қазо қилолмайсан.
Ишқ бодаси билан бахиллик бир-бирига тўғри келмаса-да,
лекин харобот риндларидан ўзгага сало қилиб бўлмайди.
Кимки, Фонийдек Ҳарам васлини истаса, кўнгил юзини
фано биёбонидан ўзга томонга бурмаслиги керак.

Татаббӯъи Хоҷа

Хар ки дар дайри муғон чоми шаробе дорад,
Расадаш гар ба фалак нозу итобе дорад.
Он ки дар майкада бигрифт ба каф ратли гарон,
Чарх бар рӯи маяш ҳукми ҳубобе дорад.
Равзаву хур ба Кавсар чӣ кунад ёд, он к-ӯ
Шоҳиду манзили амну маи нобе дорад?!
Дар гадоёни харобот наёмад ба ҳисоб,
Ҳар ки аз салтанати даҳр ҳисобе дорад.

Оташин рӯи арақноки ту чун чашмаи меҳр,
Боз дар ҳусн аҷаб обию тобе дорад.
Савти булбул зи чӣ маънӣ набувад файзрасон,
Ки зи авроқи гули тоза китобе дорад.
Кишвари ҳусни вай обод, зи осеби завол,
К-аз вафо пурсиши аҳволи харобе дорад.
Маю маъшуқ расон ё Рабам аз лутф ба он,
К-аз хумор андӯху аз ҳаҷр азобе дорад.
Фонӣ аз чарху нучум аз чӣ бинолад, ки ба даҳр
Шоҳи хуршедваши аршчанобе дорад.

Муғлар дайрида кимнинг қўлида бир жом шароби бўлса,
унинг мартабаси фалакка етганда ҳам нозу итоби бўлади.
Майхонада қўлига катта коса олган киши наздида
осмон, майининг юзидаги кўпикдай бўлиб қолади.
Ёнида гўзал ёри, тинч жойи ва тиниқ майи бўлган киши
жаннат, хур ва Кавсарни нега эсласин.
Олам салтанатига эга бўлиб, шу билан ҳисоб-китоби бўлган киши,
харобот гадолари олдида ҳисобга қўшилмайди.
Сенинг терлаган оташин рухсоринг қуёш булоғидир,
яна гўзалликда ҳайратбахш сўлимлиги бор.
Янги гул варақларидан китоби бўлгач,
булбулнинг овози нега файзбахш бўлмасин.
Унинг ҳусни мулки ҳамиша обод бўлсин, (чунки)
вафо юзасидан харобларнинг ҳолини сўраб туради.
Ё Раббий, хуморлик ғамида ва ҳажр азобида
бўлган кишига лутфинг билан маю маъшуқа ато қил.
Дунёда Арш остона қуёш каби подшоҳи бўлиб турганда,
Фоний чархдану унинг юлдузларидан нега нолисин?

Татаббӯъи Хоҷа

Шаб, ки омад маст он маҳ, тавбакоронро чӣ шуд?
Ман агар мурдам, бигӯ, шабзиндадоронро чӣ шуд?

Чун бурун омад, на дил бигзошт, не ақлу на дин,
Гар ба риндон зад бало, парҳезкоронро чӣ шуд?
Чун ба майдон тохт, растохез дар майдон фитод,
Шаҳсаворонро чӣ омад, шаҳриёронро чӣ шуд?
Мурдам аз махмурию чоми шаробам кас надод,
Зоҳид ар маъзур бошад, майгусоронро чӣ шуд?
Ман, ки душманкомам андар ошиқӣ, эй дўстон,
Душманонро гар хуш омад, дўстдоронро чӣ шуд?
Зулмати ҳаҷрам аҷаб тира-ст дар дашти фиरोқ,
Ламъаҳои барқи васли кўҳсоронро чӣ шуд?
Як гули хандон, ки имсолам зи боғи дил наруст,
Гиря бар ҳолам накард, абри баҳоронро чӣ шуд?
Шўълае нафтод дар дилҳои мо – афсурдагон,
Сайҳаи мастирасони хушёронро чӣ шуд?
Фониё, аз ҷаври ёрони замон ғамгин мабош,
Ёр худ кай будат, ар гӯи ки ёронро чӣ шуд?

У маҳбуб кечаси маст бўлиб келди, тавба қилганларнинг
аҳволи нима бўлди экан?
Агар мен ўлган бўлсам, айт, кечаларни бедор
ўтказадиганларга нима бўлди?
У гўзал чиқиб келгач, на дилни, на ақлни ва на динни қўйди,
агар риндларга офат теккан бўлса, парҳезкорларга нима бўлди?
Майдонга от қўйган эди, майдонда қиёмат қўзғалди,
суворийлар бошига нима келди-ю, подшоҳларга нима бўлди?
Хуморлиқдан ўлдим, бирор киши менга бир жом шароб
бермади, зоҳид-ку маъзур, хўш, майхўрларга нима бўлди?
Эй дўстлар, мен ошиқликда хузур-ҳаловатга душман бўлдим,
душманларга бу хуш келган бўлса, дўстларга нима бўлди?
Фиरोқ даштида бошимга тушган ҳижрон зулмати жуда қоронғи,
висол тоғларида чақнайдиган яшин шуълаларига нима бўлди
экан?
Дил боғидан бу йил бир хандон гул ўсиб чиқмади,
баҳор булутларига нима бўлдики, менинг ҳолимга йиғламади?

Биз харобларнинг дилига бирор шуъла ҳам тушмади,
хушёрларнинг мастликка элтувчи ҳайқириғи нима бўлди?
Эй Фоний, замон дўстларининг жабру зулмларидан хафа бўлма,
агар ёронларга нима бўлди, демоқчи бўлсанг, қачон сенда ёр бор
эди?

Татаббўъи Хоҷа

Ишқу чавониву май чу қилвагар ояд,
Тавба накӯ бошад, ар зи даст барояд.
Ошиқи шўхе шудам, ки қон диҳам аз рашк.
Гар зи дил ояд бурун, ба дида дарояд.
Сабзаву об аст баҳри ишратам аз вай,
Наштару теғе, ки бар дилу цигар ояд.
Нахли умедам гули фироқ баровард,
То чи аз ў бархўрам, чу дар самар ояд.
Ларза фитад дар дилу зи пой дарафтам,
Ҳар гаҳам он шўхи фитна дар назар ояд.
Аҳд намудам, ки масту беҳабар афтам,
Ҳар гаҳ аз он ёри ғойибам хабар ояд.
Дам ба дам аз қоми бода нест гузирам,
К-аз фалакам ҳар замон ғаме дигар ояд.
Дар талаби васл пеши ҳиммати ошиқ,
Даҳру дар ў ҳар чи ҳаст, мухтасар ояд.
Фоний, аз он майли боғ кард, ки он қо
Булбули масташ суруди ишқ сарояд.

Ишқу ёшлик ва май жилва қилганда
агар қўлдан келса, тавба қилиш яхшидир.
Шундай бир шўхга ошиқ бўлдимки, агар у юракдан
чиқиб кўзимга кирса ҳам рашқдан жоним чиқади.
Ундан юрагим ва жигаримга тегадиган ништар ва тиғ,
ишратим учун сабза ва сув сингаридир.
Умидим ниҳолидан айрилиқ гули очилди,

энди у самар берганди, ундан қандай ҳосил ейман.
У фитнагар шўхга кўзим тушган чоғда,
юрагимга ларза тушиб, оёқдан йиқиламан.
Ғойиб бўлган ёримдан қачон хабар келса,
масту беҳабар бўлиб йиқилишга аҳд қилдим.
Дам-бадам бода жоми ичишдан ўзга чорам йўқ,
чунки фалакдан менга ҳар дам яна бир ғам етиб туради.
Васл талабида ошиқ ҳиммати олдида
дунё ҳам, ундаги барча нарсалар ҳам аҳамиятсиз кўринади.
Фоний, шунинг учун ҳам боғ майли қилдики,
у ерда маст булбул ишқ кўшиғини куйлайди.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳар ки сарҳалқаи риндони қаҳон хоҳад буд,
Маст дар кунчи хароботи муғон хоҳад буд.
Манигар саҳл ба риндон, ки агар дарнигарй,
Оламе дар таҳи ҳар хирқа ниҳон хоҳад буд.
«Халқ пурсанд, ки то кай бувадат масти ишқ,
То зи майхонаву май ному нишон хоҳад буд».
3-ин ҳадисам натавонанд пушаймон кардан,
Бар ҳамонем, ки будему ҳамон хоҳад буд.
Эй хуш он шаб, ки фиғони мани Мачнун чу шунид
Он парй гуфт ба ёрон, ки фалон хоҳад буд!
Ҳоли дилро набувад шарҳ намудан ҳоҷат,
Чунки донам, ки бари дўст аён хоҳад буд.
Аз май ар умри абад касб шавад риндонро,
То абад бар дари майхона макон хоҳад буд.
Пираму шефта в-ин нақди ҳаётам ба нисор.
Баҳри хоки раҳи он турфа ҷавон хоҳад буд.
Гуфта Фонй, ки асир аст, магар ошиқи мост,
Ҳар чи фармудай, эй дўст, чунон хоҳад буд!

Кимки жаҳон риндларининг бошлиғи бўламан деса,

муғлар хароботининг кунжида маст бўлиши керак.
Эй мункир, риндларга камситиш назари билан қарама,
яхши текшириб қарасанг, ҳар бир эски
чопон тагида бир олам яшириниб ётганини кўрасан.
Халқ: «Сенинг ишқдан мастлигинг қачонгача давом этади?» деб
сўрасалар,
Мен: «Ма ю майхонанинг ному нишони йўқолгунча», деб жавоб
бераман.
Бу сўзимдан мени пушаймон қилдира олмайдилар,
қандай бўлсак, шундайлигимизча қолажакмиз.
У қандай яхши кеча эдики, мен телбасининг фиғонини эшитиб у
пари
дўстларга: «У ўша, фалон ошиғим бўлса керак», деди.
Дилим ҳолини шарҳлашнинг ҳожати йўқ,
биламанки, дилимнинг ҳоли дўстга аёнدير.
Агар май риндларга мангу умр бағишласа,
майхона дарвозаси уларга абадий макон бўлади.
Мен қари ошиқман, шу ҳаётим нақди
у ажойиб маҳбубнинг йўлида сарф бўлади.
«Фоний асирдир, бизнинг ошиғимизмикан?» дединг,
эи дўст, сен нима деган бўлсанг, ўша бўлади.

Татаббўъи Хоҷа

Мае ки майли дили мо сўи фано бибарад,
Зи зуҳд беҳ, ки ба сарманзили риё бибарад.
Чу бурд ёр дилатро, кунун ту фориғ бош,
Аз ўст дил, бигзораш ба ҳар кучо бибарад.
Зи заъфам омаду шуд нест суи дўст, магар
Насим орад аз он манзилам, сабо бибарад.
Ҳавои сарви қадаш бошадам ҳанўз ба сар,
Чу бод кард вучудам, сўи ҳаво бибарад.
Хаёли васл муҳол аст пеши он бадахд,
Чу ҳеҷ кас натавонад, ки номи мо бибарад.

Набоядам ду саро, лек дар гадои дайр,
Хаёли муғбачагонам ба ҳар саро бибарад.
Ҳаёти нақд бувад муғтанам, ки чарх ба луъб
Фитода то зи ту нақди ҳаётро бибарад.
Тамаъ мадор зи хубон вафо, ки Эзиди пок
Ба ҳар ки дод чамол, аз дилаш вафо бибарад.
Ба ранчдидаи даврон чӣ чора, эй Фонӣ,
Ҷуз он, ки қониби майхона илтиҷо бибарад.

Дилимиз майлини фано томон бошловчи май,
риё манзилига элтадиган тоат ва ибодатдан яхшироқдир.
Дилингни ёр олиб кетдими, энди сен хотиржам бўл,
ҳозир дил ёрники, кўябер, уни қаерга хоҳласа олиб бора берсин.
Заифлигимдан дўст томон бориш-келишим йўқ, у жойдан
мени насим шамоли келтириб, сабо шамоли олиб борармикан?
Вужудимнинг гардини шамол ҳавога совурганда ҳам
унинг сарв қаддининг орзуси дилимда қолади.
У бевафонинг васлини хаёл қилиш ҳам қийин,
чунки унинг олдиға ҳеч кимса номимни ҳам олиб боролмайди.
Дайр гадолигида муғбачаларнинг хаёли ҳар жойларга
олиб боради, йўқса менга икки дунё ҳам керак эмас.
Ҳаёт нақди ғаниматдир, чунки фалак найранг билан
ҳаётнинг нақдини олиб кетмоқчи.
Гўзаллардан вафо тилама, чунки пок Тангри
кимга ҳусн берган бўлса, ундан вафони олади.
Эй Фоний, оламдаги аламзадаларни майхона томон
илтиҷо қилишдан бўлак нима чоралари бор.

Айзан

Як нуқта ҳар ки аз лаби қонони мо шунид,
Дар гўши ӯ каломи Масеҳост ношунид.
Гар хори бевафоиям он гул ба сина ҳаст,
Аз гулситони даҳр кӣ бўи вафо шунид?

Ошуфтагй ба муғбачагонам ниҳон набуд,
«Сад бор пири майкада ин моҷаро шунид».
Дил захми бўғирифтаи худро ба кас нагуфт,
Он гул агар шунид, зи боди сабо шунид.
Душам набурда хоб зи май буд, ё хумор,
Ё нолаҳои зори мани мубтало шунид.
Дар тоқи дайр арбадаи мо садо фиканд,
З-он сон, ки аҳли тоқи сипеҳр он садо шунид.
Дар базми ишқ шарти адаб нест эътироз,
Гар нуктаи савоб шунид, ар хато шунид.
Дилро ба ишқ аз сухани душманон мапурс,
Аз дўстон нигар, ки дар ин раҳ чиҳо шунид.
Дил дар ниёзи субҳғаҳ аз ҳотифи саҳар,
Дишаб ба кунчи дайри муғон ин нидо шунид:
«К-оини аҳли дайр чу беихтиёрӣ аст,
Осуда он, ки ҳар чӣ шунид, аз ризо шунид».
Фонӣ агар бақо талабӣ, боядат нахуст
Бӯи гули тааб зи насими фано шунид

Кимки бизнинг жононимиз лабидан бир нукта эшитса,
унинг қулоғига Масиҳ каломи ҳам кирмайди.
Агар ул гулдан бевафолик тикани кўксимга
санчилган бўлса-да,
дахр гулистонида вафо бўйини ким топибди.
Муғбачаларга шайдо бўлганим сир эмас,
майхона пири бу можарони юз бор эшитган.
Юрак ўзининг ачиган яраси ҳақида ҳеч кимга айтмади,
ул гул агар эшитган бўлса, тонг елидан эшитгандир.
Кеча ухлай олмабди, бу майданми ё хуморданми,
ёки менинг нола ва зорларимни эшитганми?
Дайр тоқида фарёдимиз шундай кўтарилдики,
сипеҳр тоқи аҳли ҳам у садони эшитдилар.
Агар нотўғри сўз эшитсанг ҳам, хато сўз эшитсанг ҳам,
ишқ базмида эътироз билдириш адабдан эмас.

Ишқда дилда душманларнинг сўзларини сўрама,
дўстлардан сўрагинки, бу йўлда нималарни эшитдилар.
Юрак тонг чоғи ниёз вақтида саҳар ҳотифидан
муғлар дайрининг бурчагида бу нидони эшитди:
«Дайр аҳлининг одати беихтиёрликдир,
ҳар нарсани ризо билан эшитган киши осудадир».
Фоний, агар истагинг бақо талаб бўлса, олдин фано
насимдан ранжу дард гулини ҳидлашинг керак.

Татаббўи Хоҷа

Зи дайр муғбача ҳар гаҳ ба каф пиёла барояд,
Ба даҳр тафриқа афтад, зи халқ нола барояд.
Зи рўю чашми маҳи хеш ёдам ояду гилям,
Ба лолазор чу бозикунон ғизола барояд.
Дилам кашад, ки бимолам ба ҳарду чашму бибўям,
Чу бўи дилкаши он анбаринқулола барояд.
Маро, ки ком маи лоларангу орази соқист,
Кучо муроди дил аз арғувону лола барояд?
Чй сон тахайюли бўса кунам зи гулшани ҳуснаш,
Ба гирди моҳи рух аз хат кунун, ки ҳола барояд.
Чаро ба зуҳд чиҳил сол хун хурам паи Кавсар?
Маро, ки-коми дил аз бодаи дусола барояд!
Зи ишқ дам назадй, Фониё, чй суд пас аз марг
Зи ҳучраат гар аз ин илм сад рисола барояд.

Дайрдан муғбача қўлига пиёла тутиб чиққан чоғда,
дунёга тафриқа тушади, халқдан нола чиқади.
Оҳу ўйнаб-ўйнаб лолазорга чиққанда
ойимнинг юзию кўзи ёдимга тушиб йиғлайман.
Ул зулфнинг анбардек дилкаш ҳиди таралса,
кўнглим уни кўзларимга суртиб ҳидлашни истайди.
Менинг истагим лоларанг май ва соқий юзи бўлса, қандай қилиб
арғувон ва лоладан дилим муроди ҳосил бўлсин.

Хат ой юзи гирдига ҳола солган бўлса,
хусни гулшанида бўса олишни қандай хаёл қила оламан.
Дилимнинг мақсади икки йиллик бодадан ҳосил бўлади,
нега энди Кавсар учун қирқ йил зуҳд билан қон ичаман.
Эй, Фоний, ишқдан дам урмадинг, ўлганингдан кейин,
хужрангдан бу илмга (ишққа) оид юз рисола чиқса, не фойда?

Айзан

Эй хуш онон, ки саҳар домани ёре гиранд,
Қадаҳи бода паи дафъи хуморе гиранд.
Рифъати пири муғон бин, ки фалакро ба нучум,
3-оташи ғайрати ў дуду шароре гиранд.
Хоки он шоҳ ва шонам, ки гаҳи куштани халқ,
Тарки сад хун зи фиғони дили зоре гиранд.
Мо ба риндї чу алам бар дари майхона задем,
Беҳ, ки арбоби насиҳат паи коре гиранд.
Авлї он аст, ки риндони қаҳон домани хеш
Дарнаварданд, вале домани ёре гиранд.
Гуфтамаш чон зи паи бўсе гиранд бутон,
Зери лаб хандазанон гуфт, ки оре гиранд.
Халқ зери фалак он рӯз бигиранд қарор,
Фоние, к-аз равиш афлок қароре гиранд.

Саҳар чоғида бир ёр этагини ушлаганлару хуморнинг дафъи учун
қўлга бир қадаҳ майни олганлар бахтли одамлардир.
Муғлар пири олий мартабали эканини кўрки, унинг рашки
ўтидан,
фалак юзини ўз юлдузлари билан тутуну учқун қоплайди.
Шундай шоҳсимон маҳбублар йўлининг тупроғи бўлайки,
бир зорнинг фиғонига қулоқ солиб, юзта қондан кечади.
Биз риндлик билан ўз байроғимизни майхона эшигига тикдик,
насиҳатгўй арбоблар ўз ишлари ортидан кета беришлари
яхшироқдир.

Риндлар жаҳондан этак силкиб,
ёр этагини тутишлари яхшидир.
Унга: «Гўзаллар бир бўса учун жон оладилар», дедим,
у лаби остидан кулиб: «Ҳа, албатта, оладилар», деб жавоб берди.
Эй, Фоний фалак юришдан тўхтаган кунигина,
фалак остидаги халқ ҳам тиниб-тинчийди.

Татаббӯи Мир

Хусни рӯи хури чаннатро малак изҳор кард,
Чун рухи хуби ту дид, аз гуфта истиғфор кард.
Ваҳ, чӣ кофир буд он, к-аз дайр маст омад бурун,
Баҳри қайдам риштаи тасбехро зуннор кард?
Боғбон то кард ташбеҳи даҳонаш ғунчаро,
Дар дилам аз захм пайконе фузунтар кор кард.
Килки қудрат ҳалли он дар гардиши соғар ниҳод,
Мушкилотеро, ки дар нӯҳ давраи паргор кард.
Риндияш бодо ҳалол, он к-ӯ ба ишқи муғбача
Хирқаву саччода раҳни кулбаи хаммор кард.
Лаъли қонбахшаш зи мардум қон ба осонӣ гирифт,
Сахтқониҳои ман ин қиссаро душвор кард.
Бар сари бозори ҳуснаш худфурӯширо гузошт,
Юсуфу пеши рухаш бар бандагӣ иқрор кард.
Дӯш чун мемурам аз ҳичрон, суроҳӣ хун гирифт,
Шамъ низ аз сӯзи дардам худкушӣ бисёр кард.
Масту ошиқ, Фонӣ, аз дайри муғон омад бурун,
Ҳар ду собит шуд ба ӯ, гарчи бисе инкор кард.

Фаришта жаннат хурининг хуснини мақтаган эди, сенинг
гўзал юзингни кўргач, айтган гапидан тавба қилди.
Ажабо, у гўзал қандай кофир эдики, майхонадан маст
чиқиб мени боғлаш учун тасбеҳ ипини зуннор қилди.
Боғбон унинг оғзини ғунчага ўхшатди, унинг бу
сӯзи дилимга пайконнинг захмидан ортиқроқ кор қилди.

Тўққиз фалакда сақланган мушкулларни ҳал қилиш
йўлини қудрат қалами май қадаҳининг гирдига жойлаштирган.
Муғбача ишқида хирқаю жойнамозини майфурушга
гаров қўйган риндга риндлик ҳалол бўлсин.
Унинг жон бағишловчи лаъли одамлар жонини осонлик билан
олди,
менинг жоним қаттиқлиги бу қиссани оғирлаштирди.
Унинг ҳусни бозорида Юсуф ўзини сотишдан кечиб,
унинг кўзи олдида ўзининг қул эканига иқрор бўлди.
Кеча ҳижрондан ўлаётганимда май шишаси қон йиғлади,
шамъ ҳам дардим ўтидан ўзини кўп ўлдирди.
Фоний муғлар дайридан масту ошиқ чиқиб келди, у кўп
инкор қилса ҳам, унинг мазкур икки иши исбот қилинди.

Татаббўъи Хоҷа

Тариқи шеваи риндӣ касе ба чо овард,
Ки рӯи дил сӯи майхонаи фано овард.
Надошт нуру сафо, шоми ҳаҷри мо, он маҳ
Зи чеҳра нур расониду май сафо овард.
Ҳаётбахши дилам шав, чу омадӣ, эй умр,
Даме марав, ки туро ин тараф Худо овард.
Балои ишқ маро бар сар омад аз раҳи чашм,
Надид рӯзи хуш, ар бар сарам бало овард.
Даруни майкада дар базмгоҳи риндон рехт,
Зи сайри кӯи муғон ҳарчи ин гадо овард.
Қазо нашуд мутағаййир, хуш он, ки дод ризо
Ба ҳар чи бар сари баргаштааш қазо овард.
Накӯ буд ин, ки сӯи Фонӣ омад он маҳ, лек
Ба худ рақибӣ сияҳрӯйро чаро овард?

Кўнгулни фано майхонасига қаратган киши
риндлик шевасини бажо келтирган ҳисобланади.
Ҳижрон шомимизнинг нуру сафоси йўқ эди,

у ой чеҳрасидан нур етказди-ю, май эса сафо келтирди.
Эй умр (маҳбуб), келдингми, энди дилимга ҳаёт
бағишловчи бўл, бир нафас кетма, чунки бу томонларга
сени Тангри келтирди.

Ишқ балоси кўз йўли билан бошимга келди,
бошимга бало келтирган бўлса ҳам, ўзи яхши кун кўрмади.
Бу гадо муғлар кўйининг сайридан нимаики келтирган
бўлса, майхонадаги риндлар базмгоҳига тўкди.
Тақдир тағйир топмайди, шу сабабдан бошига тушган
ҳар қандай кулфатга ризо бўлган киши бахтлидир.
У ой, Фоний томонга келгани яхши бўлган эди,
биноқ юзи қора рақибни нега бошлаб келди экан?

Татаббўъи Хоҷа

Чй ачаб гар хави он чеҳра дили мо бибарад,
Кўҳро сел чунин гар расад, аз чо бибарад.
Ба томошои чаман рафтани он сарв хуш аст,
Нест ин хуш, ки рақибаш ба тамошо бибарад.
Дили Маҷнуншуда чун сайди ғизоли Лайлист,
Суд набвад арабаш гарчи зи саҳро бибарад.
Дил, ки бе ошиқй афсурда намояд, эй кош,
Ки самумаш дар ин дашт ба яғмо бибарад.
Андар он кўй мағў номи ту шайдо чун шуд,
Пеши ў кист, ки коми мани шайдо бибарад?
Ёр меҳмону маро заъф, ки оё паи май,
Тарафи майкада тасбеҳу мусалло бибарад.
Фоний, кушта зи дайраш магар оранд бурун,
Дили онро, ки маю соқии тарсо бибарад.

Ул юздаги тер бизнинг юрагимизни олиб кетса ажаб эмас,
бундай сел келса, тоғни ҳам жойидан олиб кетади.
Ул сарвнинг чаман томошасига боргани яхшидир,
Агар рақиб уни томошага олиб борса, бу яхши эмас.

Мажнун бўлган юрак Лайли ғизолига ов бўлди,
араб уни чўлдан олиб кетса ҳам фойдаси йўқ.
Ошиқликни билмаган дил афсурдадир, кошки,
бир қуюн бу даштда уни яғмо қилиб кетса.
У кўйда: «Номинг қандай шайдо бўлди?» деб сўрама,
унинг олдида мен шайдонинг номини ким тилга оларди?
Ёрим меҳмон, мен эса заифман, майхонага
май учун тасбеҳ ва жойнамозни олиб борадиган ким бор?
Эй, Фоннй, най ва тарсо соқийга қўнглини олдирган кишини,
дайрдан фақат ўлдириб олиб чиқиш мумкин

Дар таври Шайх

Ду зулф, к-он маҳи номехрубон зи тоб афканд,
Ниқоб бар маҳу бурқаъ бар офтоб афканд.
Ба тарфи мусҳафи ораз намуд ҳалқаи зулф,
Нишонаро пари товус дар китоб афканд.
Муоширонро бедор кард баҳри сабўҳ,
Маро чу дид равон хешро ба хоб афканд,
Ба даст қоми муродаш ҳамеша пурмай бод,
Маро ба дайри муғон он ки дар шароб афканд!
Ба оби Хизр магар кард захрро мамзуч,
Касе ки оби Хизр дар шароби ноб афканд.
Дигар ба лаъли майолуд соқии сармаст,
Ба чонам оташу дар қисмам изтироб афканд.
Зи ишқ бо чигари сўхта бувад, Фонй,
Чу муфлисе, ки дар оташ чигаркабоб афканд.

У номехрибон ой икки зулфини ёзганда
ой юзига ниқоб ва қуёш юзига бурқа ташлади.
Унинг юзи китобидаги зулфи, товус патидан
ясаб китоб орасига солиб қўйилган хатчўпдек кўринади.
У суҳбатдошларни тонг майи учун уйғотди,
мени кўрди-ю, дарров ўзини уйқуга солди.

Муғлар дайрида мени шаробга ташлаган кишининг
ҳамиша мурод жоми май билан тўла бўлсин.
Шаробга Хизр сувини қўшган кишининг иши
Хизр сувига заҳар аралаштирмоқ каби эмасми?
Сармаст соқий майга беланган лаби билан яна
жонимга ўт ва вужудимга изтироб солди.
Фоний, ишқ ўтидан куйган жигари билан гўёки,
жигар кабоб қилиб ўтирган камбағалга ўхшаб кетади.

Татаббўъи ҳазрати Шайх

Чашмам чу бар он рўи чу рашки қамар афтод,
Аз чашм давид анҷуму дар рўй дарафтод.
Аз чашм давид анҷуму дар рўй дарафтод.(?)
К-аз шабнами Фирдавс ба гулбарги тар афтод.
Хуни дилам аз дида зи бас кард ғамам фош,
Ҳарчанд қигаргўша намуд, аз назар афтод.
Шомам, ки зи ҳичрони ту шуд рўзи қиёмат,
Чун рўз шуд, он ваъда ба рўзи дигар афтод.
Аз нолаи ман то ба саҳар хоб набурдаш,
В-ин тўҳмат дар гардани мурғи саҳар афтод.
Дар ҳасрати бўсе, ки ба чонам зи лабат буд,
3-он лаъл чӣ хунҳо ки маро дар қигар афтод?!
Фонӣ, ба раҳи Саъдӣ агар зад қадаме чанд,
Бо ў суханаш бин, ки чу ширу шакар афтод.
Не-не, чӣ ҳади он ки дарояд ба муқобил,
К-аз партави иксири вай ин хок зар афтод.

Кўзим ул қамар рашкини келтирувчи юзга тушганда,
кўзимдан юлдузлар (кўз ёшлари) югуриб юзимга тушди.
Юзингдаги тер шафақдаги юлдуз дурри эмас,
балки, тоза гул япроғига жаннат шудринглари тушган.
Кўзимдан оққан юрак қони ғамимни фош қилди,
шунинг учун жигаргўша бўлса ҳам назардан қолди.

Сенинг ҳажрингда шомим қиёмат куни бўлди,
кундуз бўлганда у ваъда бошқа кунга қолди.
Менинг ноламдан тонггача ухлай олмади, бироқ
бунинг туҳмати мурғи саҳар (тонг қуши) бўйнига тушди.
Лабингдан бир бўса олиш ҳасрати дилимда бор эди,
ул лаълдан не қонларки, менинг жигаримга тўлди.
Фоний, агар Саъдий йўлидан бир неча қадам босди,
қарангки, унинг сўзи Саъдийники билан ширу шакардек бўлди.
Йўқ, йўқ, унга муқобил бўлишга ҳадди сиғмайди,
негаки, унинг иксири шуъласидин бу тупроқ зар бўлди.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳавои май ба сари ҳар ки чун ҳубоб равад,
Аҷаб набошад агар дар сари шароб равад.
Чу бахти хуфта сӯи мо ба сад ҳиял ояд,
Вале чу умри гиромӣ ба сад шитоб равад.
Зи бедилон ҳама шаб бишнавад фасонаи дил.
Чу навбати мани бедил расад, ба хоб равад.
Назар фиканда ба ағёр лаб магаз пинҳон,
Раво мадор, ки бар ҷони ман азоб равад.
Чу ринди майкада равшандарун бувад чӣ аҷаб,
Ки дар дарун-ш маи ҳамчу офтоб равад?
Хуш он ки субҳ ба дайри муғон зи махмурӣ
Хароб ояду шом аз қадаҳ хароб равад.
Хумор дар дилаш афканда изтироб чӣ айб,
Агар ба майкада Фонӣ ба изтироб равад?!

Май ҳаваси кимнинг бошига ҳубобдек тушса,
у киши шароб бошига борса, ажаб эмас.
У маҳбуб ухлаган бахт каби бизнинг томонга юз ҳийла
билан келади-ю, бироқ азиз умр каби шитоб билан кетади.
Ошиқлардан тун бўйи дил афсонасини эшитади,
мен бедилга навбат келганда, ёрим уйқуга кетади.

Ағёрларга марҳамат назари билан қараб, лабингни
тишлама, менинг жонимга бу азобни раво кўрма.
Майхона риндининг кўнгли равшан бўлса, не ажаб,
чунки унинг ичига май қуёш каби киради.
Тонг чоғида муғлар дайрига хуморликдан хароб келиб,
кечқурун май ичиб, хароб ҳолда қайтган одам нақадар бахтиёр.
Агар Фоний майхонага изтироб билан борса, не айб,
чунки унинг дилига махмурлик изтироб солган.

Татаббўъи Хоҷа

Гадои дайр зи шоҳи замон чӣ ғам дорад,
Ки аз сафоли харобот Ҷоми Ҷам дорад?
Ба боғи даҳр хуш он дидавар, ки чун нарғис
Баҳои бодаву дар сар пиёла ҳам дорад.
Манаш ба тўхмати риндӣ ҷазо диҳам баракс,
Ба зуҳдам он ки дар ин дайр муттаҳам дорад.
Ридои сурх зи май бар сари асо бандам,
Гадо, ки ғарқа ба май шуд, чунин алам дорад.
Назар ба Қатъбаи мақсуд бошадам аз дайр,
Чаро ки равзанае ҷониби Ҳарам дорад.
Биё ба майкадаву ғамгусорӣ аз май бин,
Агар дилат зи ҷафои замона ғам дорад.
Нишоне аз даҳанат ёбад он, ки чун Фонӣ
Ҳавои нестӣ андар раҳи адам дорад.

Майхона гадосининг замона подшоҳидан нима ғами бор,
чунки унда майхона сафолидан Жамшид жоми бор.
Жаҳон боғида бошида май баҳоси ҳамда пиёласи бўлган
нарғисдек кўзи очик киши бахтиёрдир.
Мени бу дайрда зоҳид деб тухмат қилган кишига,
риндларча тухмат билан аксинча жазо бераман.
Майдан қизарган ридони ҳасса учига боғлайман,
майга ғарқ бўлган гадонинг байроғи шундай бўлади.

Майхонадан мақсуд Каъбаси томон боқаман,
чунки дайрда Ҳарам томонга қараган туйнук бор.
Агар замонанинг жафосидан кўнглингда ғам бўлса,
майхонага келу майдан ғамгусорлик кўр.
Кимки Фонийдек ўзликни унутиб, йўқлик йўлини тутса,
у киши оғзингдан нишон топади.

Татаббўъи Хоҷа

Алассабоҳ муғон қуфли дайр боз кунед,
Ду чом боиси гуфтори аҳли роз кунед.
Гар аҳли зуҳду риё бигзарад, маозаллоҳ,
Ба вақти нукта зи номахрамай эҳтироз кунед.
Ниёзи мо зи шумо куштан аст, эй хубон,
Зи ғамза хоҳ шумо қатлу хоҳ ноз кунед.
Ба абрӯи бути худ сачда карда чон додам,
Агар бароядатон инчунин намоз кунед.
Чу чилвагар шавад, эй аҳли равза, Тўбиरो
Фидои қомати он сарви сарафроз кунед.
Харобӣ асту бас, эй чобукон, агар сад раҳ
Ба кишвари дили ушшоқ турктоз кунед!
Чу ошиқ омада Фонӣ, ба гоҳи куштани халқ,
Миёни мучриму бе чурм имтиёз кунед.

Эрта тонгда, эй муғлар, дайр эшигини очинг,
икки жом бериб роз аҳли билан суҳбат қуринг.
Агар зуҳду риё аҳли ўтиб қолса, Худо ҳақи,
сўз вақтида номахрамлардан эҳтироз қилинг.
Эй гўзаллар, сизлардан ниёзимиз шуки,
бизни хоҳ ғамза билан, хоҳ ноз билан ўлдилинг.
Санамим қошида сажда қилиб жон бердим,
агар қўлингиздан келса шундай намоз қилинг.
Тўби жилва қилса агар, эй аҳли равза,
уни ул сарви сарафроз қоматига фидо қилинг.

Эй чобуклар, ошиқларнинг дил кишварига
юз қатла ҳужум қилсангиз,
У ерда фақат вайронлик бордир, холос.
Фоний, ошиқ бўлиб келди, халқни қатл қилиш чоғида,
гуноҳкор билан гуноҳсизни бир-биридан ажратинг.

Татаббўъи Хоҷа

Риндон, ки майли бода ба дайри фано кунанд,
Оё бувад, ки чоме ишорат ба мо кунанд?
Ранҷи хумор гарчи бувад муҳлик, эй ҳаким,
Бояд ки ҳам ба чоми шаробаш даво кунанд.
Моему хоки дайр ҳичобаш кунанд рафъ,
Онон, ки чашм равшан аз ин тутиё кунанд.
Надҳанд нимчони маро май ба майкада,
Чун қатрааш ба чони гиромй баҳо кунанд.
Аз килки сунъ он чй рақам шуд савоб дон,
Фикри хато бувад, ки хаёли хато кунанд.
Риндон, ки тираанд зи бадмастиям ба дайр,
Як шиша май барам барашон то сафо кунанд.
Зухҳод агар кушод надиданд дар вараъ,
Фонйсифат азимати дайри фано кунанд.

Фано майхонасининг майига майл қилган риндлар,
бирор жомни бизга ҳам ишорат қилармиканлар?
Эй табиб, хумор ранжи ҳалок этувчидир,
хумор касалини яна шароб билан даволамоқ лозим.
Биз, майхона тупроғимиз, бу тупроқ (тўтиё)дан кўзга
тортган кишилар кўз олдини тўсган пардани йўқотадилар.
Менинг жоним яримта, бу ярим жонимга
майхонада май бермайдилар,
чунки унинг ҳар томчисинн азиз жонга баҳо қиладилар.
Халлоқ қалами билан нимаики ёзилган бўлса, уни тўғри
деб бил, хато хаёл қилсалар, хато фикр бўлиб чиқади.

Менинг бадмастлигимдан майхонада риндларнинг кўнгиллари
хирадир,
бир шиша май элтиб берайки, кўнгиллари равшан бўлсин.
Агар зоҳидларнинг ишлари тоат-ибодат билан юришиб кетмаса,
Фоний сингари фано майхонасига сафар қилсинлар.

Дар таври махдумӣ

Аз ғами як шаб, ки дар ҳаҷраш дилам зорӣ кашид,
Бо касе монам, ки ў як сол беморӣ кашид.
Солҳо андӯҳи шоми фурқатам донад касе,
К-аз ғами ҳичрон шабе то рӯз бедорӣ кашид.
Ишқ баҳри васл ҷустам, пешам омад ҳаҷр, вой,
К-ончи ман осон гумон бурдам, ба душворӣ кашид.
Дор, гў, маъзур дар девонагию мастиям,
Он, ки дар даврон балои ақлу ҳушёрӣ кашид.
Чид он кас аз гулистони ҳаёти худ гуле,
К-аз кафи соқии гулрух чоми гулнорӣ кашид.
Ман, ки мемурдам ба ғайр аз илтифоти андакаш,
Кай бимонам зинда чун акнун ба бисёрӣ кашид?!
Соқийё, занги дилам биз(у)дой аз як даври қом,
З-он, ки заҳри ғам баса аз чархи зангорӣ кашид.
Қонам, эй ёрон, фидои ончунон ёре, ки ў
Меҳнату андӯҳи ёре аз сари ёрӣ кашид.
Фард шав, Фонӣ, ки ин бори гарони санги худ,
Мард ё афканд, ё худ аз сабукборӣ кашид.

Ёрнинг бир кечалик фироқида дилим зорланиб шундай
ғам чекдики, бир йил бемор бўлган кишига ўхшайман.
Йиллар фурқат шомидан тортган қайғу-ҳасратимни
тунда бедор ётиб ҳижрон ғамини чеккан киши билади.
Ишқни васл учун изладим, олдимга ҳажр келди,
ажабоки, осон деб гумон қилган нарсам қийинликка тортди.
Дунёда ақл билан ҳушёрлик балосини чеккан кишига айт,

менинг мастлигу девоналигимни маъзур тутсин.
Гулрух соқий қўлидан гулнор жом тортган одам
ўз ҳаёти гулистонидан гул теради.
Мен андак илтифотсизликдан ўлардим, энди қандай
тирик қоламанки, илтифотсизлик узоққа чўзилди.
Эй соқий, бир жом май билан дилимнинг зангини кетказ,
чунки чарх ғамининг захри кўп бўлганидан дилим занглаб кетди.
Эй дўстлар, ҳақиқий ёрликдан ёр ғамини
тортган маҳбубга жоним фидо бўлсин.
Эй Фоний, ёлғиз бўл, бу такаббурлик, манманлик оғир тошини,
мард киши отиб ташлайди ёки беғамлик билан машаққат чекиб
юради.

Мухтараъ

Соқии мо, ки ба гардиш маи гулфом афканд,
Зй, басо фитна, ки дар гардиши айём афканд.
Ҳуши риндон бишуд аз чоми маи ў, гўё,
Доруи беҳушӣ омехта дар чом афканд.
Оташин май, ки ба ман дошт, вале дод ба ғайр,
Оташам дар дили бетоқату ором афканд.
Сўхт мурғи чаманам вақти сабўҳ аз афғон,
Чун назар чониби он сарви гуландом афканд.
Нест бар оби шамар, мавҷ зи таҳрики насим,
Ки ачал аз паи мурғони талаб дом афканд.
Магар он муғбачаи маст бурун рафт аз дайр,
К-ин ҳама тафриқа дар кишвари ислом афканд.
Шайх шуд маст ба дайру бари бут мусҳаф сўхт.
Тўҳматаш бар мани девонаи бадном афканд.
Шояд ар хубии анҷом расад з-оғозаш,
Ҳар ки з-оғоз назар чониби анҷом афканд.
Чорае нест ба чуз додани дин Фониरो,
Чунки дил дар кафи он кофири худком афканд.

Бизнинг соқий гулранг майни айлантиргач, эй воҳ, ки
замонга жуда кўп фитналар солди.
Гўё жомга у беҳуш қиладиган дору аралаштиргандай
унинг май жомидан риндлар беҳуш бўлди.
Ўтли майни менга тутди-ю, лекин бошқага берди,
тоқатсиз ва оромсиз дилимга ўт солди.
Тонг майи ичиш чоғида у сарв гуландомга назар ташлагач,
кўп фарёд-фиғонлар тортиб жоним куши ўртанди.
Кичик кўллардаги мавжланиш шамолдан эмас, балки
шодлик қушлари учун ажал томонидан қўйилган тузоқдир.
У муғбача маст ҳолда дайрдан чиқдимикин,
ислом мамлакатига бунчалик парокандалик тушди.
Шайх дайрга кириб маст бўлди-ю, бут қошида Қуръонни
ёндирди, унинг тухматини мен бадном девонага қўйди.
Ишининг оқибатини кўзлаган кишининг
иши яхшилик билан анжомига етса, ажаб эмас.
Фонийга диндан воз кечишдан бошқа чора йўқ,
чунки дилини у худраъй кофирга берган.

Татаббӯи Мир дар таври Хоҷа

Хуш он ринде, ки баҳри бода дар дайри муғон афтад,
Зи шўри мастияш ҳар лаҳза «хў»-е дар чаҳон афтад.
Чу дорад муғбача қоми маю пири муғон нуқлаш,
Гаҳ инро гирди сар гардад, гаҳе дар пои он афтад.
Аз ин дайри кўҳан ронам сухан, к-афзоядаш ҳайрат,
Масеҳ ар паҳлўям дар маҷлис ҳамдостон афтад.
Зи истиғно зи хоки роҳ камтар бинамаш сад раҳ
Фалакро кор агар бо ин заифи нотавон афтад.
Зи заъфам гар кушӣ, эй муғбача, ҳам бар сари кўят,
Мабодо чуз сағони дайрро ин устухон афтад.
Зи сирри ваҳдатам дар дайр чу рамзе, на дар масҷид
Намехоҳам, ки ин рози ниҳон дар ҳар забон афтад.
Шафақгун бодаамро гар ба хун гардун мубаддал кард,

Шафақсон шўълаи оҳе кашам, к-оташ дар он афтад.
Ман аз соқии гулрух бодае чун арғувон хоҳам,
Кучо дар боғ чашмам, ё ба гул, ё арғувон афтад.
Нашуд ҳосил чу дар зуҳду вараъ мақсуд Фониरो,
Аҷаб набвад, ки дар дашти фано бехонумон афтад.

Май учун муғлар дайрига кирса, мастлигидан жаҳонга
ҳар лаҳза ғавғо тушиб турадиган ринд нақадар бахтли-а!
Муғбача май, муғлар пири газак берса, ринд гоҳ
бунинг бошидан айланса, гоҳ унинг аёғига йиқилса.
Агар Исо бир мажлисда мен билан суҳбатдош бўлса,
бу кўҳна оламдан сўзлашганимда ҳайрон қолар эди.
Агар фалакнинг иши мен нотавон заифга тушса,
уни писанд қилмай, тупроқдан юз марта кам кўрар эдим.
Эй муғбача, кўчанг бошида мени шу заифлигимда ўлдирсанг,
суюгим дайр итларидан бошқага насиб бўлмасин.
Ваҳдат сиррининг рамзини масжид эмас, дайрдан изла,
бу пинҳон сирнинг тилларда дoston бўлмоғини истамайман.
Фалак шафақранг майимни қонга айлантурса, шафақ-
ранг бир оҳ алангасини тортаманки, унга ўт тушади.
Мен гулрух соқийдан арғувон рангли май истаганимда,
боғдаги гул ёки арғувонга қандай қилиб кўзим тушсин.
Зуҳду тоатдан Фонийнинг муроди ҳосил бўлмагач,
бехонумон бўлиб, фано даштига тушса, таажжуб эмас.

Дар таври Хоҷа

Кас нахли ноз чун қадат, эй симбар, надид,
Чун лаъли майпарасти ту гулбарги тар надид.
Чон аз лаби ту ронд сухан, лек аз он даҳан
Зоҳир накард ҳеч такаллум, магар надид.
Бу хусну дилбарй чу ту фарзанди нозанин,
Модар ба маҳди ноз назоду падар надид.
Эй муаззин аз барои Худо бас кун ин фиғон,

К-аз шом номуродии моро саҳар надид.
Дар ҳусн ҳолатест, к-аз он нутқ очиз аст,
К-онро ба ғайри мардуми соҳибназар надид.
Соқӣ, хумор мекушадам, чоми май биёр,
Чун кас халос бе май аз ин дарди сар надид.
Фонӣ, тариқи риндии моро мадор айб,
3-он рӯ, ки кас ба мо ба чуз ин худ хунар надид.

Эй кумуш тан (маҳбуб), қоматинг каби ноз дарахтини
ҳеч кимса кўрган эмас,
гул барги ҳам сенинг майпараст лаълинг каби эмас.
Жон лабинг тўғрисида сўзлади,
кўрмаган бўлса керакки, оғзинг тўғрисида ҳеч нарса демади.
Ҳусн ва дилбарликда сен каби нозанин фарзандни,
она ноз тўшагида туғмади-ю, ота кўрмади.
Эй муаззин, Тангри ҳақи, бу фиғонингни тўхтат,
чунки шомдан номурод эканимизни тонг кўргани йўқ.
Ҳунида, сўзлашга нутқ ожиз бўладиган бир ҳолат борки,
уни назар соҳибидан бошқа киши кўрган эмас.
Эй соқий май хумори мени ўлдирди, жомни келтир,
чунки ҳеч кимса майсиз бу бош оғриқдан қутулган эмас.
Эй, Фоний, бизнинг риндлик йўлимизни айб айлама, чунки
бу хунардан бошқа ишда бизни ҳеч ким кўрган эмас.

Татаббӯи Шайх Камол

Гаҳи хумор чу бар чоми бодаам назар афтад,
Дилам ба ларза дарояд, танам зи пой дарафтад.
Чӣ оламест хароботи ишқ, 3-он ки кас он чо,
Чу даркашад қадаҳи май, ба олами дигар афтад.
Зи раҳни хирқаву саччодаам чӣ кор кушояд,
Маро, ки соғари афлок даркашам, чу дарафтад.
Агар бувад дусадам сар, фидо кунам ба раҳи дайр,
Давои муғбачагонам чу ҳар замон ба сар афтад.

Зи хори меҳнату заҳри ҷафои ӯ зи чӣ нолам,
Ки коми ҷони маро он ба таъми гулшакар афтад?
Ба таъни риндиям, ар шайх рад кунад чӣ аҷаб, з-онк,
Ба айби аҳли ҳунар кӯшад он, ки беҳунар афтад.
Маро ҷигар чу зи сӯзи ақиқи лаъли ту хун шуд,
Бар ҳар чи дида кушоям, нишонаи ҷигар афтад.
Зи шайхи савмаа чун мушкилоти ишқ нашуд ҳал,
Ба пири майкада ин мочарои мо магар афтад.
Суубати раҳи Фониву ошиқӣ-ш бидонӣ,
Ба мулки ишқ зи роҳи фано гарат гузар афтад.

Хумор чоғида бода жомига кўзим тушганда,
юрагим ларзага келиб, оёғимдан йиқилиб қоламан.
Ишқ хароботи ажаб оламдир, чунки у ерда,
агар киши май ичса бошқа оламга тушиб қолади.
Мен фалак соғари қўлимга тушса шимириб ичаман-ку,
хирқа ва жойнамозни гаровга қўйиш билан иш битадими?
Ҳар замон муғбачалар иши бошимга тушса,
агар икки юз бошим бўлса ҳам дайр йўлига фидо қиламан.
Унинг меҳнати тикани ва жафоси заҳридан нега нола қилай,
ахир улар жоним комига гулшакардек ёқади.
Агар шайх риндигимни таъна қилиб, рад этса нима ажаб,
негаки беҳунарлар ҳунар аҳлининг айбини топишга уринадилар.
Менинг жигарим лаълинг ақиқининг куйдиришидан қон
бўлди, шунинг учун нимага қарасам, жигар нишонаси
бўлиб кўринади.
Сумиъа шайхи ишқ мушкулларини еча олмади,
бизнинг бу можаромизни ҳал этиш майкада пирига
қолади, шекилли.
Агар фано йўлидан ишқ мулкига йўлинг тушса,
Фоний, фано йўлининг қийинчиликлари ю можаросини
билиб оласан.

* * *

Магӯ, ки дил ба парипайкаре диҳӣ шояд,
Чӣ ихтиёр маро то ҷунун чӣ фармояд?!
Ба роҳи ишқ, ки дар ҳар қадам ҳазор балост,
Қадам задам ба ҳавои ту, то чӣ пеш ояд!
Дилам, ки несташ осудагӣ зи меҳнати даҳр,
Магар, ки як-ду қадаҳ даркашад, ки осояд.
Надида ҳеҷ касе теғи ишқро рангин,
Ҷуз он, ки дар дами куштан ба хунам олояд.
Дақиқу ширин будан такаллумаш чӣ аҷаб,
Гуле, ки аз даҳани ғунчасон шакар хояд?
Ҳазор лашкари ишрат расад ба кишвари дил,
Ба ғайри хайли ғамат дар дилам фуру н-ояд.
Бу ҷавру лутф аз ӯ бош қонеъ эй Фонӣ,
Ҷунон ки ояд, не онҷунон ки мебояд.

Бир парипайкарга кўнгил беришинг мумкин, дема,
менда ихтиёр йўқ, жунун не буюрса шу бўлади.
Ишқ йўлида ҳар қадамда минг бало бордир,
сен учун қадам қўйдим, энди нима келса келар.
Даҳр меҳнатидан кўнглимда осудалик йўқ,
бир-икки қадаҳ май ичсам шояд осуда бўлса.
Қатлим чоғида қонимга бўялган кишидан бошқа,
Ҳеҷ ким ишқ тиғининг рангини кўрмаган.
Такаллуми дақиқ ва ширин бўлса не ажаб,
гул ғунчадек оғзи билан шакар тўқади.
Кўнгил мулкига минг ишрат қўшини келса,
ғаминг хайлидан ўзга нарса юракка қўнмайди.
Эй Фоний, унинг жавру лутфига қаноат қил,
Улар қандай келса ҳам, қандай келиши керак бўлса ҳам.

Татаббӯи Мир

Шаб чӣ шуд, хуршеди ман аз дида пинҳон мешавад,

Ваҳ, надонам то киро шамъи шабистон мешавад?

Мизбонии хаёлаш кори ман шабҳо ба дил,
То киро, он сангдил, то субҳ меҳмон мешавад.
Эй мусулмонон, кунедам чора аз баҳри Худо,
Ин, ки динам дар сари як номусулмон мешавад.
Баъди умре, к-оварад андешаи раҳме ба дил,
Дарзамон аз айни бераҳмӣ пушаймон мешавад.
Чи гиребону чи домон чомаи сабри маро,
К-аз гиребон чок ҳар дам то ба домон мешавад.
Аз парешонҳолии он гул мазан дам, эй сабо,
К-аз хаёли он дили зорам парешон мешавад.
Соқийё, беҳушӣ омад, ин суубатро илоҷ
Гар надорӣ чоми май, корам зи сомон мешавад.
Чун дар ин вайрона бояд хок шуд з-аввал, хуш аст,
Хок агар болину манзил кунчи вайрон мешавад.
Фонийё, гар дар фано кӯшӣ, бас аст ин фоида,
Сад якат гар аз худӣ душворат осон мешавад.

Кеч бўлдими, қуёшим кўздан ғойиб бўлади, ваҳ,
билмайманки, у кимнинг шабистонининг шамъи бўлар экан?

Менинг ишим у тош кўнгил тонггача кимга меҳмон
бўлди экан, деган хаёлни дилга меҳмон қилишдир.
Эй мусулмонлар, бир номусулмонни деб, диним қўлдан
кетмоқда, Худо ҳаққи, менга бир чора кўрсатинг.
Умрида бир марта дилига раҳм андишаси келади-ю,
яна дарров раҳм қилишдан пушаймон бўлади.
Сабрим тўнининг хоҳ ёқаси-ю, хоҳ этаги бўлсин,
ҳар нафасда ёқадан этаккача йиртилади.
Эй сабо, бу гулнинг паришонлигидан сўз очма,
чунки унинг хаёлидан зор кўнглим паришон бўлади.
Эй соқий, бу машаққатнинг иложи беҳушлиқдир,
агар майинг бўлмаса, ишим тамом.
Бу дунёда тупроқ бўлиш лозим бўлгандан кейин,
аввалдан бошлаб ёстиғи тупроқ ва манзили вайрона

бурчаги бўлиш яхшидир.

Эй, Фоний, агар ўзлигингни сақлаб туриб юздан бир мушкулинг осон бўладиган бўлса, ўзликни йўқотиш учун уринишинг фойдаси сенга етарли бўлади.

Дар шикоятти аҳли замон

Хуш он касе, ки ду чашми худ аз замон пўшид,
Ки бори аҳли замонро бад-ин баҳона надид.
Замона мухталифу аҳли ў мухолиф ҳам,
Зи истиқомати табъ аст, ҳар ки з-ў бирамид.
Ҳазор гиря бувад абрсон зи дунболаш,
Чу барқ ҳар ки дар ў бо ҳавои дил хандид.
Бувад ба қатли туву мотами ту, пас зи чӣ рӯ
Фалак ба рӯз кабуду ба шаб сияҳ пўшид?
Дихад зи сунбулаат ваъдаи дусад хирман
Фиреби ўро оқил ба нимҷав нахарид.
Дар ин сароча зи ошўби фитна он кас раст,
Ки рахту бори иқомат ба кӯи фақр кашид.
Зи фақр салтанати мулки ҷовидонӣ ёфт,
Дигар фалак натавонист гирди ў гардид.
Фанои туст фалакро ниҳояти мақсад,
Ту чун фано бигзидӣ, бақо зи пай бирасид.
Фанои хеш ғанимат шумор, эй Фонӣ,
Ки боқист, ҳар он к-ў фанои хеш гузид.

Замонадан икки кўзини юмган киши қандай бахтлики,
шу баҳона билан замона аҳлидаги оғирликни кўрмайди.
Замона мухталифу унинг аҳли ҳам бир-бирига зид,
кимки бундан қочса, табиати тўғрилигидандир.
Оламда кимда-ким дил орзуси билан чақмоқдек кулса,
ортидан булутдек минг йиғи келади.
Фалак сенинг қатлинг ва мотаминг учун кундузи кўк
ва кечаси қора кийинади.

Фалак бир бош буғдойингга икки юз хирмон ҳосил ваъда қилади,
унинг макру фирибани ақлли киши ярим арпага ҳам олмайди.
Фақр кўйига кўчиб кетган одамгина
бу дунёнинг фитна ғавғосидан қутулади.
Кимки фақрликдан абадий мулк салтанатини топган
бўлса, энди фалак унинг атрофида айлана олмайди.
Фалакнинг сўнгги мақсади сенинг фано бўлишингдир,
сен фанони хоҳласанг, бақо орқадан боради.
Эй Фоний, ўз фаноингни ғанимат сана,
чунки ўзи учун фано йўлини танлаган киши боқийдир.

* * *

Алами дайр, ки дар маъбади тарсош баранд,
Беҳтар он аст, ки бар олами болош баранд.
Токи риндони хароботи муғон наъразанон,
Ба дусад ғулғула бар боми Масеҳош баранд.
Маҳчаашро зи зари холиси хуршед кунанд,
Шукқа аз атласи ин гунбади хазрош баранд.
Баъд аз он Исии Марям шуда саркардаи қавм,
То фазои ҳарами Арши муош баранд.
Шукқаву маҳча яке баҳри чулу он дигар
Аз паи наъли Буроқи шаҳи Батҳош баранд.
Шаҳриёре, ки ҳазорон чу Масеҳу хуршед,
Рӯзи бозор шараф аз шаби Исрош баранд.
Сар ба сар хайли малак сурмаи чашми равшан,
Чун Буроқаш бихиромад зи таҳи пош баранд.
Аршиён дилхушй аз меҳри қабинаш ёбанд,
Ҳуриён саркашй аз зулфи сумансош баранд.
Рӯҳи худ Фониини дилхаста бад-он қавм диҳад,
То фишонанд ба хоки раҳи ў, кош баранд.

Дайр байроғини тарсолар ибодатхонасига олиб борадилар,
агар уни юқори оламга олиб борсалар яхшироқдир.

Токи муғлар хароботининг риндлари наъра тортиб
икки юз гулгула билан Масиҳо томига олиб чиқсалар.
Қуббасини қуёшнинг холис олтинидан,
шуққасини бу кўк гумбазининг атласидек қилсинлар.
Ундан сўнг Исои Марям қавм бошлиғи бўлиб,
уни Арши муаллонинг ҳарамига олиб борсинлар.
Қубба-ю, шуққасини олиб Батҳо подшоҳининг
Буроқига жулу тақа учун олиб борсинлар.
У шундай бир шохдирки, мингларча Масиҳо қуёш,
Исро тунидан кундуз шарафини ҳосил қилади.
Унинг Буроқи хиром айлаганда малаклар хайли оёғининг
тупроғини кўзларга сурма қилиш учун олиб борадилар.
Унинг манглайи қуёшидан аршдагиларнинг кўнгли хуш бўлиб,
Ҳурлар унинг сумандек сочидан саркашликни оладилар.
Дилхаста Фоний, ўз руҳини ул қавмга топширди,
кошки унинг йўлига садқа қилиш учун олиб борсалар.

* * *

Шаҳи иқлими хубй чобукону шаҳсуворонанд,
Гадои кўи ишқ афтодагону чонсупоронанд.
Саманди ноз чун чавлон диҳй, ҳар сў назар афкан,
Ки чон бар каф зи баҳри як назар уммедворонанд.
Ба гулшан дар санавбар илтифоте кун, ба гулбун ҳам,
К-аз он қадду даҳан афтода ҳар сў дилфигоронанд.
Чу теғи зулм ронй, пеши рахшат бин, ки ҳар чониб
Кулоҳ аз фарқу фарқ аз тан фитода тоҷдоронанд.
Ба базмат сўи риндон сабў каш, бингар аз ибрат,
Ки дар даврат чунин расво шуда парҳезгоронанд.
Ба кўят хок гашта ошиқонат, рўҳашон лекин
Даруни хок он к-ў чо гирифта хоксоронанд.
Гадоёни заиф афтода дар роҳаш чй мепурсй,
Зи ҳар мулк асири ишқ гашта, шаҳриёронанд.
Ту шаб дар хоби нозу дар дуо то рўз дар кўят,

Ба “ё Раб, ё Раб!” аз ҳар гўша шабзиндадоронанд.
Чу дар дашти фано Фарҳоду Маҷнунрову Фоиро,
Баҳам бинӣ мувофиқ в-он ки ошиқпеша ёронанд.

Гўзаллик иқлимининг подшоҳисан, маҳоратли ва чаққон
чавандозлар
ишқ кўйининг гадои, йиқилиб жонни қурбон қилувчилардир.
Ноз самандига жавлон берсанг ҳар томонга назар сол,
умидворлар бир назаринг учун жонни кафтига тутиб турибдилар.
Гулшанда санавбарга ҳам, гул дастасига ҳам илтифот қил, хаста
диллар у оғиз ва қаддан ҳар томон га йиқилиб тушувчилардир.
Зулм тиғини чексанг отинг олдига қара, тождорлар ҳар
тарафга кулоҳ бошидан, боши танидан жудо бўлгандир.
Базмингда риндлар томонга май узат-да, ибрат билан боқ,
ёнингда расво бўлганлар парҳезкорлардир.
Хоксор ошиқларинг кўйингда тупроқ бўлдилар,
лекин руҳлари тупроқ ичидан жой олдилар.
Заиф гадолар йўлида йиқилиб қолдилар, ҳар бир
мамлакатнинг буюк подшоҳлари унинг ишқига асир бўлдилар.
Сен тунда ноз уйқуда – ю, тунлари бедорлар ҳар гўшада
тонггача «Ё раб, ё Раб!» деб кўйингда дуо қилувчилардир.
Фано даштида Фарҳоду Мажнуну Фонийларни бирдек
мувофиқ кўрки, фидойи ошиқ ёрлардир.

Айзан

Сокини куи бутон кист? Гирифторе чанд.
Не ба пой дилашон хор, ки мисморе чанд.
Аз ғами турраи ошуфта парешон, чамъе,
В-аз синони мижаи тез дилафгоре чанд.
Кофиронанд ду чашми ту, ки аз риштаи зулф
Ҳар яке пеши худ овехта зунноре чанд.
Майли мо буд сўи қатъи биёбони фано,
Ишқу мастию чунун гашт мададгоре чанд.

Ба парихонаи Чин рафтаму чашм афкандам,
Дидам аз хусни ту ҳар сўй намудоре чанд.
Рав сўи дайри муғону бингар муғбачагон,
Қатлгоҳею дар ў қотили хунхоре чанд.
Фониё, роҳи фано кай битавонӣ шуд, агар
Нафканӣ аз хираду хўш зи худ боре чанд?!

Гўзаллар кўйида ватан тутганлар кимлар? Бир қанча
гирифторлардир,
диллари оёқларига қадалган тикан эмас, бир қанча михлардир.
Паришон зулфлар ғамидан бир неча паришонхотирлардирлар.
Киприк найзасидан эса қанчадан-қанча дилафкорлардирлар.
Сенинг икки кўзинг шундай кофирдирки, ҳар бири
зулф ипига боғлаб, бир қанча зуннор осиб олган.
Бизнинг майлимиз фано биёбонини кезган эди,
бу йўлда ишқ, мастлик ва жунун бизга талайгина мададкорлик
қилди.
Чин парихона (расмхона)сига бордиму кўз ташладим,
унда сенинг хуснингдан ҳар тарафда бир қанча намуналар
кўрдим.
Муғлар дайри томон бору муғбачаларга қара,
дайр бир кушхона-ю муғбачалар қотилдирлар.
Эй Фоний, ўзингдан ақлу ҳуш юкини ташламагунингча,
Фано йўлига қандай кира оласан?

Мухтараъ

Асири ишқ киёнанд? Нотавоне чанд,
Кашида пўст ба болои устухоне чанд.
Ҳадиси Вомиқу Фарҳод аз миён гум шуд,
Зи ҳоли ман чу шуниданд достоне чанд.
Бутони шамъи шабистон зи рух забоназанон,
Асири ишқ чу парвона безабоне чанд.
Чи хуш будӣ, ки зи аҳли замон наёзурдӣ,

Ҳар он, ки ҳаст дар ин базмгаҳ замоне чанд,
Бидон, ки он паи гумгаштағони фурқати туст
Ба дашти ишқ агар бингарӣ нишоне чанд,
Муоширон зи чӣ хуш нестанд, чун ҳастанд
Ба базми даҳр ду-се рӯза меҳмоне чанд.

Ишқ асири кимлардир? Бир қанча нотавонлардир,
териси бориб устухонига ёпишганлардир.
Менинг ҳолимдан бир қанча дostonлар эшитганларидан
кейин Вомиқ билан Фарҳоднинг дostonи назардан қолди.
Маҳбублар юзи кечанинг шамъидек ловиллайди,
ишқ асирлари эса (шамъ атрофидаги) беҳисоб тилсиз
парвоналарга ўхшайди.
Бу дунёда яшаган одам
замона аҳлидан озор чекмаса, қандай яхши бўлар эди.
Агар ишқ даштида бир қанча нишоналар кўрсанг,
улар фурқатингдан йўқолганлар нишонидир.
Дўстлар нима учун хурсанд бўлмасинларки,
дунё базмида икки-уч кунлик меҳмондирлар.
Эй Фоний, дўст висолини кимлар топди,
халқ кўзидан яширинган бир қанча хокисорлар топди.

Татаббўи Мавлоно Шохӣ

Фасли баҳору ҳар касе бо сарви гулрухсори худ,
Ман бо дили чун ғунча хун дар фурқати дилдори худ.
Гул бо ҷамоли дилкушо, булбул ба ў дostonсаро,
Қумри ба лаҳни ҷонфизо, ман бо фиғони зори худ.
Гулшан ҷамол ороста, сарв аз тараб бархоста,
Ман ҳамчу булбул коста, аз нолаи бисёри худ.
Шуд ғунча ҳар сў ҷилвагар, ишвакунон гулбарги тар,
Сад хори ҳаҷрам дар ҷигар, бе гулбуни гулбори худ.
Корам ба сина тухми ғам, борам зи чашм оби надам,
Дар ишқ бошам дам ба дам, ҳайрони кору бори худ.

Бар тан харошам то ба кай, соқй гуворад чоми май,
Марҳам ниҳам аз лои вай, бар синаи афгори худ?!
Гирён ба пешаш чон диҳад в-аз меҳнати чон вараҳад,
Рузе, ки Фонй сар ниҳад, бар хоки пои ёри худ.

Баҳор фасли-ю ҳар киши ўз сарви гулрухсори билан,
менинг дилим эса, дилдорим фурқатида ғунча каби қондир.
Гул кўнгил очувчи жамол билан, булбул унга дoston ўқиш билан,
қумри ҳаётбахш овоз билан, мен эсам афғону зорим билан
(биргаман).

Гулшан жамоли безалган, сарв шодлик билан (кўкка бош чўзган),
мен булбул каби нола қилиб, ҳолдан тойганман.

Ғунча ҳар томон жилвагар бўлди, тоза гул барги ишва қилди,
гул ёғдирувчи гулбунимсиз юз ҳажр тикани жигаримдадир.

Сийнамга қайғу тухумини экаман, кўзимдан
пушаймонлик сувини тўкаман,

ишқдаги ўз ишларимда дам-бадам ҳайрон қоламан.

Танимдаги жароҳатларга қачонгача (бардош қилай), соқий агар
май

келтирса, унинг лойидан сийнам ярасига малҳам қўйай.

Бир куни Фоний, ёрининг оёғига бош қўйиб, йиғлаб,

олдида жон берса, жоннинг машаққатидан қутулар эди.

* * *

Ба чашми дилбари ман, захме аз рамад марасод,

Ба мардумони накўчашм захми бад марасод.

Бад-он ду наргиси раънои гулшани хубй,

Ғубори ҳодиса з-ин сон, ки мерасад, марасод.

Бас аст масти он турки шўх қатламро,

Зи тирагиву парешониаш мадад марасод.

Чу чашм баста қаҳонам, ба чашм торик аст,

Зарар ба наргиси он шўхи сарвқад марасод.

Ба рўям ончи, зи ошўби он ду чашм расид,

Ба кофирони сияҳдил яке зи сад марасод.
Агарчи офати он чашм аз ҳад афзун шуд,
Газанд аз офати даҳраш фузун зи ҳад марасод.
Агарчи ҳуш ба як чашмзад зи Фонй бурд,
Ба ў ғубори рамад нимчашмзад, марасод.

Ёрим кўзига рамад (кўз оғриғи)дан озор етмасин,
Яхши кўзли кишиларга ёмон яра тегмасин.
Гўзаллик гулшанининг ул икки наргиси раъносига
бундай келиб турган ҳодисалар ғубори етмасин.
Қатлим учун ул турки шўхнинг мастлиги кифоя,
паришонлиги қоронғуликдан мадад истаса ҳам.
Кўзини юмгандан бери дунё кўзимга қоронғудир,
у сарвқад шўхнинг наргисига зарар етмасин.
У икки кўзнинг ошубидан менга етган балоларнинг
юздан бирн кўнгли қора кофирларга етмасин.
Агарчи ул кўзнинг офати ҳаддан ташқари кўп бўлди
унга даҳр офатидан ҳаддан ташқари зарар етмасин.
Агарчи бир кўз юмиб очгунча Фонийнинг кўнглини олди,
ярим кўз юмиб очгунча рамад ғубори кетсин.

Айзан

Дўш дар базми тараб, к-он маҳ меҳроин шуд,
Пеши ў шамъ бияфканд сару мискин шуд.
Бода гулранг зи акси рухи гулгуни ту гашт,
На ки аз нашъаи май барги гулат рангин шуд.
Талхкомй-ш ҳамон рўз шуд аз захри фиروق,
Ҷони Фарҳод, ки машъуфи лаби Ширин шуд.
Пири майхона ҳақимест, ки чун дод қадах,
3-оби май оташи савдои маро таскин шуд.
Хай, ки аз орази гулранги ту дар гулшан рехт,
Гунаи рӯи гулу оби рухи насрин шуд.
Ишқ чун қатли шаҳидони ғамат кард рақам,

Қотили ҳаҷр паи қуштани мо таъйин шуд.
Кас наёвард зи кайфияти ҳолаш хабаре,
Фоний, мисли ту дар роҳи фано чандин шуд.

Кеча шодлик базмига у қуёш юзли маҳбуб келганда,
унинг олдида шамъ бош эгиб, мискин бўлиб турди.
Май нашъасидан юзинг рангин бўлгани йўқ,
балки май сенинг гулранг юзинг аксидан қизарди.
Фарҳоднинг жони Ширин лабига гирифтор бўлгандан
кейин, унинг фироқи захридан ҳаётида аччиғлик бошланди.
Майхона пири бир ҳаким экан, у бир қадаҳ тутгач,
ман сувидан менинг савдойилик ўтим таскин топди.
Юзингдан гулшанга тўкилган гулранг тер
гул юзининг рангию насрин ёноғининг суви бўлди.
Ишқ ғамидан шаҳид бўлганларни ҳисоблаб чиқилганда,
мени ўлдириш учун айрилиқ қотили белгиланди.
Эй, Фоний, сенга ўхшаган кўп кишилар фано йўлига кирди - ю,
уларнинг аҳволларидан ҳеч ким хабар келтирмади.

Татаббӯи Мир дар таври Хоҷа

Чу акси соқии хуршедваш дар соғарам афтад,
Шароб аз соғари хуршед хўрдан дар сарам афтад,
Чу ақди духтари раз хостам ҳар шаб ба хоби хуш,
Арӯси офтоб аз осмон дар бистарам афтад.
Даруни меҳр сад гул аз кавокиб бишқуфад ҳар гаҳ,
Зи май гулҳо ба рӯи соқии маҳпайкарам афтад.
Маро қон бурд сад раҳ аз барои ваъдаи бўсе,
Зи мастию чунун дигар чу гўяд, боварам афтад.
Зи лаъли оташинаш сўхтам, шояд ки борад хун,
Чу гардад абр аз он боде, ки дар хокистарам афтад.
Зи боми дайр аз мастӣ мадеҳ бимам зи афтодан,
Чӣ бок он мастро, к-аз боми дайр андар ҳарам афтад?
Расам аз дашти ҳирмон қониби мақсуд чун Фонӣ,

Дар он сахро агар Хизри ҳидоят раҳбарам афтад.

Қуёш юзли соқийнинг акси соғаримга тушса,
қуёш соғаридан май ичиш иштиёқи бошимга тушади.
Раз қизига уйланганимдан бери ҳар кеча ширин уйқумда
Қуёш келинчаги осмондан тўшагимга тушиб келади.
Моҳпайкар соқийнинг юзи майдан гулдек очилса,
офтоб ичига юлдузлардан юз гул очилади.
Бир бўса ваъдаси билан юз марта жонимни олди,
мастлигу телбалиқдан яна ваъда қилса ишонаман.
Оловдек лаълдан куйдим, энди кулимни ел совурса
булутдан қон ёғиши мумкин.
«Мастсан, дайр томидан йиқиласан» деб қўрқитма,
маст агар дайр томидан Ҳарамга тушса не қўрқинчи бор?
Агар хирмон даштида Хизр йўл кўрсатса,
Фонийдек у саҳрода мақсаду манзилга етиб бораман.

Мухтараъ

Ҷон бахшад, ар соқӣ маи гулранг дар ҷом афканад,
Лекин кушад чун ҷилва дар рухсори гулфом афканад.
Гул дар назар хор оядаш, аз сарв сад ор оядаш,
Ҳар к-ӯ назар бар ҳусни он сарви гуландом афканад.
Чун ошиқонро боиси орому сабри дил шавад,
Сад изтиробам дар дили бесабру ором афканад.
Ҳар шаб ману дайри муғон, то рӯз ошӯбу фиғон,
Он муғбача ин ҳолатам аз ҷилва ҳар шом афканад.
Солим намонад дин маро, к-ин шӯхи куфроин маро,
Сад раҳна аз мижғони худ ҳар дам дар ислом афканад.
Чашм ар шавад равшан, вале сӯзӣ дилу ҷон сар ба сар,
Соқӣ чу акси оташин рухсора дар ҷом афканад.
Фонӣ чу аз зуҳду риё дар дӯст натвонад расид,
Беҳ бошад ар мардона дар роҳи фано гом афканад.

Агар соқий гулранг майни жомга қуйса, жон бағишлайди,
лекин гулранг рухсори жилваланса, ўлдиради.
Кимки сарви гуландомнинг ҳуснига назар ташласа,
гул назарида тикан бўлади, сарвдан юз марта ор қилади.
У ошиқлар дилининг сабру оромига сабаб бўлса,
менинг сабрсиз ва оромсиз дилимга юз изтироб солади.
Ҳар кеча тонг отгунча майхонада ғавғою фиғон қиламан,
у муғбача ҳар шом жилва билан мени шу ҳолатга солади.
Куфр шиорлик у шўх ҳар нафас киприги билан исломга рахна
солиб турса, менинг диним қандай саломат қолади.
Соқийнинг оташин рухсори жомда жилва кўргизганда,
кўз равшан бўлса ҳам дил билан жонни бошдан-оёқ куйдиради.
Агар Фоний риё ва ибодат билан дўстга ета олмаса,
Фано йўлига мардона қадам ташласа, яхшироқ бўларди.

Дар таври Мир

Маҳи оташпарастам оташ андар чони ғамкаш зад,
Дар оташгоҳи расвой ба хонумонам оташ зад.
Аҷаб набвад агар ғаш карда то машҳар фитад, он к-ӯ
Зи дасти соқии маҳваш ду чоми софи беғаш зад.
Гар аз дуди чунун шуд рўзгорам тира, набвад айб,
Ки ин оташ ба мани савдой он шўхи париваш зад.
Чу маркаб тохт он чобуксавори маст дар майдон,
Ба халқи даҳр оташ аз шарори наъли абраш зад.
Дихад оби маяш таскину лутфи хандаи соғар,
Асиреро, ки даврон шўъла дар чони мушавваш зад.
Хуш он ринде, ки дар дайри муғон, гар соғари гардун
Зи дасти муғбача дар дасти ў афтод, як каш зад.
Хушй он ёфт, эй Фонй, ки даврон ҳар маи нохуш,
Ки додаш, ў ба фоли фаррухи андешаи х(в)аш зад.

Ўтпараст гўзалим ғам тортувчи жонимга ўт ёқди,
расволик ўтхонасида хонумонимга ўт қўйди.

Маҳваш соқийнинг қўлидан тиниқ икки жом май ичган
киши маст бўлиб маҳшаргача йиқилиб ётса, ажаб эмас.
Агар телбалик дудидан рўзгорим қора бўлса, айб эмас,
чунки бу ўт менга у париваш шўхнинг ишқидан тушган.
У маст чобуксувор майдонга от қўйганида ўйноқи
оти тақасининг учқунидан даҳр халқига ўт тушди.
Ташвишли жонига даврон ўт ёққан бир асирга май
таскин беради ва пиёланинг кулиши лутф-эҳсон бўлади.
Муғлар дайрида муғбача гардун (осмон) пиёласида май тутса,
уни бир йўла сипқарадиган ринд роса бахтли-да!
Эй Фоний, даврон ҳар қандай нохуш май берса ҳам уни яхши
ният билан кўтарадиган одам дунёда шоду хуррамдир.

Татаббўъи Мир Хусрав

Ёрон, ки як-як аз мани бекас чудо шунанд,
Касро вуқуф нест, ки ҳар як кучо шуданд?
Бегонагӣ чу буда дар охир тариқашон,
Аввал чаро ба ҳаҷркашон ошно шунанд?
Эй кош, хоки водияшон будаде чу гард,
Аз боди марг чунки фарози ҳаво шуданд.
Сад ҳайф дон зи кўхвиқорони хокваш,
К-аз тунбоди ҳодиса ҳар сў ҳабо шуданд.
Ором рафт аз дили ман то зи боғи даҳр
Ором ноғирифта ба сони сабо шуданд.
Ғул чун гиё намоядам аз гулшани ҷаҳон,
З-андўҳи ин ки он ҳама гулҳо гиё шуданд.
Буданд аз вафо ҳама чун умр бас азиз,
Умри азизвор ҳама бевафо шуданд.
Ғойиб зи дидаанду ба дил ҷумла дар ҳузур,
Аз дил нарафтаанд, гар аз чашми мо шуданд.
Фонӣ аз он тариқи фано кард ихтиёр,
К-он ҳамраҳон шуданду ба роҳи фано шуданд.

Мен кимсасиздан ёронлар бир-бир жудо бўлдилар
(узоқлашиб кетдилар),
уларнинг ҳар бири қаерга кетганини ҳеч ким билмайди.
Уларнинг иши охири бегоналик экан,
нега аввал ҳажр дардини тортувчиларга ошно бўлдилар?
Кошки эди, уларнинг водийлари тупроғи бўлсам, чунки
улар ўлим шамоли билан ҳаводан ҳам юқори кўтарилиб
кетдилар.

Юз ҳайфки, тоғдек оғир хоксор кишилар
ҳодисалар шамолидан ҳар томонга тўзиб йўқолдилар.
(Улар) даҳр боғидан сабо каби ўтиб кетганлари учун
дилимдан ором кетди.

Жаҳон гулшанида гулнинг кўзимга гиёҳ бўлиб
кўринишининг сабаби
шуки, ғам-андуҳдан у гулларнинг ҳаммаси гиёҳга айланди.
Ҳаммалари вафода умрдек азиз эдилар,
энди азиз умр каби ҳаммалари вафосиз бўлдилар.
Ҳаммалари дийдамиздан ғойиблару дилимизда ҳозирлар,
кўзимиздан йўқолган бўлсалар ҳам, дилдан кетмаганлар.
Ҳамроҳлари фано йўлида йўқолиб кетгани учун,
Фоний фано йўлини ихтиёр қилди.

Татаббўъи Мавлоно Котибӣ¹⁶

Нақди қон майкада оранду қути қон баранд,
Қонфишон он қо қадам неҳ, к-он чӣ оранд, он баранд!
Чун равам дар майкада бо хирқаи ақлу вараъ,

¹⁶ Котибий — (ваф. 1435, Астробод) Шамсуддин Муҳаммад ибн Абдуллоҳ— машҳур шоир, хаттот ва мунши. Яхши хаттот бўлганлигидан Котибий тахаллусини олган. Котибийнинг Нишопурда таҳсил олгани, Ҳирот, Самарқанд, Мозандарон, Гилон, Ҳизож, Табрез ва Исфаҳонларда бўлгани ҳақида маълумотлар бор. Навоий «Мажолис»ида шоирнинг «Тажнисот», «Зул-бахрайн», «Зул-қофиятайн», «Ҳусн ва Ишқ», «Нозир ва Манзур», «Баҳром ва Гуландом» номли асарлари борлигини, умри охирида эса «Ҳамса»га киришганини, лекин тугалланмай қолганинн хабар қилади. Котибий тоун — вабо касаллигидан вафот этган ва қабри Астрободнинг «Нўҳ гурон» гўристониди экан. «Девони Фоний»да Котибий ғазалига татаббўъи бор.

Дигарам з-он чо ба сад девонагӣ урён баранд.
Инчунин к-аз тирборони қазо гаштам ҳалок,
Сад сипаҳ баҳри хаданг аз хоки ман пайкон баранд.
Дилрабоён бедилонро дил ба душворӣ диҳанд,
Лек ҳар гоҳе, ки дил хоҳанд бурд, осон баранд.
Гар бувад хубони давронро сари хун рехтан,
Сар ба сар таълим аз он сарфитнаи даврон баранд.
Ҷон зи чашми ӯ ниҳон бурдам ба лаъли ҷонфизош,
З-он ки ҳар чо дузд бошад, нақдро пинҳон баранд.
То ки вайрон гашт Фонӣ, бин, ки меъмори сунъ
Чун кунанд обод ҷое, хок аз он вайрон баранд.

Жон нақдини майхонага келтириб, жон озуғи (май)ни олиб
кетадилар,
у ерга жонни фидо қилиб қадам қўй, чунки у ерга нима
келтирган бўлсалар, шуни олиб кетадилар.
Мен майхонага ақл ва зоҳидлик кийимида борганим билан
яна у ердан мени юз девоналик билан яланғоч олиб кетадилар.
Тақдир ёғдирган ўқдан шундай ҳалок бўлдимки, юз аскар
менинг тупроғимдан ўқлари учун пайкон олиб кетадилар.
Дилраболар бедилларга қийинчилик билан кўнгил берадилару
лекин дилни олиб кетишни истасалар, осонлик билан олиб
кетадилар.
Агар даврон гўзаллари қон тўкмоқчи бўлсалар,
бутун таълимни у фитнагарлар сардоридан оладилар.
Жонни унинг кўзидан яшириб жон бағишловчи лаълига
олиб бордим, чунки қаерда ўғри (қароқчи) бўлса, қимматбаҳо
буюмларни яшириб олиб ўтадилар.
Қара, Фоний шунинг учун вайрон бўлдики, сунъ меъмори
бир жойни обод қилмоқчи бўлсалар, у вайрона (Фоний
вужуди)дан тупроқ олиб кетадилар.

Татаббӯи Хоҷа

Ҳар ки дар кӯи харобот зи риндӣ дам зад,
Бояд аввал қадами худ ба сари олам зад.
Назди риндони харобот, ки сад чон ба ҳавест,
Натавон беш зи анфоси Масеҳо дам зад.
Носеҳ ар марҳами пандам ба дили реш ниҳод,
Ваҳ, ки бар захм дусад нешам аз он марҳам зад.
Баҳри бетобии мо буд, ки машшотаи сунъ
Тобҳо дар сари он турраи ҳам дар ҳам зад.
Сарсари ишқ чу бар мазраи офоқ гузашт,
Хирмани сабру шикебоии мо барҳам зад.
Бар дари майкадаи ишқ малак роҳ наёфт,
Ҳочибаши даст чу бар синаи номаҳрам зад,
Фонийе, бори худӣ з-он бификандам аз дӯш,
Ки ба он бор дар ин роҳ қадам н-орам зад.

Харобот кӯйида риндликдан дам урган киши,
энг аввал дунёни тепиб ташлаши керак.
Майхона риндларининг олдида юзта жон (нинг қадри) бир
арпача,
уларнинг олдида Исо нафасидан кўп гапириб бўлмайд.
Насиҳатгўй панд малҳамини дилим ярасига қўйган бўлса,
афсуски, ўша малҳам билан ярамга икки юз ништар урди.
Сунъ машшотаси мени бетоқат қилиш учун бўлса
керакки, у соч ўримларини жингалак қилди.
Ишқ шамоли олам экинзоридан эсиб ўтганда,
сабру қарор хирмонимизни барбод қилди.
Ишқ майхонасининг эшигига фаришта йўл топмади,
чунки дарвозабон у номаҳрамнинг кўкрагидан итарди (ҳайдади).
Эй Фоний, ўзлик юкини елкамдан шунинг учун ташладимки,
у юк билан бу йўлга қадам қўйиб бўлмайд.

Татаббӯи Хоҷа

Ҳар солике, ки касб тариқи фано кунад,

Бояд ба пири дайри муғон илтичо кунад,
Он кас ба рӯи муғбача донад назар фиканд,
Қ-аз хоки дайр дидаи ҷонро ҷило кунад.
Ҳар к-ӯ сараш ба хоки харобот шуд баланд,
Бо нӯҳ сипеҳр нисбати рифъат кучо кунад!
Поям зи банди ишқ нахоҳад шудан ҷудо,
Гар теғи чарх банд зи бандам ҷудо кунад.
Чашмам ба сурмае, ки зи хоки раҳаш расад,
То чанд хокбӯси насими сабо кунад!?
Дар умр ҳар намоз, ки он фавт шуд маро,
Хоҳад дилам ба сачдаи он бут қазо кунад.
Бегона кард гарчи зи ҳушу хирад маро,
Шодам агар касе ба манаш ошно кунад.
Кай мубталоиям ба хаёл оядаш, магар
Ишқаш ба доғи лоларухе мубтало кунад?!
Фонӣ, ту сар матоб дигар аз ризои дӯст,
Гар ӯ ҷафо намояд, агар худ вафо кунад.

Фано тариқатини касб қилган ҳар бир солик (сўфий)
муғлар дайрининг пирига илтижо қилиши керак.
Муғбача юзига назар ташлашни билган киши
дайр тупроғи билан жон кўзини ёритади.
Кимнингки харобот тупроғи билан боши баланд бўлса,
юксаклик нисбатини тўққиз фалакка қачон берсин.
Чарх тийғи банд-бандимдан жудо қилганда ҳам
оёғим ишқ бандидан жудо бўлмайди.
Йўли тупроғи кўзимга сурмалик қилса,
қачонгача сабо шамоли тупроғини ўпиб ёлбораман?
Умримда қазо қилган намозларимни
дилим у ёрга сажда қилиш билан адо этмоқни истайди.
У (гўзал) ҳушу ақлимдан бегона қилган бўлса ҳам,
агар бир киши уни менга ошно қилса хурсандман.
У гўзал бир лоларухнинг ишқига мубтало бўлмагунча,
қачон менинг мубталолигим унинг хаёлига келади.

Агар у (гўзал) хоҳ жафо ва хоҳ вафо қилсин,
эй Фоний, бундан кейин ёрнинг ризосидан бош тортма.

Татаббўи Хоҷа

Воизон то чанд манъи чому соғар мекунанд?
Чун димоғи хешро ҳам гаҳ-гаҳе тар мекунанд.
Аз қадаҳ онон, ки гоҳи нашъа меёбанд файз,
3-ин шараф чун манъи маҳрумони дигар мекунанд.
Чун сафо аз тавба аҳли зуҳдро зоҳир нашуд,
Чун бад-ин таклиф риндонро мукаддар мекунанд?
Майфурушон бодаро рўзе, ки месозанд соф,
Мичмари рўҳониён 3-он бў муаттар мекунанд.
Аз паи наззораи булбул хуш аст авроқи гул,
Боду борон он саҳоифро чӣ абтар мекунанд!
Ўрўбаи пири муғонам деҳ ба даст, эй муғбача,
Рағми ононе, ки васфи ҳуру Кавсар мекунанд.
Содадил воиз, ки гўяд ҳар чӣ ояд бар забон-ш,
Содатар онон, ки он афсона бовар мекунанд.
Он чи чашмонанд, к-аз мижгон ду саф ораста,
Оламе дар турфат-ул-айне мусаххар мекунанд.
Хозинони равза аз ашъори Фонӣ лаълу дур
Бурда бар рухсору гўши ҳур зевар мекунанд.

Воизлар жом билан соғарни манъ этадилар, ҳолбуки,
баъзи-баъзида ўзлари ҳам димоғларини ҳўллаб оладилар-ку?
Улар кайф вақтида майдан файз топсалар,
бу шарафдан нима учун бошқаларни маҳрум қиладилар?
Зоҳидларнинг тавба қилишдан кўнгиллари ёришмайди-ю,
нима учун шу хилдаги таклиф билан риндларнинг
кўнгилларини хира қиладилар?
Майфурушлар май сузган куни
руҳонийлар димоғини ўша ҳиддан муаттар қиладилар.
Булбулнинг томоша қилиши учун гул варақлари чиройлидир,

нима учун ел билан ёмғир у саҳифаларни тўзитиб нобуд қилади?
Эй муғбача, хур билан Кавсарни мақтовчиларга қарши,
қўлимга муғлар пири майидан бир қултум бер.
Соддадил воиз оғзига нима келса, гапира беради,
у афсонага ишонганлар ундан ҳам соддароқдирлар.
У қандай кўзларки, киприклардан икки саф тизиб
кўз юмиб очгунча бир оламини забт этадилар.
Жаннат хазиначилари Фоний шеърларидан лаълу
жавоҳир олиб кетиб, хурнинг юзу қулоғини безайдилар.

Татаббўъи Хоҷа

Ҳавои муғбачагон ҳар киро зи сар наравад,
Гараш кашанд зи дайри муғон ба дар наравад.
Касе, ки покназар шуд, ҳамин муродаш бас,
Ки рӯи поки туаш ҳаргиз аз назар наравад.
Ба роҳи ишқ касе по ниҳад, ки гар ба сараш,
Ҳазор теғ расад, ҷониби дигар наравад.
Касе, ки шуд ба сари кӯи ёри ман, чун дид,
Ки бегунаҳ кушадам, беҳ ки пештар наравад.
Чӣ сон зи дайри муғон шайх хушёр ояд,
Зи саҳву ғафлати худ, он тараф магар наравад?!
Хабар зи ғарқаи баҳри фано наёмад боз,
Ба гӯр кас паи овардани хабар наравад.
Ба қатъи дашти фано бо худӣ марав Фонӣ,
Зи худ нарафта бурун кас, бад-ин сафар наравад.

Муғбачалар ишқи кимнинг бошидан кетмаса,
уни муғлар дайридан ҳайдасалар ҳам кетмайди.
Кимки покназар бўлса, унинг муроди шудир:
пок юзинг ҳеч қачон кўз олдидан кетмасин.
Бошига минг тиғ урилганда ҳам бошқа томонга
кетмаган киши ишқ йўлига қадам қўя олади.
Ёрим кўйига келган киши мени бегуноҳ

Ўлдирганини кўрса, яқинроқ келмагани яхшидир.
Муғлар дайридан шайх қандай хушёр қайта олади,
Ўзининг хатоси ва ғафлати туфайли у томонга бормаса.
Фано денгизига чўкиб кетганлардан хабар бўлмади,
киши гўрга хабар келтириш учун бормаиди.
Эй Фоний, ўзлигинг билан фано даштига кирма,
ўзликдан кечмаганлар бу сафарга бора олмайди.

Татаббўъи Хоҷа

Агар ба майкадаам як шаб анҷуман бошад,
Чароғи анҷуман он беҳ, ки моҳи ман бошад.
Чй майли боғ кунам бо вучуди қадду рухаш,
Ки сад фароғатам аз сарву ёсуман бошад?!
Зи зулфи пуршиканаш сайди дил чй сон бираҳад,
Ки сад каманди бало зери ҳар шикан бошад?.
Шаҳиди ишқи ту аз хок чун барорад сар,
Чу лола ғарқи маю доғ бар кафан бошад.
Зи равза дайри муғон орзу кунам дар ҳашр,
Ғарибро дили маҳзун сӯи ватан бошад.
Кучост май, ки бишӯяд зи лавҳи хотир пок,
Гарат зи меҳнати даврон дусад сухан бошад.
Агар ба дашти фано хоки раҳ шавад Фонй,
Ба бод сӯи туаш майли омадан бошад!

Агар майхонамда бир кеча анҷуман тузилса-ю
гўзал ойим шу анҷуман чироғи бўлса, жуда яхши бўларди.
Унинг қадду рухсори (қошимда) бўла туриб, нега
боғни орзу этай, сарв билан ёсуманга эҳтиёжим йўқ.
Унинг ҳалқа-ҳалқа зулфидан кўнгил қандай қутула
олсинки, ҳар ҳалқасининг тагида юз бало каманди бор.
Сенинг ишқингдан шаҳид бўлган киши тупроқдан
(қандай) бош чиқара олади,
чунки у лоладек майга ғарқу кафани доғлидир.

Қиёмат куни жаннат боғида ҳам муғлар майхонасини орзу қиламан,
чунки мусофирнинг ғамгин кўнгли ватанини кўмсайди.
Даврон ташвишидан қанча ҳасратинг бўлса ҳам,
уни хотир лавҳасидан тозалайдиган май қайдадир?
Фоний фано даштида тупроққа айланган бўлса ҳам,
сен томонга шамол билан боришга мойилдир.

Татаббўъи Хоҷа

Субҳ тоби маҳ, к-аз он оли равоқ афтода буд,
Бо маҳи хешам сабуҳӣ иттифоқ афтода буд.
Маҳ чӣ бошад ваҳ, киро ҳаргиз чунин субҳе дамид,
К-офтобам дар сабуҳӣ ҳамвисоқ афтода буд.
Гоҳ чашмам бар рухаш аз айни ҳайрат монда боз,
Гаҳ сарам бар пояш аз рӯи вифоқ афтода буд.
Аз нашоти инчунин васле, ки моро дод даст,
Дар ҳарифон ҳой-ҳую тумтуроқ афтода буд.
Не, ғафлат гуфтам, хаёл аст ин, кӣ дидаст ин мурод,
Чун фалак бо номуродон дар нифоқ афтода буд?
Гар дили сўзонам аз фурқат ҳамеша тира монд,
Кай сиёҳӣ ҳаргиз аз доғи фироқ афтода буд?
Ҳамчу доғи тозаи Фонӣ аз он хуршедрӯй,
Кавкаби иқболаш андар эҳтироқ афтода буд.

Бу олий равоқдан ой ёғдуси тушган тонг чоғида у гўзалим билан иттифоқо тонг майини ичишга ўтирган эдим.
Офтобим, тонгги май ичишда менга ҳамхона бўлган бир тонгда, ой нима деган нарса!
Гоҳ кўзим юзига ҳайрат билан тикилиб қолар,
гоҳ бошим муҳаббатдан оёғига тушарди.
Менга насиб бўлган шундай висол шодлигидан дўстлар даврасига шовқин-сурон тушган эди.
Йўқ, мен ғалат айтдим, бу хаёлдир, ким бундай

муродга етибди.

чунки фалак номурадларга ҳамма вақт ғайирлик қилади.

Агар куйган дилим айрилиқдан доимо хира бўлса,

не ажаб, фироқ доғи ҳеч қачон кетармиди?

Фонийнинг у куёш юзлидан олган янги доғи каби

иқбол юлдузи ҳам куйган эди.

Татаббўъи Хоҷа

Гадои кўи харобот тоҷдоронанд,

Хароби чоми маи ишқ хушёронанд,

Қароргоҳи дил он турарро чӣ сон созам,

Дар он салосили мушкин чӣ беқароронанд?!

Ба гулшани рухаш аз булбуле чу ман чӣ ҳисоб,

Ки беҳисобтар аз ман дар ў ҳазоронанд?!

Ба ҳусни лоларухони шабоб бин, эй чашм,

Ки панҷрўза чу гулҳои навбаҳоронанд.

Ба дайр муғбачаи масти ман чилва кунад,

Зи хайли қон ба таҳи пош хоксоронанд.

Саманди ноз чу ронӣ назора кун ҳар сў,

Ки қонфишон ба сари роҳ дилфигоронанд.

Бурун наёям аз он чо чу Фонӣ аз мастӣ,

Муоширон гарам аз маҷлиси фано ронанд.

Харобот кўйининг гадоси тождорлардир,

ишқ майининг хароби хушёрлардир.

У зулфини дилимга қандай қароргоҳ қила олайки,

у хушбўй гажакда қанчадан-қанча беқарорлар бор.

Юзи гулшанида мендек булбул ҳисобга кирармиди,

чунки у ерда мендек булбуллар беҳисобдир.

Эй кўз, лоларухлар ҳуснига боқ, чунки улар

беш кунлик навбаҳор гуллари кабидирлар.

Дайрда менинг маст муғбачам жилва қилса,

оёғи остидаги хоксорларнинг сон-саноғи бўлмайди.

Ноз самандини сурган вақтингда ҳар томонга қара,
йўл устида жон нисор қилувчи дилафгорлар бор.
Мен, Фоний каби у ердан чиқмайман,
агар ҳамсухбатлар фано мажлисидан ҳайдасалар ҳам.

Татаббӯъи Хоҷа

Дӯшам аз сӯзи фано бо қади ҳам ёд омад,
Шамъ дар гиря шуду чанг ба фарёд омад.
Бо ҳама тангдилӣ раҳм кунӣ, гар донӣ,
К-аз ғами ҳачри туам дӯш чӣ бедод омад?
Расми тороҷи хазоне чу бидид абри баҳор,
Гиряш нолакунон бар гулу шамшод омад.
Зи хазон рехт ҷавонони чаман, сарв нигар,
К-аз чунон тафриқа аз ростӣ озод омад.
Аҷал аз ҳачри ту мехост, ки қатл омӯзад,
Аз паи касби ҳунар ҷониби устод омад.
Дӯш рафтам ба хароботу ба ҷоме шуд дафъ,
Он чи аз ҷаври замон бар дили ношод омад.
Фониё, қатъи биёбони худӣ душвор аст,
Магар он кас, ки ба тавфиқи худодод омад.

Кеча эгилган қомат билан фанонинг куйдириши ёдимга
тушди, шундан шамъ йиғлади-ю, чанг фарёдга келди.
Агар кеча ҳажринг ғамидан қандай азобланганимни
билсанг эди, ҳар қанча тошюрак бўлсанг ҳам, раҳм қилардинг.
Баҳор булуту хазон фасли зулмини кўргач,
гул билан шамшод ҳолига нола қилиб йиғлади.
Боғ ниҳолларн хазон фаслидан тўкиладилар, сарвни қара,
тўғрилиқ туфайли шундай талон-торождан озод қолди.
Ажал ҳажрингдан жон олишни ўрганмоқчи эди,
ҳунар ўрганиш учун устод томонга келди.
Кеча майхонага борган эдим, замона жабридан ношод
дилимга нимаики келган бўлса, бир жом билан дафъ бўлди.

Эй Фоний, ўзлик даштини босиб ўтиш қийиндир,
(аммо у иш) Худо тавфиқ берган кишигагина муяссар бўлади.

Татаббўи Хоҷа

Иқбол раҳ ба кӯи муғонам намедихад,
Идбор, он чи толиби онам, намедихад.
Гўё наёфтаст зи матлуб кас хабар,
3-он кас ба чувтқўй нишонам намедихад.
Аз нақди қон гарон аст баҳош аҷаб мадон,
Гар майфурӯш ратли гаронам намедихад.
Як бўсаам аз он кафи по ваъда аст, лек
Бар пош, то ки қон нафишонам, намедихад.
Дор-ул-амони майкада бо ман нишон диҳед,
К-аз ранчу ғусса давр амонам намедихад.
Аз васли ў муроди дилам ваъда кард чарх,
Дорам умед, агарчи ки донам, намедихад.
Оини ишқ нотиқаро лол будан аст,
Фонӣ, аз он маҷоли баёнам намедихад.

Иқбол менга муғлар кўйига йўл бермайди,
бахтсизлик ҳам мен истаган нарсани бермайди.
Матлубдан ҳеч ким хабар топмаганга ўхшайди,
негаки бирон киши излашим учун нишона кўрсатмайди.
Баҳоси жон нақдидан ортиқроқдир, шунинг учун
майфуруш бир қултум май бермаса, ажабланма.
Оёғи кафтидан бир бор ўпишимга ваъда берган,
лекин оёғига жонимни фидо қилмасам, бермайди.
Менга майхона дорул-омонини кўрсатинглар,
чунки давр ранж ва ғуссадан омон бермайди.
Чарх унинг васлидан кўнглим муродини беришни
ваъда қилди, Бермаслигини билсам ҳам умид қиламан.
Ишқ расмида тилнинг лол бўлиши шартдир,
Фоний, шунинг учун баён қилишга имкон бермайди.

Татаббўъи Хоҷа

Чанд дилро ғаму андешаи дунё бибарад,
Маи софе магар ин тирағй аз мо бибарад.
Боми дайрам зи паи касби ҳаво беҳ, ки малак
Базми айшам зи бари боми Масеҳо бибарад.
Чанд он муғбача аз дайр бурун омада маст,
Нақди ҳуш аз дили бесабру шикебо бибарад.
Дили беишқ ҳалок аст, чӣ бошад, ки зи ғайб
Қотиле қилва кунад, в-ин дили моро бибарад.
Кофири ман бувад, он навъ ки н-орад пешаш,
Барҳаман номи буту дайру чалипо бибарад.
Кас агар чо ҳама дар Каъба кунад, чунки зи дайр
Сайли май мавҷзан ояд, дилаш аз чо бибарад.
Хотири нозуки он шўх наранҷад, Фонй,
Беҳ, ки аз кўи вай ин «ё Раб!»-у ғавғо бибарад.

Дунёнинг ғаму андишаси қачонгача дилимизни хира
қилади, тиниқ май бу хираликни йўқотса керак.
Айшу ишратимиз базмини малак Исо томига олиб борганидан
касби ҳаво қилиш учун майхонамизнинг томи яхшироқдир.
У муғбача дайрдан маст чиқиб, қачонгача
сабру қарорсиз дилдан ҳушимизни олиб кетади?
Ишқсиз кўнгил ҳалок бўлғусидир, ғайбдан бир қотил
жилва қилиб
келса-ю, бу кўнглимизни олиб кетса, нима бўлар эди?
Менинг кофирим шундайки, унинг қошида бараҳманлар
буту дайр, чалипо (санам-бут) номини айтишга журъат эта
олмайди.
Агар биров Каъбага жойлашган бўлса,
майхонадан май сели мавж урса, жойидан олиб кетади.
Эй Фоний, у шўхнинг нозик хоотири ранжимаслиги учун
унинг кўйидан бу «ё Раб»у ғавғоларни олиб кетмоқ яхшироқ.

Татаббўъи Хоҷа

Субҳғағ муғбачаам қоми маи рангин дод,
В-он гаҳам мужда паи бурдани ақлу дин дод.
Даркашидам маи рангин чу зи дасташ филҳол
Ғайри ишқаш ба ҳама ранҷи дилам таскин дод.
Қон фишондам, ки диҳад қоми дигар, қон-ш фидо,
Ки садам қон зи маи лаъли лаби ширин дод.
Кўси шоҳӣ чӣ аҷаб, гар занам андар кавнайн,
3-ин ду қомам, ки чунин ҳуру парӣ оин дод.
Фориғ аз чилваи ҳусни гулу насринам кард,
Он, ки рухсори туро ранги гулу насрин дод.
Маи гулранг хуш ояд ба рухи ҳамчу баҳор,
Хоса акнун, ки сабо муждаи фарвардин дод.
Додҳо хост зи ҳичрон дили Фои, чӣ балост
Шоҳи золим, ки ба гўшаш нарасад чандин дод?!

Субҳидамда муғбачам рангдор май берди, ўша заҳоти
ақлу динни олиб кетиш хабарини ҳам берди.
Дарров қўлидан рангдор майни олиб сипқарганимда,
унинг ишқидан бошқа барча дардимга даво бўлди.
Яна ман берармикан, деб жон бердим, унга жоним фидо
бўлсинки, ширин лаъл лабининг майидан менга юз жон берди.
Шундай париваш ҳур менга икки қадаҳ тутганидан
кейин икки оламда шоҳлик ноғорасини чалсам, не ажаб?
Рухсорингга гулу насрин рангини берган зот
мени гулу насрин ҳусни жилвасидан озод қилди.
Хусусан, сабо баҳор байрамидан хушхабар келтирган
маҳалда баҳор янглиғ чехрага гулранг май ярашади.
Фонийнинг кўнгли ҳижрондан арз (шикоят) қилди,
қандай золим шоҳи, шунча арз (шикоят)га қулоқ солмайди.

Татаббўъи Хоҷа

Субҳ риндони сабуҳӣ дари майхона заданд,
Дар хароботи муғон соғари мастона заданд.
Маи рангин ба хуми ишқ, ки буд моллом,
Давр карда қадаҳу чом ба паймона заданд.
Розҳое, ки шунидан натавонист малак,
Май зи паймона ба он нуктаву афсона заданд.
Чунки ман дер расидам, ба лабам як чуръа
Рехта дам ба дамам таънаи чурмона заданд.
Шукр, боре ки аз он бода намондам маҳрум,
Ки дар он анчуман он зумраи фарзона заданд.
З-оташи шамъ на танҳо дили парвона бисӯхт,
К-оташи шамъ ҳам аз шӯълаи парвона заданд.
Дили ушшоқ фитоданд ба хоки раҳи дайр,
Турраи муғбачагонро зи чӣ рӯ шона заданд?
Хушам аз шодии тифлони париваш, гарчи
Санги бедоду ситам бар мани девона заданд.
Фоние, беш макун нола зи вайронӣ, азон-к,
Ганҷи маъниталабон хайма ба вайрона заданд.

Тонг вақти сабуҳий риндлар майхона эшигини
қоқдилар, муғлар хароботида мастона соғар ичдилар.
Ишқ хуми рангин майдан тўла эди,
қадаҳни айлантириб, жомни паймонага урдилар.
Малаклар эшита олмайдиган сирларни,
май паймонадан ул нукта ва афсоналарга урдилар.
Мен кеч борганим сабабли лабимга бир қултум
томизиб, дам-бадам гуноҳим учун таъна қилдилар.
Ўша фарзона кишилар йиғинида бериладиган
бодадан маҳрум бўлмаганимга шукур.
Шамнинг ўтида фақат парвонанинг юраги куймайди,
шамнинг ўти ҳам парвона шӯъласидан ёнди.
Дайр тупроғига ошиқлар юраги тушиб қолган,
негаки муғбачалар зулфларини тарадилар.

Гарчи мен девонага бедод ва ситам тошларини
отган бўлсалар ҳам,
ул паридек ёшларнинг шодлигидан қувонаман.
Фониё, вайроналикдан кўп нолима, чунки маъни
хазинасини истаганлар вайронада хайма урадилар.

Татаббўъи Хоҷа

Ғизоли зар зи фалак дар мақоми мо афтад,
Ки чун ту оҳуи ваҳшӣ ба доми мо афтад.
Ба рӯзи васли ту Ҷамшед нӯшад оби Хизр,
Агар ба соғараш аз дурди қоми мо афтад.
Муроди чарх шавад фавт, агар паси умре
Зи давр қоми муроде ба қоми мо афтад.
Зи рӯзи ҳаҷр батар тира шуд ба мо шаби ғам,
Чӣ шуд, ки партави он маҳ ба қоми мо афтад.
Хироми он моҳ аз авқи рифъатаст, чӣ сон
Ба даст доманаш аз эҳтимоми мо афтад?
Зи бодае, ки хурӣ, мо ҳаёти қон ёбем,
Чу бўи он қадаҳ андар машоми мо афтад.
Чу ном рафта зи мо Фониё, чӣ суд акнун
Аз он ки қуръаи давлат ба номи мо афтад.

Сендек ёввойи оҳу менинг тузоғимга тушса,
фалақдан олтин ғизол менинг мақомимга тушади.
Агар васлинг кунда Жамшид соғарига жомимдаги
дурд тушса, у Хизр сувини ичгандек бўлади.
Агар бир умрдан сўнг даврдан менинг комимга
бир мурод жоми етса, чархнинг муроди йўққа чиқади.
Қайғу кечамиз айрилиқ кундан қоронғироқ бўлди,
ул ойнинг ёғдуси шомимизни ёритса нима бўлади?
У ойнинг хироми рифъат авжида (юксаклик
чўққисида) интилганимиз билан қўлимиз этагига қандай етсин?
Агар сен ичадиган бода ҳиди димоғимга етса,

биз мангу ҳаёт топамиз.

Фоние, бизнинг номимиз кетди, энди
номимизга давлат қуръаси тушса не фойда.

Татаббӯи Мавлоно Котибӣ

То хирқаву саччодаам арзад дираме чанд,
Хоҳам тарафи майкада рафтан қадаме чанд.
Даркаш қадаҳе чанду фалакро адам ангор,
Дар хотират аз давр чу бинӣ аламе чанд!
Дар гулшани даврон ҳама дар даври қадаҳ кун,
Чун наргиси озода чу ёбӣ дираме чанд.
Парвонаву булбул ба кучоянд, ки гӯянд
Аз фурқати он шамъи гуландом ғаме чанд.
Ҳамдам ба чуз аз бода масозед ҳарифон,
Аз умри гаронмоя чу боқист даме чанд.
Ҳоли дили ушшоқи чигархора чӣ пурсӣ,
Дар майкада бо ишқу чунун муттаҳаме чанд.
Эй пири муғон, Фонии муфлис чу барат шуд,
Дидӣ камии чанду намудӣ караме чанд.

Хирқа билан жойнамозим бир неча тангага арзиса,
майхона томон бир неча қадам ташламоқни истайман.
Даврдан хотирингда алам етганини кӯрсанг,
фалакни йўқ ҳисоблаб, бир неча қадаҳ ич.
Озода наргис каби бир неча танга топсанг,
даврон гулшанида ҳаммасини қадаҳ даврига сарф эт.
Қани парвона ю булбулки, у гулбадан ғамидан
бирмунча сўзлаб берса.
Эй дўстлар, қимматбаҳо умрдан бир неча нафаси
боқий бўлса, майдан бошқани ўзингизга ҳамдам қилманг.
Жигарқон ошиқларнинг ҳолини сўрайсан, майхонада
ишқу жунун тухматиға қолган кишилардир.
Эй муғлар пири, муфлис Фоний ёнингга борди,

кўп камлик кўрдингу кўп карам кўрсатдинг.

Дар таври Хоҷа

Хуш он ринде, ки аз даврон дилаш чун занги ғам гирад,
Сафоли майкада бар каф ба ҷои ҷоми Ҷам гирад.
Чу соқӣ аз паи соғар газак ҳам лаб ба лаб бахшад,
Мани девона мехоҳам, ки соғар дам ба дам гирад.
Шавад чун ошиқу май нӯшад, аз ман хортар бинӣ,
Касе, к-ӯ дар ҳарими зуҳд худро мӯҳтарам гирад.
Чу дорам симу зар маҷмӯъи ҳаққи майфурӯш аст он,
Вагар он сарф шуд, бояд гаравро хирқа ҳам гирад.
Набошад дар Аҷам в-андар Араб чун моҳи ман шоҳе,
Ки чун моҳи Араб толеъ шавад, мулки Аҷам гирад.
Бад-он монад, ки Юсуфро ба сими қалб созад байъ,
Касе к-ӯ гавҳари маънӣ диҳад в-он гаҳ дирам гирад.
Чу Фонӣ, ҳар ки хоҳад давлати боқӣ, магар он кас
Вучуди хеш карда муртафеъ роҳи адам гирад.

Даврондан дили ғамгин бўлган ринд майхона сафолини
Жамшид жоми ўрнида кўтарса, қандай яхши?
Соқий ҳар қадаҳни сипқарганимдан кейин газак учун
лабини лабимга қўйса,
мен девона дам-бадам қадаҳ кўтаришни истайман.
Зоҳидлик хонақоҳида ўзини ҳурматли ҳисоблаган киши
ошиқ бўлиб май ичганида, мендан хорроқ бўлганини кўрасан.
Барча олтин-кумушларим майфурушнинг ҳақидир,
агар у пуллар сарф бўлса, хирқамни ҳам гаровга олсин.
Арабистону Ажам (Эрон)да менинг гўзалимдек бир подшо йўқ,
чунки у ой Арабистонда чиқса, Ажам (Эрон)ни ҳам эгаллайди.
Кимки маъно гавҳарини тангага сотса,
Юсуфни қора чақага баҳо қилгандай бўлади.
Ҳар ким Фоний каби мангу давлатни истаса,
у ўз вужудини йўқотиб, йўқлик йўлини тутсин.

Татаббўъи Хоҷа

Чу рафт хирқаву авроқи зуҳду илм ба бод,
Кунун ману қадаҳи бода, ҳар чӣ бодо бод!
Маи муғона ғанимат шумар зи муғбачагон,
Биё, ки мекунадат пири дайр ин иршод.
Бинӯш бода, ки бар умр эътимодест нест,
Чунон, ки нест бинои замонаро бунёд.
Чу нест ғайри харобӣ аз ин ҷаҳони хароб,
Даме ба оби қадаҳ соз қасри айш обод.
Бисоз хоки раҳи дайр кӯҳли биной,
Ки то назар шавадат равшан аз ҷамоли мурод.
Бидеҳ ба дурдкашон ҷоми адл, эй соқӣ,
Ки ҳаст дар сари як қатра мочарову инод.
Ба оби Замзаму Кавсар агар бишӯям пой,
Ҳанӯз менатавонам ба хоки дайр ниҳод.
Зи ҷаври дай ба раёҳин магар, ки ёфт хабар,
Ки кори абри баҳорист гирияву фарёд.
Дар ин сарочаи ғам Фониё, макун тақсир,
Даме агар битавон дошт хештанро шод.

Хирқаю зуҳду илм варақлари шамолга учди,
энди мен қадаҳу май билан қолдим, нима бўлса, бўлаверсин.
Муғбачаларнинг муғона майини ғанимат бил,
кел, бу йўлга сени дайр пири йўллайди.
Май ички, умрга эътимод йўқ,
чунки замона биноси мустаҳкам эмасдир.
Бу хароб жаҳонда харобликдан бошқа нарса
бўлмагандан кейин
бир нафас қадаҳ суви (май) билан айш қасрини обод қил.
Дайр йўли тупроғини кўзингга сурма қил,
токи мурод жамолидан кўзинг равшан бўлсин.
Эй соқӣ, май дурдкашларига адолат жомини бер,

(чунки) бир қатра май устида жанжал-тўполон бўляпти..
Замзаму Кавсар суви билан оёғимни ювсам-да,
ҳалигача дайр тупроғига оёқ босолмайман.
Қишнинг райҳонларга қилган жабридан баҳор булути хабар
топган бўлса керак, унинг иши йиғию фарёд бўлиб қолди.
Эй Фоний, агар эпласанг, бу ғам саройчасида
суслик қилмай, бир лаҳза бўлса ҳам ўзингни
хурсанд қилиб қол

Мухтараъ

На аз май лаъли он маҳпайкар олуд,
К-аз оби Хизр гулбарги тар олуд.
Маҳ андар осмон аз шавқи рўяш
Бувад девонаи хокистаролуд.
Набошад лолазор андар баҳорон,
К-аз ашки хуниям дашту дар олуд.
Шафақ набвад, ки аз хунин сиришкам,
Ҳама домони чархи ахзар олуд.
Ҳазорам чон фидои қотиле бод,
Ки дар куштан ба хунам ханчар олуд.
Нам аз рўи замин аз сели ашкам,
Гузашт он сон, ки рўи дигар олуд.
Касе, к-аҳволи Фонӣ хонд аз авроқ,
Ба хуни дида рўи дафтар олуд.

Ул ой юзлининг лаби майга белангани йўқ,
балки тоза гул япроғи Хизр суви (оби ҳаёт)га беланди.
Осмондаги ой унинг юзининг шавқидан
кулга беланган бир девонадир.
Баҳордаги лолазор эмас,
балки дашту саҳро қонли кўз ёшимга беланган.
Уфқдаги шафақ эмас, бутун кўк чархининг этаги
қонли ёшимга беланган.

Мени ўлдириб, қиличини қоним билан бўяган
бир қотилга минг жоним фидо бўлсин.
Кўз ёшим селининг нами ер юзидан ўтиб,
ўша хилда иккинчи юзини ҳам белади.
Кимки Фоний аҳволини китоб варақларидан ўқиб
билган бўлса, кўз қони билан дафтар бетини белади.

Татаббўъи Мир

Аз шаҳд нагўям лаби он симбар олуд,
Аз шираи қон аст, ки гулбарги тар олуд.
Аз хуни дилам буд рух олудаву мижгон,
Чун хостам аз ашк бишўям ба таролуд.
Аз ҳаҷри лабат хун, ки ҳамерафт зи чашмам,
3-он захм ҳамеоядам ин дам чигаролуд.
Шаб сачдакунон будаам андар сари кўяш,
Бинанд саҳар сар ба сар он хок заролуд.
Ҳар чуръа, ки 3-ў навъи дигар гашт маро, 3-он-к,
Ҳар бор лаб аз бода ба навъи дигар олуд.
Зоҳид ба Самад сачда накарду ба санам кард,
Дар дайр ба май хирқайи зуҳдаш магар олуд?
Фонӣ, тарафи дашти фано лоласитон нест,
К-он дашт зи хуни дили мо сар ба сар олуд.

Ул кумуш баданнинг лаби асалга беланди, демайман,
жон ширасига беланган гул япроғидир.
Юзу кипригим дилим қонига бўялган эди, уни кўз
ёшим билан ювиб ташлай десам, баттарроқ бўялди.
Лабинг ҳажридан кўзимдан ҳамиша қон оқар эди, энди
у жароҳатимдан келадиган қон жигар аралаш келяпти.
Тунда сенинг йўлингда сажда қилиб келдим,
қарасалар, ул тупроқ олтиндай сарғайиб қолибди.
Ҳар бир қултум майдан рангим ўзгарди, чунки ул
маҳбуб ҳар гал майга лабини бошқа хилда белар эди.

Зоҳид майхонада парҳезкорлик кийимини майга
белаган бўлса керакки,
Тангрига сажда қилмасдан санамга сажда қилди.
Эй Фоний, фано дашти лолазор эмас,
балки у дашт бошдан-оёқ дилимиз қонига
бўялгандир.

Татаббӯи Хоҷа

Дигар зи маи кӯҳна хаёлам ба сар афтод,
Хоҳам зи сари нав ба харобот дарафтод.
Олуда шуд он лаб зи маи лаъл чигаргун,
3-ин рашк чӣ хунҳо, ки маро дар чигар афтод?!
Он нахл, ки ҳар лаҳза ба ман санги ҷафо зад,
Монанди дарахтест, ки аз вай самар афтод.
Бо кӯҳнасафоли дари майхонаи мастӣ
Қўтаҳназар он чашм, ки бар чоми зар афтод.
Аз ишқи ту бар ҳар тарафе барқи бало ҷаст,
Аз оташи сўзанда ба ҳар сў шарар афтод.
Дар ҳолаи хат рӯи ту рангин чу шуд аз май,
3-он рӯ чӣ балоҳо, ки ба даври қамар афтод.
Фонӣ, зи биёбони фано сӯи адам рафт,
Савдои даҳонат ба хаёлаш магар афтод?

Эски май яна бошимга хаёллар солди,
яна қайтадан хароботга боришни истадим.
У лаблар лаъл каби майдан жигарранг бўлди,
бунга рашк қилиб менинг жигарим қонга тўлди.
Ул ниҳол менга ҳар лаҳза жафо тошини отди,
бу эса мевали дарахтдан мева тушганига ўхшайди.
Мастлик майхонасининг эски саполи борлигида,
олтин жомга қараган кўз кўтоҳназардир.
Сенинг ишқингдан ҳар томонга бало чақини чақилди,
куйдирувчи ўтдан ҳар томонга учқунлар сачради.

Хат ҳоласида юзинг майдан ранг олди,
ул юздан қамар даврига не балолар келмади.
Фоний, фано даштидан йўқлик томонга кетди,
унинг хаёлига оғзинг савдоси тушди, шекилли.

Татаббўъи Хоҷа

Зи дарсу илм забонам чӣ нукта бикшояд?
Ки ғайри мутрибу май дар дилам намеояд!
Ба ғайри ҳусни вафоят, ки нест дар хубӣ,
Ба ҳусну хубии ту ҳеч дарнамебояд.
Зи чоми май, ки Худованд қисматам фармуд,
Агар ба ком расам, зоҳидам чӣ фармояд?
Бо чои хол чӣ бошад, ки мардуми чашмам,
Нихад рухашро машшотае, ки орояд?
Зи ҳусни моҳчабинон дар изтироб афтам,
Надида рӯи туро хотирам наёсояд.
Зи базми дурдкашон бозгард, эй зоҳид,
Мабод домани покат зи бода олояд!
Ҷаримаи ту на ҳадди башар бувад Фонӣ
Магар ки ҳам карами Эзидат бибахшояд.

Мутриб ва майдан бошқаси кўнглимга сиғмаса,
илму сабоқдан тилим қандай нукта очсин.
Сенинг хўблигингда фақат вафо ҳусни йўқ,
бўлмаса, хўблик ҳуснингнинг ҳеч камлиги йўқ.
Агар Худо қисмат қилган май жомидан
муродимга етсам, зоҳид не дейди?
Агар машшота менинг кўзим қаросини
хол ўрнида унинг юзига қўйса қани эди.
Ой юзликларни қўриб изтиробга тушаман,
сенинг юзингни кўрмасам хотирим жам бўлмайди.
Май қуйқасини ичувчилар базмидан қайт, эй зоҳид,
мабодо пок этагинг бодага булғанмасин.

Фоний, сенинг жарималарингга (гуноҳларингга)
инсоннинг ҳадди сиғмайди,
шояд Худо ўз карами билан кечирса.

Татаббўи Хоҷа

Бар рухи ҳар ки дари дайри фано бикшоянд,
Чашмаш аз шаъшаъаи чоми сафо бикшоянд.
З-он гадоям ба дари дайри муғон, к-он дарро
Гар бибанданд ба шоҳон, ба гадо бикшоянд.
Шоҳидон чун гиреҳ аз турра кушоянд ба рақс,
Гиреҳ аз кори фурубастваи мо бикшоянд.
Дилбарон чунки ба пурсидани ушшоқ оянд,
Ҳуққаи лаъл магар баҳри даво бикшоянд?
Чашм онон, ки ба шоҳон накушоянд ба ноз
Сӯи ушшоқи гадошева кучо бикшоянд?
Азми сар бохтанам шуд, чӣ шавад, к-аз паи фол,
Маҳвашон мусҳафи рӯ баҳри Худо бикшоянд.
Ба сабо гуфтам, к-он парда аз он рух бикшой,
Гуфт, он рух магар аз боди ҳаво бикшоянд.
Булбулон вақти саҳар аз паи наззораи гул,
Пардаи ғунча ба сад баргу наво бикшоянд.
Ҳамчу Фонӣ магар онҳо сӯи матлуб расанд,
Ки қадам бар тарафи дашти фано бикшоянд.

Кимнинг юзига фано дайрининг эшигини очсалар,
кўзини сафо жоми нури билан очадилар.
Майхона эшигининг гадоси бўлишимнинг сабаби шуки,
ул эшикни шоҳларга ёпсалар ҳам, гадоларга ёпмайдилар.
Гўзаллар рақс вақтида зулфларини ёзсалар,
бизнинг боғланган ишимиз ҳам очилар эди
(мушкулимиз осон бўларди).
Дилбарлар ошиқлар аҳволини сўрашга келганларида,
даво учун лаъл қутичасини (лабларини) очадилар.

У гўзаллар ноз ва карашмадан подшоларга
қарамайдилар, гадошева ошиқларга қандай қарасинлар.
Бош ўйнашга (бошни фидо этишга) қасд қилдим,
гўзаллар Худо йўлида фол очмоқ учун юз мусҳафини
очсалар, нима бўларкин?

Сабога: «Ул юздан пардани ол»,— дедим,
«Ул рухсор шамолдан очилармикин?»— деди.

Булбуллар саҳар вақтида гул томошаси учун
ғунча пардасини юз наво билан очадилар.
Фоний сингари фано даштига қадам қўйган кишилар
мақсадларига етсалар, ажаб эмас.

Татаббўъи Хоҷа

Дар сарам завқи маи ишқ ҳамон аст, ки буд,
Сар ҳамон хоки раҳи дайри муғон аст, ки буд.
Чӣ нишон пурсиям аз дил, ки ба саҳрои фано,
Ба ҳамон қоида беному нишон аст, ки буд.
Дили девона бувад шод, ки он рашки парӣ
Ҳамчунон аз назари ғайр ниҳон аст, ки буд.
Ғамам аз ҳад мутаҷовиз шуда аз махмурӣ,
Ки ба ин ғамзада соқӣ на чунон аст, ки буд.
Кай тавонад дилам аз дайри муғон берун шуд,
Ки ҳамон муғбачаеро нигарон аст, ки буд?
Даст дар домани пирони тариқат чӣ занам,
Ки дилам волаи он турфа ҷавон аст, ки буд.
Фонияш ҷуст ба майхонаву гуфтанд, ки нест,
Лекинаш дар дили девона гумон аст, ки буд.

Бошимда ишқ майининг завқи азалдан қандай бўлган
бўлса, ҳали ҳам шундай,
бошим ҳали ҳам муғлар дайри йўлининг тупроғи.
Фано даштида дилимдан қандай нишон сўрайсан,
ўша қоидага биноан ул беному нишондир.

Девона дил шундай хурсандки, у парилар ҳасадини
қўзғатадиган (маҳбуб) ҳали ҳам бошқалар назаридан пинҳондир.
Хуморликдан ғамим ҳаддан ошди, чунки
бу ғамзадага соқий илгаригидек эмас.
Дилим муғлар дайридан қандай чиқа оладики,
ҳали ҳам бир муғбачага тикилганича турибди.
Тариқат пирларининг этагини қандай тута олайки,
дилим ҳали ҳам у гўзал барнога шайдодир.
Фонийни майхонадан излаган эди, йўқ дедилар,
лекин девона дил гумонича у бор эди.

Татаббўъи Хоҷа

Рӯзи азал, ки дайри муғонам ҳавола буд,
Қисмат зи дасти муғбачагонам пиёла буд.
Дидам ба хоби хуш гулу сунбул, ки вақти хоб
Андар хаёлам он маҳи мушкинкулола буд.
Доғи дилам, ки сўхт, вучудам ачаб мадон,
Доғи фироқ буд, на ин доғи лола буд.
Булбул зи ишқ нукта ҳамеронд дар чаман,
3-авроқи гул чу дар назари ў рисола буд.
Маълум гашт ин ки зи хори ҷафои гул,
Бар холи зори хештанаш оҳу нола буд.
Гар солҳо бурун накунам сар зи майкада,
3-он дон, ки дар дилам алами дерсола буд.
Фонй, зи зулми ҳаҷр талаб кард дод аз он-к,
Султони дод шева ба дор-ул адола буд.

Ажал кунида муғлар дайри менга ҳавола қилинган
эди, қисматимда муғбачалар қўлида пиёла олиш эди.
Хаёлимда ул мушкдек сочлар эди,
шунинг учун ширин тушларимда гулу сунбулни
кўрдим. Дилимнинг доғи вужудимни куйдирганидан
ажабланма, бу лола доғи эмас, фироқ доғи эди.

Булбул кўзида гул япроқларидан рисола бор эди,
шунинг учун чаманда шавқдан нукталар ўқирди.
Маълум бўлдики, гулнинг жафоси тиканидан
ўзининг ҳоли зорига оху нола қилмоқда.
Агар йиллар давомида майхонадан чиқмасам, буни
кўнглимда неча йиллик қайғулар борлигидан деб бил.
Фонийнинг ҳажр зулмидан дод истагани шунинг
учунки, адолат уйида адолатшева султон бордир.

Дар таври Хоҷа

Суфӣ зи маям воқифи асрори ниҳон кард,
Ман низ чу нўшам, бикунам он чӣ тавон кард.
Ўовид сарафроз шуд он кас, ки сари худ
Дар дайри муғон хоки раҳи пири муғон кард.
Аз хобгаҳ омад ба дару гашт қиёмат
Дилро, ки зи ғарб омада хуршед гумон кард.
Пири ачаб омад маи дусола, ки ҳар пир,
К-аш ҳамдами ў як-ду нафас гашт, ҷавон кард.
Бар сўги арўсони чаман абри баҳорӣ,
Чун сарсари дай дид, ба сад ларза фиғон кард.
Гуфтам ба дил: «Афғон нақунӣ чун-ш набинӣ»,
Ҳар чиз, ки гуфтам нақунӣ, диду ҳамон кард.
Қатъи раҳи ҳастӣ, ки ачаб дуру дароз аст,
Фонӣ, на гар аз хеш бурун рафт, чӣ сон кард?

Сўфи майимнинг яширин сирларидан хабардор қилди,
мен ҳам ичган чоғимда қўлимдан келганини қиламан.
Кимки муғлар дайрида ўз бошини пири муғон йўлида
тупроқ қилса, мангу сарафроз бўлади.
Ёр уйқудан туриб уй эшигига келгач, қуёш ғарбдан
чиқди деб гумон қилган дил учун қиёмат қойим бўлди.
Икки яшар май ҳар кекса чолга бир-икки нафас
ҳамдам бўлиб, уни яшартирса, қарилик таажжубдир.

Баҳор булут қишнинг қаттиқ шамолини кўргач,
чаман келинчаклари мотамига юз ларза билан фиғон қилди.
Дилга қачонки: «Кўрмасанг фиғон қилмайсан», дедим, у эса,
ҳар нимаики, қилма, деб айтган бўлсам, кўрди-ю, ўшани қилди.
Борлиқ йўлини босиб ўтиш узундан-узоқдир,
Фоний агар ўзликдан кечмаса, бу йўлни қандай босиб ўта олади.

Татаббўъи Хоҷа

Бода соф асту харобот сафое дорад,
Равам он сў, ки аҷаб обу ҳавое дорад.
Ҷомаи сурх ба бар карда, далел аст ба хун,
3-он ки аз хуни касон ранги қабое дорад.
Ҷилваи абрўят аз май сарам афканд ба зер,
Гў: «Бикун сачда, ки хуш қибланамое дорад».
Саг вафодору чафочў ба чаҳон сагманишон,
Ман саги он касам, эй дил, ки вафое дорад.
Дил, ки аз ҳасрати рухсору лабат ранчур аст,
Зи гулу қанд ҳамоно, ки давое дорад.
Саги ў хуни дили ман хўраду ман ғами ў,
3-ин ки ранчу аламолуда, ғизое дорад.
Фоний, дурдкашонанд балокаш, гў рав
Сўи майхона тамаъ, он ки балое дорад.

Май тинику майхона фараҳбахшдир,
ўша ажойиб оби ҳаволи жойга борай.
Ул гўзалнинг қизил либос кийиши қон (тўкиши) га далилдир,
чунки бу қизил либос кишилар қони рангидандир.
Майдан акси кўринган қошинг жилваси бошимни эгди,
«Ажойиб қибланамоси бор, унга сажда қил», дегин.
Жаҳонда ит вафодору жафо қилувчи итсимондир,
эй кўнгул, мен вафоли кишининг итман.
Дилим рухсору лабинг ҳасратида бемордир,
бунга гул билан қанд дори бўлса керак.

Унинг ити дилим қонини ейди (ичади)-ю, мен у ит ғамини ейман,
чунки ранжу аламга беланган нарса унинг емишидир.
Эй Фоний, май дурдини ичувчилар балокашдирлар,
шунинг учун бир бало тамаида майхонага борадилар.

Татаббӯъи Хоҷа

Субҳ натвон сӯи масҷид заданам гоме чанд,
Ман, ки дар дайр сабуҳӣ задаам ҷоме чанд.
Он муошир ба ҷаҳон бархӯрад аз гулшани умр,
Ки бувад ҳамнафасаш сарви гуландоме чанд.
Рашкам ояд сӯи он гул зи насиму зи шамол,
В-арна дорам мани савдозада пайғоме чанд.
Набвад он файз ба рӯҳам зи дуоҳои Масеҳ,
Ки бувад аз лаби лаъли ту ба дашноме чанд.
Пири дайрам, ки диҳад бода, каромот аст ин,
Зоҳидонанд зи тазвиру риё доме чанд.
Номи нек аз дари майхона талаб натвон кард,
Ки бувад он ҷо бадмастии бадноме чанд.
То кай аз нори сақар бим диҳандам зуҳҳод,
Фоние, сӯхтам аз сардии ин хоме чанд.

Майхонада бир неча тонг майи жомини уриб олганман,
шунинг учун тонг чоғида масҷид томон бир қадам ҳам
босолмайман.
Бир неча гўзал маҳбубларга ҳамнафас бўлган суҳбатдошлар
жаҳон гулшанидан баҳраманд бўладилар.
Шаббода ва шамолдан ул гул томонга юборадиган
бир қанча саломим бор эди,
лекин (уларнинг) боришларидан рашк қиламан.
Менинг руҳимга Исонинг дуосидан кўра
лаъл лабингдан бир неча дашном эшитишим (афзалроқдир).
Дайр пири менга май берса, бу каромотдир,
зоҳидларнинг (иши эса) фирибгарлик ва риё

тузоқларидир.

Яхши номни майхона эшигидан талаб қилиб бўлмайди,
чунки у ерда қанча бадмастлик ва бадномликлар бор.
Зоҳидлар мени қачонгача дўзах ўтидан қўрқитадилар,
эй Фоний, бу бир қанча хомларнинг совуқлигидан куйдим.

Татаббўъи Хоҷа

Дил агар майл сўи соғари саҳбо мекард,
Баҳри акси рухи он соқии зебо мекард.
Он чи рўест, ки чун акс ба май меандохт,
Акси хуршед дар оби Хизр ифшо мекард.
Ҳамчу май масте чу он акс ҳамешуд бехуд,
Ҳар ки он акс дар он бода тамошо мекард.
Буд ў меҳри фалакрутбаву мо хоки замин,
Хок аз меҳр чӣ сон васл таманно мекард.
Бандаи пири муғонем, ки бо муғбачааш
Базм дар дайри фано баҳри дили мо мекард.
Кофири шўх гаҳи соғари давр андар базм,
Нақди имони дусад ғамзада яғмо мекард.
Шайх ин базм шундасту муҳиқ буда ба дайр,
Гарави бода, ки тасбеҳу мусалло мекард.
Вақтро дор ғанимат ки хато буд, ки шайх
Нақди имрўз паи насяи фардо мекард.
Рафт Фонй тарафи дайр ба сачқода саҳар,
Шом табдил ба зуннору чалипо мекард.

Агар дил узум шароби пиёласи томон майл қилган бўлса,
у зебо соқийнинг юзи акси учун қилар эди.
Майга ўз аксини солганда қуёш акси Хизр суви
(оби ҳаёт)га тушганидек бўлади.
Кимки у аксни ўша майда томоша қилса,
май каби масту акс сингари ҳамиша бехуд бўлар эди.
У фалак мартабали қуёшу биз қора тупроқ,

тупроқ қуёшга етмоқни қандай орзу қилсин?

Фано дайрида бизни хурсанд қилиш учун муғбачаси
билан бирга базм қилиб берган муғлар пирининг қулимиз.
Пиёла айланиб турган базмда у шўх (нозанин) кўп ғамзада
ошиқларнинг имон нақдини талон-торож қилар эди.

Шайх бу базмни эшитиб, майхонага иқрор бўлди шекилли,
майга тасбеҳи билан жойнамозини гаров (қўйди).

Вақтни ғанимат бил, чунки шайхнинг бу кунги нақдини
қўйиб, эртанги насяни ихтиёр қилиши хатодир.

Фоний саҳарлаб ўз жойнамозини кўтариб дайр томон борган
бўлса ҳам,

шом пайтида уни (жойнамозни) зуннор ва салибга алмаштирар
эди.

Татаббўи Хоҷа

Балои ғамзаи соқӣ чу қасди мо бикунад,
Мабод он ки касе дафъи он бало бикунад.
Кўнад ҷафову ҳамемирам аз маҳаббати ў,
Чӣ гуна зинда бимонам, агар вафо бикунад?
Зи ҳаҷр хок шудам, лек хоҳам он сари кў,
Магар далолати ин давлатам сабо бикунад.
Ба хидмати бути худ сачда карда гуфтам ҳол,
Ба ҳолам ар накунад марҳамат, Худо бикунад.
Ба юмни ҳиммати пири муғон чунон мастам,
Ки гўшмол диҳам гар фалак хато бикунад.
Расад ҳазор ғамам аз замона, бода биёр,
Ба ғайри бода, кӣ ин дардро даво бикунад?
Ба васли боқияш уммед ҳаст, чун Фонӣ,
Ҳар он ки азм ба сарманзили фано бикунад.

Соқий ғамзасининг балоси бизга қасд қилиб келаётганда,
бирор киши у балони йўлдан қайтармасин дейман.
Ҳамиша жафо қилади-ю, мен муҳаббатидан ўламан,

агар вафо қилса, қандай тирик қоламан!
Ҳажридан тупроқ бўлдим, лекин унинг кўчасини
излайман, бу давлатга мени сабо шамоли олиб борармикин.
Ўз санамим (хузурида) сажда қилиб, аҳволим)ни баён
этдим, ҳолимга у марҳамат қилмаса, Тангри марҳамат қилади.
Муғлар пири ҳимматининг баракатидан шундай
мастманки, агар фалак хато қиладиган бўлса, адабини бераман.
Менга замонадан минг қайғу етиб туради, май келтир,
майдан бошқа бу дардга ким даво қиларди.
Кимки Фонийдек фано манзилига боришга қасд қилса,
абადий васлга етишга умиди бордир.

Татаббўъи Хоҷа

Гули навшукуфтаи ман, ки зи рух баҳор дорад,
Зи дили рамида булбул на яке, ҳазор дорад.
Зи маи шабона дар боғ саҳар ба саргаронист,
Макунед нола мурғон, ки ба сар хумор дорад.
Ба шаби фироқ дил нақди ҳаёт агар ниғаҳ дошт,
Ба умеди рўзи васлат зи паи нисор дорад.
Ману чашми тира судан ба ғубори маркабат, ваҳ,
Чи сипоҳи фаррух он, к-ӯ чу ту шаҳсувор дорад.
Ба фиғон дил гаҳи дидан-ш, эй, ки манъ кардӣ,
Ту чунон хаёл кардӣ, ки вай ихтиёр дорад.
Паи қатли дил яке ваъда намуда рахш рондӣ,
Чӣ кунам гузашт умрею вай интизор дорад.
Зи маи тарабфизо, гӯ, дили хешро чило дех,
Зи кудурати замон ҳар ки ба дил ғубор дорад.
Ба ҳаёту чоҳи даҳрӯза маноз, з-он ки ҳар ду
Чу хаёлу хоб не аслу на эътибор дорад.
Талабад чу дўст чоңро зи ту, Фониё, равон дех,
Ки туро ба кор н-ояд, агар ў ба кор дорад.

Янги очилган гулимнинг юзи баҳордир,

бунинг ошиқ булбули биргина эмас, мингларчадир.
Кечаси боғда ичилган майдан эрта тонгда бошим
оғирлашди, (эй) қушлар, кўп нола қила берманглар, хумор
(бўлиб ётибман).

Дил айрилиқ кечаси ҳаёт нақдини сақлаб турган бўлса,
васлинг қуни муяссар бўлганда, уни нисор қилиш умиди бор.
Отинг ғуборига кўзимни суртиш билан оворалигим қандай яхши,
сен каби шаҳсувори бўлган сипоҳ — қутлуғ сипоҳдир.

Дилим фиғонини кўриб, манъ қилган киши
«Дилининг ихтиёри ўзида» деб хаёл қиласан.

Бир марта дилингни ўлдираман, деб ваъда қилдингу,
отингни чопдириб кетдинг,

умр ўтмоқда, дил кутмоқда, мен нима қилай!

Кимнингки дилида замон кудуратидан ғубор бўлса, унга айт:
шодликни орттирадиган майдан кўнглига жило берсин.

Ҳаёт ва ўн кунлик давлатга мағрурланма,

у иккови хаёлу туш сингари на асли бору, на эътибори.

Эй Фоний, дўстинг жонингни сўраса, дарров бер,

агар жон унинг ишига яраса, сенга керак эмас.

Татаббўи Хоҷа

Соқй ар акси маҳи чеҳра ба чом андозад,

Боз дар даври қамар шайни тамом андозад.

Ҳавасам ҳаст, ки бо ман шавад ў ром, валек

Кас чй сон тойири хуршед ба дом андозад?

Чеҳраи шоҳиди мақсуд мушоҳид шавадаш,

Дида ҳар к-ў ба маи оинафом андозад.

Гул бирезад ҳама бар хоку равад сарв аз даст,

Сарв худро чу гули ман ба хиром андозад.

Сўфии субҳ чу бар сар фиканад пардаи нур,

Кас набояд, ки назар бар маю чом андозад.

Дар шабистони уфуқ чарх гаҳе нўш кунад,

Аз шафақ май, ки саропардаи шом андозад.

Фоний, рав, ки ба сарманзили мақсуд расад,
Ҳар ки мардона дар ин бодия гом андозад.

Агар соқий чехраси жомда (кўринса),
кўкдаги ойни янада хирароқ қилади.
Мастлик чоғида мен ором оламан, лекин
кишилар қандай қилиб қуёш қушини тузоққа илинтирадилар?
Қимки ойна ранг майга кўз ташласа,
унга мақсуд гўзалининг юзи кўринади.
Сарвқомат гулим хиром этганда, гуллар (тўкилиб),
тупроқ билан битта бўлади-ю, сарв ўзидан кетади.
Тонг сўфиси бошига нур пардасини солса, яъни тонг отса,
киши май билан жомга қарамаслиги керак.
Шом шоҳона чодирини қурган маҳалда гоҳо
чарх (ҳам) уфқ зулматида шафақдан май ичади.
Эй Фоний, йўлга туш, кимки бу саҳрода мардона
қадам ташласа, мақсуд манзилига етади.

* * *

Васфи майро ба навиштан талабам чун коғаз,
Ранг бояд, ки қунам аз маи гулгун коғаз.
Нарасад шарҳ ба итмом, агар з-онк шавад
Шохи Тўбӣ қаламу сафҳаи гардун коғаз.
Шарҳи сўзи дили худ бар варақе кардам сабт,
Аз рақам сабт шуду сўхт зи мазмун коғаз.
Варақи ол мапиндор, ки аз шарҳи ғамам,
Ки рақам ёфта ғарқ омада дар хун коғаз.
Соф кун сафҳаи дил з-он ки шуд аз содадилӣ,
Ганҷнома зи паи ганҷи Фаридун коғаз.
Варақи сина зи лаълу алифе доғам ҳаст
Назди Лайлӣ магар аз ҷониби Маҷнун коғаз.
Баски Фонӣ зи ғаму дарди дили хеш навишт,
Нашавад ёфт агар боядаш акнун коғаз.

Агар қоғозга май васфини битмоқчи бўлсам,
қоғозни гулгун май билан бўяшим керак бўлади.
Агар гардун саҳифаси қоғоз, Тўби шохи қалам бўлса,
шарҳлар адоғига етмай қолади.
Юрагимнинг ёнишини бир варақ қоғозда шарҳ этдим,
қалам билан ёзилгач, унинг мазмунидан қоғоз ёнди.
Буни қизил қоғоз деб ўйлама, негаки,
унда ғамим шарҳи ёзилди-ю, қоғоз қонга ғарқ бўлди.
Кўнгил саҳифасини соф қил, чунки қоғоз софдилликдан
Фаридун ганжи учун ганжнома бўлди.
Кўксим варағида лаълу алиф доғи бор,
Лайли наздида бу Мажнундан келган қоғоз бўлди.
Фоний, бас, дил дарду ғамимни шунча ёздимки,
агар керак бўлиб қолса қоғоз топилмайди.

ИЗОҲЛАР

1. Татаббуъ — луғ. маъноси бирор нарсанинг кетидан тушиш, изидан боришни англатади; адабиётшуносликда бирор шеърдан таъсирланиб, ундаги вазн, қофияни (радиф бўлса, уни ҳам) сақлаган ҳолда асар ёзиш, баъзан бундай шеърларни ўхшатма, жавобия, назира ҳам дейдиар. Татаббуънинг табиатини бизда биринчи ўрганган А. Шомуҳамедов, татаббуъларда шоирлар ўз ғояларини ифода этишга интилганлар, деб ёзади (Қаранг: Шомуҳамедов А. «Традиция татаббу в творчестве Алишера Навои» Ташкент: Фан, 1984; Ўзбек адабиёти тарихи. 2-том. Тошкент, 1978, 12— 17-бетлар).

2. Шайх Саъдий— (1203, Шероз—1292, шу шаҳар) Муслиҳиддин Абу Муҳаммад Абдуллоҳ ибни Мушрифиддин Саъдий Шерозий улуғ форс шоир. Унинг «Гулистон», «Бўстон» асарлари ва 4 девони таркибидаги ғазаллари ғоят машҳур бўлган. Унинг араб тилида қасидалари бор.

Саъдий ёшлигида етим қолган. У аввал Шерозга кетган. Бағдоддаги «Низомия» мадрасасида таҳсил олган. У кўп саёҳат қилган. Жом, Ҳизож, Шимолий Африка мамлакатларида бўлган.

Саъдий асарларининг кейинги адабиётга таъсири ғоят кенг бўлган. Навоий, «Девони Фоний»да Саъдийнинг 22 ғазалига татаббуъ қилган ва унинг ғазаллари таврида 2 ғазали бор.

3. Хожа Ҳофиз Шерозий — Шамсуддин Муҳаммад (1321, Шероз — 1350, шу шаҳар) буюк форс шоири. Тожир оиласида дунёга келган ва отадан ёш етим қолган Шамсуддин новвойга шогирд тушади. Тезда Қуръони мажидни ёд олиб, гўзал тиловат қилади. Шу муносабат билан «Ҳофиз» тахаллусини олади. Ундан бир девон қолган. Ҳофиз шеърлари ишқи мажозни ва ишқи ҳақиқий тараннумига бағишланади. Мавзунинг турли-туманлиги, улардаги бадийятнинг ғоят юксаклигидан Ҳофиз шеърлари ўз замонасидаёқ шуҳрат қозонади, кейинги давр шеърлятига ҳам баракали таъсир кўрсатади. XVII асрдан бошлаб Ғарб адабиётига ҳам таъсир ўтказди. Гёте Ҳофиздан илҳомланиб «Ғарб ва Шарқ

девони»ни яратгани шоирни ғарб тафаккур оламига қадам сурганига далилдир.

Навоий Ҳофиз ғазалларидаги маҳоратни юксак баҳолаган. «Девони Фоний»да Ҳофизнинг ғазаллари татаббуъида 211, таврида эса 20 ғазал мавжуд. Айтиш керакки, Навоий Ҳофиз ғазалларидан тасаввуфий мазмундагиларни олган.

Ҳофизнинг дўсти ва шогирди Муҳаммад Гуландом йиғган, шоир вафотидан 38 йил кейин тузилган девон нашр қилинган. Ҳозирча аниқланган шеърлари 418 ғазал, 5 қасида, 41 рубоий, 3 маснавий («Соқийнома», «Охуйи ваҳший», «Муғаннийнома»)дир.

Ҳофизнинг мақбараси Шероздаги Мусалло боғида, ҳозир «Ҳофизия» деб аталади. Ҳофиз ижодини ҳар томонлама ўрганишда Эрон олимлари Абдурахмон Халхолий, Муҳаммад Қазвиний, Қосим Ғани, Саид Нафисий, Абдулҳусайн Зарринкўб, Ҳусайн Али: Ҳиравий, Баҳовуддин Хуррамшоҳ кўп иш қилдилар. Ҳофиз ғазалларига кўплаб шарҳлар ёзилган. Оврүпода Я. Рипка, А. Арберри, Х. Ремер, Х. Риттер ва бошқалар, рус олимларидан Е. Бертельс, А. Болдирев, И. Брагинскийлар, тожик олими А. Мирзоев ҳофизшуносликка етук ҳисса қўшдилар.

4. Хусрав Деҳлавий — (1253, Патёлий —1325, Деҳли) Яминуддин Абулҳасан Амир — Хусрав Деҳлавий номи билан машҳур шоир, адиб, мутафаккир, бастакор. Отаси Сайфуддин Маҳмуд туркий лочин қабиласидан бўлиб, мўғуллар истилоси арафасида оиласини Шаҳрисабздан Ҳиндистонга кўчириб кетган эди. Хусрав ёшлиқдан ёза бошлаган шеърларида «Султоний» тахаллусини қўллаган. У узоқ муддат Бангола ва Деҳли султонлари хизматида бўлган. Хусрав Шарқ мумтоз шеърятининг ва насрининг барча жанр ва турларида ёзган ва Шарқ адабиёти тарихида биринчи бўлиб ўз шеърларини ҳаёти фаслларига мослаб, девонга ажратган ва уларга алоҳида номлар берган. Бу анъанани кейинчалик Жомий ҳамда Навоийлар давом эттирганлар.

Хусрав Низомий Ганжавийнинг 5 достонидан таркиб топган «Панж ганж»ига жавобан 5 достондан иборат «Хамса» яратган, бу

билан «хамсачилик» анъанасига асос солган. Шоир бошқа воқеий дoston («Хизрхон ва Дувалроний») ва адабиёт илми, иншо санъати, мусиқа назарияси (адвор илми)га оид асарлар ёзган. У ҳинд, урду, араб тилларида ҳам асарлар ёзган. Хусравнинг катта ҳажмдаги: «Эъжози Хусравий» номли асари турли масалалардан баҳс этувчи алоҳида рисолалар мажмуасидир. Алишер Навоий Хусрав Деҳлавийни «Хамсадаги ҳар дostonи аввалида ўзининг мўътабар салафи сифатида таърифлайди, унинг бадий маҳорати юксак баҳоланади. Навоий «Насойим ул-муҳаббат»да Хусрав ҳақида унинг пири Низомиддин Авлиёнинг: «...қиёматда ҳар киши бир нима била фахр этгай, мен бу туркнинг, яъни Хусравнинг кўксининг куюки била фахр қилғумдур»,— деган сўзларини бежиз келтирмайди. Навоий ишқ ва муҳаббат машрабидин тўла хабардор ориф, шеъриятда мажозий муҳаббат ва ҳақиқий ишқ тараннумида ёниб-ёниб фикр юритган шоир Хусрав ғазалларидан «Девони Фоний»да 32 татаббуъ қилган ва таврида битта ғазал битган.

5. Мухтараъ — арабча сўз бўлиб, кашф этилган, асосланган маъносини англатади ихтироъ ҳам шу тушунчани англатади. айзан — арабча, юқоридаги каби, яна, шунингдек маънола-рини англатадн. Тавр—луғ. бирор нарса атрофида айланиш, тарз, йўсин, усул, тартибни, одат (манера)ни англатади; адабиётшуносликда бирор шеърнинг моҳияти услубини олиб, шу йўсинда асар ёзишдир. «Девони Фоний»да шундай ғазаллар мавжуд. Масалан, «Дар таври Хожа», «Татаббуъи Махдум, дар таври Хожа». Бундай ғазалларда вазн, қофия (радиф) мезон қилиб олинмайди, балки услуб, мазмунни шеърини талқинига, услуб, рангга риоя қилинади.

Бу адабий йўл шоирларнинг ўзаро мусобақаси йўсинида бўлиб, мазмун ўзгалик, жилоларини янгича талқинини яратишга ундар эди. Янгича талқинда эса тимсоллар, бадий воситалар, баёндаги адоларга алоҳида эътибор қилиш даркор бўлар эди.

6. Амир Шайхим Суҳайлий — (1444—1502) Низомуддин Аҳмад. Амир Шайхим номи билан машхур шоир. Навоийниинг

дўсти ва мусоҳибларидан. Давлатшоҳ Самарқандий «Тазкират ут-шуаро»да Суҳайлий тахаллусини унга устои Шайх Озарий тавсия қилган, деб ёзади ва туркий девони ҳам бор, деб хабар қилади. Суҳайлий Хусрав Деҳлавийнинг «Дарёи аброр» (Поклар дарёси), Жомийнинг «Лужжат ул-асрор» («Сирлар тўплами ё дарёси»), Навоийнинг «Тухфат ул-афкор» («Фикрлар тухфаси») асарларига жавоблар ёзган. Унинг «Лайли ва Мажнун» достони ҳам бор. Навоий Шайхим Суҳайлийни «Ёри азиз», деб ардоқлаган. «Девони Фоний»да Суҳайлийнинг 3 ғазалига Навоий та-таббуълари бор.

7. Абдурахмон Жомий— (1412, Жом — 1492, Ҳирот) Нуруддин Абдурахмон Жомий «Ҳазрати Махдум» номи билан машҳур бўлган шоир, аллома. Навоий Жомий билан 1476—1477 йилларда танишган ва уни ўзига пир, устоз қилиб олган: Жомий вафотига қадар Навоий у билан самимий дўст, маслакдош бўлиб қолган. Жомий «Ҳафт авранг» (Етти тахт) номли асарини (7 дostonдан иборат) Низомий ва Хусрав Деҳлавий дostonлари жавобида ёзган: Булар «Силсилат уз-заҳаб. («Олтин силсила»), «Саломон ва Абсол», «Тухфат ул-аҳрор» («Хурлар тухфаси»), «Сабҳат ул-аброр» («Поклар тасбеҳи»), «Юсуф ва Зулайҳо», «Лайли ва Мажнун», «Хирадномаи Искандарий» лардир. Жомийнинг 3 та алоҳида номланган, ғиноий шеърлар девонлари, «Мактублари» мажмуаси, рисоалари, «Аруз», «Қофия», «Мусиқа» ва бир қанча асарларга шарҳлари бор. Жомийнинг «Нафаҳот ул-унс» тазкирасини Навоий туркийга таржима қилган ва Жомий вафотидан сўнг у ҳақда «Хамсат ул-мутаҳаййирин»ни ёзган. «Девони Фоний»да Жомийнинг 31 ғазалига татаббуъ ва 8 ғазали тавридаги ғазаллар мавжуд.

8. Салмон Соважий—(1310, Сова —1376, шу шаҳар) Жамолуддин Хожа Салмон ибни Хожа Алоуддин Муҳаммад. Салмон Соважий номи билан машҳур форс шоири. У замоннинг аксар илмларини, жумладан, адабиёт, риёзат, шеършунослик, тилшуносликни мукаммал эгаллаган. Шоир ўзининг «Қасидаи маснуъ» номли ўта мураккаб, бир неча баҳрда ёзилган, жуда кўп ноёб шеърий санъатлар, воситалар қўлланилган мувашшаҳ

(безатилган, зийнатланган) йўлида ёзилган асари билан кенг шуҳрат қозонган. Салмон «Куллиёт»и (16 минг байт)дан «Жамшид ва Хуршид», «Фироқнома» дostonлари етиб келган. Салмон ўз ғазалларида Хожу Кирмоний, Носир Бухорий ва Ҳофиз Шерозий каби шоирлар анъанасини давом эттирган. Навоий «Девони Фоний»да Салмон Соважийнинг 2 ғазалига татаббуъ ғазал битган.

9. Шоҳий Сабзаворий — (1385, Сабзавор —1453, Астробод) Амир Оқ Малик ибни Малик Жамолуддин Ферузқуҳий, тахаллуси Мир Шоҳий. Шоҳий хаттотлик, наққошлик, мусиқа ва олтинлаш санъатида номдор устодлардан бўлган. Тазкираларда Шоҳийнинг шеъриятида Хусравнинг ёниши, Ҳасан Деҳлавийнинг латофати, Қамол Хўжандийнинг назокати, Ҳофизнинг ёрқин ва теранлиги жамъ бўлгандир, деб таърифланади. Шоҳийнинг аждодлари мўғул истилочиларига қарши деҳқон ва хунармандларнинг «сарбадорлар» номи остидаги кўзғолони етакчиларидан бўлганлар. Бу ижтимоий-сиёсий маънодаги халқ ҳаракатига айланган кўзғолон аёвсиз бостирилгач, Шоҳий Бойсунғур Мирзо саройини тарк этиб, Сабзаворга кетади ва деҳқончилик билан шуғулланади. Навоийнинг «Мажолис ун-нафоис»да ёзишича, қандайдир юмуш билан Журжонга борганида Астрободда қазо қилади. Унинг наъши Сабзаворга келтирилиб, иззат-ҳурмат билан дафн этилади. Шу асарда Навоий Шоҳийни кўрмаганини, лекин ораларида ёзишмалар бўлиб турганини эътироф қилади. «Девони Фоний»да Навоий Шоҳийнинг ғазалига татаббуъ қилган.

10. Камол Хўжандий—(1318, Хўжанд—1401, Табрез) Камолуддин Масъуд, Шайх Камол, Камол Хўжандий номлари билан машҳур шоир.

У Хўжанд, Самарқандда таълим олган. Хоразм ва Шош (Тошкентда) истиқомат қилган. Камол ниҳоятда билимдон шахс бўлган: адабиёт, араб тили, фикҳ, ҳадис, калом, ҳикмат, тафсир ва тасаввуфни пухта билган. Ироқ ва Озарбайжон ҳокими Табрез атрофида Валиёнқўх деган мавзеъни унга туҳфа қилгач, Камол боғ барпо этиб, уни Беҳишт деб атаган ва боғдорчилик билан

рўзғор тебратган. Камол «Девон»ида 14 минг байт бўлган, дейилади. Лекии бизгача етиб келган «Девон»ида 7989 байт мавжуд. Унинг ғазалларида инсоннинг ботиний олами очиб берилади. Ошиқона ҳис-туйғулар тараннум этилади. Камолнинг ўзбек тилида ҳам ёзгани ҳақида биринчи бўлиб А. Ҳайитметов ёзди. (Қаранг: Шайх Аҳмад қози Худойдо Тарозий. Фунунул балоға. Ҳазина, 1293). «Девони Фоний»да Камол ғазалларига 4 татаббуъ ва таврига ғазаллар бор.

11. Соҳиб Балхий — Давлатшоҳ Самарқандий бу шоир таҳаллуси «Шарифий» бўлган, дейди. Навоий «Мажолис ун-нафоис»да: «Шеър фанида маҳоратли киши эрди. Адвор — мусиқий илмида комил эрди»,— дейди. Соҳиб ўз ғазалларига ўзи куй басталар экан, унинг «Чоргоҳ» амалидан бошқа асар Жўги Мирзо (Шохруҳ Мирзо ўғли) мажлисларида айтилмас экан. Соҳибнинг Хожа Салмоннинг «Маснуъ» қасидасига жавобияси бор. Қабри Балхда. «Девони Фоний»да Соҳиб Балхийга 1 та татаббуъ ғазал бор.

12. Котибий — (ваф. 1435, Астробод) Шамсуддин Муҳаммад ибн Абдуллоҳ—машҳур шоир, хаттот ва мунши. Яхши хаттот бўлганлигидан Котибий таҳаллусини олган. Котибийнинг Нишопурда таҳсил олгани, Ҳирот, Самарқанд, Мозандарон, Гилон, Ҳизож, Табрез ва Исфаҳонларда бўлгани ҳақида маълумотлар бор. Навоий «Мажолис»ида шоирнинг «Тажнисот», «Зул-бахрайн», «Зул-қофиятайн», «Хусн ва Ишқ», «Нозир ва Манзур», «Баҳром ва Гуландом» номли асарлари борлигини, умри охирида эса «Хамса»га киришганини, лекин тугалланмай қолганини хабар қилади. Котибий тоун — вабо касаллигидан вафот этган ва қабри Астрободнинг «Нўҳ гурон» гўристонидан экан. «Девони Фоний»да Котибий ғазалига татаббуъи бор. Алишер Навоий «баъзе аз зурафон замон», «баъзе аз акобир», «татаббуъи баъзе ёрон» каби сарлавҳалар остида яна бир неча машҳур шоирларга татаббуъ қилган. Жумладан:

Ҳасан Деҳлавий— (1254—1337/38) Нажмуддин Ҳасан. 1280-85 йилларда Хусрав Деҳлавий билан Мултонда Султон Муҳаммад

хизматида бўлган. Шеърлар девони ва «Ишқнома» маснавийси бор. Ғазалда Саъдийга эргашган, у уйланмаган, камбағалона ҳаётни маъқул кўрган, қабри Аврангободда. «Фавойид ул-фуод» («Юрак фойдалари») номли насрий асари Низомуддин Авлиё (шоирнинг пири)нинг айтган сўзлари мажмуасидир. Унда шоир таржимаи ҳолига оид маълумотлар ҳам бор. Камол Хўжандий, Ҳилолий, Биноий, Мушфиқий каби шоирлар унга пайравлик қилганлар. «Девони Фоний»да Ҳасан Деҳлавийнинг икки ғазалига Навоийнинг 2 татаббуъи келтирилган.

Аҳмад Ҳожибек Вафойӣ— (вафоти 1495-96, Бухоро). Отаси Султон Малик Қошғарий жуда маърифатли ва тенгсиз сиймолардан бўлган. У 10 йил Ҳиротда, 1496 йилгача Самарқандда ҳокимлик қилган. Навоий 1465-69 йиллар Самарқандда таҳсил олаётган вақтда Аҳмад Ҳожибек унга мураббийлик қилган ва моддий жиҳатдан кўмак бериб турган. Аҳмад Ҳожибек ақли, тадбиркор ва адолатли бўлган, шеърят билан ҳам машғул бўлган. «Девони Фоний»да Вафойӣнинг икки ғазалига Навоийнинг татаббуъ ғазали мавжуд.

Сайфий — (ваф. 1503, Бухоро) шоир, адабиётшунос. Бухоро ва Ҳиротда таҳсил олган. 1487 й. Бухорога қайтган. Сайфийнинг 2 девони, аруз ҳақида ва мусиқа бобида рисолалари бор. «Аруз рисоласи»да шеър ва шоирлик, аруз қонун-қоидалари, баҳр ҳамда доиралари анчайин содда ва равон тил ҳамда услубда ёзилган. «Девони»даги шеърлар анъанавий ғазалчилик йўлида яратилган. Шоир касб-ҳунар эгаларини мадҳ этиб, кўп шеърлар ёзган. Кейинчалик бу хил асарлар «Шаҳрошўб» деб аталган. «Девони Фоний»да Сайфийнинг бир ғазалига Навоийнинг татаббуъ ғазали бор.

Султон Ҳусайн Бойқаро—(1438—1506) Соҳибқирон Темур наслидан Мирзо Мансур Бойқаро ўғли, подшоҳ, шоир. Навоийнинг болалиқдан дўсти. 1469 йилда у Ҳирот тахтига чиққанида Самарқандда таҳсил олаётган Навоийни дарҳол махсус фармон билан пойтахтга чақиртирган эди. Ҳусайн Бойқаро даврида Ҳирот бутун Шарқда илм-маърифат, санъат, адабиёт ва

маданиятнинг яшнаган марказига айланган эди. Хусайн Бойқаро соҳиби девон шоир ҳам бўлган. Ғазалларини Хусайний тахаллусида битган (1485 й.), насрий бир рисола ҳам яратган. Унда Навоийнинг ижодий фаолиятига берилган юксак баҳо мавжуд. Навоий ҳар бир асарида ўз шоҳини мадҳ этади, унинг васфига алоҳида боблар бағишлайди. «Девони Фоний»да Хусайнийнинг 2 ғазалига татаббуъ ўрин олган.

Исмат Бухорий—(ваф. 1497, Бухоро) Хожа Исматуллоҳ ибн Хожа Масъуд, гўзал ғазал ва қасидалар ижод қилган шоир. Халил Султон саройида бўлган, унга 40 қасида бағишлаган. Халил Султон феодаллар исёни пайтида зиндонбанд этилгандан сўнг шоир саргардонликка учраган. Улуғбек тахтга ўтиргач, уни саройга таклиф қилган, лекин Исмат рози бўлмаган. У узлатни, дарвешона ҳаётни орзу қилган. Шоирнинг «Девон»и (800 байт) ва «Иброҳим Адҳам» маснавийси мавжуд. Исмат Бухорийнинг тасаввуфий фикрлар, сўфиёна ҳис-туйғулар билан кўчирилган шеърлари халқ орасида шуҳрат тутган. Шоир шеъриятида Хусрав Деҳлавийнинг куйинишини, Ҳофизнинг ирфон ақидалари, Саъдийнинг равонлиги кўзга ташланади. Шоир Исмат, «Исматуллоҳ» ва Халил Султон тавсия қилган «Насрий» тахаллусларида ёзган. «Девони Фоний»да Исмат Бухорийнинг бир ғазалига татаббуъ бор.

Коҳий—(1414, Самарқанд, Миёнколи—1481, Агра) Нажмуддин Муҳаммад Абулқосим. Самарқанд, Бухорода таҳсил олган. Ва Ҳиротдаги «Низомия» ва «Ихлосия» мадрасаларида ўқиган. Коҳий адабиёт, тарих, фикҳ, тиб ва жуғрофияни пухта ўрганган. Шеъриятда Саъдий ва Жомий анъаналарини давом эттирган. «Бўстон»га ўхшатма қилиб «Гулафшон» номли маснавий ёзган. «Маънолар илми», «Балоғат илми» ва «Муסיқа рисола»лари бор. «Девони Фоний»да Навоийнинг Коҳий Миёнколийнинг 1 ғазалига татаббуъи келтирилган.